Yavuz Bahadıroğlu _ Mısır'a Doğru

Birinci Bölüm

Cins at hafiften kişneyince ateşin önüne çökmüş binicisi başını kaldırdı. Ağaçların arasına doğru baktı. Bir guguk kuşu vardı çardağın orada. Gözleri karşılaştı genç adamla, kuş uçtu. At yeniden kişnedi.

"Huysuzlanma aslanım, guguk kuşundan kimseye zarar gelmez."

Yirmi beş yaşlarında uzun boylu, bir gençti. Omuzlan cepkeninden taşacak kadar genişti, pazuları kabarmıştı. Gözleri kılıç çeliği sertlikte bakıyor, bakarken kaşlarından biri yaylanıyordu.

Hayvan eşinmeye başlayınca, içinde bir tedirginlik duydu. Yerli yersiz ürkmezdi bu hayvan, bir şeyler hissetmiş olmalıydı.

"Kalkıp bakmalı" diye söylendi, zaten buralar tekin değil. Çaldıran Savaşında bozulan İsmail ordusunun kalıntıları çapulculuğa başlamış diye duymuştum."

Kalktı:

"Çevreye bir göz atmalı. Korkulu rüya görmekten uyanık bulunmak evlâdır."

Az önce tavşan kızartmış, karnını güzelce doyurmuştu. Ateş hâlâ yanıyordu. Üzerine toprak atıp ateşi söndürdü önce, sonra en ulu ağacın altına gitti, bir kedi kadar çevik hareketlerle tepeye tırmandı. Elini kaşlarının üstüne siper ederek yol boyu baktı.

Bir terslik yoktu. Ağaçların arasında kavisler çizerek bir urgan kıvraklığıyla uzanan yol bomboştu.

Vahşî güzellik sere serpe ormana yayılmıştı. Uzakta bir tilki koşuyor, önünde bir geyik can havliyle kaçıyordu. Görünürde herşey olması gerektiği gibiydi.

Birkaç ay öncesi geldi adamın aklına. Osmanlı ordusu ne ihtişamla geçmişti buralardan. Geçmiş, Çaldıran'a varmış ve Şah İsmail'i perişan ederek dönmüştü.

Zafer sevinci aynı tazelikte benliğini sardı. Yüreğini avuçladı. Ardından buruk bir keder yayıldı yüreğinde, Malkoçoğlu Ali Bey'i düşündü.

"Ah Beyim, ah!" dedi, iç çekti.

Malkoçoğlu'nun şehit oluşuna Yavuz Padişah nasıl da üzülmüş, "Sana kıyılır mıydı?" diyerek nasıl da ağlamıştı. Koskoca Padişah, birden çocuklaşmış, birlikte büyüdüğü Malkoçoğlu'na bir ağıt yakmadığı kalmıştı. Sonra cesedin yanına gitmiş, şehidi kucaklamış, dakikalar boyu öylece kalmıştı. Çaldıran Zaferinin, Malkoçoğlu Ali Bey'e değip değmediğini düşünmüştü ihtimal.

Yavuz Padişah, şimdilerde Amasya yolunda olmalıydı. Kışı orada geçirecekti. Herhalde kafasında yeni bir sefer

vardı. Yavuz Selim'in önderliğinde yeni bir sefer demek, yeni bir zafer demekti. Her yeni zafer ise taze bir ufuktu.

Taze ufuk: taze, geniş ve derin. Çünkü Yavuz Padişah, İslâm birliğini gerçekleştirmeyi kafasına koymuştu. Hemen her sohbetinde bu vardı. Çoğu şiirlerinin konusu bile buydu. Bir gün tüm Müslümanlar omuz omuza verecek, hamd sancağını birlikte taşıyıp, birlikte, dünyanm teey öbür ucuna dikeceklerdi.

Yavuz Padişah, kendini bu ideale adamışü.

Kimileri onu anlayamıyor, "Bunca kâfir dururken Padişahın Müslümanlarla uğraşması maslahat değildir." deniyordu. Böyle diyenlere şaşıyordu genç adam. Padişahın buna mecbur olduğunu biliyordu çünkü. Aksi takdirde Osmanlı'nın akıbeti Selçuklunun akıbetinden farksız olacaktı.

"Selçuklu Devletinin yıkılışına sebep olan hatâların birincisi din birliğinden uzaklaşmış olmaktır" diye konuştu, kendi kendine, "Harzem Devleti de bu yüzden çökmüştür zaten. Putçu Cengiz Han, Harzem'e saldırırken, çevresindeki müslümanlar çeşitli bahanelerle Cengiz Han'ı destekledi. Böylece müslüman müslümanı vurdu. Cengiz Han'a da gün doğdu. Yavuz Padişah tarihten ibret almaz olur mu? Aldı. Küffar üzerine yürümeden arkasını sağlama almaya çalışıyor. Aynı Allah'a, aynı Peygamber'e, aynı Kitaba inananları birleştirmeye çalışıyor. Bu gayrete saygı duyulmalı."

Ah, Yavuz Padişah'ın emeli bir gerçekleşse, Müslümanlar tek kılıç haline gelse, sonra o kılıç, Yavuz'un elinde, küfrün beline inse...

Atının yeniden kişnemeye başlamasıyla düşüncelerinden sıyrıldı.

"Olacak inşallah" diye söylendi. Tekrar yol boyuna baktı. Bir tehlikenin bulunmadığına inanınca atına gülümsedi:

"Sıkıldın mı aslanım, geliyorum, merak etme."

Ağaçtan inince atının yanma gitti. Yelesini okşadı, gözlerinden öptü:

"Yalnızlığa dayanamıyorsun ha dostum. Bu kadarcığına bile katlanamıyorsun. Ama unutma, beraberlikler, arkadaşlıklar kabir kapısına kadardır. Servet, şöhret de öyle. Ötesi karanlık. İmân ışığı varsa elinde, yaşadın. Yoksa canın yandı demektir."

Hem konuşuyor, hem de parmaklarıyla atının yelesini tarıyordu.

"Doğru değil mi, sevgili atım, ne dersin?"

"Çok doğru" diye cevap verdi bir ses.

Genç adam irkildi. Hızla arkasına dönerken, kılıcını çekti.

"Kimsin?"

Birisiyle burun buruna, kılıç kılıca geleceğine öylesine emindi ki, kimseyi göremeyince afalladı. Bakışları dikkatle etrafı taradı.

"Allah'ın en kemter kuluyum."

Sesin sahibi kalın gövdeli çınar ağacının arkasından çıktı. Parmağıyla atı göstererek:

"Ne yazık ki hayvanlar konuşamaz" dedi, "insanların gevezeliği zaten bu dünyayı yeterince gürültülü yaptı. İyi ki hayvanlar konuşmuyor. Aksi halde dünya yaşanır olmaktan büs bütün çıkar."

Yaşı elli civarında olmalıydı. Yüzünün temizliği, gözlerinin berraklığı ve derinliği insanda saygı uyandırıyordu. Eski ama temiz giyinmişti. Genç adam toz toprak ve çamur deryasında karşılaştığı bu tertemizliğe şaşarken, adam birkaç adım yaklaştı:

"Şaşmış gibisin genç dostum. Gökten zembille filan indiğimi düşünmüyorsun herhalde. İşin aslı şu ki atımın ayağı kırıldı. Tatar ağası gibi yaya kaldım. Issız bir yerde yayan yapıldak ne demek bilir misin? Ölmekten beter değil, ama eh, ona yakındır. Bir yolcunun başına gelebilecek en büyük talihsizliktir. Yürüyen insanın zihni açılır derler ya, sen sen ol inanma! İki gündür yürüyorum, kendime bir at bulmaktan başka bir şey düşünmedim."

Genç adam, davetsiz misafirini şaşkın şaşkın dinliyordu, dinlerken de süzüyordu. Bir bilgelik vardı tavrında, insanı etkileyen bir tarafı vardı.

"Kimsin?" diye sordu şaşkınlığını yenmeye çalışarak.

"Allah'ın kemter kulu dedik ya başta; kemter kul dendi mi, bil ki o derviştir. Ama ille adımı öğrenmek istiyorsan, Araplar Talip bin Ziya, Türkler ise Derviş Talip der. Anam Arap, babam Türktü. Bana gelince: Bende biraz ondan, biraz bundan bir şeyler var. Elhamdülillah anam, babam gibi katıksız Müslümanım. Arapları da, Türkleri de severim. Çok yer gezdim. Çok insan tanıdım. Bilenin bilmeyenden, inananın inanmayandan üstün olduğunu gördüm. Her kötülüğün anası cahillikmiş, bunu öğrendim. Halep'te, Şam'da yıllarca ders okudum. Niyetim İstanbul'a gidip ilmiyle cihanı kucaklamış hocalardan noksanımı ikmal etmek."

Ellerini iki yana açtı, gülüşü daha derin ve manâlıydı şimdi.

"Gördüğün gibi silâh nâmına birşey taşımam. Belime kesici âletler asıp vücudumu ağırlaştıracağıma kafamı manevî silâhlarla donatayım, dedim. İnsanların silâh kadar, hattâ ondan daha fazla ilme ihtiyacı var. Çok konuştum, değil mi genç dostum? Gevezeliğim tuttu galiba. Oysa çene işletmeye pek hevesli değilim. Konuşup boşalmaktansa dinleyip dolmak evlâdır. Sen öyle yaptın hep. Mahzuru yoksa kendini tanıtsana."

"Anlatacak çok şeyim yok," dedi, genç adam, "Osmanlıyım. Yıllar yılı Acemistanla Dersaâdet arasında mekik dokudum. Adım...

Biraz düşündü. Adını kullanmadığı öyle çok olmuştu ki, bir anda aklına gelmiyordu.

"Adım" diye tekrarladı, "Server. Dostlarım, sarışınlığımdan dolayı Sanoğlan diye çağırır."

"Biz dahi Sanoğlan desek, olur mu?"

"Belli ki dostsun. Dostsan deyiver. Seni dinlerken kendim konuşuyorum sandım."

"Nereye gitmektesin?"

"Önce İstanbul'a, sonra Padişahım neredeyse oraya. Ona bir haber iletmekteyim."

"Desene aynı yolun yolcusuyuz."

"Öyle görünüyor."

"Eh, madem ki aynı yolun yolcusuyuz, yolu birlikte tüketelim. Beni yol arkadaşı alır mısın yanına?"

"Elbette."

"Ne yazık ki tek atımız var."

"Meraklanma, atım ikimizi taşıyacak kadar güçlüdür. Ne de olsa Padişah ahırında özel olarak yetiştirilmiştir."

"Yâ, demek Padişah ihsanı."

"Umarım, sözünde küçümser bir ifade yok."

"Niçin olsun? Yavuz Selim büyük insan. Sana armağan verdiğine göre sen de büyük olmalısın."

"Ne gezer! Bende büyüklük ne arasın? Meraklısı da değilim zaten. Allah'ın büyüklüğü yanında insanlarınki ne olacak. Elimizden geldiğince dinimize, vatanımıza, Padişahımıza hizmet ediyoruz işte. Yavuz Padişah ulu emellerin adamı. Büyüklüğü de burada. Biz onun ardında serdengeçti bir kafileyiz. Asıl ikramımızı Padişahtan değil, Allah'tan bekleriz."

"İyi ama verdiği atı almışsın."

"Padişah ihsanı reddedilmez. Aldım, ama keyfime kullanmıyorum."

Talip, genç adamdan hoşlanmıştı. Bir silâhşörden beklenmeyen sözler duymakla da şaşırmıştı. Silahşörleri, hep kaba saba, kılıç kullanmaktan başka şey bilmeyen, başka şeyle ilgilenmeyen vahşi yapılı insanlar olarak düşünürdü. Belli ki Sanoğlan farklıydı. "Padişah ihsanı atına fazla yük olmak istemem," diye konuştu, "yanıbaşında yürürüm. Hem gider, hem konuşuruz. Bana bu yeter."

"Olmaz," dedi Sanoğlan, "sen bunca bilginle yaya yürürken ben cahilliğimle süvari gidemem. Kabul edersen atımı sana vermeye hazırım. Yanmasında yürür, hikmetli sözlerini dinlerim."

Adam belli belirsiz gülümsedi:

"Sağol, lâkin bu dediğin olacak şey değil. Atın sahibi sen ol da üstüne ben bineyim. Allah'ın gücüne gider. İl-

mimi çıkarlarım için kullanmamaya yeminliyim. Yeminimi bozamam."

Sanoğlan'ın aklına başka bir çare geldi:

"Öyleyse nöbetleşe bineriz. Bir sen, bir ben. Sana bir at bulana kadar böyle gideriz. Anlaştık mı?"

Derviş Talip bir süre düşündükten sonra, teklifi kabul etti.

"Peki, önce sen bin."

"Yo," dedi Sanoğlan, "önce sen. Çünkü yorgunsun. İki gündür yürüdüğünü söyledin. İstersen biraz uyu şuracıkta, ben seni beklerim. Uyanınca yola çıkarız."

"Buna gerek yok. Yeni bir şeyler öğrenme duygusu öylesine güçlü ki içimde, değil iki gün, iki ay yürümüş de olsam yorgunluk duymam. Sence mahzuru yoksa hemen yola çıkalım."

"Nasıl istersen."

Derviş Talip, Sanoğlan'm beklemediği bir çeviklikte ata bindi. Cins hayvan, biraz huysuzlandı, ama Sanoğlan yatıştırdı hemen. Beraber yola koyuldular.

Yolboyunda bakir güzelliklerin büyüleyici armonisi vardı. Yolculara kuşlar eşlik ediyor, ceylanlar seke seke yol gösteriyorlardı.

İsimsiz bir hayırseverin yaptırdığı çeşme başında mola verip hem kana kana içtiler, hem de namazlarını kıldılar. Tekrar yola çıkmadan önce de kırbalannı ağzına kadar doldurdular.

Ata binme sırası Sanoğlan'da idi. Ama ata yaklaşmıyordu bile.

Derviş Talip bunu hatırlatmak istedi:

"Sıra sende dostum."

Sarıoğlan anlaşmayı bozmamak için ata bindi. Bir süre sonra da yakınmaya başladı:

"Çok fenayım Derviş Baba."

"Hayrolsun?"

"Günlerdir ata binmekten haşat oldum. Hele sırtım çok fena ağrıyor. Yürürken daha iyiydim."

Derviş Talip, genç adamın yapmak istediğini anlamıştı. Ata onu bindirecekti. Böyle silahşor görülmüş şey değildi. Diğer silahşörleri de böyleyse, Yavuz Selim, gerçekten talihli bir padişahtı.

Düşüncelerini Sanoğlan'a da söylemekten kendini alamadı:

"Be hey yiğit, silahşor müsün, derviş misin belli değil. Ata binişini, kılıç tutuşunu gördükte silahşor dedik, sözlerini duydukta derviş. Bu ne iştir yahu?"

"Şaşma," dedi Sarıoğlan, "bizim silahşorluğumuz, sizin dervişliğinizle bütündür. Sen, bir de Padişahımı görsen: Yavuz Padişah, ilim adamı gördükte terlik giydiriyor ayağına, abdest suyu dökmeye kalkıyor."

"Duyduğumdan da yamanmış, essah!"
"Yamanın yamanıdır benim Hünkârını."
"Pek sevmişsin."
"Sevgiye layık olan sevilir."
"Safevi İsmail'i büzmüş büzmüş de inine sürmüş derler."
"Hem de nasıl sürmüş, ellerine sağlık."
"Yakında da Mısır üstüne gidecekmiş."
"Orasını Padişahım bilir. Bana derse ki, 'Sarıoğlan, Mısır'a gidiyoruz' arkasına takılır, ölümüne yürürüm. Lâkin, Derviş Efendi, şayet Padişah böyle bir karar verirse sence yerinde olur mu?"
"Duyduğumdan beri ben de kendime bunu sorarım," dedi Derviş Talip, "duyduğum günün üstünden belki bir yıl geçti. Bu süre içinde konuyu enine boyuna düşündüm. İlim-fikir erbabına danıştım, din adamlarıyla görüştüm, filozoflarla tartıştım; kısacası yiğidim bilgisine, görgüsüne güvendiğim herkese başvurdum. Sonunda Yavuz Padişahı haklı buldum. İslâm birliği sağlanmalı. Savaştan başka çare yoksa, savaşla sağlanmalı. Yavuz Padişah böyle bir düşünce ile savaşa çıkarsa, bana göre, savaş yolu sevap yolu olur. Ama kudretini daha da genişletmek, nüfuzunu yaymak, kendini yüceltmek için bu sefere çıkarsa, boyunca günaha girer."
"Asla!" diye bağırdı Sarıoğlan, "Padişahımı tanımadığın nasıl da belli. Onun yüreğine gurur girmemiştir. Azamet taslamaya yabancıdır. Gösterişli giyinmekten bile nefret eder. Bir keresinde Safevî elçilerini huzuruna kabul edecekti. Sinan Paşa tantanalı giyinmesi için ısrar etti Padişaha. Azametini onlara göster' dedi. Padişah çok kızdı. 'Sinan hay!' diye gürledi. 'Eğer bu adamlar bir elçide bulunması gereken zekaya sahip iseler, senin gibi cübbeye, hattâ cübbenin içindeki bedene değil, onun da içinde bulunan ruh ve inancıma bakacaklar."
"Böyle dedi ha!"
"Evet. Babamdan duya duya ezberime aldım. Padişahı mın yüreğinde gururun zerresi yoktur. Allah'ın rızâsını esas almıştır. İslâm birliğini kendi çıkarı, kendi saltanatı için değil, Müslüman milletlerin selameti için ister. 'Küfrün karşısına yekvücut çıkmalıyız' der."
"Sandığımdan da büyükmüş."
"Ne bellemiştin Derviş Efendi. Bir gün onu tanırsan sözlerimin gerçek olduğunu görürsün. Lâkin Allah, Lillah aşkına yeter; şu atın sırtında daha fazla gidersem, vücudumda açılacak yaralan Dersaâdetin en usta cenahları dahi tedavi edemez."
Dizginlere asıldı. Attan indi.
"Binmek istemiyorsan ikimiz de yaya yürüyelim."
Derviş Talihin cevap vermesine fırsat kalmadı. Kayala-

rın arasından hınltılı bir ses yükseldi:
"Heeey! Durun bakalım."
Sanoğlan, şimşek gibi el attı kılıcına, bakındı:
"Ne istiyorsunuz?"
Kayaların ardından iki baş uzandı.
"Atınızı," dedi biri, "nasılsa ona ihtiyacınız yok."
"Nereden belli ihtiyacımızın olmadığı?" diye sordu Sanoğlan, "iki yolcuya bir atı çok mu gördünüz?"
"Evet ya, yürümeye can atan iki yolcuya bir at çoktur."
"Destursuz lafa girenin hakkı kötektir sözünü hiç duydunuz mu?"
Kayaların arkasında bir kahkaha patladı:
"Sorması ayıp, ama kim dövecek bizi, sen mi, yoksa garip kılıklı arkadaşın mı?"
"Dayağı hak edeni bir döven bulunur."
Adamlar kayaların arkasından çıktılar. İkisi de insan azmanıydı. Bıyıklan kulaklarını geçmişti. İkişer kılıçla ikişer hançer taşıyorlardı.
Sanoğlan'ın karşısına dikildiler.
"Eh," dedi daha yaşlı göstereni, "dayağı hakkettiğimizi düşündüğüne göre, döv bakalım."
Delikanlının canı sıkıldı. Başka zaman olsa belanın ortasına balıklama dalar, ikisini de doğduklarına pişman ederdi ya, şimdi sırası değildi. Bir bilginin yanında silahşörlüğe soyunmak istemiyordu.
"Bakın" dedi, sesini yumuşatarak, "arkadaşımın atı öldü, tek ata kaldık. Bu yüzden arada bir dinlendiriyoruz hayvanı. Hem bu at Padişah armağanıdır."
Adam bir kahkaha daha attı:
"Yok ya," dedi dalga geçerek, "belki de Adem Babadan kalmıştır."
Sanoğlan, atının başını okşadı, kızgınlığını yutkunmuş, şaşılacak kadar sakinleşmişti.
"Size doğruyu söylüyorum, ne yazık ki siz bunu anlayacak herifler değilsiniz."

"Hadi ordan!" diye bağırdı adam, "senden nutuk dinleyecek değiliz. Bu hayvana ihtiyacımız var dedim, o kadar! Bana adıyla sanıyla kim derler bilir misin?"
"Söyle ki bilelim."
"Ama sıkı dur, adımı duyunca korkudan dudağın yanlmasın..."
Biraz bekledi. Ağzında geveleyip durduğu çam sakızını yere tükürdü. Şöyle bir gerindi, kabardı:
"Bana Kütük Remzi derler. At ticareti, insan ticareti yapanm. Bazan da insanların keseleriyle, elbiseleriyle ilgilenirim. Sırtınızdakiler benimkilerden berbat. Keselerinizde ise eminim tozdan başka birşey yoktur. Geriye kala kala at kalıyor. Onu verin de, bari canınızı bağışlayayım."

Sanoğlan'ın hırsından gözü döndü. Adamın üstüne atılmak için bir hareket yaptı. Fakat Derviş Talip bileğinden yakalamış, asılıyordu.

"Yavaş," dedi alçak sesle, "çareler bir tamam tükendikte son çareye başvurulur. Neden atı vermiyoruz?"

Sanoğlan'ın yüzü öfkeden pençe pençe kızardı:

"Çünkü at benimdir. Üstelik Padişahımın armağanıdır. Canımı veririm, aümı vermem."

"Pekâlâ, neden adamı yumuşatmayı denemiyorsun?"

"Fazlasını bile yaptım. Aslında bu kadar sabırlı değilim, ama senin hatırım saydım. Lakin artık yetti. Ben iki

çapulcuya pes etmem."

Derviş, başını iki yana salladı:

"Bu ilmin yolu değil."

"Bu benim yolum. Kendine lâkap olarak kütüğü seçen adama ilim neylesin? Herkesin anladığı bir dil vardır. Belli ki bu yarmalar sadece kılıcın dilinden anlıyor."

"Kesin fiskosu," diye bağırdı Kütük Remzi, "şimdi söyleyin bakalım, güzellikle şu atı veriyor musunuz, vermiyor musunuz?"

Sarıoğlan kılıcını çekti:

"Değil atı, kuyruğundaki tek kılı vermem. Hele bir almaya kalk."

Eşkiyâ şaşırmış gibiydi:

"Vay canına! Adımı duydun yere kapanmadın. Yetmez gibi bir de kafa tutuyorsun."

"Say ki öyle yapıyoruz, ne lazım gelir."

"Pişman olacaksın."

"Dene bakalım."

Kütük Remzi, hasımlarından birinin kılıçsız oluşuna akıl erdirememekle beraber işinin kolay olacağını düşünüp seviniyordu. Arkadaşına bir göz işareti yapü. Böğürerek saldırdılar.

"Kenara çekil, Derviş Efendi," dedi Sanoğlan, "keyfince seyret."

Hücumu kesti. Yana sıçrayarak karşı hücuma geçti. Kütük Remzi, ilk denemede sonuç alamayınca afallamış, hasmının şimdiye kadar dövüştüğü silahşörlere pek benzemediğini anlamıştı. Daha temkinli olmaya karar verdi.

Bir yandan da tehditler savuruyor, Sanoğlan'ın moralini bozmaya çalışıyordu.

"Dik kafanı koparacağım senin."

"Kopar bakalım."

"İkiye böleceğim."
Cümlesi bitmeden kılıcı böğrüne yedi. Sallandı, sallandı, ama düşmedi. Tekrar saldırdı. Bu arada arkadaşı Sanoğlan'ın arkasına geçmişti. Ama delikanlı ikisine de yetiyor, kılıcım ustalıkla kullanıyordu.
"Kütük kafalı," dedi Remzi'ye, "seni öldürmek istemediğimi hâlâ anlamıyor musun? Defolsanıza."
"Canını almadan bir yere gitmem."
"Sen mi verdin ki canımı, sen alasın."
Kılıcının tersini başına indirdi. Son darbeyle sersemleyen Kütük Remzi etrafında bir süre böğürerek döndü. Gözleri yuvalarından uğramış, kılıcı elinden fırlamıştı. Döne döne geriledi. Bir ağaca yaslandı. Bu da yetmeyince yere devrildi.
"Gelelim sana" diyerek arkasına döndü Sarıoğlan, fakat arkasında kimse yoktu, Kütük Remzi'nin arkadaşı, tabana kuvvet kaçıyordu.
Arkasından bir kahkaha saldı.
"Kaç bakalım," diye bağırdı, "kaçanın anası ağlamazmış."
Bir köşede dövüşü seyreden Derviş'e gülümsedi:
"Gördüğün gibi Derviş Baba, bazılan sadece kılıcın dilinden anlıyor. Artık gidelim."

"Galiba haklısın, ama gidemeyiz."
"Neden?"
"Şu yaralıyı bırakırsak ölür."
"Merak etme birşey olmaz. Biz buradan gidince, arkadaşı döner."
"Emin misin?"
"Elbette. Dağ adamları yapışık kardeşler gibidir. Birbirlerine bakarlar."
"Eh, gidelim öyleyse."
Tekrar yola koyuldular.
Akşama doğru bir köye gelmişlerdi. İkisi de yorgundu. Karınlarını doyurmak ve uyumak için bir yere ihtiyaçları vardı. Aksi gibi köyde hana benzer bir şey yoktu.
Derviş Talip:
"Camiye gidelim," diye teklif etti, "cemaat akşam namazına gelir nasılsa. Halimizi bildiririz. Elbet evine misafir alacak bir Allah'ın kulu çıkar."
"Tamam, iyi fikir."
Köy camiine gittiler...
Akşam namazından sonra bir grup etraflarını aldı. Bu geceyi geçirmek için yatağa ve sabah yola devam edebilmek için bir ata ihtiyaçları olduğunu öğrenince adeta paylaşamadılar. Herkes misafirleri kendi evine götürmek istiyordu. Sonunda kura çekildi. Misafirler bir tımar erine

düştü. Yaşlı bir adamdı. Ak sakalı göğsünü okşuyordu. Başında Sultan Selim taklidi pak bir kavuk, sırtında basma bir cübbe vardı. Yüzü hep güleçti. Bu tımar kendisine Yavuz Padişahın babası Bayezid tarafından verilmişti. Orduda ona Kara Çavuş derlermiş. Tımar sahibi olup köye yerleşeli beri isminin başındaki "Karanlık gitmiş, sonuna bir "ağa" eklenerek Çavuş Ağa olmuş. Herkes böyle bilir, böyle tanırmış onu.

Tatlı tatlı anlatıyor, sözlerini menkıbelerle, kıssalarla süslüyordu.

"Ömrüm billah savaştım, çocuklar % Cennetmekân Fatih Mehmed efendimize de, oğlu Sultan Bayezid Han efendimize de hizmet ettim. Vücudum kılıç, mızrak yarasından yamalı bohçaya döndü. Lâkin neye yarar? Çaldıran'a katılamadım. Fatih'in torununu at sırtında göremedim. Maiyetinde bir dakika olsun kılıç sallayamadım. Bu yüzden üzgünüm. Ben gidemedim ya Çaldıran'a, yanımda yetişen on kadar dilâveri gönderdim. Her yıl asker yetiştiririm devlete. Şimdi on acemi barınıyor yanımda. On yiğidi daha cihada hazırlıyorum. Sayın ki onlar benim öz oğullarım. Hiçbirini öz oğullarımdan ayırdetmem. Aslını sorarsanız hiç oğlum olmadı. İhtiyar kalbim erkek evlât sevgisi bilmez. Olsaydı bile inanın yetiştirdiğim devşirmelerden fazla sevemezdim. Neyse, görünce hak vereceksiniz. Tam on babayiğit. Biri uçmak için kanat çırpıyor, anlayacağınız fırsat kolluyor."

"Kanat mı çırpıyor?" diye sordu Sarıoğlan "nasıl, yâni?"

İhtiyar güldü, ay ışığına teşbih şakırdattı. Kehribar taneler nokta nokta parladüar.

"Yani delikanlı, artık benden öğrenecek bir şeyi kalmadı. Adı Kara Veli. Neden Kara Veli dersen, orduda kullandığım "Kara" lâkabını, yetiştirdiğim acemi oğlanların en iyisine vermeyi düşünürdüm hep. Ahir ömrümde bu çocuğu getirdiler. Daha on yaşında idi. Öz evlâdım gibi bağlandım. Terbiyemden terbiye, maharetimden maharet verdim. Bütün bildiklerimi öğrettim. Büyüyüp ordu saflarına katılacağı günü iple çektim. Çaldırana göndermedim. Daha öğreneceği şeyler vardı. Kendimi onun şahsında tekrar gençleşmiş hissediyorum. Ruhum onun ruhuyla birleşmiş gibi. Sanki kendimi eğittim. Gençleşip ordu

saflarına yeniden katılacağım sanki. Öylesine yaman duygular coşuyor yüreğimde. Vakti geldi sayılır. Madem ki siz Ordu-yu Hümâyuna kavuşmaya gidiyorsunuz, bu ricamı lütfen kabul buyurunuz. Beni de beraberinizde götürünüz."

Sanoğlan birden şaşırdı. Adam bu ihtiyar halinde sa-

vaşabileceğini mi sanıyordu?
"Sizi de mi?"
Güldü Çavuş Ağa:
"Dedim ya, Kara Velinin şahsında kendimi görüyorum diye evlât. Aslında onu diyecektim. Kara Veli'yi beraberinizde götürün diyecektim. Yoksa ben ak sakalımla, topal bacağımla ne yapabilirim?"
Sanoğlan:
"Ha," dedi, başını salladı, "olur inşallah. Şimdi kaç yaşında bu delikanlımız?"
"On sekizinci baharını sürüyor."
"Vaktidir," dedi Derviş Talip, "tam vaktidir."
Eve gelmişlerdi. Çavuş Ağa kapıyı tıkırdattı:
"Biz geldik, hey!" diye bağırdı.
İtti kapıyı, açıldı.
"Kapınız açıktı," diye şaştı Derviş Talip.
"Elbette açık. Gece ve gündüz açık durur. Bunca şaşacak ne var ki?"
"Bizim canipte kapılara kilit üstüne kilit vurulur da..."
Bu sefer Çavuş Ağa şaştı:
"Ora İslâm diyarı değil mi?"
"İslâm diyarı olmasına İslâm diyarı, lakin ne bileyim? Tekke kapılarını bile kilitleriz karanlık bastırınca. Hırlıya, hırsıza karşı tedbir."

"Var demek?"
"Ne var?"
"Hırsız, vurguncu, soyguncu takımı..."
"Sizin buralarda yok mu?"
Misafirlere yol gösterdi. Rahat minderler sürdü altlarına. Kendisi de geçti karşılarına çöktü.
"Hoş buralar da artık eskisi gibi değil ya..."
Sesinde belirli bir kırıklık seziliyordu. Sakalındaki ak kıllar kılıç gibi dikilmişti.
"Eskiden bu köyde hırsız, uğursuz takımından eser bulamazdınız. Bir süredir uğrular sardı etrafımızı. Kütük Remzi adında bir soysuz türedi. Allah'tan korkmaz, kuldan utanmaz bir rezil. Safevîlerin buradaki bir kalıntısı. Ama Sancak Beyimizin kolcuları peşinde. Önceki gün bastırmışlar. Elli kadar adamını öldürmüşler. Ne etmiş etmiş Kütük Remzi birkaç arkadaşıyla kaçmayı başarmış."
Derviş Taliple Sanoğlan bakıştılar. Yaşlı adam konuşmasına devam etti:
"Peşindeler, yakında tepelerler. İnşallah tepelerler de rahat bir soluk alınz. Millet Kütük Remzi'den çok Sancak Beyimize kızıyor. Ona kızmakla devlete kızıyorlar. Niçin birkaç çapulcuyu yakalayamaz diye. Niçin ırzımızı, canımızı, malımızı uğrulardan koruyamaz diye. Belki yerinde

bir düşünce değil bu, ama halk yüzeysel gider, geniş değerlendirmelere girmez."

Odaya bir delikanlı girince sustu. Sevgiyle baktı esmer yüzüne. Bir elinde ince boyunlu ibrik, öbür elinde tas vardı. İbrikten ayran doldurdu tasın içine. Önce Derviş Talip'e uzattı.

"Afiyetle" dedi.

"Kara Veli bu" diye tanıttı yaşlı ev sahibi.

Sevgi göz bebeklerine yerleşmişti. Uzun boyuna, geniş omuzlarına, çıplak pazularına bakıyordu. Bakmaktan doymuyor gibiydi. Sanoğlan, "Çok seviyor," diye düşündü, "söylediği gibi, ihtiyar, delikanlıda kendisini görüyor."

Gözleriyle delikanlıyı bir zaman izledi. Doğrusu güçlü-kuwetli bir görüntüsü vardı. Ruhu da bedeni kadar gelişmişse mesele yoktu. Alır götürürdü İstanbul'a. Bir Yeniçeri bölüğüne yerleştirirdi. Cafer Ağanın bölüğüne. Cafer Ağa, acemi asker yetiştirmede çok ustaydı. Bir yıla varmaz, delikanlıyı çelikten adama döndürürdü.

Kara Veli ayranları önlerine koymuş, başka ihtiyaçları olup olmadığını da sorduktan sonra, geri geri odadan çıkmıştı. Davranışları Derviş Talip'in bile hoşuna gitti.

"İyi yetiştirmişsin," dedi ihtiyara, "terbiyeli, saygılı, görgülü; üstelik de bileği zorluya benziyor. Yalnız bir şey var ki, çok önemli."

"Nedir?" diye sordu ihtiyar.

"İrâde," diye cevap verdi Derviş. "Beden bahçemiz ise, irâde onun bahçıvanıdır. Kuvvetini irâdesinden alana düşman kolay yaklaşamaz."

"Yavuz Padişah işte böyle biri" diye atıldı Sanoğlan.

"Askeri de öyle olmalı," diye sürdürdü Derviş, "kaba kuvvet, bir başka kaba kuvvetin önünde ezilir, ama irâde hiçbir kaba kuvvetin önünde ezilmez."

Çavuş Ağa, Veli'nin az önce çıktığL kapıya doğru baktı. Derviş Talip'e hak veriyordu. Kişi irâdesini geliştirdiği ölçüde başarı kazanırdı. Bayezid'i düşündü: Öncesiyle sonrasını. Padişahlığının sonlarında, irâdesi nasıl da zayıflamış, irâdesi zayıfladıkça dizginleri nasıl da kaptırmıştı. Rahmetlinin hemen etkilendiği söylenirdi. Sonunda Şah İsmail'e bile kanacak hale gelmişti.

Elimden geldiğince iyi yetiştirmeye çalıştım," diye konuştu, dalgın dalgın, "kendine güvenmesini, başkalarının hukukunu gözetmesini öğrettim. Hamdolsun, Kara Veli'mden yana pek bir endişem yok. Benim bütün endişem Osmanlı'dan geliyor."

"Hayrolsun," dedi Sanoğlan, "endişelenmeye sebep nedir?"

"Şu Dulkadiroğlu Alaüddevle, Padişah efendimizin öz dedesi. Öteden beri Yavuz Padişahı hırpalıyor. Kâh Şah İsmail'in, kâh Mısır Sultanı Kansu Gavri'nin dümen suyuna gidiyor. Padişah, dedemizdir deyu Dulkadiroğlu'nu başıboş bırakırsa, yandık."

"Bu muydu endişen?" diye şaştı Sanoğlan...

"He ya, buydu. Dulkadiroğlu'nun saman altından su yürüttüğünü herkes bilir."

"İyi ama devir Yavuz Padişah devri, saman altından su yürütmeye kalkışanlar o sularda boğulur. Dedemdir demez, defterini dürer. Emellerinin önüne çıkan babasını bertaraf edip tahta geçen bir padişah, dede hatırı deyü devleti peşkeş mi çekecek?"

"Çekmez mi?"

"Çekmez. Hiç tasalanma, gönlünü ferah tut sen. Yavuz Padişah, babasına benzemiyor. İslam birliğini öylesine kafasına koymuş ki, eh: Olursa o kadar olur."

"Sağol yiğidim, yüreğimi serinlettin. Zaten güzel haberler de gelir kulağımıza. Osmanoğlu, Safevi Şahını yendi diye Şam ve Halep'te halkın bayram yaptığım duyduk."

"Neden yapmasınlar? Safevî onlar için de bir belâ idi."

"Lâkin Mısır Sultanı Kansu Gavri'ye nasıl anlatmalı bu belâyı? Bildiğim kadarıyla Kölemen Sultanı ikili oynamaktan hoşlanıyor. Kâh Osmanlı'yı tutuyor, kâh Safevî'yi. Yavuz Padişah varmalı, ona dahi haddini bildir-

meli. Müslümanlar aynı bayrak altında toplanmazlarsa, veyl! Ümitlerimiz söner. Papa'nın yeni girişimleri varmış. Bir vakitler Selçukîlere karşı toplanan Haçlı güruhu, şimdi Osmanlıya karşı toplanırmış. Bu durumda bile Dulkadiroğlu Alaûddevle bir yana çeker, Kölemen Sultanı bir başka yana çekerse olmaz. İttifak şart. Zira birlik kuvvettir. Öyle midir?"

Konuşması biterken gözlerinin içine bakü Sanoğlan'ın. Bakışları askerce idi, sormuyor da sanki ekrediyordu.

Tastamam," dedi Sarıoğlan, "öyledir. Birlik şart."

İhtiyara cevap verirken gülümsüyordu, Sanoğlan'ın gülüşü rahattı. Bir dağ köyünde unutulmuş eski bir askerin, padişahça düşünmesine alabildiğine sevinmişti.

"Seni dinlerken, Sultan Selimi dinler gibi oldum," dedi hasretle, "Çaldıran Zaferinden bir kaç gün sonra Tebriz'e girmiştik. Şah'm sarayına indik. Hayatımda böyle bir saray görmüş değilim. Duvarlarının şurası burası bile yakut, zümrüt işlemeli. Taht bir hârika. Hazine dâiresi ağzına kadar dolu. Padişahımın peşinde bütün sarayı gezdim.

Hünkarın, Tâcizâde Cafer Çelebiyi çağırıp şöyle emrettiğini duydum: Mısır Sefer-i Hümâyunu için lüzumlu masarifi bunca nevale herhalde karşılar. Derhal sayım yapılsın ve her ne varsa deftere geçirilsin. Billah nefse uyup bir iğneyi kendisi için alıkoyanı tepelerim."

"Varolsun, Sultan Selim! Anlat, sonrası gelsin..."

"Günün akşamı bir toplantı yaptı. Vezirleri, beyleri, komutanları huzuruna aldı. Artık bütün Müslümanların birleşme zamanının geldiğini söyledi. Yalnız Osmanoğlu'nun çabasıyla bu iş olmaz' dedi, her Müslüman üstüne düşeni yapmalı, tüm Müslümanlar tek kılıç, tek yumruk haline gelmeli."

"Ağzına sağlık, iyi söylemiş; hadi danasını anlat."

"Büyük islâm davasından söz etti, Yavuz Padişah: Bu dava sahipsiz kalmamalı, ecdadımız gibi biz dahi ebediyet davasını sahiplenmeliyiz. Sahiplenmezsek Allah ve Peygamberin lanetine müstehak oluruz' dedi. Vaktiyle bazı müslüman beylerin etnik ayrılık sebebiyle Sefevîleri desteklediğini, gafletle Şia taifesine âlet olduklarını, bereket versin bu tehlikenin ulu bilgin İdris-i Bitlisi sayesinde atlatıldığını söyledi. 'İdris-i Bitlisi Hocamıza davamızı anlattık, maksadımızı açıkladık, o da Kürt kardeşlerimizi saflarımıza kattı. Bitlisi Hocamıza minnettarız, feraseti ve himmeti sayesinde Çaldıran Savaşını kazandık.' "

"Allah hepsinden razı olsun."

Derviş Talip ilk defa söze karışmıştı. Onu çoktan unutup lafa daldıkları için hayretle yüzüne baktılar.

"Allah ebediyen razı olsun," diye tekrarladı Derviş, "derler ya, kimin himmeti milleti ise, o tek başına bir devlettir. İdris-i Bitlisi Hazretleri gibi..."

"Ya" dedi ihtiyar, tekrar Sarıoğlan'a döndü: "Peki, şu Alaûddevle işi ne olacak? Padişahın ana tarafından dedesiyim diye geçinir, lâkin Padişaha etmediğini bırakmaz. Kaç kere cephe aldığını unuttum bile, her seferinde de affa uğradı. Onun dizginlenemez Safevî sevdasına Yavuz Padişah ne diyor?"

"Güzellikle olmazsa, zorla yola getireceğini söylüyor. Dâvamız uğruna karındaşlarımızı feda ettik. Bize gözümüzden, kalbimizden yakın Hemdem Paşayı harcadık. Billah bu yolu tıkamaya çalışan herkesi tepelerim' diyor."

"Aslan!" diye bağırdı ihtiyar, kendini tutamayarak, "Allah gücüne güç katsın."

"Dahası var. Vezirlerden biri Rodos üstüne gidilmesinin münâsip olacağını söyledi. Yavuz elde mevcud barutu sordu. Dört ay yeteceğini ifade ettiler. Gazapla yerinden

fırladı: 'Biz kendimize oynaş aramıyoruz, maceraya atılmaya ise hiç niyetimiz yok. Rodos'a hazırlıksız sefer açıp, cennetmekân dedemiz Fatih Mehmed'in uğradığı hezimet gibi bir hezimete düşmemizi mi istersiniz? İki yıllık bir savaşa yetecek kadar barut stoklandıkta bu konu açılsın, şimdi susulsun' dedi."

"Dedesinin torunu diye buna derim ben, cennetmekân Muhammed Han'a amma çekmiş! Belli ki Yavuz Padişahın niyeti Mısır'a yürümek."

Derviş Talip, doksandokuzluk teşbihini çekerekten sabırla konuşmaları dinliyordu. Onu yine unutmuşlardı.

"Hünkâr haklı," deyince tekrar ona döndüler. "Hem de yerden göğe kadar haklı. Neden derseniz, müslüman milletler küçük siyasî tahrikler, yahut menfâatler yüzünden zaman zaman çatışıyor. Bu çatışmalar dinimizi yaralıyor, gücümüzü eritiyor. Küffar ittifakta iken, İslâm bölünmüş. Bu durumda ne yapılır? Herkes bir ülkü etrafında toplanmaya çağrılır..."

Toplanılmazsa?.." diye sordu ihtiyar.

"Toplanılmazsa gereği neyse yapılır. Şayet İslam birliği kılıçların gölgesinde sağlanacaksa, kılıç çekilir."

"Sen derviş değil, silahşor olmalıydın" diye takıldı Sanoğlan.

"Aklın yolu birdir, gerisi akılsızlıktır, gevezeliktir. Demin Şam'da yapıldığını söylediğiniz zafer şenliklerini gözlerimle gördüm. Çaldıran Zaferi, Türkler kadar Arapları da memnun etti. Halkın gönlünden, Yavuz Padişahın düşündüğü birlik ve beraberliğin geçtiğine eminim. Konuştuğum herkes birleşmeden bahsetti. Osmanlı ordusu Mısır'a girse, alkışlayacaklar. 'Sultan Selim iyi bir emir, adaletli bir padişah, gelsin, şeriata sahip çıksın' diyenler gördüm. Başka türlü düşünselerdi, Çaldıranı kendi za-

ferleri gibi sahiplenmezlerdi. Ama tabii bu halkın duygulan; yöneticiler başka türlü düşünüyor olabilir."

"Ne gibi?" diye sordu ev sahibi.

"Osmanlı'nın daha fazla güçlenmesini ikballeri açısından kabullenemezler."

İç çektikten sonra ekledi:

"İkbalini düşünen istikbali göremez."

Sanoğlan:

"Tam bir Türk gibi konuştun, Derviş," dedi, "besbelli babana çekmişsin."

"Ne demek o? Daha önce soyum sopuma göre değil, dinime, imanıma göre düşündüğümü söylemiştim. Hamdolsun müslümanım."

"Biz de öyleyiz," dedi Sanoğlan, "ama soya sopa boş vermiyoruz. Neden dersen insanlar kavim kavim yaratılmış."

"Ve her kavme tek din gönderilmiş, 'Allah'ın ipine sıkıca sanlın' denmiş..."

"Amenna," diyerek söze karıştı ev sahibi Çavuş Ağa, "öyle emrolunmuşuz. Sahi şu soy sop işine nereden daldık? Beni pek sarmadı da..."

"Beni de," dedi Derviş Talip, "Yavuz Padişahın İslâm âlemini birleştirmesinden söz ediyorduk. Mısır Sultanı Kansu Gavri elbette mülkünü Osmanoğlu'na teslim etmez, lakin akl-i selim sahibi bazı beyler var. Meselâ Halep Saltanat Naibi Hayr Bay. Kansu Gavri ile aralan müthiş açık. Sultan Kansu Gavri, Hayr Bay'ı öldürtmeye bile kalktı."

"Neler de biliyor muşsun meğer," diye gülümsedi Sanoğlan, "derviş olmasaydın herhalde beylerbeyi olurdun."

"Asla! Yüz kere dünyaya gelsem, yine derviş olurum."

Çavuş Ağa söze karıştı:

"Demin İdris-i Bitlisi diye bir âlimden bahsetmiştin yiğidim, adı böyleydi değil mi?"

"Evet" diye doğruladı Sanoğlan.

"Kimin nesi olur?"

"Büyük bir âlim, derin bir gönül dostudur. Vaktiyle Akkoyunlu Devletinin Divân kâtiplerinden biriymiş. Yavuz Hünkâr, Çaldıran Seferi sırasında tanıdı onu, çok sevdi. Huzura her girişinde onu ayakta karşılar, giderken ayakta uğurlardı. Ümmet-i Muhammed'in geleceği konusunda uzun uzun sohbetler ettiler. Sonra İdris-i Bitlisi Hazretleri memleketine döndü. Cami cami gezip Yavuz Padişahın davasını, düşüncelerini anlatü. Kürt beylerini bu konuda ikna etti."

"Essahtan büyük insanmış. Beyliğim sürsün de ümmet ne olursa olsun dememesinden belli. Onlar bir başka oluyor."

"Onlar deyince, bir ulu kişi daha tanımıştım Tebriz'de, Bediüzzaman Mirza isimli âlim, fazıl bir insan. Horasan'ın eski hâkimi Hüseyin Baykara'nın oğluymuş. Bir ara Horasan tahtına oturmuş, ama Özbek Devleti kurucusu Mehmed Şeybanî, üzerine saldırarak ordusunu perişan etmiş. Bediüzzaman Mirza, o aralık, başka çaresi kalmadığından Şah İsmail'e sığınmış. Biz Yavuz Padişahın arkasında Tebriz'e girdikte, karşılayıcılar arasında idi. Padişaha takdim ettiler. Padişah çok memnun oldu. Onu ülkesine ve tahtına kavuşturmaya çalışacağına söz verdi. Günde bin akçe ulufe tâyin edip İstanbul'a gönderdi."

"Alime değer vermek ilme değer sermektir, ilme değer vermek ise bir milletin geleceğini inşa eder," dedi Derviş Talip, "Yavuz Padişah ümmetin geleceğini inşa edecek, artık buna bütün kalbimle inanıyorum."

"Ben de," dedi Çavuş Ağa, "neyse, sohbet çok tatlı ya, yorgunsunuz. Yataklarınız hazır."

Tahta bölmeye iki fiske indirdi. Yan kapı açıldı. Eşikte Kara Veli duruyor, emir bekleyen bir tavırla Çavuş Ağa'ya bakıyordu.

"Misafirlere odalarını göster," dedi Çavuş Ağa, "sen de hazırlan. Sabah onlarla birlikte yola çıkıyorsun."

Sanoğlan, delikanlının gözlerinde parlayan engin mutluluğu yakaladı.

***

Nemli bir sabah güzellemesinde üç atlı rahvan adım yol kesiyordu. Köyden bir saat kadar önce ayrılmışlardı. Ayrılık sırasında, Çavuş Ağa'nın kızı Ayşe'nin durgunluğu Sanoğlan'm dikkatini çekmiş, gözlerini okumuş, delikanlıya bakışında şavklanan masum sevgiyi sevmişti. "Bu kızcağız, Kara Veliyi seviyor" diye düşünmüştü. Kızın, kimseye göstermemeye çalışarak, delikanlıya bir muska verdiğini görünce de gülümsemişti: "Hem de zorlu seviyor."

O muska, şimdi Kara Velinin boynunda sallanıyordu. Akıncıların taşıdığı cinsten üç köşeli, yedi kat muşamba kaplı bir muska. Düşman kılıncından, küffar okundan korurdu akıncıyı, öyle inanılırdı. Derviş Talip bilirdi herhalde bu işin aslını faslını. Atını Derviş Talip'in atına yaklaştırdı:

"Muska yazar mısın?" diye sordu, damdan düşer gibi.

Derviş Talip, kimbilir nelere, nerelere dalgındı, soruyu anlayamadı:

"Ne buyurdun?"

"Muska dedim, yazar mısın?"

"Ne olacak, şimdi neye lazım?"

"Bilmem, aklıma takılıverdi işte, müşkülüm oldu. Hani bizim akıncılar, muskanın koruyuculuğuna inanırlar da, essah mıdır, meraklandım."

"İnanç meselesi."

"Yani düşman kılıcından insanı korumaz mı?"

"Koruyan, esirgeyen yalnızca Allah'tır."

"Amenna, lâkin muska meselesi?.."

"İnsan, inançlarını boynunda, koynunda değil, kalbinde taşımalı. Ve bol bol dua etmeli..."

"Yahu ben muskadaki sırrı sormuştum, tuttun vaaz vermeye kuruldun."

"Duâ, Allah'la kul arasında kurulmuş en önemli sır köprüsüdür. İnsanı Yaratıcısına yaklaştırır. İnsan duâ edemeyecek kadar meşgul ise, meselâ sürekli savaşmak

zorundaysa o zaman tutar, duasını muska şeklinde boynuna asar."

Sarıoğlan, keyfince güldü:

"Anladım diyelim..."

Atını Kara Veli'nin yanıbaşma sürdü.

"Dersaâdet çok güzeldir bu mevsim," dedi, delikanlıyı karabasanlardan kurtarmak için, "çok seveceksin. Bir alıştın im, bir daha hiç ayrılmak istemez insan."

Kara Veli hasret çekti bir nefeste, soluklandı:

"Memleketimin her yanı güzeldir," dedi, "gördüğüm, görmediğim her bucağını severim."

Aferin delikanlıya, hem de zorlu aferin! Yus yuvarlak cevap diye işte buna derler. Ne suya, ne sabuna; renk vermemenin kestirmecesi...

"Delikanlı sandığımdan da yaman galiba" diye düşündü Sarıoğlan, sonra onu ödüllendirmek ister gibi konuştu:

"Seni Orhan Beyle de tanıştıracağım. Bildin mi Orhan Beyi? Benimkisi de laf işte, nereden bileceksin. Civan yiğittir. Yavuz Padişahımızın yanından ayrılmaz. Belki babamı da tanırsın bir yol. Yaşlıdır, ama kurt akıncıdır. Gözünü budaktan sakınmaz. Ali Beyle Celâl da vardı ya, yatukları yer nur olsun, onları Çaldıran yuttu."

Kara Veli bir hasret nefesi daha soluklandı:

"Şehit oldular ha!"

"Oldular ya!"

"Ne mutlu!"

"Şehitliği özler gibisin, bu yaşta?"

"Cennet anahtarıdır şehitlik, özlenmez mi?"

"Ölüm ölümdür be kızancık, yaşayıp hizmet etmek varken ölene niye gıpta etmeli? Cennet anahtarını kazanmanın başkaca yollan da var. Savaşa mavaşa girersen, şehitliktir deyü ölümün koynuna dalmayasın ha, hatırım kalır. Her kavgada üzerine düşeni yap, fakat canını da koru. Babamdan mirastır bu öğüt. Kimine babasından mal mülk kalır, bana öğüt kaldı. Hoş babam sağ ya, Allah daha uzun ömür versin. Söz gelişi işte."

Bazan tarlalarda çalışan köylülere rastlıyorlar, selâmlıyorlardı. Ne yardımsever insanlardı şu köylüler. Üç atlının yaklaştığını görmeleriyle ibriği, tası alıp yola inmeleri bir oluyordu. Onlara ayran ikram etmede yarışıyorlardı adeta.

Birkaçı misafir etmek istedi ısrarla, ama reddetmek zorunda kaldılar. İşlerinin acele olduğunu söyleyerek özür dilediler.

Bir de söz birliği etmişçesine Padişahı soruyor, boyuyla bosuyla, düşünceleriyle ilgileniyor, bildikleri bütün hayır duaları ardı ardına onun için sıralıyorlardı. "İzin verin,

ben de sizinle geleyim" diye yalvaranın hesabı yoktu.

Gördükleri Derviş Talip'i oldukça etkilemişti. Sık sık, "Fesübhanallah, böylesi görülmüş şey değil" diye söylenmeye başladı.

Namaz ve yemek molası verdiler.

"Bu Yavuz Padişah, gerçekten de yavuz kişi," dedi Sanoğlan'a, Derviş Talip, "devletini ululayacak besbelli, neden dersen halkıyla bütünleşmiş, sevdirmiş gendini; halkıyla böylesine bütünleşebilen bir padişahın sırtı yere gelmez."

"Gelse gelse bizim sırtımız yere gelir Derviş Talip," derken güldü Sarıoğlan, "Dersaadet'e daha çok var, bu gidişle kıyamete kadar varamayız, yemeğimizi yiyip namazlarımızı kılalım, sonra da tepikleyelim atlarımızı, rahvan adım yok bitesi değil."

Derviş Talip başka şeyler düşünüyordu. Dalgın dalgın konuştu:

"Buralarda Peygamber devrinin diriliş azmi yaşıyor. Bu benim için ne demektir bilemezsin. Hemen hemen bütün İslam ülkelerini gezdim. Müslümanları ölü toprağı altında yitik buldum. Ümidim kaybolmaya yüz tuttu. İyi ki memleketinize gelmişim, ben de dirildim, imanım tazelendi, coşkuyla doldum. Artık ölsem de gam yemem. Dinle bak, burada kuşların ötüşünde, yaprakların hışırtısında bile bir dervişin ahenkli zikri var."

Sarıoğlan çevreyi dinledi. Kuşların şen şakrak ötüşünde gerçekten de bir gizemli ahenk vardı. Dervişin dediği gibi, belki de zikrediyorlardı.

"Gerçekten de öyle, kainatın sırnrıa erenler kuş dilinden daha iyi anlıyor. Ne mutlu sana Derviş Talip."

"Asıl sana ne mutlu dostum, biz yıllarımızı yalnızlıkta aradık, çevreden kopup yalnızca kendimizi kurtarmak için yaşadık, sen ve senin gibiler ise din yolunda cihada

çıktınız; kellenizi koltuğa alıp ümmet için çalıştınız. Size ne mutlu."

"Yapma be Derviş, utandırma beni, duyan da bir matah sanacak."

Derviş Talip, bir köşede dalgın dalgın oturan Kara Veli'ye döndü birden:

"Gençliğinin kıymetini bil delikanlı," dedi, "benim gibi hayatın sonbaharına gelmeden gençliğinin kıymetini bil. Neden dersen, gençlik yaz meyvasına benzer, çabucak çürür."

"Dök hikmetini kurban," dedi Sarıoğlan, "lâkin gençliği boşa geçmiş ziyankarlar gibi yakınma, onca ilme dalmış-

sın."
"Hamdolsun," dedi Derviş, "gençliğimizi ziyan ettik sayılmaz, yalnız, genç dostum, seni tanıdıktan sonra daha başkaca şeylerle de ilgilenmem gerektiğini anladım."
Sarıoğlan cevap veremedi. Bir sessizlik çöktü aralarına, uzadı.
"İzniniz olursa bir kıssa anlatmak isterim" diyerek sessizliği bozdu Kara Veli.
"Hele anlatıver," dedi Derviş Talip, "yeridir."
"Kostantiniyye fethedildiğinde Fatih Padişah, kır atının üstünde şehre giriyormuş. Bir derviş pattadak kesmiş yolunu, dervişlerin duası sayesinde Kostantiniyye'yi fethettiğini söylemiş. Cennetmekân Fatih Padişah, doğru dersin' diye doğrulamış dervişi, sonra kılıcını işaret ederek: Ama bunun da hakkını unutma çelebi' demiş."
"Görmüş gibi öyle inanarak anlauyorsun."
"Beli. Görmüş gibi inanıyorum. Çünkü Çavuş Babam anlattıydı. Ve de şöyle eklediydi: Dünyaya kalemle kılıç nizam verir.' Derviş Baba, sizin ilminizle duanız, bizim kılıçlarımızla birleştikte olmazları oldurur."

"İyi söyledin" dedi Derviş, hayretle, "iyinin de iyisini söyledin. Sana aferinler. Bana gelince: Gendimi bir şeyler bilir sanırdım. Meğer el elden üstünmüş."
"Estağfurullah!"
"Yoo, doğrusu bu. Herkes gendi görevini yapmalı. Bir millet kılıç eri yetiştirdiği ölçüde bilgin de yetiştirmeli, imam da. Dinimiz ilme önem veren bir din. 'İlim Çin'de dahi olsa gidin alın' diyor. 'Hikmet mü'minin kaybolmuş malıdır, bulduğu yerde almalı' buyruluyor. Esasen ben bunun için yola düştüm ya çocuklar, ilim öğrenmek için. İlk derslerimi de sizlerden aldım çok şükür."
"İlmini alçak gönüllülüğüyle cilalıyor," diye düşündü Sanoğlan, "ben galiba farkında olmadan çok değerli bir yol arkadaşı bulmuşum...."
* Pattadak sordu, Derviş'e:
"Sence bir padişah nasıl olmalı?"
Derviş, hiç düşünmeden cevap verdi:
"Bir padişahta dört şey ararım: hikmet, iffet, cesaret ve cömertlik."
Sarıoğlun, kafasında evirdi, çevirdi Derviş'in cevabını. Şablon Yavuz Padişaha üpa tıp uyuyordu.
Bir kere çok konuşmazdı, boş hiç konuşmazdı. Gerekeni söyler, insan onu dinlerken bir padişahtan çok, bir bilge kişiyi dinler gibi olurdu.
Namusuna düşkündü, dürüsttü...
Cesurdu da, hem nasıl cesurdu...
Cömertliğine de diyecek yoktu doğrusu. Buna bindiği

at da şahitti. Çünkü o armağan etmişti.

Eh, demek ki, Yavuz Padişah, tepeden tırnağa iyi bir padişahtı. Derviş Talip'in çizdiği çerçeveye pek yakışıyordu.

Sevindi...

Sonra içlendi; Padişahını özlemişti...

"Hadi namazlarımızı kılalım", dedi içindeki hasreti bastırmak için, "sonra da karnımızı doyururuz."

Namaz ve yemekten sonra yolu tuttular.

Ormanlar, bozkırlar göz alabildiğine uzanıyor, yabanî çiçekler renkli sessizliklerinde bahar sarkılan söylüyordu.

Sanoğlan duygulanmıştı. İçinde yabani çiçeklere eşlik etmek geliyordu, ama hiç şarkı türkü bilmiyordu. Sonunda babasından öğrendiği bir ilâhiyi mırıldanmaya başladı.

Geceyi bir ırmak kıyısında geçirdiler. Namazdan sonra tekrar yattılar. Sabah açar açmaz, Derviş Talip, Sanoğlam sarsarak uyandırdı:

"Kalk da bak, bir rüya gördüm."

Sanoğlan mahmur gözlerle bakıyordu.

"Hayırdır inşallah, ama rüya anlatmak için insan uyandırılır mı?"

Güneşin ilk ışıklan Derviş Talip'in yüzünde oynaşıyordu. Gözlerinin içi pınl pınldı. Hâlâ gördüğü rüyanın etkisinde olduğu belliydi.

"Hayırda dâim ol" dedi, "Resûlullah Efendimizi gördüm."

Sanoğlan dirseğinin üstünde doğruldu.

"Deme... Ah! Bir de ben görsem."

"Yavuz Selim Han, Peygamber-i zîşanın yanında duruyordu. Ellerini önüne bağlamış, boynunu bükmüştü. Aciz, fakir bir kul gibiydi."

"Evet?"

"Sultan Selim'i hiç görmediğim halde, tarif edebilirim. Uzuna yakın orta boylu, toparlak kırmızı yüzlü, çatma si-

yah kaşlı, iri kemikli, uzun boyunlu, koç burunlu, pala bıyıklı ve sakalsız. Bir kulağında da küpe var. Çok sade giyinmiş. Yarı belinden yukarısı aşağısına nisbetle kısa gibi, bakışları keskin, alnı oldukça geniş."

Sarıoğlan yerinden fırladı, kalktı:

'Ta kendisi, essahtan da onu görmüşsün!"

"Resûlullah'ın şeref verdiği rüyalar sahihtir. Dedi ki Yavuz Padişah'a: 'Ey Selim! Kur'ân'ın indirildiği mübarek beldelere hizmet şerefini de Allah sana nasib edecek. Sen Hâdimü'l-Harameyn olacaksın."

"Hâdimü'l-Haremeyn, ne demek?"

"Mekke ve Medine'nin hizmetkârı demek."

"Vay ki vay! Peki, sonra?"
"Sultan Selim de bir şeyler mırıldandı, ama anlayamadım. Uyanmışım. Büyük bir müjdedir bu, çok büyük müjdedir! Yavuz Padişah bundan böyle ululanmıştır."
Bakışlarıyla ufku sarmaladı:
"Sultan Selim diyâr-ı Arab'ı fethedecek. Başka türlüsü olamaz!"
Sarıoğlan'm kalbi hızlı hızlı vuruyordu. Heyecanlanmıştı. Alelacele çuhaları toplayıp atının sırtına bağladı. Gitti Kara Veliyi uyandırdı.
"Atlara" dedi, komutan tavrıyla, "Padişaha acele kavuşmamız lâzım. Bu rüya her rüya gibi değil. Bir an önce efendimize duyurmalı, Rodos seferi diye tutturan bazı paşaların karşısına daha pek çıksın."
Atlarını mahmuzladılar. Güneş bir mızrak boyu yükselmişti.

İKİNCİ BÖLÜM

"Bre, nedir bu edepsizlikler! Üç buçuk askere hüküm geçiremeyene komutan denir mi? Savaşta gösterdiğiniz celâdeti, askeri, sevketmede gösterdiğiniz mahareti, ustalığı şimdi niçin gösteremezsiniz? Neden hala fesatçıların önünü kesemezsiniz?"
Yavuz Padişah, yıldırımlar yağdırıyordu bugün. Huzurunda vezirler, beyler, paşalar bir kaya kadar sessiz duruyorlardı. Başlan önlerine eğik, gözleri yere dönüktü. Kıpırdamadan Padişahı dinliyorlardı.
Yavuz Padişah'ın gürül gürül sesi, Otağ-ı Hümâyûnu çınlatıyor, oradan dışarı taşıp kimbilir nerelere kadar ulaşıyordu.
"Ne susarsınız bre, ne bakarsınız kös kös önünüze. Cevap isteriz. Muradımız Karabağ'da kışlayup, yarım kalan Acem seferini baharla birlikte sonuçlandırmaktı. Lâkin ne mümkün! Biz fesatçıları tepeledik, engelsiz yürürüz diye teselli bulurken, meğer aldanırmışız. Asker içine büyük fesat salınmış da habersizmişiz. Karabağ'da kışlayamadık. Amasya'ya doğru çekilmeye karar verdik. Daha Nahcivan'da iken asker çözüldü. Ordu başıbozuk güruhuna döndü. Bazıları köye dağılıp bazı köy evlerini yakmışlar."
Sol gözü seğirmeye başlamıştı. Öfkesinin doruğuna eriştiği görülüyordu. Önünde yarım ay halinde dizilmiş vezirler hiç kıpırdamıyor, gözleri yerde, yalnızca Padişahı dinliyorlardı.

Yavuz Padişah, bütün otağı sert adımlarla adımladıktan sonra yine karşılarına çakıldı: "Mülkümüzde İslâm şeriatının hükmü artık geçmez mi olmuştur, yoksa, biz

düzeni sağlayamayacak kadar âciz bir padişah mıyız? Bi-
zim mülkümüzde böyle densizlikler nasıl yapılır, bu ne
cüret?"

Şimşek gibi fırladı, parmağını topluluğun üstüne çevir-
di:

"Bre! Köylüye ziyan veren sergerdeler derhal bulunup
boyunları vurulsun! Ayak sürçerseniz sizin boynunuz gi-
der. Şimdi çıkın!"

Padişahı etekleyerek çıkmaya davrandılar. Padişah öf-
kelenmekte yerden göğe kadar haklıydı. Az bile söylemiş-
ti. Çaldıran Zaferini kazanmış askerin, dönüş yolunda
köylere sırnaşıp, evleri yağmalaması ne demekti? Yavuz
Padişah, elbette buna katlanmayacak, suçluları elbette
isteyecekti. Boyunlarım kurtardıklarına şükrediyorlardı.

Padişahın sesi tekrar duyuldu, sesinde az önceki öfke-
den eser kalmamıştı:

"Dukaginzade ile Sadrazamımız Hersekzade huzurda
kalsın..."

Dukaginzade ile Hersekzade, tepelerine bir kova buzlu
su boşaltılmış gibi ürperdiler. Boyunları mı vurulacaktı
yoksa?

"Şevketlü Sultanımın buyruğuna amadeyiz" diye mırıl-
dandı Hersekzade.

Dukaginzade ise hiçbir şey söyleyemedi. Rengi atmış,
üstüne bir titreme gelmişti. Kaderine teslim olmaktan
başka çaresi yoktu. Boynunu büktü.

Yavuz Padişah, hala ayakta dikiliyor, gözünü kırpma-
dan yüzlerine bakıyordu. Yüz hatları sakindi. Yüzüne ba-

kabilseler bunu görebilir, görüp rahatlayabilirlerdi. Fakat
padişahların yüzüne bakılmazdı. Töre böyle diyordu.

"Sen Hersekzade" diye konuştu Hersekzade yi kastede-
rek, "devlet umuruyla ilgilenmez misin?"

"Gece ve gündüz, Hünkârım, gece ve gündüz."

"Peki Lala, öyleyse bu hal nedir, neden yeniçeri serkeş-
lik eder, sipahi kullar neden homur homur homurdanır,
azepler niye talan peşinde koşar. Asker dizginsiz kalmış
Lala, dizginsiz kalmış. Ne Allah'ın hükmünden korkuyor-
lar, ne de dillere destan gazabımızdan."

Hersekzade diz çöktü, başı yerde konuştu:

"Ruhsat verirseniz düşündüklerimi açıkça ifade etmek
isterim şevketlüm."

"Biz dahi onu beklemekteyiz Lala, bizi fikrini açıkça
söyleyenleri cezalandıran kör köperlek müstebitlerden mi
bellersin yoksa? Bizim düşmanımız fikrini açıkça söyle-
meyip fesat kazanı kaynatanlardır."

"Hünkârım, ordu uzun zamandan beri yaban ellerde.
Sıla hasreti yüreklerine oturdu. Dolaşmaktan bıktılar.
Serkeşleşmelerinin ikinci sebebi bu."

"Ya birincisi?"
"Birincisi: Eskiden, cennetmekân pederinizin saltanatı
sırasında her zaferden sonra askere yağma izni verilirdi.
Siz ise ferman çıkarıp bunu yasakladınız. Onlar da kendi
başlarına yağmalıyor."
Yavuz Padişah yeniden öfkelenmeye başlamış, az önce
oturduğu tahtın kolluklarını mıncıklıyor, sinirden dizleri
oynuyordu:
"Baka Lala! Biz ne pederimize benzeriz, ne de ondan
önceki ceddimize. Asker gibi asker isteriz biz kendimize,
talancıya, yalancıya, hırsıza, uğursuza tahammül edeme-

yiz. Şanıyla, şerefiyle askerlik yapanlar yapsın. Onları ba-
şımıza tac ederiz. Para için, mevki için, yağma için kılıç
kuşanacaklara ise kılıçlarını yediririz. Böylelerine billahi
ne bizim ihtiyacımız vardır, ne de milletimizin. Bize Allah
rızası için savaşacak inanmış bir avuç serdengeçti yeter.
Onlarla gerekirse cihanı fethe çıkarız. Lakin serkeşlerle
ava bile çıkmayız. Billahi böylelerini aramızda yaşatma-
yız. Asker dur deyince duracaksak, dön deyince dönecek-
sek, bizim padişahlığımız ne günâ padişahlıktır?"
Fırladı, kalktı tekrar. Elini bıyığına attı, çekiştirdi:
"Şunları keserim Lala! Sen de şahitsin Dukaginzade,
eğer bu orduyu hizaya getiremezsem şu bıyıkları keserim.
Hem de başımla bile."
Tekrar oturdu, ayaklarını altına alıp bağdaş kurdu:
"Orduyu hizaya getireceğim. Sizin yapamadığınızı ben
yapacağım. Kışlağa çekildiğimizde de, kimin bu konuda
ihmali olmuşsa burnundan getireceğim."
Sözlerinin etkisini yüzlerinden okuduktan sonra, gide-
bileceklerini söyledi.
Veziriazamla ikinci vezir huzurdan çıktıktan sonra, Ya-
vuz Padişah, başını ellerinin arasına aldı. Çaldıran Zafe-
rinden sonra olanları tekrar düşündü. İşler bir türlü yo-
luna girmiyordu. Korktuğu başına gelmiş, asker içine fe-
sat parmağı girmişti. Bazı vezirlerin, kendilerine özgü se-
beplerle işi karıştırdıklarından kuşkulanıyordu. Bunun
için onları toplayıp sert çıkmıştı. Akıllarını başlarına top-
lasalar iyi olurdu. Yoksa başlan düşerdi. Güvenilir birkaç
yakını konuyu inceliyordu. Yakında herşey açığa çıkardı.
Ondan önce bir fırsat daha vermek istemiş, vezirleri, pa-
şalan uyarmıştı. Karışıklıkta gerçekten parmaklan olan-
lar ve buna rağmen ortalığı kanştırmada ısrar edenler,
sonuçlanna da katlanmak zorundaydı.

"Fazla mı yumuşadım acaba?" diye sordu kendi kendi-
sine, "ille de çadırlarını başlanna yıkmam mı lazım? Mec-
bur kalırsam bunu da yaparım. Ama artık kan dökülsün

istemiyorum. Herkes korkusuz yaşasın, huzur içinde eceliyle ölsün. Ama ne çare. Karabağ'da kışlansın diyorum, yeniçeri, dönelim diye tutturuyor. Yola çıkıyorum, asker köy basıyor, ev yakıyor. Çaldıran yolunda, savaşın eşiğinde bile ihanet kazanı kaynatıyorlar, savaşmak istemediklerini söylüyorlar. Rahmetli Sultan pederim bunlan rahata alıştırmış. Vezirlerim bile gönülsüz. İstanbul'dan aynlmasınlar da ne olursa olsun, isterse memleket batsın. Kuştüyü yastıklara yaslanıp keyif çatmak dururken, at sırtında gitmek, toprak üstünde yatmak zor. Onları temelli toprağa vermek var ya... "

Elleri arkasında dolaşırken düşüncelerini sürdürdü:

"Sadrazamın bu işte en azından ihmali olduğu belli. Ordunun dizginini boş koyar. Oysa dizgini boş koymaya gelmez. Yaşlandı artık. Onu dinlendirmek lazım."

Biraz daha düşündükten sonra, sadrazam değişikliğinin işe yarayabileceğine karar verdi. Fakat Hersekzade'nin yerine kimi atamalıydı? Vezirleri kafasından bir bir geçirdi. Bir karar veremedi.

"En kötü karar, kararsızlıktan daha iyidir derler," diye söylendi, "lakin vereceğimiz karar tüm Osmanlı'yı etkileyecek, dirayetli bir sadrazama ihtiyaç var. Kim olabilir?"

Birden Piri Mehmed Paşa geldi aklına. Çaldıran Savaşı öncesinde söyledikleri, adeta Padişahın kendi düşünceleriydi. Dediğini yapmış ve savaş zaferle sonuçlanmıştı. Ancak ona birkaç rütbe birden atlatamazdı. Töreye aykırı düşerdi. Kargaşayı önleyeyim derken, daha büyük kargaşalara yol açardı. Fakat fikrini almasında bir mahzur yoktu.

"Kethüda!" diye seslendi kapıya doğru.

Kapı kethüdası, koştu geldi.

"Piri Mehmed Paşayı huzura al."

"Başım üstüne şevketlüm."

Az sonra Piri Mehmed Paşa koca çadıra girdi. Saygıyla Padişahı etekledi. İki adım çekilerek ellerini bağladı:

"Beni emretmişsiniz, Hünkârım."

"Otur bakalım Piri Paşa..."

"Hâşâ şevketlüm, huzurda kul kısmına oturmak düşmez, ayakta emirlerinize amadeyim."

Yavuz Padişah'ın gözleri gülümsüyordu. Piri Paşa ile görüşmek onu her zaman rahatlatırdı.

"Öyle olsun bakalım. Bilirsin seni kendimize yakın buluruz."

"Uğruna canım feda."

"Uğruna can feda edilecek nesne bulamadın mı Piri

Paşa, dinin ne güne durur?"

"Dinim keskin kılıçlara, zeki başlara muhtaçtır Hünkârım. Ben kemter, o kılıca ve o başı taşıyana biat etmişim." A

Piri Paşanın sözlerinde riyadan eser olmadığını bildiği halde, Yavuz Padişah'ın alnı kırıştı, kaşları çatıldı. İnsanlar tarafından övülmeye katlanamıyordu. Katlanmak ne kelime, iğreniyordu. Dalkavukluktan ve dalkavuklardan nefret ederdi. Ama Piri Paşa başka: O içinden geldiği gibi konuşur, sözlerinde ard niyet bulunmazdı.

"Her neyse," diyerek geçiştirdi, "seni İran Sefer-i Hümâyunu öncesinde dinledik. İsabetli görüşlerini beğendik. Herkes ordunun bir süre dinlenip sonra saldırıya kalkmasını savunurken, sen hemen saldırmamız gerektiğini savundun. Sıcağı sıcağına savaşılmadığı takdirde, or-

du içinde bazı kıpırdanmalar başlayacağını, bunun da gücümüzü zayıflatacağını söyledin. Sözünü tuttuk ve Cenâb-ı Hakkın insanıyla zafer kazandık. Dileğimiz seni daha yakınımızda görmek, görüşlerinden yararlanmaktır. Şimdi söyle bakalım, kendini sadrazam olarak hiç düşündün mü?"

Piri Paşa, böyle bir soru beklemiyordu. Sadrazamlık teklifi sanmış, ne cevap vereceğini şaşırmıştı. Sadrazamlık, bir kişinin düşünebileceği en yüksek makamdı, ama Paşa, kendisi için hiç düşünmemiş, aklına bile getirmemişti. O sade bir vezir olarak kalmak istiyordu. Daha büyük sorumluluklar almaya hem hazır değildi, hem de isteksizdi. Ama nasıl reddedecekti? Padişahı kızdırmaz mıydı?

Yavuz Padişah, karşısındakinin iç çatışmasını yüzündeki yansımalarda okumuştu.

"Ne o," dedi, "pek şaştın buna?"

"Doğru Hünkârım, şaştım kaldım."

"Şaşacak ne var ki, bunu hakkettin. Ayrıca Hersekzade yaşlı ve yorgun, bize genç, dinamik bir sadrazam lazım."

"Zayıf omuzlarım, korkarım, bu ağır yükü taşıyamaz Hünkârım."

Kaşları kalktı Padişahın:

"Kimin ne kadar yük taşıyabileceğini bilenlerdeniz Paşa. Yersiz tevazûun lüzumu yoktur. Osmanlıoğlu Osmanlısın. Soyun soyumuzdan, dinin dinimizden, elbette seni Veziriazam yapmak münasiptir. Ne yapalım ki biz dahi bâzı âdetlerin esiriyiz. Şimdilik üçüncü vezirliği ihsan ettik. Mübarek ola..."

Biraz durduktan sonra, ekledi:

"Kendini de sadrazamlığa hazırla."

Piri Mehmed Paşa, bunu bile çok gördü kendisine.

Sadrazam olmayacağını anlamasıyla bir parça rahatlamış, çöken omuzları kısmen düzelmişti, ama üçüncü vezirlik de az şey değildi. Hakkında kimbilir neler söylenecekti. Kendisi için bir şey istemez görünüp Padişaha yaklaştığı düşünülecekti. Makam ihtirasıyla çalıştığı yolunda iddialar atılacaktı ortaya. Oysa karşılıksız hizmete gelmişti. Makam mevki yoktu gözünde. Söylese kim inanırdı ki...

Belki Padişah, kimbilir; deneyecekti:

"Hünkârım. Ola ki bu ikram kul kısmının aklına kötü şeyler getirir. Bendenizin sülâlesinde ne paşa, ne vezir vardır. Böyleyken bendenize rütbe ihsan eylediniz. Minnettarım. Lâkin Şevketlüm, işi bundan ileri götürürsek, korkarım altından kalkamayacağım bir yük almış olacağım. Büyük işlere talip olup küçülmektense, küçük hizmetlerle yetinmeyi tercih ederim."

Yavuz Selim gülmemek için kendini zor tutuyordu. Belki şu sözleri karşısına geçip bir başkası söylemiş olsaydı öfkelenir, adamı en azından kovardı. Ama Piri Paşa'ya kızamıyordu. Yüzü yalvarmaklı, gözleri ağlamaklıydı. Elinden oyuncağı alınmış bir çocuğu andırıyordu. Bu zamanda makam-mevki istemeyen, şöhrete dönüp bakmayan insan bulmak kolay değildi. Piri Paşa böyle biriydi işte, değişik biriydi.

Padişah, yerinden kalktı, Paşa'nm sırtına vurdu:

"Sen kendi tercihini söylersin Paşa, biz ise kendi tercihimizi çoktan yaptık. Şu andan itibaren üçüncü vezirimiz oldun. Hak mübarek etsin, göreyim makamının hakkını bir tamam ver."

Çaresiz boyun büktü:

"Ferman şevketlü Hünkânmındır..."

***

Yavuz Padişahın beklediği rapor nihayet geldi.

Veyl ki, tahminleri doğru çıkmıştı.

İşin içinde, kargaşanın temelinde bazı vezirlerin parmağı vardı.

Raporu, Orhan Bey, kılı kırk yararak hazırlamıştı. Bir hayli genişti. Askeri kışkırtanların isimleri bile yazılıydı. Ayrıca nerede neler yaptıkları, neler konuştukları da, görgü şahitleriyle birlikte belirtiliyordu.

Padişah raporu dikkatle inceledi. Uzun uzun düşündü. Hocalarıyla konuyu görüştü. Bâzıları af çıkarmasını söyledilerse de Yavuz Padişah buna yaklaşmadı.

"Başka bir konu olsaydı affı düşünürdük. Lakin bu konu hassas. Çünkü askeriyeyi ilgilendiriyor. Asker kışkırtılmış. Kılıçlarının ucunda yükselttikleri devleti kılıçlamaları istenmiş onlardan, serkeşleşmişler. Hem bu kaçıncı af olacak? Her günümüz şunun, bunun hatâsını affetmekle mi geçecek? Bu dünyaya onlar suç işlemek için, biz de affetmek için mi geldik?"

Çok şükür, sadrazam Hersekzade'nin bu işle doğrudan ilgisi yoktu, ama ihmali vardı, askerin dizginini gerektiği kadar sıkı tutmamış, işi gevşeğe bırakmıştı. Üstelik kışkırtıcı takımını ciddiye almamış, hatta bazılarını bile bile himayesine almıştı. Belki de boyunlarını kılıçtan kurtarmak için yapmıştı bunu, fakat devlet ihmal kaldırmazdı, hele böyle konularda hiç. Bu bakımdan Hersekzade azledilmeli, yerine daha dinamik biri getirilmeliydi. Öyle biri ki, Yavuz Padişahın hızına ayak uydurabilsin...

Bir gün, Hersekzade'nin çadırı başına yıkıldı...

Bu, Fatih Sultan Mehmed'den kalma bir âdetti. Görevden alınan sadrazamın cadın başına yıkılırdı.

Hersekzade Ahmed Paşa, neye uğradığını şaşırdı. Neden sonra işi anladı. Sadrazamlıktan atılmıştı. Başı

önünde huzura girdi. Mühr-ü Hümâyûnu Yavuz Padişaha uzattı:

"Alan, hayrını görsün Hünkârım."

Yavuz Padişah,

"İçlenmedin ya," diye sordu, "töreye uyduk."

"Töreler uymak içindir" dedi yaşlı sadrazam.

"Biraz sertçe davrandıksa da, yüreğimizin açısındandır. İçlenme. Devletin tepesinde nöbet değişiyor say."

"Öyle saydık ve kabul ettik. Bir zamanlar iltifat-ı şahaneye mazhar olmak bize de, sülalemize de yeter."

"Gerçi bugün seni Vezaret-i uzına makamından azlederiz, lâkin engin devlet deneyiminden yararlanmak için yakınımızda bulunmanı isteriz."

Hersekzade rahatlamıştı. Eskisi gibi gergin değildi...

Yavuz Padişah'ın bağırıp çağıracağını, belki boynunu vurduracağını düşünüp korkular ve ürpertiler içinde huzuruna gelmiş, fakat yumuşak tavrıyla karşılaşınca korkularını unutmuştu. Durumu kabullendi:

"Hünkârım," dedi, "bin Hersekoğlu uğruna feda olsun. Kusur işledikse yaşlılığımıza verile. Kul kısmıyız, her zaman hatâ ederiz. Aff-ı şahaneye mazhar olduksa, bize ne mutlu. Dilerim kendiniz gibi yavuz bir sadrazam bulursunuz."

Yavuz Padişah, eski sadrazamın ağzını yoklamak için sordu:

"Bildiğin biri var mı Lala?"

Hersekzade kafasında dönüp duran ismi söyledi:
"Piri Mehmed kulunuz var şevketlüm. Gençtir, gözüpektir, üstelik de bilge ve cesurdur. Lâkin, siz daha iyisini bilirsiniz. 'Sadrazam budur' dediğinizi baştacı eder, ardından ölüme dek gideriz."

"Sağol Paşa, umduğumuz gibi konuştun, ne çare ki Piri Mehmed'in daha devlet işlerinde pişmesi lâzım. İlerde belki iyi bir sadrazam olur, ama şimdilik beklenen seviyede değil. Lâyık olduğu makama getirdik onu. Senden olduğu gibi, ilerde ondan da istifadeyi düşünürüz."
Dışarda başlayan gürültüler, Otağ-ı Hümâyûnun kapısına gelip dayanmışü. Yavuz Selim, yine askerin bir karışıklık çıkaracağını sanarak hızla yerinden kalktı. Eli hançerinin üstünde kapıya yürüdü.
"Yine asker karışmışsa, billahi bu sefer perva etmem, kılıcımla kendime yol açarım" diye gürledi.
Hersekzade, Padişahın önünü kesmek için atıldı, ama geç kalmıştı. Padişah çoktan kapı yerine perdesini açmıştı.
"Bre! Ne haldür?" diye bağırdı, "Otağ-ı Hümâyûn önünde densizliğe nasıl cüret edersiz?"
Otağın önüne yirmi kişi kadar toplanmış, üç sipahinin perişan kılıklı bir adamı zaptetmeye çalışmasını seyrediyor, adam kurtulmak için debelendikçe de alkışlıyorlardı.
Padişahın gözükmesiyle gürültü kesildi. Kalabalık dize geldi. Bunu fırsat bilen adam, kendini sipahilerin elinden kurtardığı gibi, Padişahın önünde yere attı:
"Müjdeler şevketlü Hünkârım! Bıyıklı Mehmed Ağa kulunuz, Bayburt Kalesi ile civarını fethetti."
Yavuz Padişah, bakışlarıyla okşadı haberciyi.
"Sana şükürler Allah'ım!" diye mırıldandı.
Bakışları bir an için arka taraflara kaydı. Orhan Bey, hızla otağa yaklaşıyordu. Padişahın yüzü güldü. Onu özlemişti:
"Yaklaş bakalım Orhan," diye seslendi, "otağa buyur."
Haberciye döndü:

"Sen de çelebi, getirdiğin haberle yüreğimizi ferahlattın. Lakin tafsilat isteriz, otağa gir."
"Bana destur var mı, şevketlüm, gidebilir miyim?"
Hersekzade soruyordu. Yavuz Padişahın içi bir tuhaf oldu:
"Kal Lala," dedi, "seni azlettik diye gözden ırak edeceğimizi mi düşünürsün? Devlet senden de, benden de hizmet bekliyor, kal."
"Emredersiniz,"
Hep birlikte otağa girdiler. Padişah önce Bayburt'tan

gelen haberciyi dinledi. Savaş hakkında sorular sordu. Herşeyi öğrendikten sonra, haberciye bir kese altın veril-mesini emretti. Bir de menşur yazdırdı:

"Biz ki ced emced sultan oğlu sultan Selim Hanız, sen ki Mehmed Ağa'sün, seni paşa idüp Erzincan beylüğüne getürdük. Tekmil Trabzon, Karahisar, Canik sancaklarını da idarene tevdi ettük. Hak kolaylık versün, yüzün ak it-sün."

Mektubu yazdıktan sonra mühürleyip Bayburt'tan ge-len haberciye uzattı:

"İnsanını al, dinlen ve hazır oldukta yola çık, Mehmed Paşaya müjdeyi tez ulaştır."

Adam, Padişahı etekledi, yanındakileri temennalarla selamladı ve otağdan çıktı.

O çıkar çıkmaz da, Yavuz Padişah:

"Hizmet eden, ihsan-ı şahaneye nıazhar olur" diye mı-rıldandı.

Orhan Beye döndü. Dik dik yüzüne baktı. Bir yandan da keyifli keyifli bıyıklarını buruyordu.

"Lakin Orhan Beyimizi hep ihmal ettik."

"Aman Hünkârım!"

Padişahın ne demek istediğini Orhan Bey anlamış, önünü kesmek için atılmıştı. Fakat Yavuz Padişah bir el hareketiyle Orhan Beyi susturdu. Artık gülümsemiyordu. Yüzü son derece ciddileşmişti:

"Baka Orhan," dedi, "şehzadeliğimizden beri yanımız-dasm. Kılıcınla da, kafanla da bize hizmet edersin. Buna rağmen bizden hiçbir şey istemedin. Vermeye kalkıştıkta ise almadın. Artık sırasıdır. Sırası gelmişken, seni de san-cak beyi yapalım."

Orhan Bey, ürkerek gözlerini indirdi. Köşeye sıkıştığını düşündü. Padişah ihsanını reddetmek saygısızlık sayılır-dı. Kabul da edemezdi. Çünkü o takdirde, çok sevdiği Pa-dişahtan ayrılması lazım gelecekti. Ne yapacağını kestire-miyordu. Son çare olarak işi saflığa vurdu:

"Hünkârım," dedi, "kulunuzun kılıç sallamaktan gayri marifeti olmadığını bilirsiniz. Kulunuzda değil bir sanca-ğı, kendini yönetecek kadar bile idarecilik kabiliyeti yok. Siz ganisiniz. Değil sancak beyliği, beylerbeyliği isterim desem, tereddütsüz ihsan buyurursunuz, lakin..."

Sözün burasında, Padişah:

"Öyle mi belledin?" diye gürledi, "kabiliyetini aşan bir makam dile de bak veriyor muyuz? Biz, hamdolsun, layık olup olmadığına bakmadan, eşe dosta mevki vericilerden değiliz. Önce liyakat, sonra da sadakat ararız. Ahirzama-na yakın, işler ehil olanların elinden alınıp ehil olmayan-lara verilecek denmiş. Biz öyle şey yapmayız."

Orhan Bey hayli rahatlamıştı. Zor durumdan son bir

manevra ile sıyrılmayı deneyecekti:

"Hünkârım, bana verebileceğiniz en büyük armağan, yanınızda bulunmama izin vermenizdir. Varlığımdan rahatsız oluyorsanız o başka. O takdirde dünyanın öteki ucuna gitmeye razıyım."

Yavuz Sultan'm gözlerinden bir mutluluk geldi geçti. Nadir gülümseyişlerinden biri yalpalandı dudaklarında, sonra Hersekzade'ye döndü:

"Ne dersin Hersekli?" diye sordu.

"Ne diyebilirim ki, Hünkârım; bu genç beni büyüledi adeta..."

Hünkâr, Orhan Beyin yanına gitti, elini omuzuna koydu:

"Baka Paşa" dedi, tekrar Hersekzade'ye, "bu delikanlı canını dişine takarak padişah olmam için savaşmıştır. Yıllardır her emrimize koşmak için gece gündüz yakınımızda bulunmuştur. Buna rağmen mal istemez, mansıb istemez, unvan istemez. Verdiği cevabı sen de duydun. Söyle bakalım şimdi, reyin nedir?"

Hersekzade Ahmed Paşa'nın gözlerinde tebrik vardı. Hararetle söze başladı:

"Madem ki reyimi sordunuz şevketlüm, âcizin reyi odur ki, Orhan Bey kulunuza dilediğini veriniz. Sizden ayrılmasını gerektirmeyen bir makam ihsan ediniz."

"Meselâ?"

"Mektupçunuz olsun."

"Demek istersin ki bu yiğit bize gelen mektupları okusun, cevaplarını yazsın."

"Beli Hünkârım."

Kahkahasını tutmak için yutkundu.

"Paşa, sen Orhan Beyi saray erkânıyla karıştırırsın. O bir hafta kılıcına el sürmezse delirir, değil mi Orhan?"

Orhan Bey boynunu büktü:

"Hünkârım beni benden iyi tanıyor."

"Peki peki, üzülme artık. Senin, gibisi de az bulunur hani. Bir makam koparabilmek için akla hayale sığmaz

dalavereler çevirenlerin yanında, verilenleri almamak için kırk dereden su getirenler de olmasa, dünya çok bozuldu diye saltanattan feragat ile dervişliğe özenirdik. Hadi gönlünü hoş tut. Seni yanımızdan uzaklaştıracak değiliz. Şayet ömrümüz vefa ederse, yaşlılığında bir şeyler düşünürüz."

Gözleri daldı. Mırüü halinde:

"Yahut oğlumuza vasiyet ederiz."

"Allah geçinden versin şevketlüm."

Hersekzade Ahmed Paşa ile Orhan Bey aynı anda aynı sözleri söylemişlerdi.

"Allah geçinden versin."

"Er ya da geç," diye konuşmasını sürdürdü, Padişah, "ölüm Allah'ın emri, nerede, ne zaman kimbilir. Bize düşen nefes aldığımız müddetçe hizmette kusur etmemek, vazifemizi noksansız yapmaya çalışmaktır. Korkumuz ölümden yana değil bilesiniz, asıl korkumuz hedefimize varamadan ölmek."

Azametle başını dikti:

"İslâm ittihadı kurulmadan dünyadan göçersek, işte o vakit bize acıyın! İşte o vakit, Selim Padişahın gözleri açık gitti deyin."

Kapıda biri belirince ona doğru döndü:

"Ne istersin Kethüdabey?"

"Şevketlü Hünkârım, Palu Hâkimi geldi, huzura kabul edilmeyi bekler..."

"Gelsin, biz dahi kendisiyle görüşmek isterdik."

Yanındakilere baktı:

"Sen burada kal Orhan, Paşa, sen gidebilirsin."

"Emredersiniz Hünkârım."

Hersekzade, Padişahı etekledikten sonra çıktı. Az sonra kapıda yine Kethüdabey belirdi:

"Palu Hâkimi Cemşit Bey" diye seslendi.

Cemşit Bey girdi. Elli yaşlarında gösteriyordu. Çok uzun boylu ve esmerdi. Başında abarıî sarık, sırtında işlemeli bir hırka vardı. Belindeki kuşakta boş bir hançer kını duruyordu. İçeri girerken almışlardı hançerini, Padişahın huzuruna silâhla girmek yasaktı.

Cemşit Bey, Çaldıran Savaşı sırasında Padişaha bağlılığını sunan Kürt beylerindendi. Osmanlı saflarında savaşa katılmış, önemli başarılar kazanmıştı. Zaferde emeği ve payı vardı.

Tahta üç adım kala durdu. Elini göğsüne bastırıp selam verdi.

"Aleykümüsselâm, Cemşit Bey," diye selamını aldı Padişah, "seni aramızda görmek bizi memnun etti. Hudut boylarındaki karındaşlarımız nasıl?"

"İyidirler Hünkârım, ellerinizden öpüyorlar. Kürt beylerinin çoğu sizden taraf. İdris-i Bitlisi mübareğin nasihatlan çok faydalı oldu. Bize din kardeşliğinin mânâsını anlattı. Aynı dini, aynı inancı paylaşa_n insanların arasında hudutların işi ne diyor? Birlik olmak için din kardeşliğimiz bize yetmezse başka ne lâzım? Lâkin askerlerinizden bir güruh, destursuz köylere dalıp talana bulaştı. Bu da bizi incitti. Bazılarımız bunu unutmuyor. Bu yüzden bazı kabileler hükümdarlığınızı tanımamakta ısrar ediyor. Bu-

na bir çare bulun Hünkârım."
Yavuz Padişahın yüzü öfkeden al aldı:
"Vakıa bazı kendini bilmezler çevreye zarar verdi. Bazıları kışkırtıldıktan için bize bile zarar vermeye kalktı. Kürt beylerimize söyle, dönüşümüzde hepsini ayıklayacağız. Aramıza fesat karıştırılmak isteniyor Cemşit Bey,

uyanık olmazsak çatışmak mukadder. Oysa vakit ittifak vaktidir. Şimdi söyle bakalım, çevreye saldırdığını söylediğin askerlerin hangi kumandanın adamları olduğunu tespit edebildiniz mi?"
"Beli şevketlü Sultan, birkaçını yakalayıp konuşturduk. İskender Paşa'nm emrinde imişler."
"İskender Paşa ha! Çok güzel. Çobanlığına diyecek yok doğrusu."
Cemşit Beye döndü:
"Başka?"
"Sekbanbaşı Balyemez Osman diye bir isim daha verdiler. Allah için, ne derece doğru olduğunu bilmiyorum."
Yavuz Padişah, dişlerini kırarcasına sıkıyordu.
"Suçlu iseler cezalandırılacaklar," dedi inançla, "bozguncuların aramızda yeri yoktur. Dersaâdete döner dönmez geniş bir araştırma yapacağız. Fesatçıları mutlaka lâyık oldukları şekilde cezalandıracağız. Lâkin üç beş münferit hareketi bahane ederek hâlâ Safevî İsmail'i metbu tanımakta ısrar edenler kanaatımızca bahane arayan bozuk fikirlilerdir. Herhalde işin altında mezhep ayrılığı yatar."
"Sultanım oradan geliyormuş gibi doğru gördünüz olanları. Hakikaten de mezhep ayrılığı. Şiî kabileler Safevî İsmail'e bağlı kalmakta inat ediyorlar ve bu görüşü yayıyorlar."
"Siz ne düşünürsünüz?"
"Biz her vakit sizin gibi düşündük. İdris-i Bitlisî'nin vaazlarında bulunduktan sonra halkın düşüncelerinde çok değişmeler oldu. Allah'ımız bir, peygamberimiz bir, kitabımız bir. İtikatta mezhebimiz bir, kıblemiz bir... Böyle sürü ile birleştirici unsur ortada dururken, topraklarımıza ni-

çin sınır çekelim? Madem ki mü'minler kardeştirler, neden kardeşlerimizin safında değil de, kardeşlerimize karşı savaşalım? Allah'ın izni keremiyle Safevî İsmail'i yere çaldınız. Bu çok ulu bir zafer. Safevî Devletinin belkemiği kırıldı. Hamdolsun dinimiz çarpıkların tasallutundan kurtuldu. Dinimizi seviyoruz. Uğruna ölmeye hazırız. Fakat ölmek yetmiyor. Büyüyüp İslâm bayrağını kıtalara dikmek gerek. Büyümek için de ittifak lâzım. Huzurunuzda

Sünnî Kürt beylerini temsil ediyorum. Aralarında beni seçtiler. Bağlılıklarını bildirmemi söylediler."

Elini kemerinin arasına soktu, bir kozak çıkardı. Padişaha uzattı:

"İşte bağlılık vesikası. Yirmi beş Kürt beyi tarafından mühürlenmiştir."

Sultan Selim kozakı açtı. İçindeki kâğıdı çıkardı. Dikkatle okudu.

Kürt beyleri hiçbir ön şart koşmadan Osmanlıların yüksek ve âdil hâkimiyetini kabul ettiklerini bildiriyorlardı. Kağıdın alt tarafında yirmi beş mühür vardı.

Bitlis Hâkimi Emir Şerefüddin, Hizan Meliki Emir Davud, Hısnıkeyfa Emiri Eyyübilerden Melik II. Halil, İmadiye Hâkimi Sultan Hüseyin ve diğerleri...

Padişahın yüzü pınl pırıl aydınlanmıştı:

"Sağol," dedi, "Allah hepinizden razı olsun. Şimdi bir menşur yazdırıp sana vereceğiz. Burada isimleri bulunan beyleri, bulundukları yerlere emir tayin ediyoruz. Mübarek ola."

Cemşit Bey uzandı. Padişahın elini öpecekti. Yavuz hızla kalktı, Cemşit Beyi iki omuzundan yakaladığı gibi kendine çekti:

"Biz karındaşlarımızla kucaklaşmayı severiz, Cemşit kardaş."

Cemşit Bey çok duygulanmıştı. Neredeyse gözleri yaşaracaktı. Padişaha bu hareketi yaptıran şeyin ne olduğunu çok iyi biliyordu. İstese kuvvetle topraklarını ellerinden alır, kendi topraklarına katardı. İstese bölgedeki bütün beyleri yok edebilirdi. Fakat o sarılıyor, kardeş saydığını belirtiyordu. Çünkü bütün Müslümanların aynı safta olmasını istiyordu.

"Gerçekten de büyük bir padişah, büyük bir insan," diye geçirdi içinden, Cemşit Bey, "İnsana değer verdiğini hissettiriyor."

Çıkmadan önce bakındı.

Padişahın cadın her türlü gösterişten uzaktı. Bir zamanlar Şah İsmail'in çadırında ağırlanmış, gördükleri karşısında küçük dilini yutmuştu. Öyle bir tantana ki, anlaülası değildi. Onun yanında bu, aşiret çergisi gibi kalıyordu.

Belli ki Yavuz Padişah ufkunu geniş tutuyor, çadırlara, saraylara hapsetmiyordu. Belli ki ideallerinin gerçekleşmesine yardımcı olacak herkesi bağrına basıyordu. Bu idealin İslâm birliği olduğunu İdris-i Bitlisî'nin ağzından kaç kere duymuştu. Şimdi de kendisi bunu görebiliyordu.

"Hünkârım..."

İyice duygulanmıştı Cemşit Bey, konuşurken sesi titri-

yordu. Üst üste yutkunuyordu:
"Size şükranlarımla birlikte bağlığımı sunuyorum Hünkârım. Bundan sonra bir buyruğunuzla ölüme dek giderim."
Elini omuzuna koydu, okşar gibi sıktı:
"Memnun olduk Cemşit Bey, biz kendimiz için hiçbir şey yapılmasına razı değiliz. Kim ne yapmak istiyorsa dini imam, devleti milleti için yapsın. Zira kimin himmeti mil-

leti ise, o tek başına bir millettir denmiş. Biz dahi bu uğurda gayret gösterenlerin ardında ölüme dek gideriz."
Döndü, tahüna oturdu. Ellerini dizinde kavuşturdu:
"Öncelikle Anadolu birliği sağlanmalı. Bu sağlanmazsa İslâm ittihadı hayal olur, serap olur. Biz ne Alaüddevle'ye, ne Kansu Gavri'ye, ne de Halifeye İslam birliğinin zaruretini anlatabildik. İttihad etmezsek Avrupa bizi yutar. Tek tek hepimizi yutar. Her birimiz küçük devletler olarak kalırsak, küffara lokma oluruz. Büyümeli, yutmak isteyenin gırtlağına yumruk gibi tıkanmalıyız. Onlar ittihad bayrağını çeksin, biz arkalarından gidelim. Biz çektik, onlar gelmiyor."
Bakışları şimşek çakmaya başlamıştı:
"Osmanoğlu ile Memlûkların ne alıp veremediği var? Hiç. Halk olarak binlerce müştereke sahipler. Kaynaşmaları için birkaç ay kâfi. Din birliği, kültür birliği tamam. Fakat ah, şu çıkar hesaplan, küçüklükler!
İç çekti:
"Kansu Gavri bizi anlamıyor, anlamak istemiyor. Ve hâlâ Safevî İsmail'in tarafını tutuyor. Halka rağmen yapıyor bunu. Çaldıran Zaferi İstanbul'dan çok Şam'da, Halep'te kutlanmış. Demek bizim dost saydığımız Arap halkı da düşman sayıyor. Ne çare ki, başlarındaki hükümdar, milletin düşman dediğine dost diyor, ayaklarını yıkıyor. Bu İslâm izzetine yakışır bir iş midir?"
Tahttan hızla kalktı. Bir Orhan. Beye, bir Cemşit Beye baktı:
"İçimizin yarası arada böyle sızlar Cemşit Bey, anlayacağını umuyorum. Neyse, sizi fazla alıkoyduk, dertlerimizle dertlendirdik."
Palu Beyi hayran hayran bakıyor, tekrar boynuna atılma isteğinin önüne zor geçiyordu.

"Dertlenmenin bu türlüsüne can kurban Hünkârım, sizin için bir değeri varsa, yüce fikirlerinize aynen iştirak ettiğimi biliniz."
"Berhudar ol, yeri geldiğinde kılıcınızla da, aklınızla da yardımcı olacağınızdan hiç şüphem yok. Çaldıran'da gösterdiğiniz kahramanlık gözlerimizi kamaştırmıştı. Ümmet

hepimizden hizmet bekler. Elinizden geleni yapın."

"Fazlasını yapmaya çalışacağız Hünkânm."

"Berhudar ol. Kürt karındaşlarımıza selamlarım-ı şa-
hanemizi söyle. Pek dursunlar."

"Başüstüne."

Oturdu, gözlüğünü burnunun üstüne yerleştirdi. Tah-
tın yanındaki masada açık duran kitabı aldı:

"Şimdi biraz okumak istiyoruz. Sağlıcakla git..."

Konuşma bitmişti. Cemşit Bey, elini göğsüne bastıra-
rak geri geri kapıdan çıktı. Orhan Bey de çıkmak için
davrandı.

"Dur biraz Orhan. Bil ki bir haftaya kadar Amasya'ya
gidiyoruz, lâkin asker içinden hâlâ homurtu sesleri gelir.
Tacizade hakkında bazı söylentiler duyuyoruz. Sence Ta-
cizade Cafer Çelebinin bu işlerde bir parmağı var mı? Ha-
lim selim bir zat, dinini canından çok seven âlim, fazıl bir
insan. Lâkin bir takım iddialar var hakkında. Umarım
doğru değildir. Hele bir araştır. Şayet kusuru büyük de-
ğilse, bağışlamasını da biliriz."

Orhan Bey söyleyip söylememekte bir tereddüt geçirdi.
Tacizade Cafer Çelebi'nin bozguncu ve bölücü değil, tam
tersine uzlaştırıcı ve birleştirici olduğuna inanıyordu.
Acaba Padişah, siyasi rekabet yüzünden, bazı vezirler ta-
rafından yanlış bir yola mı sürükleniyor da Tacizade'nin
üzerine gönderiliyordu?

Ne olursa olsun düşüncelerini söyleyecekti:

Tacizade'yi bendenizden daha iyi tanırsınız şevket-
lüm," dedi, "buyurduğunuz gibi halim-selim biridir, yu-
muşak başlıdır, sevgi doludur; bir fesada kanşabilecegini
sanmam, lâkin oyuna getirilmiş olabilir."

"Oyuna gelmemek onun ferasetine bağlı Orhan. Biz
her zaman, herkesi ikaza kalkarsak esas görevlerimizi ih-
mal ederiz. Niyeti ne olursa olsun, şayet hareketleri bölü-
cü mahiyette ise cezalanır, hem de şiddetle cezalanır. Biz
İslâm birliği sağlamaya uğraşırken, asker içinde fesat çı-
karanlara, bölücü tohumler serpenlere göz yumamayız.
Bu yolda kimleri feda ettiğimizi bir düşün."

Elini göğsüne götürdü.

"Karındaşımız Korkud'un ateşi buramızda, hâlâ aynı
tazeliği ile yüreğimizi dağlar. Karındaşımız kadar sevdiği-
miz, can yoldaşımız Hemdem Paşa'nınki de öyle. Ya ka-
rındaşımızın çocukları? O tazeler... Yazık değil mi? Birkaç
makam mevki ve dünyalık budalasının maşası olmuşlar,
ecelin pençesine kadar sürüklenmişler. Vaktiyle söyle-
miştik. Bizim devr-i saltanatımızda kimseye rahat yüzü
yoktur. Rahat istiyorsanız kendinize başka bir Sultan bu-
lun, diye. Bizi seçtiler. Bize biat ettiler. Şimdi bu fesat ne-

yin nesi? Herşeye rağmen kimsenin öldürülmesine taraf-
tar değiliz. Herbirinin ruhu bir ayrı kâbus olup üstümüze
çöküyor. Mecbur etmesinler. Bu sözlerimizi asker içine
yay. Herkes ayağını denk alsın. Söyle onlara bizi istemez-
lerse çekiliriz, ne halleri varsa görsünler. Ama hem bizi
isteyecekler, kal diyecekler; hem fesada devam edecekler,
buna iznimiz yok, billahi yok. Kim olursa olsun tepeleriz!"

Tahtının sağında duran küçük, yuvarlak kapaklı bir
çekmece gösterdi.

"Şunu gördün mü? İçinde Alaüddevle'ye yazılmış mek-
tuplar var. Kimlerin yazdığını söylesek şaşarsın. Vaktiyle

Padişah olalım diye canlarını dişlerine takıp bize destek
olanlar bulunuyor aralarında. Ne tuhaf! Oysa çoğu yük-
sek mevkilerde. Daha ne isteyebilirler bizden? İnsanoğlu
neden arzu ve ihtiraslarına bir sımr getiremiyor? Neden
bu ihtiras batağına bilerek atlıyor da canından oluyor?
Anlamak biraz zor, gerçekten çok zor Orhan. Askeri iyi
tanırız. Boş bırakmaya gelmez, her fesada âlet olurlar.
Adetâ çocuk gibidirler. İçinde ne olduğunu anlamak me-
rakıyla en nadide vazoları bile kırmaya hazırdırlar. En iyi-
si meşgul etmek. Yeni seferlere çıkmak. Evvelâ Kemah'ın
muhasarasını Bıyıklı Mehmed Paşa'ya emredeceğiz. Son-
ra bizzat askerimizle Kemah üstüne gideceğiz. Orası
Safevîlerden alınmadıktan sonra Bayburt, Erzincan ve Ki-
ğı'nın korunması imkânsız. Önümüzde bu sefer fırsatı
var. Büyük bir fesat çıkmadan bahan getirebilirsek hiç
mesele kalmayacak. Anadolu'daki muhtemel tehlikeleri
bertaraf eder etmez de hedefe bir ok gibi fırlayacağız."

"Mısır'a mı Sultanım?"

Yavuz dalgın, düşünceli:

"Mısır'a... Mısır'a..." diye tekrarladı iki defa.

Silkindi, başını iki yana salladı:

"Bu sefer içimize işlemiş. Aslında içimize yer eden sefer
değil, seferin sonucudur. İslâm birliği bu seferin sonunda
gerçekleşecek."

Gözlerini çadırın kapışma çevirdi.

Bir şiirinin son mısraını mırıldandı:

"İttihad etmezse millet, dağdâr eyler beni."

"Hünkârım, buradaki millet hangi millettir?"

"Elbette ki İslâm milleti, Orhan, biz buna gönül ver-
dik."

Orhan Beyin gözlerinde, tek vücut halinde, küffâr üze-
rine saldıran büyük bir İslâm ordusu canlandı bir an.

Kalbi heyecanla vurdu.

"Saadetle Hünkârım" dedi.

Padişah elindeki kitabın sayfalarını çevirmekle meşgul-

dü.

"Şimdi git, söylediklerimizi asker içinde yay, bu fikir etrafında bir halka meydana gelsin. Kendimize sadık askerin ne miktar olduğunu da bilmek isteriz."

"Emriniz başım üstüne Hünkârım, derhal harekete geçiyorum."

***

Sarıoğlan menzile gelir gelmez Padişahının mührünü taşıyan vesikayı menzil kumandanının burnuna doğru uzattı ve atlarının değiştirilmesini istedi.

Menzil kumandanı karşısında duran genç adamdan çok arkasındaki iki kişiyle ilgileniyordu.

"Vesika tam ve tekmil," diye konuştu, "fermana uyup sana bir at vereceğim."

Sarıoğlan arkadaşlarını işaret etti:

"Bir değil, üç!"

"Hayır bir at, neden bir at dersen, sadece sende vesika var. Bu durumda elimden birşey gelmez, emre göre haberci vesikası taşıyanlara dinlenmiş bir at ve yiyecek nevale verilir. Diğerlerine karışmam. Her yolcuyu ağırlarsak, devlet hizmeti görenlerin ihtiyaçlarını karşılayamayız, umanm beni anlıyorsun."

Adam doğru söylüyordu. Aldığı emri uygulayacaktı. Ne var ki şu anda Sanoğlan'a bir değil, "üç at lâzımdı. Yol arkadaşlığı yaptığı Kara Veli ile Derviş Talipten ayrılmayı aklından bile geçirmiyordu. Hem yalnız başına bunca yolu tepmek sıkıcı olurdu. Üstelik arkadaşları aylak gezinmeye değil, hizmet sunmaya gidiyorlardı. Biri kafası, öbürü kılıcıyla...

"Bana bak çorbacı, haksız olduğunu söyleyemem. Lâkin dikkat et, fermanda hizmet ehlinin ihtiyaçları karşılanacak diye buyurulmuştur. Arkadaşlarım da hizmet ehlinden sayılır. Şu gördüğün cübbeli zat Derviş Talip'tir. Tâ Arap ellerinden kalkıp ilim tahsil etmek için Dersaâdete gidiyor. Genç arkadaşım ise yıllarca Kara Çavuşun tımarında cenk oyunları bellemiş. Acemioğlan kıtalarında pişip yeniçeri ortalarında olgunlaşacak ve kanının son damlasına kadar serhadlerde kılıç çalacak. Bu durumda ne dersin?"

Menzil kumandanı bir süre düşündü. Düşündükçe genç adama hak verdi. Fakat buyruğun dışına çıkamazdı. Çıkarsa ve bu anlaşılırsa kelleyi kaptırırdı.

"İnsafı çuvala sokuculardan değilim yiğidim. Ne çare ki hizmete talip olanlara hizmet etmekliğim buyurulmamıştır. Hizmet üzre olanların hizmetindeyim. Bilirsin, Yavuz Padişahımız gazaplıdır. Emrini dinlemeyenleri bağışlamaz."

"Peki ne yapacağız, burada mı kalacağız?"

"Aklıma bir çare geliyor. Senin atını değiştireyim, var git, yakında bir kasaba var, vesikanı göster, hoş muamele görürsün. Hizmet erbabına halkımızın kapıları dâima açıktır. Size iki at verecekleri muhakkak. Böylece yola devam imkânı bulursunuz."

"Zaten şu iki hayvanı da bir köyden almıştık. Gene aynı yolu deneyeceğiz desene. Hadi hoşçakal. İki at bulunan yerde üç at da bulunur. Benimkini de orada değiştiririm."

Menzil kumandanı fırladı, aüna binmek üzere olan Sanoğlan'ı bileğinden yakaladı:

"Acıyın," dedi inler gibi, "çoluğum çocuğum var..."

Sarıoğlan bir şey anlayamamıştı, öyle şaşkın şaşkın bakıyordu.

"Ne oldu ki, sana ne yaptım?"

"Daha ne yapacaktın yiğidim? Atını burada değişmelisin. Yorgun bir hayvanla yola saldığım duyulursa kellem gider. Ben aldığım emre uymaya mecburum. Ne eksik ne de fazla. Emredildiği gibi."

"Merak etme, kimse duymayacak."

"Allah var yiğidim, görür ve duyar. Mahşerde beni Padişah efendimizin emrine mugayir hareketle suçlarlarsa ne cevap vereyim?"

Derviş Talip baka kalmıştı. Bu anlayışta basit bir memurla karşılaşmayı hiç beklemiyordu. Dayanamadı, söze karıştı:

"Siz boynunuzun kesilmesinden değil, Mahşer gününün hesabından korkuyorsunuz."

Menzil kumandanı başını ona doğru çevirdi. Gözlerinde tam bir inanmışhk vardı:

"Elbette, kelle meselesi, çoluk çocuk mazereti hep bahane, asıl korkum Allah'tan."

"Bu anlayışta memurları olduğu müddetçe Osmanlı Devleti büyüyecek" diye mınldandı, Derviş Talip. Tekrar kumandana döndü:

"Şimdi bir kese altın versek, vesikamız olmadığı için atlarımızı değişmemekte direnir misin?"

Menzil kumandanı gözlerini iyiden iyiye kıstı. Sanoğlan'ın bileğine bıraktı, arkadaki kulübeyi parmağıyla işaret ederek:

"Şu kulübede on askerim var," dedi, "onu da tepeden tırnağa silahlıdır. Böyle işlerde kullanırım daha çok. Bu teklifi gerçekten yapmış olsaydınız, askerlerimi üzerinize salar, hepinizi yakalatırdım. Sonra da ellerinizden bir birinize bağlayıp doğru Kadı Efendiye gönderirdim. Üst tarafı ona kalmış, ne ceza düşüneceğini kendi bilir."

Derviş Talip sohbeti uzatmak niyetindeydi ya, Sarıoğlan acele ediyordu. Kendi atını değişti, erzağını aldı, menzil kumandanıyla vedalaştı.

"Atıma iyi bak. Padişah armağanıdır. Dönüşte uğrar alırım."

"İyi insanlarsınız," dedi menzil kumandanı üçüne birden. "İnanın, ahırımda şahsî atım olsaydı beş para almadan size verirdim. Lâkin şu ahır devletin ahin, emirsiz hiçbir şey veremem. Beni anladığınızı umarım."

"Çok iyi anladık," dedi Sanoğlan, "sadakatini, hassasiyetini tebrik ediyoruz. Hadi Allah'a emanet ol."

Atlarını mahmuzladılar. Yolda Derviş Talip:

"Şu adama hayran oldum," dedi, "devletin bir bucağında kanunları eksiksiz uyguluyor. Bir devlet ki kanunları memleketin her bucağında aynı tazelikte yaşar ve uygulanır, memurları rüşvete dönüp bakmaz, işte o devlet batmaz. Menzul kumandanının rüşvet hakkındaki düşüncesi beni çok etkiledi, rüşvet, ağaç kurdu gibidir, gövdeyi içten kemirir, sözünü hatırladım. Osmanlı Devleti şimdiki haliyle öyle sağlam bir gövdeye sahip ki, rüşvet kurdu giremiyor. Giremediği müddetçe de çürümeyecek."

Sanoğlan memnun memnun güldü.

"Siz işin ilmini yapa durun Derviş efendi, ben biraz daha hızlı nasıl gidebileceğimizi hesaplıyorum. Atlar nefes nefese."

"Aceleni bir anlasam..."

"Acelem şundan: Birazdan öğle namazı vakti girecek. Kasabaya yetişirsek, cemaat sevabına nail oluruz."

"Yeryüzü mescit delikanlı, Mekke mihrab, Medine minber. Eh biz de az buçuk cemaat sayılırız, nerede namaz vakti girerse, orada kılarız."

"Hadi bakalım Derviş, yine lafa boğdun beni."

Kasaba yolunda çocuklar oynuyordu. Uç yabancıyı seyretmek için oyuna ara verdiler. Bir Caminin yanında bir imaret vardı. Medrese talebeleri burada yer içer, ayrıca misafirler de burada ağırlanırdı.

Namazdan sonra cemaat gelip hoş beş etti. "Aç olmalısınız, buyurun fakirhanede taam edelim" diyenin hesabı yoktu. Sarıoğlan ise imarette yemek istiyordu. Derviş Talip'e tıkır tıkır işleyen bir dini kurum daha gösterecekti.

"Allah ziyade etsin," diyerek teklifleri geri çevirdi, "müsaadeniz olursa imarette yiyelim. Yalnız bir ricamız olacak."

İmam efendi, Sanoğlan'm sözünü kesti:

"Yiğidin karnı tok, sırtı pek olmalı, derler. Evvelâ buyrun isyankâr midemizin gurultusunu birlikte bastıralım.

Sonra isteklerinize sıra gelir."

İmaret kısmına geçtiler. Derviş Talip, gördüklerine bayıldı:

"Mükemmel," dedi, "fevkalade."

"Burada her gün iki öğün yemek pişer," diye anlattı, imam, "sabahları pirinç çorbası, akşamları buğday aşı. Siz bilmezsiniz Derviş efendi, buğday aşı tuhaf bir nesnedir. Tuz atarsın çorba olur, pekmez katarsın aşure olur. E... herkesin keyfine göre yemek çıkmaz elbet. Ne demişler: Misafir umduğunu değil, bulduğunu yer."

"Bulduğumuza bin şükür" dedi Derviş Talip.

"Cuma akşamlarının bir farkı var yalnız," diye devam etti imam, "malûm, müminlerin haftalık bayramıdır Cuma. O akşam yemekhanemizde tani, zerde ve zirva pişer. Devlet-i Aliyeye ve Padişah efendimize topluca duâ ederiz. Hamdolsun çetelerin de hakkından gelindi, bir sıkıntımız yok."

"Çeteler mi?" diye şaştı Sarıoğlan, "ne çetesi?"

"Soygun çetesi. Civarda Ermeni ve Yahudi köyleri var. Geçen sene Yahudi asıllılar bir çete kurup köylerimizi haraca bağladılar. Bize de bulaştıklarında Sancakbeyine bir şikayetname yolladık. Yolladık ya, bir sonuç çıkacağını doğrusu kimse beklemiyordu. Lâkin çıktı. Haftasına varmadan bir müfreze geldi. Eşkiyadan etrafı temizledi. Yine eskisi gibi kurt ile kuzu yanyana yürüyor."

"Yol boyu küçük kulübeler gördük, dikkatimizi çekti, nedir onlar?"

İmam, pirinç çorbasından bir kaşık aldı. Besmele ile ağzma götürdü. Sonra Derviş Talip'in sorusunu cevaplandırdı.

"İpek böcekçiliği yaparız burada. Şevketlü Sultanımız himmet buyurdular, bu gördüğünüz kulübeleri yapmamıza yardım ettiler. Her birinde ipek dokumak için tezgâhlar var."

"İpekli giyene pek rastlamadık."

"Erkeğe haram, kadınlarımız ise öyle süse filan düşkün değil. Arada Devlet-i Aliyenin memurları köye gelir, herkesin elinde ihtiyaç fazlası kaç kantar ipek varsa ücreti mukabili toplar. Venedik gâvurlarına satılırmış. Hayvan yetiştiririz ayrıca. Yün satarız. Kazandığımız yetiyor da artıyor bile. Bazan ecnebiler buğday filan satın almaya gelirler. Tabiî geldikleri gibi elleri boş dönerler."

Derviş Talip:

"Neden?" diye sordu "satmaz mısınız?"

İmam, Derviş Talip'in bilgisizliğine şaşmış gibiydi:

"Satmayız," dedi, "niçin satalım ki? Padişahımız, yiyecek maddelerin özel izinle satışı yapılacak buyurdu. Buyruğa uymak vatan borcu. Padişah haklı. Yabanın kursa-

ğını doldurursan azar. Azdıkta savaş çıkarır. Eh, kursağında bizim buğdayın tanelerini taşıyan bir düşman tarafından kılıçlanmak herhalde kimsenin hoşuna gitmez. İşte bu yüzden yabana satmıyoruz buğdayımızı. Kendi malımızı kendimizden kaçırıp elin gavuruna niye yedirelim? Keferenin oğlu yiyeceğine Müslüman askeri yesin."

"Doğrusu Osmanlıları tanıdıkça hayran oluyorum," diye konuştu Derviş Talip, "bu anlayışta olan bir millet için zillet yoktur."

İmam sakalım sıvazladı, güldü:

"Tanıdıkça seveceksin bizi" dedi, "tanınmaya değer bir millet olduğumuzu göreceksin. Bakın ne anlatacağım size, şimdi aklıma geldi. Bizim bir Hilmi Efendimiz var. Allah gününe gün katsın. Cennetine nasip etsin inşallah. Bir velî adam. Çok yaşlı. Hasta da üstelik. Yine de evinde durmaz, sık sık halimizi hatırımızı sormaya gelir. Bu imaretin tekmil masrafını o karşılıyor. Hünkâr buyruğu böyle çünkü. Vaktiyle Fatih Mehmed Efendimiz bu zeameti kendisine verirken 'Baka ağa, sana bunca toprak ihsan ederiz, amma ayağını yan bastığını duyarsak işin bitiktir' demiş. Hep anlatır. Hakçası buyruğun ötesine geçmiş ya çoktan, fazlasını bile yapıyor, fakirlerimize bile o bakıyor sağdsun. Kış ortasında parası bitene para erzağı bitene erzak veryor. 'Mülk Allah'ındır, biz burada emanetçiyiz" diyor. İşte böyle çelebler, Padşahınuz sâyesiıde rahat bir hayat yaşıyoruz. Karınca kararrıca, bizim elimizden gelen sıbyan okutmak, onları geleceğe hazırlamak, müslüman çocuklarına dinî, ahlakî kaideleri belletmek... Cenabı Hak ecrimizi verir elbet, o yüceleryücesi kurban olduğumr

O kadar içten anlatıyordu ki, Sanoğlan bile dikkat kesilmiş, ne yapmaya geldiğini unutmuş gitmişti. Yaşlı imam sormasa hatırlayacağı da yoktu.

"Hep ben konuştum siz sustunuz, deyin hele, haliniz nedir, nereden gelip nereye gidersiniz?"

Medrese talebeleri yemeklerini bitirmiş çıkıyorlardı. Aynı kumaştan giyinmişler, sarıklarım aynı şekilde bağlamışlardı. Bunlar şaşılacak derecede Sultan Selim'in sarığını andırıyordu.

"Allah izin verirse Dersaâdet'e gidiyoruz," dedi Sanoğlan, "Uzun zamandan beri yoldayız. Aslında buraya atlarımızı değiştirmek için uğramıştık."

"O iş kolay. Gerçi biz işlerimizi daha çok katırla görürüz, ama eminim Hilmi Efendinin size verebileceği safkan atlar vardır. Buyurun birlikte ona gidelim. Hem tanışır, hem de işinizi görürsünüz."

"Çok iyi olur."

Kalktılar. Genişçe bir yoldan kasaba meydanına çıktılar. Meydanda kasabanın gençleri cirit oynuyordu. Kara Veli bunu görünce birden heyecanlandı.

"Ağam," dedi Sanoğlan'a, "cirite baksana."

"Gördüm."

"Ah ağam, bu iş içime işlemiştir benim, izin versen de, şöyle bir..."

"Yürü," diye kolundan çekti Kara Veli'yi, "eğlenecek vakit değil bu vakit, hem oyun devrini geride bıraktın. Artık kasaba meydanlarında oynaşmak yok, bundan böyle cenk meydanlarında vuruşacaksın."

"Sahi mi, ne zaman?"

"Zamanı gelince, hele biraz daha sabret."

Bir konağa gittiklerini sanıyorlardı. Oysa Hilmi Efendinin evi diğer evlerden farksızdı. Biraz daha büyükçeydi o kadar. İçi dışı tezekle sıvanmıştı. Yola bakan üç pencerenin birinde ak sakallı bir ihtiyar meydana bakıyor, meydandaki oyunu seyrediyordu.

İmam, sesini ihtiyara duyurmak için bağırarak selâm verdi:

"Selâmün aleyküm."

İhtiyarın gözleri sesin geldiği tarafa çevrildi:

"Aleykümüsselâm, Allah misafirlerine kapımız açık. Buyurun, girin."

"Hilmi Efendi, bu yiğitler Dersaâdet'e gidiyor. Atları yorgun. Değişmek istiyorlar."

"Kolay o, hele girin içeri, bir çorbamızı için, birkaç haber söyleyin..."

"Girelim," dedi İmam, "sağol."

İçeri girdiler. Hilmi Efendi, belli ki yalnızlık çekiyordu. Geldiklerine çok sevinmişti.

"Gelmekle ihya ettiniz," diye konuşmaya başladı, "bugün evde yalnızım, herkes tezgâhlara, tarlalara gitti. İpekböceklerinin kozadan çıkması yaklaşıyor ya; herkes çok meşgul. Allah'ın kudretine şükür. Bu böcekleri öyle usta yaratmış ki, yaptıklarını insan aklımızla yapmak ne mümkün. Çok çalışmak gerekiyor yiğitler, çok. Milletin zenginliği devletin zenginliği sayılır. Silâhça da, paraca da kefereyi geçmeliyiz, onlara el açmak zorunda kalmamalıyız. Otursanız, ihtiyar yoldaşınıza verecek hayırlı haberleriniz yok mu?"

"Çoktandır yoldayız," diye anlattı Sanoğlan, "yeni gelişmelerden biz de habersiziz, efendimizin nerede bulunduğunu bile bilmiyoruz."

"Amasya'da olmalı. Derler ki, bazı vezirler, Padişahımızı Şark seferinden caydırıp Garb seferine çıkmaya zorlu-

yormuş. Çok yanlış olur bu, Şark kısmını emniyete alma-
dan sırtım Garba nasıl dönebilirsin? Öyle değil mi imam? Efendimiz umarım onları dinlemez. Dinlememeli, kendi

bildiğini yapmalı. Neler söylüyorum, akıl vermek bana düşermiş gibi... Neyse, imam, ayranın yerini biliyorsun, zahmet olacak ama, hoş gör artık. Kocamışlığıma ver."

İmam, ayran taşlarıyla döndü. Ayran da ayrandı hani.

"Bereketiniz bol olsun," dedi Sanoğlan, "sizi tanımakla sevindik, lâkin yol adamıyız."

"Bu gece misafir kalın..."

"İnşallah bir başka zaman yolumuz düşerse misafiriniz olalım."

"Yemek bile yemediniz..."

"İmarette yemiştik, yaptıklarınızı anlattılar, onca talebenin karnım hergün doyurmak, geleni, geçeni barındırmak kolay iş değil, Allah sizden razı olsun."

"Amin," dedi ihtiyar, gözleri buğulu, "amin, lâkin daha fazlası yapılmalı. Ne çare, babamın adı Hıdır, elimden gelen budur. Devlet-i Aliye şunca toprağı emanetime verdi. Buna karşılık şu şu hizmetleri isterim, dedi. Allah'ın hakkı Allah'a, devletin hakkı devlete."

Kalkmaya çalıştı:

"Koluma girin de ahıra kadar gidelim. Oradan en iyi atlarımı seçeyim sizler için."

Bir tarafına Kara Veli, bir tarafına Sanoğlan geçtiler, kollarından tutup kaldırdılar. Ayaklarını yere zor basıyordu.

"İhtiyarlık işte, ömrümüzün kışı bile bitmek üzere."

"Allah uzun ömürler versin."

"Hayırlısı olsun. Çok yaşamanın hesabı da fazla olur, fazla mal ve mülkün de."

Ahırda sekiz at vardı. İki tanesini ayırıp eğerlediler. Sonra da helâllaşülar.

"Bir ricam olacak," dedi Hilmi Efendi. "Dersaâdet'e gi-

dince Kumkapısı'nda balıkçı İstavro'yu bulun. Vaktiyle, Dersaâdet'de otururken, bana bir çift sahtiyan çizme armağan etmişti. Yokluğumda, sahtiyan çizmeleri eve bırakmıştı. Durumu anladığımda geri vermek istedim, ne çare adamı bulamadım."

Kuşağından bir kese çıkardı.

"Onu arayın, olmazsa mirasçılarını bulun. Şu keseyi verin. Mirasçılanndan da kimse kalmamışsa fakirlere dağıtın. Kul hakkıyla âhirete gitmek istemem."

"Bir çift çizme için bu çok fazla" diye itiraz etti, Sarıoğlan.

"Az olmasın da.... Otuz yıl önce para daha kıymetliyi.

Vann sağlıkla gidin. Bir gün yolunuz bu canibe düşerse mutlaka beklerim. Şayet ölmüşsem kabrime bir fatiha okursunuz."

Vedalaştılar. Atlara bindiler. Kasaba çıkışına doğru sürdüler.

Kasaba çıkışında onları bir sürpriz bekliyordu. Medrese talebeleri yolboyuna toplanmış,

"Padişahım çok yaşa!" diye bağırıyor, onların şahsında Padişahı selâmlıyorlardı.

Karanlık bastırana kadar at teptiler....

Doğrusu atlara diyecek yoktu. Üçünün de maşallahı vardı. Kara Veli, ikide bir hayvanın yelesini okşuyor, tatlı sözler fısıldıyordu.

Geceyi geçirmek için bir hana indiler. Orada Sanoğlan ummadığı biriyle karşılaştı. Önce benzettiğini sandı ya, bütün dikkatini gözlerine verince şu köşede oturan adamın babasından başkası olmadığını anladı. Adımlarını ona doğru atmışken, birden durdu. Babasının üstünde Rum tacirlerinin giydiği cinsten bir kıyafet vardı. Herhal-

de bu kılığa kendi arzusuyla girmiş olamazdı. Mutlaka gizli bir görevi vardı. Yanına gitmekle herşeyi berbat edebilirdi.

Yolunu değiştirdi. Bu sefer de Rasim'le burun buruna geldi. Bir an bakıştılar. Sanoğlan, Rasim'in bakışlarında "Hey, kendine gel" der gibi bir ifade okudu. Babasıyla beraber iş peşinde olduklarından şüphesi kalmadı. Birbirlerini tanımazdan geldiler. Rasim, Hüseyin Ağa'nın yanına gitti, Sanoğlan ise arkadaşlarının araşma döndü.

Hanın oturma yeri diğer benzerleri gibi basık tavanlı, küf kokulu kocaman bir oda idi. Duvar boyu kerevetler sıralanmış, ortalık yere de gelişi güzel tahta tabureler konmuştu. Derme çatma üç tane de masa vardı.

Kapıdan girince mutfak kısmı sola düşüyordu. Mutfağın odaya açılan küçük bir penceresi vardı. Hancı servisi oradan çırağına verir, çırak da müşterisinin yanma götürürdü.

Giriş kapısının tam karşısına gelen tahta perde yer yer kararmıştı. Yan tarafında üst kata çıkan merdivene açıldığı muhakkak olan küçük bir kapı bulunuyordu. Kapının üstüne kömürle bir beyit yazılmıştı. Derviş Talip yazının silik yerlerini ezberinden tamamlayarak beyiti okudu:

"Ağlasa âşık belâ-yı hecr ile nâlân olub,
Gözlerinden akan anun yaş yerine kan olub."

"Sultan Fatih'in beyti," dedi Sanoğlan'ı dürterek, "padişahlar bunca iş arasında şiir yazmaya nasıl zaman ayırabiliyorlar anlamak güç."

Sanoğlan babasına doğru kaçamak bakışlar atıyordu. Bununla birlikte Derviş Talip'in sözlertii cevapsE bırakmadı:

"Arılamak güç değil, çok kolay," dedi, "Yavuz Padişah da şiir yazıyor. Ve diyor ki: 'şiirlerim, fikirlerimin savaş alanıdır."

"Ne kadar yerinde bir söz."

"Daha bitmedi Derviş, sözümü kesme. Diyor ki, Yavuz Padişah, 'tarih, kaleme boş verip yalnızca kılıç tutanları, tozlu bir kın olarak hatırlar."

"Hayret!"

"Ne hayrete düşersin? Dünyanın kılıç ile kalem üstünde durduğunu duymuşluğun yok mu?"

"Evet, kılıç yol açar, kalem o yoldan adalet götürür. Bilir misin ki, beni her dakika hayretten hayrete düşürürsün yiğidim? Osmanlının kılıç eri senin gibi ise, âlimi kimbilir nasıldır?"

"Az daha sabır, Derviş, şunun şurası ne kaldı ki. Kendi gözlerinle görür, değerlendirmeyi ona göre yaparsın. Yalnız sana acizane bir tavsiye: Ne yap yap Zenbilli Ali Cemali Efendi ve İbn-i Kemal ile görüş. İlmi de, fazileti de onlarda gör. Asıl o zaman şaşıracaksın. Şimdi bana biraz müsaade."

Rasim'in dışarı çıküğını görmüştü. Arkasından gidip neyin peşinde olduklarını öğrenmek istiyordu. Bahçede bulamadı. Atlara baküğını düşünerek bahçenin yan tarafındaki ahıra girdi. Rasim, atini eğerlernekle meşguldü. Sarıoğlan yanına sokuldu. Kendi atıyla uğraşır görünerek, sordu:

"Nedir bu kılığınız çelebi?"

"Yavaş," diye tersledi Rasim, bakınarak, "yerin kulağı var, deli. Üç Safevî elçisi dikkaüni çekmedi mi senin?"

"Hayır, içerideler mi?"

"Geldiğinde içerde idiler. Şimdi odalarına çıktılar. Babanla peşlerindeyiz."

"Neyin nesi bunlar?"

"Şah İsmail'in gizli elçileri bunlar. Padişah efendimizle değil de, bir takım vezirlerle görüştüler. Yeniçeri ağalany-

la söyleştiler. Bazıları Şaha bağlılık mesajı yazmış, imdi mektupları ele geçirmeye çalışıyoruz."

"Kimlerle görüşmüşler?"

"Başta İskender Paşa ile Sekbanbaşı Balyemez Osman Ağa var, bir de Kazasker Tacizade Cafer Çelebi..."

"Olamaz!" diye küçük bir çığlık atü Sarıoğlan.

Duyduğu isimlerden birine inanamamıştı.

"Öbürlerini anlarım, ama Tacizade Cafer böyle fesatçılıkla uğraşacak adamlardan değildir. Hiçbir ihtirası yoktur. Memleketsever, dindar bir kişidir."

Rasim, Sarıoğlan'dan ürküp huysuzlanan atını yatıştırmak için bir süre çabaladı.

"Mümkünü yok, yapmaz" diye tekrarladı, Sarıoğlan.

"Sen bütün fesatların kötü niyetle çıkarıldığını mı sanıyorsun?" diye sordu, Rasim, "fesat saflıktan da çıkar bazan."

"Anlamadım?"

"Bazıları iyi niyetle de fesat çıkarabilirler. Tacizade Cafer'in vatansever ve dindar olduğu muhakkak. Ancak Padişahımız efendimizin İran'a, Mısır'a yürümesini istemez. Bir tarafta küffâr dururken, İslâm diyarına sefer açılması fikrine muhaliftir. Yanlışlık yapıldığına inanıyor. Oysa Padişah, Şark meselesini hallettikten sonra Garba dönme taraftan. Kölemen Sultanı Gavri'nin, Şah İsmail'le ittifakı az daha Osmanoğlunu Çaldıran'da perişan edecekti. Üstelik Tacizade, Safevî fesadının nasıl bir belâ olduğunu da kavrayamıyor. Ne yaparsın. Herkese herşey anlatılamıyor ki... Bazıları.... Dikkat et!"

Sarıoğlan, kapıdaki gölgeyi tam vaktinde farketmiş, yerinde bir ikazla Rasim'i mutlak bir ölümden kurtarmıştı. Arkadan atılan bıçak, şimdi aün böğrüne saplı duruyordu. Zavallı hayvan canhıraş feryatlar kopanyordu. Sarıoğlan çoktan kapıya atılmışü bile.

Eşikten dışarı adımını atar atmaz başına inen darbe ile sersemledi. Gece daha beter karardı. Yanından ok gibi fırlayan birinin uzun siluetini hayal meyal farketti. Fırtınanın koynunda bir gemi gibi yalpaladıktan sonra yere serildi.

Rasim, neden sonra toparlanmış, şaşkınlıktan kendini kurtararak koşmuştu. Eşiği geçerken ayağı Sarıoğlan'ın baygın vücuduna takıldı. Az daha yuvarlanıyordu. Önce dikkatle bakındı. Göründüğü kadarıyla etraf sakindi. Han tarafından konuşmalar geliyordu.

Ayaklarının altında ne olduğunu anlamak için eğildi. Ahırın kapısından sızan hafif ışığa doğru çevirdi yüzünü. Tanır tanımaz dudakları arasında bir çığlık döküldü:

"Sarıoğlan!"

Bir an hançerlendiğini sanarak dehşete düşmüştü. Nefes aldığını anlayıncaya kadar soğuk terler döktü. Kucağında ahıra taşıdı.

"Seni bu hale koyanı sağ komam arslan kardeşim, aynı hale getirmezsem namert olayım..."

Söylene söylene Sarıoğlanı saman yığınlarının üstüne yatırdı. Su kovalarından birini önüne çekti. Avucunu suyla doldurarak Sarıoğlan'ın yüzüne serpti.

Genç adam yavaş yavaş gözlerini açtı.

"Nerede o?" diye sordu kendine geLir gelmez, "kaçırdık

öyle ya!
"Aldırma," dedi Rasim, "nasılsa yakalarız."
Elini başına götürüp yokladı Sarıoğlan. Parmağına kan bulaştı.
"Kötü vurdu it dölü, kanıyor."
"Amma da çürük kafan varmış bira_der. Neyse, hana gidip yaranı saralım. Yürüyebilecek misin?"
"Evelallah."

Dostuna dayanarak doğruldu.
Ahırdan birlikte çıktılar. Avluyu geçerken, Rasim, Sanoğlan'ı kucakladı:
"Sağol dostum, hoşuma gitmiyor, ama galiba sana hayatımı borçluyum."
"Aldırma."
"Az daha zavallı atımın yerine hançeri ben yiyecektim."
Sarıoğlan güldü, ağzını şapırdattı:
"İyi olurdu, ciğerlerin bu darbeye dayanabilecek miydi merak ediyorum. Hadi sen önden gir. Bir arada görülmeyelim."
"Zaten görüldük, bundan sonrası pek farketmez. Herifler peşlerinde olduğumuzu biliyor."
"Olsun. Tedbir tedbirdir."
İçerde herşey Sarıoğlan'ın bıraktığı gibiydi. Derviş'le Kara Veli çorba içiyorlardı. Sarıoğlan'ın kan içindeki yüzünü görünce ikisi aynı anda yerlerinden fırladılar:
"Ne oldu?" dedi Kara Veli, Dervişin sormasına bırakmadan, "dövüştün mü yoksa?"
Sarıoğlan, yere çöktü:
"Düştüm," dedi yüksek sesle, çevreye duyurmaya çalışarak, "avlu karanlık, ayağım takıldı boylu boyunca düştüm."
Kara Velinin tasından bir kaşık aldı, gülümsedi:
"Nefis. Senin de aklın fikrin dövüşte be çocuk. Hani benim çorbam... Hancıbaşı, ne varsa getir, açlıktan ölmek üzereyim."
Hancı, mutfağın penceresinden başını uzatıp çorba isteyene baktı:
"Sıraylan," dedi, "acele işe şeytan karışır."
"Bunlar Osmanlı, usta,"~dedi aşçı yamağı çocuk, "fazla bekletmeye gelmez."

"Ne olmuş, Osmanhysa? Benim için farketmez. Bağırana acele yiyecek koşturursak bağırmayanlar aç kalır. Şimdi şu tası al, dipteki masada yalnız başına oturan herife götür. Sahi niye yalnız başına oturuyor öyle!"
Yamak omuz silkti, yan gözle de tek başına oturan

adama baktı:
"Bilmem ki usta"
"Be oğlan, senin bilirim usta' dediğini hiç duymayacak mıyım? Aklını fırında pişirip katık mı yaparsın ne? Bilmem de bilmem. Şu kırbacı gördün mü?"
"Gördüm usta..."
"İyi, orada olduğunu hiç unutma."
"Unutmam usta, merak etme."
"Merak etsem kaç para? Şu adamı merak ettim de ne oldu sanki, bir yol öğrenip geldin mi?"
Yamak kurnaz kurnaz güldü:
"Öğreneyim usta, neyin nesi, kimin fesi? Lazımsa öğreneyim."
Hancıbaşı toprak çömleği ağzına kadar pirinç çorbasıyla doldurdu. Çırağın eline tutuşturdu:
"Götür çorbasını ver," dedi, "öğrenip de ne yapacaksın?"
"İstiyorsun da usta, onun için."
Hancıbaşının öfkesi bu gece de burnundaydı, anlaşılan:
"Yürü dedim köpoğlusu," diye azarladı yamağını, "ne isteyip ne istemediğimi senden mi öğreneceğim? Bas!.."
Şaştı oğlan. Amma da çabuk fikir değiştirmişti Harun usta. Zaten hep böyle yapardı. Önce atlara yem vermesini emreder, ardından hemen avluyu süpürmesini isterdi. Sonra ondan da vazgeçer bir başka emir verirdi. İşler

içinden çıkılmaz bir hal alınca da yatmaya gönderirdi. "Bitmez işin, uyku gelir hakkından" diye diye kendisi de kafayı yastığa vururdu.
Çorbayı adamın önüne koydu. Başka birşey isteyip istemediğini sordu.
"Et," dedi adam sorduğuna öfkelenmiş gibi, "iyi kızarmış olsun."
"Güneşte mi, ateşte mi?" dedi çocuk, alaycı.
Adam kızgın kızgın baktı.
"Defol" diye homurdandı.
Hancının yamağı mutfağa döndü.
"Çok kızgın usta," diye anlattı, "iyi kızarmış et istiyor. Güneşte mi kızartılmış olsun, ateşte mi diye sorunca, az daha tırmalayacaktı."
Harun Usta başıyla kırbacın asılı bulunduğu köşeyi işaret etti:
"Kırbacı indirsem yeridir, çizmeden yukarı çıkıyorsun."
Fakat çocuk, ustasını iyi tanıyordu. Tehdidi boldu, ama dövmezdi. Bugüne bugün padişah fermanı vardı: "Ustalar çıraklarına adaletle ve suhuletle davranmalı" diyordu fermanda. Hoş ferman olmasa bile dayak atmazdı ya ustası, içi götürmezdi. Kendini bildi bileli yanında

çalışırdı da, 'köpoğlusu' dışında kötü söz ettiğini duymuşluğu yoktu. Babası gibi sevmesi bundandı işte, sevip sayması. ..

"Ne dalıp gittin öyle, Şah İsmail gibi yenik mi düştün?"

"Yok usta, şeyi düşünüyordum. Böyle hırpanî kılıklı bir adam et yerse, bu işin içinde bir iş var demektir, böyle demez miydin usta?"

Harun Usta, adama dikkatli dikkatli baktı. Herifin üstü başı dökülüyordu.

"Haklısın, galiba. Lâkin cebindeki akçe istediği şeyi almaya yetiyorsa, bu istediği şey de padişah efendimiz tarafından yasaklanmamışsa alır, kimse karışamaz. Çok gevezesin. Al şu tası, deli dana gibi bağıran adama götür. Hani şu üç kişilik grupta oturan..."

"Anladım usta, hemen."

"Yallah!"

Sarıoğlan, çorbanın geldiğini görünce:

"Neredeyse ümidimi kesmiştim," dedi, "koy bakalım."

"Sıraylan," derken güldü yamak, "ustam herbir şeyi sıraya kor. Başka bir emriniz beyzadem?"

"Sağol. Ustan da sağ olsun. Çorbadan sonra kızarmış ete bir itirazım olmaz."

Çocuk kurnazca güldü:

"Şuradaki de et istiyor, hani şu dilenci kılıklı herif."

Başıyla adamı gösterirken sonra, bir sır verecekmiş gibi eğildi, Sanoğlan'm kulağına:

"Ustama dedim ki, biri böyle hırpanî kılığına bakmadan et yerse işin içinde bir iş var. Dedi ki, parası olan herkes yer, karışamayız. Fakat beyzadem, Allah için söylüyorum, bu adam tekin değil."

"Bunu da nereden çıkardın?"

"Bakma boyuma boşuma, insanları iyi tanırım. Kendimi bildim bileli şu handa çalışıyorum."

Elini hafiften salladı:

"Ohoo, ne adamlar gördüm. Ustam insan sarrafı olmakla övünür ya, aldırma; insanları benim kadar tanımaz. Alalım şimdi şu herifi. Sabah erken vakit geldi. Krallar gibi bir ziyafet çekti kendine. Az önce kaybolup tekrar peydahlandı."

Çocuk, Sarıoğlan'ın ilgisini çekmeyi sonunda başarmıştı. Çorba tasından başını kaldırıp ilgiyle sordu:

"Ne zaman?"

"Akşam. Çok çok... ne bileyim canım, az önce dedim ya. O ara sen de çıktıydın. Arkandan çıktı desem yeridir. Belki de atına bakmaya gitmiştir. Lakin atma bakmış olamaz, çünkü az eğleşti. Fırtına gibi daldı hana, şimdi oldu-

ğu yere çöktü. Demin azıcık şakalaşayım dedim, az daha gırtlağıma dalıyordu."

Sarıoğlan, ahırda başına gelenleri düşünüyordu:

"Demek bir ara dışarı çıktı."

"Dedimdiya..."

"Sonra döndüğünde nefes nefese miydi?"

"Pek o kadarını bilmiyorum. Ama kuşkuluydu. Hep kapıdan yana bakıyordu. Arada şu köşeye doğru da bir göz atıyordu."

Çocuğun işaret ettiği tarafa baktı Sarıoğlan. Babasıyla Rasim oradaydılar. Aralarında konuşuyorlardı.

Hancıbaşı, yamağını çağırdı. Çocuk seke seke gitti.

"Buyur usta..."

"Ustan da yerin dibine, sen de... Çenebaz kerata! Adamın eti soğudu, hâlâ aylak aylak dolanıyorsun. Al, götür çabuk."

"Şimdi usta."

"Parasını da peşin iste, neme lâzım, böyle hırpanîlerden herşey umulur."

Yamak, ayaklarını döşemeye vura vura yürüdü. Çıkan gıcırtı ile karışan topuk sesleri hoşuna gidiyordu. Akıncı beylerinin yürüyüşü gibi tıpkı. Tak, tak, tak. Ne güzel yürüyorlardı ama. Yeniçeri yürüyüşünü de görmüştü ya, akıncı beylerininki başka türlü oluyordu.

Pırıltılı bir gülümsemeyle adamın başına dikildi:

"Kese meşin" dedi, avucunu uzattı.

"Anlamadım."

"Kese meşin dedim. Kese meşin demek, para peşin demektir. Şimdi anladın mı?"

Adamın yüzü asıldı. Gözlerini kısıp bir süre baktı çocuğa. Kötü birşey söylemeye hazırlanmışken, vazgeçti. Elini kuşağının arasına soktu, ağzına kadar dolu bir kese çıkardı. Bir duka alünı attı masaya:

"Halis İngiliz," diye homurdandı, "hemen üstünü getir."

Yamak elindeki tepsiyi masaya bıraktı. Altını aldı, evirdi çevirdi:

"Üstü yok" dedi sonra, "çorba, et, yatak. Bir de atına yem ve ahır. Hepsi tamam. Hattâ inceden hesaplasam borçlu bile çıkarsın."

"Soygunculuk bu!"

"Ağzından çıkanı kulağın duysun. Biz ihtikar yapmayız. Kazasker efendimiz ne narh koymuşsa fiyat odur. Biz müslümanız, kul hakkı yemeyiz."

Sert adımlarla mutfağa girdi. Duka altını ustasına uzattı:

"Bütün hizmetler için bir altın usta," dedi, "tastamam,

değil mi?"
Harun Usta, altının sahte olup olmadığını anlamak için eliyle tarttı, sonra dişledi.
'Tamamdır. Şimdi git ahıra bir göz at bakalım."
"Hişt usta..."
"Ne var gene?"
"Adamda dolu bir kese var."
"Gözü çıkası haydut, sana ne elalemin kesesinden!"
"Şey usta, hani böyle kılıksız bir herifte bu kadar çok akçe tuhaf gibi de..."

"Bostancıbaşı mısın be çocuk, toz ol gözüm görmesin."
"Darılma usta, şimdi gidiyorum."
Çıkmadan önce, Sanoğlan'ın yanına gitti. Kulağına iyice eğildi:
"Herifin dolu bir kesesi var" diye fısıldadı.
Harun Ustanın mutfak aralığından uzanan başını görünce fırladı.
"Gidiyorum usta, hemen gidiyorum işte!"
Sanoğlan'ın içine büyükçe bir kurt düşmüştü. Dilenci kılığından beter kılıkta birinde kese dolusu Duka altını ne arıyordu? Aşçı yamağının anlattıkları da yabana atılacak gibi değildi hani. Adamın handan kaybolmasıyla, ahırdaki olay aynı zamana rastlıyordu.
Hatırlayınca başına ağrı girdi. Elini yarasına götürdü. Bunu yapanı bir yakalarsa...
Tabiî bütün bunlar sadece tesadüf de olabilirdi. İhtimal adamın birşeyden haberi yoktu. Sadece temiz hava almak için avluya çıkmıştı. Kılığına, kıyafetine dikkat etmeyen, çok hasis bir zengindi belki de. Belki tüccardı.
"Daldın yiğidim, çorbanı bile bitirmedin."
"Doydum," dedi Kara Veli'ye, "birden doyuverdim."
Derviş kandil ışığında kitap okuyor, ama Kara Veli, Sarıoğlan'ı dikkatle izliyordu. Hırpani kılıklı adamla ilgilendiği muhakkaktı.
"Şu hırpani seni düşündürüyor anlaşılan. Eh çocuğun anlattıklarıyla karanlıkta düşmen de var..."
"Sen galiba düşme hikayesine inanmadın."
"Söylemesini pek beceremedin ki..."
"Haklısın. Yalanın en zararsızını bile kıvıramam. Lanet olsun, başıma vuranı elime bir geçirirsem... Başım neyse de, az daha arkadaşımı öldürüyorlardı."

"Bana güvenmediğin için anlatmadın, öyle ya."
"Yo, hayır. Güvenmesem şimdi anlatır mıydım. Etraftan duyulsun istedim, öyle bilinsin... Bak herif kalktı. Hah, yamak da geldi."
Sesini yükseltti:

"Hişt, yamak!"
Kulaklarını dikti çocuk, Sanoğlan'ın kendisini çağırdığını da anladı. Ama ondan yana gitmedi. Doğru mutfağa daldı. Yüzünde endişe ve korku izleri vardı.
"Ne oldu bu çocuğa?" diye söylendi Sarıoğlan, "şeytan görmüş gibi."
Mutfaktan Harun Usta ile birlikte çıktılar.
"Emin misin?" diye soruyordu Harun Usta.
"Gördüm," dedi çocuk, "at bıçaklanmış."
Sarıoğlan, çocuğun telâşını anladı. Kara Veli'ye:
"Şu köşede oturan yaşlı adam babam olur" dedi. Yanındaki de bizim Rasim. Kılığına bakıp tüccar olduklarını zannetme sakın, ikisi de babayiğit silâhşörlerdir."
"Niye yanlarına gitmiyoruz?"
"İş peşindeler. Arkadaşları olduğumuzu kimse anlamamalı. Üç Safevî casusunu takip ediyorlar."
Kara Veli, ellerini oğuşturdu:
"Desene işler kızışacak."
"Öyleye benziyor. Kılıksız herif odasına çıkıyor olmalı. Şunu gözlesem fena olmaz."
"Peşinden mi gideceksin."
"Evet."
Kalktı. Kendini göstermemeye çalışarak arkasından gitti. Merdiven dar bir koridora açılıyordu. Odalar koridorun iki yanında sıralanmıştı.

Sarıoğlan, adamın koridoru geçtiğini gördü. Bir ara durup arkasına baktı, sonra sağdan dördüncü kapıyı tıkırdattı.
"Yalnız değil anlaşılan. İçerde arkadaşları var."
Adamın tıkırdattığı kapı açıldı. Koridora ışık düştü.
Sarıoğlan, köşeye iyice yapıştı. Adam içeri girdi. Kapı kapandı. Sarıoğlan ayaklarının ucuna basa basa salona döndü.
Hancıbaşı, salonun tam orta yerinde durmuş avazı çıktığı kadar bağırıyordu:
"Bu densizliği yapanı bulup şeriata teslim edeceğim. Hayvan hançerlemek ne demek!"
Sarıoğlan, hancı yamağına sokuldu:
"Dilenci kılıklı adamı hatırlıyor musun?" diye sordu alçak sesle, "az önce odasına çıktı."
"Odası mı?" diye şaştı çocuk, "onun odası yok ki..."
Şaşırma sırası genç adama gelmişti:
"Yani handa kalmayacak mı?"
"Kalmasına kalacak, hattâ yatak ücretini de peşin ödettim. Fakat henüz yatacağı yeri göstermedim."
"Ya, peki yukarda, koridorun sağındaki dördüncü odada kim kalıyor?"

Hancı yamağı şahadet parmağını ağzına sokarak gözlerini büzdü, öylece bir süre düşündü.

"Tamam, hatırladım. Odayı kırmızı külâhlı adamlara vermiştim. Üç kişiydiler."

"Sağol..."

Hüseyin Ağa ile Rasim, belli etmeden Sarıoğlan'ı izliyorlardı. Birşeyler döndüğünü anlamışlardı. Babası, fırsatını bulur bulmaz, Sarıoğlan'a "dışarı gel" işareti verdi. Sarıoğlan avluya çıktı. Az sonra babasıyla Rasim yanındaydı.

"Neler çeviriyorsun yine?" diye tersledi babası, "konuş bakalım."

"Hırpanî bir herif vardı ya?.."

"Evet."

"Hem hirpanî hem paralı. Az önce de üç kırmızı külahlı herifle buluşmaya gitmiş."

"İsmailîler, casuslar..."

"Kapıyı dinlesek fena olmaz" dedi Rasim.

"Haklısın. Dilenci kılıklı adamla öbürlerinin arasında bir bağlantı olduğu muhakkak" diye konuştu, Sarıoğlan'ın babası Hüseyin Ağa. "Madem ki dördü bir araya gelmiş, yapılacak şey, kapı arkasından onları dinlemek değil, odayı resmen basıp topunu bülbül gibi konuştur mak."

"O yolla hiçbir şey öğrenemeyiz," diye itiraz etti Rasim, "bana kalırsa meseleyi aralarında tartışacaklar. Duymak istediğimiz bazı şeyleri de söyleyebilirler bu arada. O takdirde içeri dalar, kıskıvrak yakalarız."

"İkiye karşı tek kaldım," diye söylendi Hüseyin Ağa, "sizin dediğiniz olsun bakalım. Biriniz gidin, dinleyin."

Sanoğlan:

"Gidiyorum" dedi.

Merdivenleri hızlı, fakat sessizce tırmandı. Koridoru aynı sessiz adımlarla geçti. Sağdan dördüncü kapının önüne gelince durdu.

Umduğu gibi içerden sesler geliyordu. Bazan yüksek perdeden, bazan fısıltı şeklinde. Kulağını kapıya yapıştırdı. Bet bir ses:

"Beceremedin Allah'ın cezası, yüzüne gözüne bulaştır din yine. Keseyi geri ver!"

"Yapacağım dedim, inanın bana.. İkisini de öldürece-

ğim. Rahat edeceksiniz. Bu işleri çok becerdim şimdiye kadar."

Bu ses, hırpanî kılıklı adamın sesi olmalıydı.

"Pekâlâ," dedi önceki bet sesin sahibi, "bu gece sabaha

kadar vaktin var. Becerirsen altınların kalan kısmını da öderiz, beceremezsen verdiğimizi de geri alırız. Anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı."

Sanoğlan duymak istediklerini duymuştu. Merdivenlere doğru yürüdü. Fakat aynı anda kapı açılmış, dilenci kılıklı adam koridora çıkmıştı. Sanoğlan'ı ayaklannın ucunda uzaklaşmaya çalışırken görünce benzi attı:

"Koşun!" diye bağırdı. Ardından hançerini süratle fırlattı.

Hançer, Sanoğlan'ın omuzu üstünden vınlayarak geçti, salona açılan kapının üst pervazına saplandı kaldı.

"Vay!" dedi delikanlı. "Hırpanî, demek ahırda Rasim'i öldürmek isteyen sendin. Şüphelerimde haklıymışım. Şimdi seni elimden kim kurtaracak?"

Diğerleri adamın çığlığını duymuş, odadan dışan koşmuşlardı. Durum iyi değildi. Konuştuklannı bu delikanlının duymuş olması ihtimali hepsini ürpertiyordu.

"Ne var, ne oluyor?" dedi bet sesin sahibi.

Sanoğlan, merdiven başında dimdikti. Eli kılıcının kabzasında, gözleri dört casusun üstünde bekliyordu. "Ben de aynı soruyu soracaktım," dedi kendinden emin bir sesle, "burada ne kumpaslar kuruluyor, ne dolaplar çevriliyor?"

"Canına susamışsın," diye homurdandı adam. Kılıcını kınından bir çekişte aldı:

"Gebertin!"

Sanoğlan da çekti kılıcım, hazırlandı.

"Bet sesini tanıyorum," dedi müstehzi, gülerek, "birilerinin öldürülmesi için emir veren mezar kaçkınına ait. O sendin demek. Arslanların hüküm sürdüğü hür dağlarda çakallar ne vakitten beri krallığa özenir oldu? Çaldıran'da aldığınız dersi unutmuşa benzersiniz."

Homurdanarak saldırdılar.

"Hele hele, gelin de görün; el mi yaman, bey mi yaman!"

Dörde karşı birdi. Boş gurura kapılıp tek başına dövüşeceğine, arkadaşlarını da haberdar etmeli, cümbüşe birlikte dalmalıydılar. Sonra çağırmadı diye kızarlardı.

Birinin omuzunu delip safdışı ettikten sonra aşağıya doğru seslendi:

"Hey Kara VeÜ!"

Delikanlı zaten tetikte bekliyordu. Sesi duyunca merdivenlere atıldı:

"Yettim yiğidim!"

"Bak sana oynaş var..."

Birini daha yaraladı böğründen, adam böğürerek yere

yıkıldı.

Merdivenin alt basamağında Hüseyin Ağa ile Rasim belirmişlerdi.

"Hey deli çocuk," diye söylendi Hüseyin Ağa, "sanki dövüşsün diye gönderdim."

Rasim:

"Oldu olacak," dedi, "yardım edelim."

Kılıcını çekerken de ilâve etti:

"Pek ihtiyacı yok, ama..."

Kavgaya onlar da iştirak edince haydutlar tutunamayıp, kısa süre içinde kılıçlarını attılar.

"Teslim, fakat bizden ne istiyorsunuz?"

Sarıoğlan, dilenci kılıklı adamın önüne çömeldi. Dizinden yaralanmıştı. Sert Osmanlı çeliğinden ilk nasibini

alan oydu. Elini yarasının üstüne bastırmıştı. Yüzü buruş buruştu. Parmaklarının arasından kan sızıyordu.

"Söyle bakalım çakallar padişahı, ahırda niçin üstümüze hançer salladın? Ne alıp veremediğin var bizimle?"

Adamın yüzünde hiçbir değişiklik olmadı. Sadece gözlerini kaldırıp arkadaşlarından birine doğru baktı.

Sarıoğlan gitti, onun başına dikildi. Bet sesli, çil yüzlü olanıydı bu.

"Anlat" dedi.

"Neyi anlatacağım?"

Umursamaz hali canını sıkıyordu. Atıldı, yakasına sarıldı, kuvvetle sarstı, silkeledi:

"Anlat," dedim, "niçin öldürmek istedin şu adamı?"

Çenesiyle Rasim'i gösteriyordu.

"Haberim yok," diye cevap verdi adam, "biz elçiyiz, memleketimize dönüyoruz."

Sarıoğlan'ın eli, adamı tokatlamak için kalkı. Fakat indiremedi. Mengene gibi bir el bileğine yapışmıştı. Babasının eliydi:

"Delilenme evlat," dedi yumuşak bir sesle, "ben hallederim."

Adamı ensesinden tutup, odaya soktu.

"Sen hancıya söyle, yaralılara baksın, sağlam olanları da buraya alın."

Hancı ne zamandır emre amade bekliyordu. Kavganın niçin çıktığını bilmiyordu, ama Hüseyin Ağaya güveni tamdı. Eskiden tanırdı kendisini. Aykırı iş yaptığını hiç görmemiş, duymamıştı.

Yaralılar için su ısıtmasını söyledi yamağına, kendisi de sargı bezi bulmaya gitti.

Haydutlardan sağlam kalanları odaya aldılar.

"Vezirlerden kimlerle görüştünüz?" diye sordu Hüseyin Ağa, "sakın inkar etmeye filan kalkmayın."

"Kimseyle."

Hüseyin Ağa şaşılacak kadar sakindi, sesi de yumuşak çıkıyordu.

"Uğraştırma bizi, dâvayı kaybettiğini görmüyor mu- sun?"

Adam bir taş parçası kadar sessiz kaldı.

"Anlıyorum, efendine ihanet etmek istemiyorsun, fakat bu senin sonun olabilir. Hayır mı? Doğrusu efendine bağ- lılığını takdir etmediğimi söyleyemem. Aferin bre! Lâkin Şah İsmail efendiniz aramıza fitne fesat sokarak nereye varacağını sanıyor? Er gibi meydana gelse, mertçe dövüş- se... Yok, yüzyüze gelindikte kaçar, ama dalaverelerine devam eder. Sizi de kullanır. Kelleleriniz çok mu değer- siz?"

Adamın yüzü allak bullaktı. Titriyordu. Hayret, fakat onu Sanoğlan'ın sertliği değil, Hüseyin Ağanın yumuşak- lığı ürkütmüştü. Ürkek ürkek bakmıyor, kuruyan dudak- larını yalıyor, sık sık yutkunuyordu.

"Konuş bre nadan, anlat!"

"Sen ihaneti düşünür müsün?" diye sordu adam, Hü- seyin Ağaya. "Benim durumumda kalsaydm efendine iha- net eder miydin?"

Hüseyin Ağa irkildi, tüyleri diken diken oldu:

"Hayır, asla!.."

Adam yine sessiz kaldı.

"Velâkin," diye devam etti Hüseyin Ağa, "Şah İsmail gi- bi bir hükümdara da hizmet etmem."

Adam şehadet getirecekmiş gibi kaldırdı parmağını:

"O büyüktür."

"O kim?"

"Şah...."

"Hadi ordan, öldürttüğü Müslüman beylerin kafatasın- dan kadeh yaparak şarap içen adamın büyüklüğü nere-

de? Türlü tehditlerle Osmanoğlunu üstüne çektikten son- ra kaçan adamın büyüklüğü nerede? Kendisine karşı açık yürekle hareket eden Osmanlı Padişahına fesatla karşılık verenin büyüklüğü nerede? Gel, bizi de kendini de daha fazla yorma, sorularımı cevaplandır. Kimlerle gö- rüştün?"

"Beni diri diri öldürmek istiyorsun yiğit, senin gibi biri- ne yakışmaz, sal gidelim. Bizi konuşturmaya çalışacağını- za kendi paşalarınıza, vezirlerinize sahip çıkın."

"Bak hele, o da doğru ya, şimdi senin ötmen gereki- yor."

"Hayır!"

Sanoğlan, daha fazla dayanamadı, yine adamın yaka-

sına yapıştı:
"Söyle dendi bre!"
"Bırak yakasını," dedi babası, "üstünü ara. Sen de Rasim, etrafa bir göz at. Yatak altlarına bak."
Gözleri Kara Veli'ye takıldı:
"Delikanlı, oğlumuzla bile gezdiğine göre, burada senin için de yapacak iş var."
"Emret Ağam!"
Hüseyin Ağa, öbür elçiyi işaret etti:
"Sen de şunun üstünü ara bakalım."
Her yeri didik didik aradıkları halde birşey bulamadılar. Yalnız, adamlarda kese kese altın vardı. Hem de Bizans altını.
"Birşey bulamadık baba," dedi Sanoğlan, "herifleri zorla söyletmekten başka çaremiz yok. Baksana güzellikten anlamıyorlar."
Hüseyin Ağanın gözleri parlıyordu. Bakışlarını adamın boynundaki muskaya mıhlamıştı.
"Şu muskayı al," diye emretti oğluna, "bir göz atalım."
Adam, birden yıldırım çarpmışa döndü. Tepinmeye,

anlaşılmaz şeyler gevelemeye başladı. Sonra şimşek gibi kapıya atıldı.
Kara Veli vaktinde davranıp adamı çelmelemeseydi, belki kaçıp kurtulacaktı...
Boylu boyunca yere kapaklandı. Sarıoğlan çevik bir hareketle adamın üstüne atladı, kollarından kıskıvrak tuttu.
"Alın muskayı boynundan!"
Rasim, bir çekişte kopardı muskayı.
"Aç," dedi Hüseyin Ağa, "eminim bu muska başka muska."
Yanılmamıştı. İçinde koca bir kâğıt vardı. Hüseyin Ağaya uzattı.
"Nasıl anladın Ağam?"
"Gereğinden fazla büyüktü, hayatımda bu kadar büyük muska görmedim. Meğer ahiretlik değil, dünyalıkmış."
Altındaki mühürlere göz attı:
"Vay ki vay!"
"Nedir?" diye sordu Sarıoğlan., adamın üstünden kalkarken, "bize de söyle."
Hüseyin Ağa, mühürleri bir bir okudu:
"İskender Paşa, Balyemez Osman Ağa, Dukaginoğlu Ahmed... Koynumuzda meğer ne yılanlar beslemişiz."
Yüzünde sevinçle acı iç içe girmiş, aynı görüntü gözlerine de oturmuştu.
"Şükür Allah'a, Tacizade Cafer Çelebi yok aralarında,"

diye sevincini dile getirdi, Sarıoğlan, "bilseniz nasıl memnunum."
"Ben de," dedi Rasim, "öyle âlim, öyle fazıl bir insanın böyle işlere bulaşması ruhumu incitirdi."

"iş bu mektubu kazasız belasız Yavuz Padişaha götürmek lâzım,'' diye konuştu Hüseyin Ağa, "iyisi mi yola birlikte devam edelim. Ne dersin san oğlum?"
"Allah derim baba, Çaldıran'dan bu yana görüşemememiştik, bu vesileyle hasret de gideririz."
Keyfince güldü Hüseyin Ağa:
"Seni özleyen varmış gibi..."
Adamları bağlayıp, sağlam bir yere kapadıktan sonra namazlarını kıldılar ve uyudular.

***

Amasya'da işler yolunda gitmiyordu...
Dulkadiroğlu Alaüddevle, Şah İsmail'le bağlantısını kesmesi istendikçe hırçınlaşıyor, adamları Osmanlı kervanlarını basıp topraklarını talan ediyordu. Kılıçla yola getirmekten başka çare kalmamıştı.
Yavuz Padişah, önce Alaüddevle'nin oğlu Süleyman Beye yöneldi. Ona unutamayacağı bir ders verecekti.
Süleyman Bey, Bozok Valisiydi. Emrinde hatırı sayılır bir kuvvet vardı. Kuvvetine güvenip Osmanlı kalelerini basar, bir haydut gibi köylülerin buğday ambarlarını yakar, evlerini yağmalardı.
Hakkında hem fetva, hem de ferman çıkmıştı. Süleyman Bey yakalanıp cezalandırılmalıydı.
Yavuz Padişah, onu cezalandırmaya, Alaüddevle'nin yeğeni Şehsuvaroğlu Ali Beyi memur etti. Kendisi de Kemah üstüne yürümek için hazırlıklara başladı.
Hersekzade Ahmed Paşayı sadrazamlıktan uzaklaştırdıktan birkaç gün sonra, Dukaginzade Ahmet Paşayı sadrazamlığa getirmiş (Aralık 1514), fakat çabucak pişman olmuştu. Şimdiden Hersekzade'yi arıyordu.
Amasya'ya zor şartlar altında ulaşmıştı. Yollarda so-

ğuktan ve yorgunluktan yüz binden fazla hayvanla, bin kadar insan ölmüştü. Yavuz Padişah böyle olacağını daha başında biliyordu. Bildiği için kışı Karabağ'da geçirmeyi tasarlamıştı. Fakat ah, şu vezir, vüzerâ takımı. Askerin aklını çelmişler, memlekete dönmeye şartlandırmışlardı. Birgün bunun hesabını soracaktı. Ferman dinlemez bir ordu ve padişahı durdurmaya çakşan vezirlerle ne yapılabilirdi ki? Düşüncelerini nasıl gerçekleştirebilirdi?..
Ne pahasına olursa olsun fesatçılan ayıklamak, hangi niyetle hareket ettiklerine değil, çıkan sonuca bakarak

karşı tavır takmmalıydı. Aksi halde toparlanır gibi olan İslâm bünyesi, yeniden kırk parçaya bölünecek, İslâmın gücü lokmalara ayrılacak, fırsat bekleyen Haçlı sürüleri de bu lokmalan yutmak için harekete geçecekti.

Kendisini kıldan ince, kılıçtan keskin sırat köprüsünün üstünde hissediyordu. Bir yanlış adım mahvına, yalnız onun değil, İslâm aleminin mahvına yol açabilirdi. Düşündükçe hafakanlar basıyordu. Omuzlan düşüyor, iri gövdesi sanki inceliyor, sanki birden bire yaşlanıyordu.

Hekimler en az altı saat uyumasını öğütlemişlerdi, ama yıllardır üç dört saat uykuyla yetiniyordu.

Bazı geceler ise sabahlıyordu.

Okuyor, düşünüyor, haritalar üstünde çakşıyordu.

Mevcut haritalar yetersizdi. Bu yüzden, başta Hindistan olmak üzere, dünyanın bir çok bölgesine uzmanlar göndermişti. Aynntılı haritalar çıkanp döneceklerdi.

Niyeti tekrar İran'a, oradan Hindistan'a ve nihayet Çin'e yürümekti. Allah ömür verirse, niyetini gerçekleştirecek, geniş topraklar üstünde mânâda ve maddede bütünleşmiş İslâm Devletini kuracaktı. İslâm medeniyetini geliştirecek, dünya milletlerine örnek ve önder yapacaktı.

"Dâvam, gönül burcunda yükselen bir bayraktır. Son Müslümanın, son nefesine kadar dalgalanacaktır."

Fakat ne çare. Büyük dâvanın engelleri de büyük oluyordu. Padişahı yolundan çevirmek için çelme takanlar, yol üstüne diken olanlar, kuyu kazanlar... Alaüddevle, Şah İsmail, Kansu Gavri. Hadi bunlar neyse, ya böğründekiler. Hiç sebep yokken orduyu Padişaha karşı ayaklandıranlar?..

Bunlarla mı İslâm birliğini gerçekleştirecekti?

Yeni bir sefere çıkmadan önce içini temizlemeli, vücudu içten kemiren kurtlan, kurtçuklan ayıklamalıydı.

Başka türlü başanya ulaşmak mümkün değildi.

Amasya'ya kış kötü indi. Her taraf karla kaplıydı. Camlan buz tutmuş, saçaklar kıhçlaşan buz parçalanyla dolmuştu.

Bazan güneş açıyor, böyle anlarda Yavuz Padişah sarayın bahçesinde geziye çıkıyordu. Saatlerce tek başına dolaşıyordu. Bazan da tüccar kılığında şehri geziyordu. Kendini belli etmeden yaşlılarla dertleşiyor, gençlerle konuşuyor, yönetim hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye çalışıyor, ihtiyaçlarını dinliyor, şikayetlerini alıyordu.

Amasyalılar, Yavuz Padişahtan ve idaresinden memnun görünüyorlardı. Onları memnun gördükçe, kendisi de memnun oluyor, asık suratla çıktığı saraya, güler yüzle dönüyordu.

Halkını yakından tanımaya ihtiyacı vardı. Şehzadeli-

ğinden beri halkla iç içe yaşamayı benimsemişti. Halkını seviyordu. Mümkün olsa hep aralarında kalır, saraydaki mahkumiyetine hiç dönmezdi.

Böyle bir gezi daha bitmişti...

Yavuz Padişah, bu defa bazı şikayetler almış, şikayetlerin üstüne gitme kararlılığı içinde çalışma odasına girmişti.

Kızgındı.

"Mülkümde, üstelik de benim bulunduğum sırada bu nasıl olur!" diye söyleniyor, söylenirkaı dişlerini sıkıyordu.

Bazı memurların rüşvet aldığını öğrenmiş, öğrenmesiyle kimliğini açıklamış, rüşvet iddialarını hemen oracıkta soruşturup bazı isimler tespit etmişti. Şimdi o isimlerden hesap sorma vaktiydi. Notlarını çıkardı. Tekrar tekrar baktı. Öfkeden kısılmış sesiyle kapıya doğru bağırdı:

"Nöbetçi!"

Genç bir baltacı girdi içeri, elini göğsüne bastırıp eğildi:

"Buyur Hünkârım."

"Baltacıbaşını çağır, gelsin."

Nöbetçi selam verip çıktıktan birkaç dakika sonra Baltacıbaşı odaya girdi.

"Bu ne rezalet!" diye bağırıp notlarını Baltacıbaşının önüne fırlattı, Yavuz Padişah, "mülkümde haramzadelere yer yoktur; tiz araştırılsın, bunların rüşvet aldıkları doğrulandıkta kadı huzuruna çıkarılsın, bana da haberverilsin."

"Emrin başım üstüne, Hünkârım."

"Çık gözüm görmesin, sana da zararım dokunur."

Adam uzun boyunu ikiye katlayarak çıktı. Ürkmüştü. Rüşvet ne demekti? Rüşvet mülkün zevali demekti. Bu konuda Yavuz Padişahın hassasiyeti bilindiği halde, rüşvete cüret edenler çıldırmış olmalıydı.

Adamlarını çağırdı. Korkudan hala titriyordu. Adamlarını listedeki isimlerin peşine taktı. Nöbetleşerek yirmi dört saat izleyecek, her hareketlerini kendisine rapor edeceklerdi.

"Göreyim sizi nasıl hizmet edersiniz. Bu işi bir an önce sonuçlandıramazsak, alimallah kellelerimiz düşer."

Yavuz Padişah yalnızlığına dönmüştü. Gözlüğünü takmış, haritayı önüne açmışü. Mısır seferini planlayacaktı.

Asesbaşı destur dileyerek girdi.

"Ne var?"

"Şevketlüm, Hüseyin Ağa ile arkadaşları gelmişler, huzura kabul edilmek için beklerler."

İran elçilerinin peşine taktığı Hüseyin Ağa ile Rasim'i çoktan unutmuştu. Kısa bir süre düşününce hatırladı.

Hatırlamasıyla da oturduğu yerden fırladı:

"Derhal huzura alın, bekletmen."

Hüseyin Ağa önde, Rasim ve Sanoğlan arkada çalışma odasına girdiler. Yavuz Padişah, halk arasına girerken giydiği kıyafeti çıkarmamıştı. İstanbullu tüccarlara benziyordu. Fakat bakışları padişah bakışlarıydı, yüzünde asalet vardı.

Sırayla etek öptüler.

"Berhudar olun," diye dua etti, "hoşgeldiniz."

Yere bağdaş kurdu.

"Siz de oturun bakalım."

"Estağnrullah."

Kaşları hafifçe çatıldı:

"Oturun dedim, padişah emridir."

İstemeye istemeye bağdaş kurdular.

"Şimdi de anlat Hüseyin Ağa, bakıyorum oğlunla buluşmuşsunuz."

"Nasipmiş Hünkârım," dedi Hüseyin Ağa, "bir handa buluştuk. Emrinizi birlikte yerine getirdik."

Koynunda sakladığı muskayı uzattı:

"İşte elde etmemizi buyurduğunuz mektup."

Padişah uzanmışken birden elini çekti. Alıp almamakta kararsızdı. Yeni bir ihanet belgesiyle karşılaşacağını biliyor, ummadığı bazı isimlerin yer almasından korkuyordu.

Tekrar uzandı. Bu sefer de eli titriyordu. Bunu yalnız Hüseyin Ağa farkedebildi. Yavuz Padişahı şehzadeliğinden beri tanırdı. Davranışlarından, duygularını okurdu.

Padişah tedirgindi. Ürkekti. Hem de korkuyordu.

Sonunda muskayı aldı. Açtı. Bir göz attı. Sonra gözleri aşağılara kaydı, mühürlere. Yüzü allak-bullak oldu. Kaşları önce hayretle kalktı. Tekrar Hüseyin Ağaya baktı:

"Konuş!" dedi, "tafsilat var."

Herşeyi bütün ayrıntılarına kadar anlattı.

"İki de şahidimiz var şevketlüm," diyerek sözlerini bitirdi Hüseyin Ağa, "dışarda emrinizi bekliyorlar."

"Şahit istemem. Sizin sözleriniz bana yeter. Sonra?.."

"Safevî elçileri bir süre sonra bizi farketmiş olacaklar ki, bir kese altına tuttukları çapulcuyu üstümüze saldılar. Allah'ın inayetiyle tuzaklardan kurtulduk."

"Çelebi, ölümden korkar gibisin..."

"Padişahım, ölümden değil, işin yarım kalmasından korktum."

Yavuz Padişahın dudaklarında bir gülümseme inceldi:

"Devam et."

"Bizi öldürmek isteyen herifi San oğlumuz keşfetti. Kılığına uymaz biçimde para taşıması dikkatini çekmiş.

Bastık. Mektubu ele geçirdik. Gerisini Padişahım bilir."
Hasodabaşı, Padişahın elbiselerini getirdi. Padişahı
giydirecekti.
"Sonra gel, işimiz var" dedi Yavuz Padişah.
Hasodabaşı çıkmak üzereyken durdurdu:
"Kaftanı bırak öyle çık."
Hüseyin Ağaya döndü.
"Biz burada saray keyfi sürerken, sen canını dişine

takmış, geceni gündüzüne katmışsın. Şu kaftanı giymeni
istiyorum. Arkadaşlarına da ihsanlar verilecek."
"Aman Hünkârım, emana geldim!"
"Giy dedim, yoksa zorla giydiririm."
Kaftanı, ancak Sarıoğlan'ın ve Rasim'in yardımıyla gi-
yebildi. Her tarafı heyecandan titriyor, ruhu sevinçten
uçarken, ayaklarını da yerden kesiyordu. Az daha düşecekti.
"Maşallah, benden çok sana yakışmış."
Hüseyin Ağa büyülenmiş gibiydi. Teşekkür etmek için
çabalıyor, fakat ağzım açamıyordu. Haklıydı. Padişah ko-
lay kolay kimseye kaftanını giydirmezdi. Sadrazamlarına
bile...
Gözleri doldu. Ağladığını göstermemek için başını büs
bütün önüne eğdi.
"Sen yaklaş bakalım Rasim."
Rasim üç adım kala durdu.
"Yaklaş, daha yaklaş..."
Bir adım kala durdu.
"Yaklaş dedik a, ne ayak sürçersin."
Bu defa iyice sokuldu.
"İşte böyle. Çök."
Çöktü.
"Yüzük parmağını uzat."
Uzatü.
Yavuz Padişah kendi parmağındaki yüzüğü çıkarıp Ra-
sim'in parmağına takü.
"Yüzüğümüzü ihsan ettik, hayrını gör ve hizmette daim
ol."
Rasim yüzüğü öptü, başına koydu.
"Devletinle milletinle çok yaşa, Hünkârım. Ama..."

"Evet?.."
"Bu çok değerli bir armağan, size yaraşır."
"Müsterih ol. İnsanlar mücevherlerle değer kazanamaz.
Biz bu yüzük parmağımızda iken ne idiysek, çıkardıktan
sonra da oyuz. Sen bu yüzüğü takmadan önce ne idiysen,
taktıktan sonra yine osun. İhsandan muradımız bizi ha-
tırlaman içindir. Hatırlamanız ve dua etmenizdir. Müba-
rek olsun."

Sanoğlan'a baktı.

"Sen, Alaüddevle canibinde idin yiğit. Söyle bakalım, ahval nedir?"

Sarıoğlan, bütün bildiklerini bir çırpıda anlattı. Yolda karşılaştığı dervişten söz etmeyi de unutmadı. Yavuz Padişahın ilme ve ilim adamlarına olan ilgisini biliyordu.

"Nerede şimdi?" diye sordu.

"Dışarda şevketlüm, ruhsat verilirse huzura girip bağlılıklarını sunmak ister."

"Elbette çağrılsın, ulemânın kapılarda bekletildiği nerede görülmüştür?"

Az sonra Derviş Talip, eşikte belirmişti. Yavuz'u görür görmez ellerini önüne kavuşturdu.

"Yaklaş, çelebi."

Derviş yaklaştı, yaklaştı. Dizini haklara koydu.

"Büyük Hünkâr..."

"Kalk!" diye adetâ haykırdı Padişah, "ilmin değeri yücedir. Alime padişah karşısında değil, rahle önünde diz çökmek yaraşır. Büyüklüğe gelince: Büyük olan yüce Allah'tır. Kul kısmı padişah da olsa. küçüktür, acizdir. Biz aczinin idrâkinde olmaya çalışan bir kuldan başka bir şey değiliz."

Derviş, hayretler içinde doğruldu. Yavuz Padişahı, Sa-

noğlan, az bile anlatmıştı. Bu ne müthiş bir padişahtı böyle.

Şaşkınlığını yutkunmaya çalışırken, Padişahı duydu:

"Söyle şimdi, dâvan nedir?"

Derviş toparlandı:

"Dâvam, umut ufkunda doğan güneş, kalpleri saran ateştir. Dâvam, cüceyi yüceltir; dâvâsızlık yüceyi cüce yapar."

"Güzel, ortak davadan da bahset biraz."

"Milletlerde ortak dâva devlettir. Ortak davaya sahiplik ortak şuur doğurur, bu da büyümek, maddede ve mânâda güçlenmek anlamına gelir. Ümmet şuuru açısından ise ortak dava dindir. Osmanoğlu ikisini mezcederse, içinde yoğurursa yücelir. İslamm kardeşlikte kitleleri bütünleştiren sıfatı sayesinde büyük birliği kurar."

"İyi. Millet nedir peki?"

"Millet sayı çokluğu değil, sayılar arasındaki ayrılık yokluğu, şuur ve inanç tokluğudur."

Yavuz Selimin gözlerinde takdir vardı. Derviş Talip'i omuz başlarından tuttu; kendine çekti, kucakladı.

"İlim deryasında yüzenlere hürmetimiz, muhabbetimiz sonsuzdur, hele senin gibi usta bir yüzücü olursa, kapımız her daim açıktır, kütüphanemiz emrindedir. Alimlerle sık görüşmemizin ve konuşmamızın bin sebebinden biri, zaman zaman kendimizde vehmettiğimiz ilim adamlığı

kibrinden kurtulmak içindir. Alimlerin yanında cahilliğimizi daha iyi anlama imkânımız oluyor, boş gururdan kurtuluyoruz. "

"Hâşâ Hünkârım."

Oturdu.

"Hangi ırka mensup olduğunu sormuyorum, bizim için

müslüman olman ve dostlarımızla birlikte gelmen yeterlidir. Var istirahat eyle, vakti zaman gelince ilminizden istifade edilecektir."

Vekilharç, kapı önünde kımıldamadan duruyordu.

"Bir kese ihsan edilsin," diye emretti, vekilharca, "istirahatıyla meşgul olunsun. Her ihtiyacı gözetilsin, fermanımdır."

Bu durumda Derviş Talip'in vekilharcı takip etmesi gerekiyordu. Fakat hiç kımıldamamıştı bile. Kımıldamaya da pek niyetli görünmüyordu.

"Bir isteğin mi var hoca?" diye sordu Yavuz Padişah.

"Affınıza sığınarak var, Hünkârım."

"Söyle bakalım, nedir, çaresi bulunur."

"Hünkârım, kulunuz hiçbir hizmette bulunmadan ihsan buyrulan keseyi nasıl alsın? Cenâb-ı Hak, bunu benden sormaz mı?"

Vekilharç, sapsarı kesildi. Şimdiye kadar padişah armağanını reddeden tek kişi tanımıştı: Orhan Bey. O da bin dereden su getirip, mazeretler ileri sürerek. Bu derviş kılıklı gibi tepeden sarkıtmaca değil. Şimdi boynu gitse sevinecekti. Yavuz Padişah gibi bir padişahın armağanını almamak olur iş miydi?

"Zavallı," dedi içinden, "başıyla oynadığının farkında değil."

Padişahta ses yoktu. Hareket yoktu. Bakışları odada geziniyor, kâh Sanoğlan'ın üstünde kalıyor, kâh Hüseyin Ağanın yüzüne çivileniyordu.

Sessizlik kubbelere yapışmıştı. Tedirginlik son noktasına çıkmıştı. Neden sonra Padişahın tok sesi duyuldu:

"Hey Derviş Talip! Bu keseyi keyfine bakasın diye mi ihsan ettiğimizi sanıyorsun? Çalışmaların için lâzım olanı alasın, kendine bir hizmetkâr tutarsın dedik; fakat fazla

yerleşme, yalanda Dersaâdete avdet mukarrerdir."

Dervişte söyleyecek söz kalmadı. Vekilharcın endişeleri dağıldı. Huzurdakiler rahatladılar. Bakışlarıyla da Padişahı kutladılar.

Derviş Talip'in arkasından izin isteyip huzurdan çıktılar.

"Aklından zorun mu var Derviş," diye azara tuttu Sarıoğlan, "padişaha ihsan yaraşır, bizim gibilere de hizmet.

Var git yoluna, huzura aldığımıza bizi pişman etme."
Yavuz Padişah, odasında yine yalnızdı.
Muskadan çıkan mektubu bir daha okudu.
Şah İsmail'e bağlılık mektubuydu.
Halkın ve askerin, Yavuz Padişahtan memnun olmadığı, çoğu vezirlerin baş kaldırmaya hazırlandığı yazıyor, Çaldıranın intikamım almak istiyorsa hazırlıklı bulunması öğütleniyordu.
Bu durumda Yavuz Padişah ne yapacağına hemen karar vermeliydi. Kararsız geçecek her gün ziyan sayılırdı. Fitne ateşini tutuşturur, devletin ruhunda daha onulmaz yaralar açılırdı. Bu durumda bile yara onulmazdı.
Dukaginoğlu Ahmet Paşayı çağırttı...
Ardından Piri Mehmed'le görüştü.
Gecenin geç saatlerinde ise Şeyhülislâm Zenbilli Ali Cemali'yi ziyarete gitti. Elindeki mektupları döktü, bazı vezirlerin fesadından söz etti.
"Bu hal üzre bulundukları sabit oldukta ne lâzım gelir?" diye sordu.
Ali Cemali Efendi, mektupları okuya okuya düşündü. Neden sonra başını kaldırıp Yavuz Padişaha baktı:
"Sen olaylara sadece kendi tarafından bakıyorsun. Bu itibarla yanılman mümkündür. Binâenaleyh yalnız seni

dinlemekle hüküm veremem. Suçlananları da dinlemem lâzım."
"Hocam, ihanet açıktır, mektuplar eldedir. Bunları getiren adamlar güvenilir devlet memurlarıdır. Daha neyin soruşturması yapılacak? Boşa vakit harcamak olmaz mı?"
"Şeriat senin keyfine tabi değil," diye gürledi Zenbilli, "sen şeriata tabisin. Padişahlığına magruren hüküm dışına çıkarsan billahi seni kılıcımla doğrulturum."
Yavuz Padişah sustu...
Zenbilli devam etti:
"Sadrazamınla vaziyeti görüştün, mü?"
"İşin içinde o da var."
"Varsa, neden böylesini kendine sadrazam tayin ettin, hay oğul?"
"Umduk ki, böylece fesada son verir. Fakat nerede? Daha beter oldu. Bazı vezirleri, yeniçeri ağalarını, itaate teşvik edeceğine isyana zorluyor."
İç çekti, buruk bir sesle konuşmasını sürdürdü:
"Hocam. Hem bizi sertleşmeye mecbur ederler, hem de 'Yavuz Padişah gazaplıdır, cennetmekân babası Bayezid gibi, dedesi Fatih Sultan gibi değildir' derler. Nasıl edelim Hocam? Cennetmekân dedemizin askeri nerede, bunlar nerede. Kimse zulmettiğimizi söylemesin bize. Bizden bü-

yük iki karındaşımız varken, padişah olup ateşten gömleği giydik. O gün dedik ki, zamanımızda rahat yüzü görmeyeceksiniz. Bunu o vakit kabullendiler. Sonradan başladılar mırıldanmaya, homurdanmaya. Bizim şiddetimiz şehzadeliğimizden belliydi. Yani bile bile babamıza ve karındaşlarımıza bizi tercih etmişler. "

"Kime layıksanız onunla idare olunursunuz, buyrulmuştur."

"Rahmetli pederimiz zamanında işler şirazesinden çıkmış. Tekrar şirazesine oturtmak kolay değil. Şiddetimiz keyfimizden mi bakalım? Mecbur olmasaydık, kan döker miydik? Pederimizin mülayim idaresi altında iken azıtmasalar, belki Allah, saltanatı karındaşımız Korkud'a nasib ederdi. İçimizde en yumuşak başlımız oydu. Ama bana nasip oldu. Demek benim gibisi lazımdı."

Zenbilli, başını iki yana salladı, düşünceli görünüyordu.

"Halife Harun Reşid'e niçin Hazret-i Ebu Bekir gibi yumuşak olmadığını sormuşlar vaktiyle. Cevap olarak demiş ki: 'Çünkü sizler Halife Ebu Bekir'in teb'ası gibi değilsiniz.' Ben ne diyeyim Padişahım. Saltanat ateşten gömlek, giyeni yakıyor. Sen de görürüm ki, yanıyorsun. Geldin, ilminle ateşimi söndür demektesin. Nasıl söndüreyim? Hele biraz daha bekleyelim. Hâdiseler nasıl gelişecek, görelim. Bir hükme varmadan önce kendi usullerimizle durumu soruşturalım. Etrafı dinleyelim. Fetvamızı ondan sonra veririz."

Odada bir süre dolaştı:

"Dünyadaki bütün başarılar geçicidir. Şan, şöhret, servet kabir kapısına kadardır. Ahirete götürebileceğin bir eserin yoksa, dünyada bırakacakların işe yaramaz. Mağrur olma, gereksiz gazap gösterme. Allah, bugün eline fırsat verdi diye, tek masumun hukukuna tecavüz edersen, beni de yakarsın, kendini de."

Çocuğunu azarlayan bir baba tavrıyla parmağını Yavuz Padişaha doğru salladı:

"Beni de, kendini de yakarsın," diye tekrarladı, "yanlış bir fetva veririm diye uykularım kaçıyor. Oğulcuğum, sen kendi işini zor sanırsın, ya ben neyleyim?"

Padişahla bu şekilde konuşmak, hele arada bir "oğulcuğum, yavrucuğum" demek, ondan başka kimsenin har-

cı değildi. Yalnız Zenbilli Ali Cemali Efendi, Padişaha, evlat muamelesi yapar, gerektiğinde gerçekleri pervasızca yüzüne haykırırdı. Dilediği zaman huzuruna girer, hürmet görür, en kızgın, en yanına varılmaz zamanlarda bile

doğru bildiklerini Padişahına söylerdi. Yavuz Padişah buna alışıktı. Şeyhülislâmın karşısında çocukluk günlerindeki talebeliğine bürünür, boynunu büküp hüküm beklerdi.

Gene boynunu büktü, hüküm bekledi.

"Kalbinde Allah korkusu taşımayan adaletsiz hükümdar, milletini bitirir. Buna tarih şahittir. Hükümdarların ihtirası, hakimlerin adaletsizliği koca Roma'yı bile bitirmiştir."

"Bereket ki, Hocam, biz hükümdarlığın kabir kapısına kadar olduğunu her fısatta hatırlatan bir şeyhülislâma sahibiz. Duanı ve yardımını esirgeme bizden. Alimallah bir sürü fesadın ortasında, doğru ile eğriyi ayırmakta hataya düşeriz."

"Seni geçireyim, Padişahım."

"Rahatsız olma, yolu nasılsa buluruz. Sen bize maneviyatınla ebediyet yolunu göster yeter. Bize önder ol.

"Önderimiz Resûl-i Ekrem Aleyhisselatü vesselam."

"Amenna. Fakat alimler de Peygamberlerin varisleridir, Hocam."

Zenbilli gülümsedi.

O gülümseyince, Yavuz Padişah da gülümsedi.

Elini öpüp çıktı.

Muhafızlanyla saraya dönerken dudaklan kıpırdıyor, belli ki dua ediyordu.

Vakit geç olmasına rağmen yatmaya gitmedi. Uyumaya vakit yoktu. Kütüphaneye doğruldu. Yemek isteyip istemediğini soran hizmetkârına sadece bir bardak süt getirmesini emretti. Raflan taradı. Dört kitap ayırdı.

"Ah," dedi, "midemizi doldurmayı düşündüğümüz kadar, keşke kafamızı doldurmayı da düşünebilsek. Oysa mideyi tıka basa doldururken, kafamızı bomboş bırakıyoruz."

Gün açıncaya kadar çalıştı...

Ancak sabah namazını kıldıktan sonra yattı...

Bugünlük sadece iki saat uyuyacak, uyanır uyanmaz da çalışmalanna dönecekti.

UÇUNCU BOLUM

"Billah bu, Devlet-i Aliyenin sonu olur. Böyle bir maceraya girmek için deli olmak lazımdır."

Sadrazam Dukaginzade Ahmed Paşa, kendini tutamamış, sıkı sıkıya kapalı perdeleri titreterek bağırmıştı...

İskender Paşa, ses dışardan duyulur korkusuyla sapsarı kesildi. Balyemez Osman Ağaya baktı. Onun da kendisi gibi korku içinde olduğunu gördü.

"Sakin olunuz Sadrazam Hazretleri," dedi Dukaginzade'yi yatıştırmak için, "tedbirde kusur caiz değil. Biz dahi Zat-ı Devletleri gibi düşünmekteyiz. Bu yüzden burada toplandık."

Sadrazamın gözlerinden lav dökülüyordu:

"Peki tedbir nedir ağalar?" diye sordu. "Padişah İran'a yürüyeceğim diye yayar, illa velâkin yedi yaşında bir sabi bile onun Mısır'a yürümeye hazırlandığını bilir. Fakat öncelikli muradı Alaüddevle'yi ortadan kaldırmaktır. Şehsuvaroğlu Ali Beyi Dulkadir topraklarını zapta memur etmiş, biliyorsunuz. Baharla Kemah'a yürüneceğini de biliyorsunuz. Sonra Mısır'a..."

"Mısır..." diye mırıldandı İskender Paşa, "çok zor iş, hatta imkansız."

"İmkansız ki, Paşa, nece imkansız. Padişah milleti telef edecek. Ümmet-i Muhammed'i bitirecek. Yazık değil mi? Müslümanlar daha nice zaman birbirlerine kılıç üşürecekler? Garpta ehl-i salip diş gıcırdatır. Müslümanların birbirlerine düşmesini bekler. Zayıf anımızı kollar, kurdun kuzuyu kollaması gibi..."

Bu benzetme Sekbanbaşı Balyemez Osman Ağanın bile hoşuna gitmemişti. Yüzü ekşidi, red mânâsına elini salladı:

"Lâkin Sadrazam Hazretleri, Devlet-i Aliye kuzu değildir" dedi.

Sadrazam, sözünün kesilmesine sinirlenmişti. Sert bir bakış fırlattı Osman Ağaya:

"Her neyse, kurt kuzu hikâyesi bir yana, siz Padişahın İslâm âlemine dönen hışmına âlet olacak mısınız?"

İskender Paşa, rahatsızlıkla kımıldadıktan sonra başını önüne indirdi.

"Daha önce de bu konuyu görüşmüştük," diye konuştu, gönülsüzce, "niyeti iyi bile olsa, Padişahın bu hareketini tasvip etmemiz mümkün değil. Mânâ olarak da, madde olarak da Garba yürümek evlâdır. Garbın bakir zenginlikleri vardır. Çöle gidip de boş yere niçin telef olalım? İran seferi az mı gelir? Bunca yiğit toprak altında kaldı. Yollarda niceleri telef oldu. Yazıktır, günahtır.

"Padişaha bu gerçekleri anlatmak mümkün olmuyor. Dün beni huzur-u şahanesinden kovdu. Evet, yanlış duymadınız, beni kovdu. Oysa kendisi çağırmıştı. Çok yumuşak bir dille Doğuya yönelmenin gereksizliğini anlatmaya çalışıyordum. Öfkesini görmeliydiniz."

Elini boynuna götürdü. Dün akşamı tekrar yaşıyor gibiydi. Gözleri büyümüştü, sakalı titriyordu.

"Bir ara kellem gidiyor sandım, ama daha vakti gelme-

miş. Zaten her birimiz tehlikedeyiz. Koskoca Padişah, Piri
Mehmed'le Orhan denen adı sanı belirsiz bir gencin avuç-
larında. Tabiî bir de Hadım Sinan Paşa var. Yakında Si-
nan'ı veya Pirî Mehmed'i sadrazam görürseniz şaşırma-
yın."

"Hâşâ" diye atıldı İskender Paşa, "Devlet-i Aliye devlet
olalı beri, zat-ı âlinizden daha iyisini görmemiştir."

Dukaginoğlu Ahmed Paşa, kaftanının kürkünden bir-
kaç kıl koparıp ışığa tuttu:

"Padişahın nazarında şu kıl kadar kıymetimiz yoktur.
Fakat Allah biliyor, bize değer vermediği için bazı fikirleri-
ni kınıyor değilim. Devlet-i Aliyenin menfaatleri ne yönde
ise, ben o cihetteyim. Yaşımızı aldık, hamdolsun, hayali-
mizin bile erişemeyeceği bir makama kadar yükseldik.
Kendimiz için başka ne isteyebiliriz? Tek isteğimiz devleti-
mizin yücelmesi. Fakat efendiler, böyle oturmakla olacak
iş değil. Günlerdir konuşuyoruz. Harekete geçelim. Ala-
üddevle'ye ve Şah İsmail'e yazdığımız mektuplardan ses
seda çıkmadı. Umulur ki ellerine geçmemiştir. Bir fikrim
var..."

Sadrazam biraz bekledi, kafasındakileri derleyip topla-
dı:

"Efendiler, biliyorsunuz Tacizade Cafer Çelebi'nin as-
ker üstünde çok nüfuzu var. Sözlerinin doğruluğundan
şüpheye düşmezler. Alimlerle de yakın dosttur. Padişahın
doğru yolda olmadığı biçiminde bazı telkinlerde bulun-
dum. Açıkça söylemedi, ama zannederim yüreğine bir
kuşku oku düştü. Şahsî dostumdur, bana güvenir. Mese-
leyi biraz daha açabilirim. Onu kazanıp bu iş için kulla-
nabilirsek başarırız."

"Nasıl?" diye sordu Balyemez Osman, pek aklına yat-
mamıştı.

"Tacizade'nin Hünkâra bağlılığını herkes bilir. Hünkârı
kötülemeye başlarsa inanırlar. Böylece ekmeğimize yağ
sürülür. İş ki, küçük bir kargaşa çıksın. Padişah herhal-
de burnunun doğrultusunda gitmekten vazgeçer."

Sekbanbaşı dayanamadı:

"Padişah burnunun doğrultusunda gitmez ki, alimlere
danışır, Zenbilli Hocamızın fetvasıyla hareket eder" deyi-
verdi.

Sadrazam kaşlarım çattı, "defol" mânâsına gelen bir el
hareketinden sonra:

"Ulemâ siyaseti nereden bilecek?" diye bağırdı, "Padi-
şahın anlattıklarına inanıyorlar ve fetvayı da onun istedi-
ği şekilde veriyorlar."

Osman Ağa, hayretle başını iki yana sallayarak mırıl-
dandı:

"Anlamıyorum. Siyaset, askerliğe hiç benzemiyor."
Sesini yükseltti:
"Ben ne yapacağım?"
"Kolay," dedi Sadrazam, "başında bulunduğun kuvvetlere Yavuz Padişahın yanlış yolda olduğunu telkin edeceksin. Çorbacılardan birkaçım kandırdın mı, tamamdır. Gerisi çorap söküğü gibi gelir."
"Bu iş hoşuma gitmiyor," dedi İskender Paşa, "hatâ etmediğimizden emin misiniz, Sadrazam Hazretleri?"
"Elbette, emin olmasam sizi işe karıştırır mıydım? Bana güvenin, yıllarımızı devlet tecrübesiyle geçirmişiz, sakalımızı ümmete hizmet yolunda ağartmışız. Ne yapıyorsak din için, devlet için, millet için yapıyoruz. Padişahın atacağı yanlış bir adım yalnız kendini değil, bütün devleti, hatta Mısır'a sefer açması halinde tekmil ümmeti yakar, kavurur. Bu yangını büyümeden söndürmek görevi-

miz. Şimdi gerçi Padişaha cephe almış gibi bir vaziyetimiz var. Fakat aslında onu hatâdan kurtarmaya çalışıyoruz. İlerde kıymetimizi anlayacak, yaptığımız işin önemini kavrayacaktır. İşte o zaman bizlere teşekkür edecektir."
"İnşallah Padişahı hatâdan koruyalım derken biz bir hatâ yapmayız. Neyse, zaten ok yaydan çıkmış durumda. O mektupları yazmayacaktık, iç işlerimizi kendi bünyemizde halletsek çok daha iyi olurdu. Alaüddevle ile Şah İsmail'le aynı safa düşmek bana ters geliyor."
"Ya mektuplar Padişahın eline geçmişse..."
Korkuyla Balyemez Osman Ağaya baktılar. Odaya endişe bulutlan yayıldı. İskender Paşanın alnını ter bastı.
"Çok sıcak burası" dedi söylenir gibi.
"Ya, ocak fazla yanmış," diye doğruladı, Sadrazam. "Vakit de bir hayli geç oldu zaten. Kararımızı unutmayın. Çok da dikkatli olun. Göreyim sizi karda yürüyüp izinizi göstermeyeceksiniz. Geceniz hayrolsun."
Balyemez, yine tutamadı kendisini, içinden geçenleri söyledi:
"Gecenin hayrı kaldı mı ki, Sadrazam Hazretleri..."
Zorla değil ya, korkuyor, korkusunu da her fırsatta gösteriyordu. Sadrazam, yine ters ters baktı:
"Korkuyorsun sen Balyemez, korkakların aramızda yeri yoktur. Biz kelle koltukta gidecek serdengeçtilere muhtacız."
Osman Ağa, bir hindi azametimle kabardı:
"Evelallah korku şimdiye kadajr semtimize uğramış değildir Sadrazam Hazretleri. Bizi tanıyan, bizi bilen herkes gözüpekliğimizi de, cesaretimizi de bilir. Lâkin biz her durumda Padişaha itaate alışmışız. Kahramanlıklarımızı onun gölgesinde, onun adına yapmışız. Şimdi onun hay-

rina bile olsa, karşısına geçmek tuhaf gelir. Kendimizi âsî gibi görürüz."

Sadrazam, gönlünü almak için sırtını sıvazladı Balyemez'in:

"Duygularını anlıyorum," dedi, "inan ki sadece Padişahımız efendimizin iyiliğini düşünüyoruz. Velinimetimiz hakkında kumpas kuranın kellesini önce ben düşürürüm. Hiç bir ard niyetimiz yoktur. Dedik ya, ileride Padişah bu hareketimizden ötürü bize teşekkür edecektir."

Osman Ağa, biraz olsun rahatlamıştı. Sadrazamın elini öptü.

"Öyle olsun. Dediklerinizi aynen yapmaya çalışacağım."

"Sağol, hizmetin unutulmayacak, seni daha yüksek mevkilerde görmek dileğimizdir."

Sadrazamın evinden çıktılar. Sokak karanlıktı. İki gölge bir kapı aralığından süzülüp arkalarına takıldı. İskender Paşa ile Sekbanbaşı Balyemez Osman Ağa, arkalarındaki iki gölgenin hiç farkında değillerdi. Konuşa konuşa yürüyorlardı.

***

İkinci toplantı yine Vezir-i azam Dukaginzade'nin evinde yapıldı...

Bölükbaşıları, Çorbacılar, Ocak Ağalan, Başçavuş Ağalar, Başaskerler, birkaç paşa ve Tacizade Cafer Çelebi. Cafer Çelebi hem kendi kendisini yadırgıyor, hem de diğerleri tarafından yadırganıyordu.

Padişaha yakınlığını herkes bilirdi. Böyle iken neden acaba bu toplantıya gelmişti? Yoksa Padişahın casusu muydu?

Hayır...

Saf bir insandı, bir gönül adamıydı. İnançlarında çok hassastı. Padişahı sevmekle birlikte, dinini herşeyden çok seviyordu.

Onu en hassas noktasından yakalamışlar, Padişah Mısır'a yürürse, bundan bütün ümmetin zarar göreceğine inandırmışlardı. Sadrazam Dukaginzade.

"Hünkâr Avrupa'ya yönelsin, ölünceye kadar arkasından gideyim" deyince akan sular durmuş, "peki ne yapmalı?" diye sormuştu. O da, Padişahın Avrupa üstüne yürümesini isteyenlerle evinde bir toplantı yapacağını söylemiş, gelmesini istemişti.

İşte buradaydı. Ve hâlâ pek bir şey anlayabilmiş değildi.

"Hünkârı Mısır seferinden vazgeçirmek için ne lazım?" diye sordu ortaya.

"Yeniçeri ve Sipahi kulların biraz homurdanmaları," dedi Sadrazam, "o vakit aklını başına devşirir de Garba yönelir."

"Yeniçeri kulların biraz homurdanmasından zarar gelmez," diye düşündü Tacizade, "Sultan Selim, bu sayede belki doğruyu görür. Biz dahi Kullar istemez' deyip, Mısır seferinden vazgeçiliriz. Ümmet rahatlar."

Toplantıdan çıkarken, geldiği kadar saf duygularla doluydu. Hem Padişahı, hem devleti bir çıkmazdan kurtarmaya çalıştığını düşünüp mutlu oluyor, dinine hizmet ettiğini sanıyordu. Konaktan çıkar çıkmaz, iki gölge bir evin kuytusundan çıkıp arkasına takıldı. Evine kadar izlediler.

***

Dokuz yüz yirmi bir yılının sekiz Muharrem'i, Perşembe gecesi (22 Şubat 1515)...

Karanlık, kuru, soluk bir gece. Soluk ve kimliksiz...

Bir anda karanlık yırtıldı, sokaklarda çıralar yandı, kışkırtılmış yeniçeriler, bir çığ gibi etrafa yayıldı. Ardından çığlıklar koptu...

"İstemezüük!"

Bu bir isyandı...

Önceleri sadece bağırıp çağırmakla yetinen yeniçeriler, zorbabaşılann teşvikiyle gitgide işi azıttılar. Yavuz Padişahın hocası Halimi Çelebi ile Piri Mehmed Paşanın konaklarına saldırdılar. Yağmaladılar. Çaldıran'da Şah İsmail'in askerlerine karşı arslanlar gibi dövüşen sanki bu yeniçeri değildi. Bir anda değişmiş, bir gece içinde disiplinli asker olmaktan çıkıp çapulcu sürüsüne dönüşmüştü. Ama bunu hiçbiri kabul etmiyordu. Onlar da padişahı yanlış yoldan çevireceklerine inandınlmışlardı. Çoğu Padişahı seviyor, onu yanlışa sürükleyen çevresinden kurtaracaklarını düşünüyorlardı. Böyle söylenmişti onlara. Onlar da araştırmadan, mantıklarına bile sormadan kabullenmişlerdi.

Orhan Bey bir kaçını çevirip sordu:

"Bu yaptığınız edepsizlik değil de nedir, siz Allah'tan korkmaz, Peygamberden utanmaz mısınız?"

"Biz padişahımız efendimize itaat üzereyiz, onu yanlış yollara sevk edenlerden kurtarmak istiyoruz. Etrafım temizlesin, başımız üzerinde yeri var."

"Teklifinizi daha münasip biçimde anlatamaz mıydınız?"

"Ağalarımız anlatmış, Sadrazam efendimiz dahi anlatmış, lâkin Padişah dinlememiş. Aklın sesi ulaşmamış kulağına. Neden dersen, yakm çevresi tarafından mübarek kulağına başka şeyler üflenir."

Orhan Bey, gitti, duyduklarını aynen Padişaha arzetti.

"Görünürde askerin size bir kini yok. Çevre diye tuttu-

rurlar Hünkârım."

"Bilirim bu işleri Orhan, çevre diye başlanıp merkeze doğru gelinir. Eh, merkezde de biz vanz. Şimdiden tedbir almalı. Zaten bunu çoktan bekliyorduk. Geç bile kalmış sayılırız."

Yavuz Padişah, kütüphenede idi. Kılıcını kuşanmış, fakat zırhını giymemişti.

Acı acı başını salladıktan sonra mırıldandı:

"Çok yazık. Ne yaptıklarını bilmiyorlar."

"Kandırılmış olmalılar Hünkârım, size yardımcı olduklarına inandırılmışlar."

"Çünkü cahil kalmışlar, mantık yürütemiyorlar. Askeri cahil olan bir devlet, payidar olamaz. Ama suç bizim, kılıç dersi yanında kalem dersine gereken önemi vermedik. Tıpkı birer çocuk hepsi. Çocuklar ne yapar bilirsin. İçindekini merak edip, en değerli vazoyu bile kırarlar. Hayır, askere kızamıyoruz. Onları bir çapulcu haline getiren güruhun elimizden çekeceği var."

Sert adımlarla yürüdü.

"Herhalde kalabalığın karşısına çıkmayı düşünmüyorsunuz Hünkârım."

"Çıkacağız, daha önce de çıkmıştık."

"Zırhınızı bile giymemişsiniz."

"Çaldıran yolundaki isyanda da karşılarına zırhsız çıkmıştım. Yiğit yiğidi gözünden tanır. Bana ilişmeye cesaret edemezler."

Kapının önüne geldi. Padişahın sokağa çıkmaya hazırlandığını gören Akağalan, Baltacılar, Sakiler, Aşçılar önünü kestiler. Kapı ile arasında canlarından bir duvar ördüler.

Akağalardan biri kendini Padişahın ayaklarının altına attı:

"Şevketlü Sultanım, çıkmayınız; bu gözü dönmüş güruh mübarek vücudunuza bir zarar eriştirebilir."

Yavuz Selim'in sesi bomba gibi kalabalığa düştü:

"Kul ile Sultan arasına girmeyin bre, billahi tepeleriz! Açm kapıyı..."

Canlı duvar yıkıldı...

Kapı bütün korkuların, tedirginliklerin üstüne gıcırdayarak açıldı...

Yavuz Padişah, atına bindi. Bir akıncı pervasızlığıyla dışarı sürdü.

Muhafızlar aceleden atlanmaya fırsat bulamamışlar, yayan yapıldak Padişahın arkasına takılmışlardı.

Orhan Bey, eli kılıcında, Padişahın hemen yanında idi.

Padişah görününce çığlıklar kesildi. Derin bir sessizlik

oldu. O sessizlikte Yavuz Padişahın sesi çınladı:
"Açılın bre! Padişahınıza yol verin..."
İçlerine kılıç girmiş gibi açıldılar...
Atını durdurup çevresine baktı:
"Ne istersiniz? Muradınız, kılıçlarınızla yücelttiğiniz devleti yıkmak mıdır?"
Bir çığlık koptu:
"Hâşâ Hünkârım."
"Peki nedir bu fermansızlık, bu ne cürettir?"
Hiç kimsede ses yoktu, ufalanmışlar da toz bulutuna karışıp yitmişlerdi sanki.
"Vaktiyle size olacakları söylememiş miydik?" diye devam etti Yavuz Padişah, "saltanatımız müddetince devamlı seferler yapılacaktır. Sıkıntılar çekilecektir. İslam birliği sağlanana kadar at sırtından inilmeyecektir, dedik, o zaman kabul ettiniz. Rahat yüzü göremeyeceksiniz, de-

dik, görmeyelim, dediniz. Aylarca, hattâ yıllarca sürecek uzun seferlerde sıkıntılar çekeceksiniz dedik, çıkarız, dediniz. Bu şartlarda bize biat ettiniz. Peki, şimdi ne oldu? Yarı yoldan niçin döner, niçin padişahınıza asi olursunuz?"
"Hâşâ, Padişahım!"
Başlan önlerine düşmüştü. 'Hâşâ' diyor, kendilerini affettirecek başka bir kelime akıllarına gelmiyordu.
Az önceki çılgınlıktan eser kalmamıştı. Padişahı karşılarında görünce, Çaldıran'ı hatırlamışlar, Çaldıran'ı hatırlayınca, şimdiki durumlarıyla karşılaştırmışlar, şimdiki durumlarını içlerine sindirememişlerdi.
Önce kalabalıktan bir yeniçeri çorbacısı koptu.
Ağlayarak kendisini Padişahın önüne attı:
"Ben pişmanım, Hünkârım, affet!"
Bir grup yeniçeri ve sipahi aynı şeyi yaptı:
"Bilemedik, bağışlayın."
Padişahın sesi çağladı, tekrar:
"Pişmanlar şu tarafa geçsin, diğerleriyle ölümüne cengimiz var."
Yürekleri burkuldu...
Ağır ağır hepsi Padişahın gösterdiği tarafa geçü.
Padişah da, Orhan Bey de rahat birer nefes aldılar.
Yavuz Padişah, askeri çok iyi tamyor, cesarete hayran olduklarını biliyor, cesaretiyle onları etkiliyordu.
Kışkırtıcılardan eser kalmamıştı. Durumun değiştiğini görür görmez can derdine düşmüşler, çil yavrusu gibi dağılmışlardı.
Elebaşları, bir çare bulacağını umarak Sadrazam Dukaginzade'nin konağına koştu.

"Ne var?" diye sordu Sadrazam, telaşla, "niye geldiniz?"
Korkudan fitreye fitreye anlattılar. Sadrazamın telâşı arttı. Bir çıkış yolu aradı.
"Hemen konağımı yağmalamaya başlayın, ne bulursanız sokağa atın. Kırın, geçirin. Benden size ruhsat."
Şaşırdılar.
"Ne... Ne demek oluyor bu, biz çapulcu muyuz?"
"Bre densizler! Buraya yağma için gelmediniz mi? İşte konak, yağmalayın."
Daha beter şaşırdılar...
Şaşırmak ne kelime, şok oldular...
"Ne... Ne diyorsunuz, Devletlüm? Yeniçeri döneklik etti, Padişah höt deyince bozuldu, ne yapacağımızı sormaya geldik."
Anlattıkları Sadrazamın umurunda değildi:
"Densizler! Utanmadan, arlanmadan Hünkâr'a karşı nasıl ayaklanırsınız? İşte canım Padişahımın uğruna feda olsun. Alın da kurtulayım. Ölmek sizi böyle görmekten iyidir."
Bakıştılar. Sadrazamın başından korkup döneklik ettiğini ancak anlamışlardı.
Biri kılıcına el atü. Sadrazamın zoruyla girdiği yolun sonunda nasılsa ölüm vardı, Sadrazamı da birlikte götürse ne lazım gelirdi.
"Seni..."
Fakat Sadrazamın muhafızları o sırada odaya doluşmuş, adamı tam zamanında durdurmuşlardı.
Alıp zindana götürdüler.
Diğerleri sus pus seyrediyordu.
"Kelleniz omuzlarınızda kalsın istiyorsanız konağı yağmalamaya başlayın. Çünkü sizi benden başkası kurtara-

maz. Kurtarabilmem için de sadrazam kalmam lazım."
Sadrazam muhafızlarının da yardımıyla konağı talan ettiler.
Sadrazam alelacele atına bindi, saraya doğru sürdü.
Avludaki insan seline toslayınca durdu. Sesini Padişaha işittirmek için bas bas bağırmaya başladı:
"Dağüın alçaklar, ben Sadrazamınızım, Hünkârı göreceğim."
Kalabalık dağılacağına daha çok sıkıştı, Sadrazamı da sıkıştırdı.
"Dağılın dedim."
Etrafına toplandılar ve düğüm gibi düğümlendiler.
Sadrazam kurtulmak için atını tepikledi, ama kurtulamadı. Kalabalığı aşmasının imkanı yoktu. Orta yerde kısılıp kalmıştı.
Son çare olarak Padişahtan yardım istemeye karar ver-

di:
"Padişahım, Şevketlü Hünkârım, yanınıza gelemiyorum."
Yavuz Padişah, tasarladığı değişikliği o an uygulamaya karar verdi. Parmağını Dukaginzade'ye doğru dikti, sert bir sesle bağırdı:
"Artık yanımızda yerin yok!"
"Hünkârım, merhamet..."
"Seni kışkırttığın askere havale ediyoruz."
Kalabalığa ölüm sessizliği çökmüştü.. Ağızlan bıçak açmıyordu. Ne uğultu, ne gürültü kalmıştı. Nefes almaktan bile korkar gibiydiler.
Bu sessizlik içinde Dukaginzade'nin iniltiye benzer sesi duyuldu:

"Padişahım meded, ben size ne yaptım?"
"Bize mi? Ne yapabilirsin ki? Hem şahsımıza kasdın olsa affederdik. Kasdın dîn-i İslama; biz, birlik uğruna canımızı dişimize takıp çalışalım, sen birliği bozmak için entrika çevir. Yanına kâr kalır mı sanırdın?"
Kalabalık yeniden harekete geçmiş, şaşkın deniz dalgalanmaya, dalgalar gittikçe kabarmaya, fırtına uğuldamaya başlamıştı.
"Dükoğlunu paralasak gerektir!"
"Fesadına âlet etti bizi..."
"Ocağm namusunu lekeledi..."
"Billah paralamak gerektir!"
"Yeniçeri Ocağı, Peygamber ocağıdır, fesatçıları başımızda istemezük..."
"İstemezüüük..."
"Böyle fesatçı sadrazam istemezük. Hâini ne yapmak lâzımdır? Şeyh Efendi fetva versün!"
Zenbilli Ali Cemali efendiye adam saldılar. Padişah, Orhan Beyi saraya gönderdi.
"İçinde ihanet vesikaları bulunan kutuyu al, Şeyhülislâma götür. Dukaginzade'nin mektuplarını bir de kendisi okusun. Fırla!."
Orhan Bey isteneni yaptı. Yavuz iyi düşünmüştü. Gerçekte de Zenbilli Hoca, fetva isteyenlere itiraz ediyordu:
"Araştırmadan, soruşturmadan, bilgisiz ve belgesiz kimsenin kılına dokundurtmam. Bu böyle biline..."
Orhan Bey, Şah İsmail'e yazılan mektupları Şeyhülislâmın önüne koydu:
"İşte belgeler, efendi hazretleri..."
Şeyhülislâm Dukaginzade'nin mührüne baktı. Kendi-

sinde bulunan mühür örneğiyle karşılaştırdı. Ve hükmünü bildirdi.

"Şüphem kalmadı, Dukaginzadenin ihaneti sabittir. Şimdi aşağı inin, fetvayı yazıp zembille sarkıtacağım."

Aşağı indiler. Az sonra bir zembilin içinden fetva çıktı.

Doludizgin Padişaha götürdüler.

Padişah, çıranın titreyen ışığında fetvayı okudu. Kalabalığa Dukaginzadeyi göstererek emretti:

"Alın şunu, hem fermanlı, hem de fetvalıdır."

Yeniçeriler homurdanarak Sadrazamın üstüne yürüdüler. Dukaginzade, Padişaha yalvarmaya başladı:

"Suçsuzum, billahi günahsızım Padişahım. Bana kıydırma. Bu gözü dönmüşlere ne yapabilirdim? Benim dahi evimi yağmaladılar."

"Yalan!" diye gürledi yeniçeri çorbacılarından biri, "konağını yağmalayalım diye bizi zorlayan gendisidir."

"Meded Padişahım! Evet suçluyum, lâkin bağışla. Bir daha tövbeler tövbesi."

"Senin için tövbe kapısı kapandı. Daha önce çok fırsatlar verdik ya, kullanamadın."

Kurtulmak için son bir teşebbüste bulundu. Atını mahmuzladı... insan barajını son bir kere daha yıkmayı denedi. Fakat hayır, nefret kalın bir duvar gibiydi, aşamıyordu.

"Padişahım kurtar!"

Padişah sanki duymuyordu. Sırtını dönmüştü. Haykırışlar birbirine karıştı, uğultu direk direk semaya yükseldi. Fırtına, görülmedik şekilde kabardı, coştu, çağladı ve aniden duruldu. Şimdi meydanda çıt çıkmıyordu.

Padişah yavaş yavaş döndü, delici bakışlarını gölgelerin üstünde dolaştırdı.

"Yeniçeri kullar, dinleyiniz. Gayemiz İslâm birliğini kurmak, bütün Müslümanları bir bayrak altında toplamaktır. Şurada burada, parçalar halinde yaşayan İslâm milletlerini derleyip, toparlamak istiyoruz. Karlı yamaçtan aşağı yuvarlanan çığ gibiyiz. Yuvarlandıkça küçülmüyor, büyüyoruz. Tevhid sancağı altında bütün Müslümanlar toplandıktan sonra Batıya yöneleceğiz. Unutmayın ki, dinin özü Tevhid inancıdır. Her devirde ve her yerde insanların tek kalb olarak Allah'a inanmalarını sağlamak, gelmiş geçmiş bütün peygamberlerin gayesi olmuştur. Bizim dahi gayemiz aynıdır. Bütün insanlık bu noktada birleşmeli diyoruz. Ama önce Müslümanlar birleşmeli. Birlik saflaşmayı, saflaşma cemaatleşmeyi, cemaatleşme câmialaşmayı, câmialaşma ümmetleşmeyi sonuç verir. Ümmetleşen cemiyetleşir, cemiyetleşen milletleşir, milletleşen insanlaşır. Askerler! Hedefimiz insanlık âlemini, İslâm adaletiyle insanlaştırmaktır. Allah'tan korkmaz, peygamber tanımaz zalim kralların, emirlerin elinde ezilen insanları ırk, din, renk gözetmeksizin kurtarmak

emelindeyiz. Elimizde Kur'ân gibi bir burhan varken, buhrana düşersek şahsî hatalarımız yüzünden düşeriz. İşte şimdiki hal, Sizden olan âmirlere itaat ediniz' hükmü varken, siz isyan üzre oldunuz, Allah'ın emrinden ayrıldınız. Gazabından korkmaz mısınız?"

Meydana yalnız Padişahın gür sesi hâkimdi...

Can kulağıyla onu dinliyorlardı...

Bazıları olduğu yere çömelmiş, gözyaşı döküyor, fesada âlet olduğu için kendi kendine lanet okuyordu.

Pişmanlık damla damla gözlere dolmuş, şubat ayazında gözyaşları gözlerde donmuştu.

Padişah coşkundu, dizginleri eline geçirdiğini görüyor, gördükçe heyecanlanıyordu:

"Hazret-i Resul, âhirette ümmetinin çokluğuyla iftihar edeceğini buyuruyor. Hamdolsun çokçayız. Bu sayı çokluğuna, mefkure birliğini de ilâve edersek gayemize ulaşırız. Rehberimiz Resûlullahtır. Onun rehberliğini kabul edenlerin ilk muzaffer akını Bedir Gazası oldu. Sonra Tevhid sancağı Malazgirt'te, Niğboluda, Bizans içlerinde dalgalandı. Oradan aldık Allah'ın inayetiyle, ümmetin desteğiyle Çaldırana götürdük. İslâm dinini hurafelerle doldurmak isteyenlere, ezanımızı değiştirenlere lâyık oldukları dersi verdik. Şimdi yeni fetihlere hazırlanalım diyoruz. Bunun için gecemizi gündüzümüze katarak çalışıyoruz. Önümüze geçiyor, gitme diyorsunuz. Tevhid sancağını dünyanın öbür ucuna dikme diyorsunuz."

Kalabalıktan feryat gibi bir itiraz koptu:

"Hâşâ!"

"Yaptığınız bu manaya geliyor. Oysa inançsızlık tuğyanı karşısında tek büyük kuvvet vardır: İslâm dini. Aslî cevherini kaybeden, bir takım hurafelerden ibaret kalan diğer dinler o tuğyanı, o buhranı durduramaz."

Hiddetle bağırdı kalabalığa doğru, yumruğunu sıktı:

"Söyleyin şimdi, bizi hâlâ yolumuzdan çevirmeyi düşünüyor musunuz?"

İnsan seli kabardı, binlerce ağızdan aynı anda bomba gibi bir vaad düştü:

"Ölene dek arkandayız, Padişahım!"

"Ölene dek mi? Vallahi, billahi mi?"

"Hem vallahi, hem billahi!"

Yavuz Padişah derin bir nefes aldı:

"Son defa inandık," dedi, "sözünüzü hiç unutmayın, şayet bir daha fesada âlet olur, kargaşa çıkarırsanız billahi tahttan feragat eyleriz.Şimdi dağılın, koğuşlarınıza gi-

din, Dersaâdete döndükte kışkırtıcıların listesini isteriz sizden."

Herkes gırtlağını yırtarcasına bağırıyordu:
"Padişahım çok yaşa!"
Yavuz Padişah atını sürdü. Kalabalık saygıyla iki yana
açıldı. Vakarla geçti aralarından, saraya döndü. Merdi-
venleri çıkarken meydan hâlâ coşkuyla uğulduyordu:
"Padişahım çok yaşa!"
"Mağrur olma padişahım, senden büyük Allah var" di-
ye mırıldandı.
Çevik adımlarla kütüphaneye girdi.

***

Kış hummalı bir sefer hazırlığı içinde geçti...
Yeniçeriler, sipahiler, azepler insanüstü bir gayretle
çalıştılar.
Padişahın niyeti Timur istilâsıyla Osmanlı hâkimiye-
tinden çıkıp Safevüerin eline geçen Kemah'ı tekrar almak-
tı. Buna mecburdu. Çaldıran'da karısını ve tahtını bıra-
kıp kaçan Safevî İsmail'in Anadolu içlerinde yuvalanma-
ması için bu sefere çıkması gerekiyordu.
Safevîler, Dulkadiroğulları ve Kölemenler, Sultan Se-
lim'e karşı tabiî bir ittifak içinde idiler. Fakat Yavuz Padi-
şah dahiyane politikalarla askerî ittifak içine girmelerini
önlüyor, herbirini tek tek yakalayıp, yakaladığı yerde vu-
ruyordu. Gaflet edip askeri ittifaklarına göz yumsaydı,
herhalde dünyanın en büyük gücü meydana gelecekti.
Kemah kuşatmasına, Bıyıklı Mehmed Paşa memurdu.
Kış başında gitmiş, kuşatmayı başlatmıştı. Yavuz Padi-
şah, hücumda bizzat bulunmak istiyordu. Ama Kansu
Gavri'yi kuşkulandırmamalıydı. Yola çıkmadan önce Kan- *
su Gavri'ye son bir mektup daha yazdı. Mektup "babacı-

ğım" diye başlıyor, Mısır'a yürüyeceği yolundaki söylenti-
lere aldırmamasını söylüyor, bu dedikoduların Şah İsmail
tarafından maksatlı olarak çıkarıldığını, oysa niyetinin
Mısır'a değil, İran'a yürümek olduğunu bildiriyordu.

***

Günü geldi...
Dokuz yüz yirmi bir yılı, Rebiülevvel'in beşinci günü
(19 Nisan 1515) Amasya'da cenk davulları vurdu.
Ardından tekbirler alındı, dualar edildi.
Yeniçeriler bir ağızdan gülbank söylediler. Mehteran,
cenk marşları çaldı. Minarelerden sala verildi...
Ordu-yu Hümâyûn Kemah'ı almak üzere o gün yola
çıktı.
Askerin neşesi yerine gelmişti. Savaş, onlar açısından,
bir oyundan farksızdı. Oyuna giden çocuklar gibiydiler.
Yollar Karacabey Çayırına yayıldı. Kemah yakındı ar-
tık, savaş yakındı.
Karacabey Çayırında karargah kurmuş dinlenirlerken,

Mısır elçilerinin geldiği haberi kulaktan kulağa yayıldı.

Yavuz Selim, elçilere ikramda bulundu. Kansu Gavri'nin halini, hatırını sordu.

"Zât-ı Devletlerine hürmetimiz sonsuzdur," dedi, "Cenâb-ı Hak nasip eder de bir gün hacca gidebilirsek, bilvesile Sultan Hazretlerine uğrayıp elini öpmek isteriz."

Fakat elçilerin yüzünde yaprak kıpırdamıyor, dinleyip dinlemedikleri bile anlaşılmıyordu. Korkmuş bir halleri vardı.

Yavuz Padişah, yoklamak istedi:

'Yoksa Sultan Gavri, bizi sevmez mi?" diye sordu.

Padişahın sorusu cevaplandırılırdı. Elçibaşı yutkundu:

"Sultanımız iyi niyetli ve dost canlısıdır, kendisini sevenleri de sever. Hürmet gösterene hürmet gösterir. Buyurdu ki: Bizim himayemizde bulunan Alaüddevle'nin oğlu Süleyman Beyin idam edilmesi ne haldir?"

"Devlet halidir," dedi Yavuz Padişah, "bu hali sultan olan anlar."

"Efendimiz ced emced sultandır."

"Şu halde davranışımızın sebebini anlamış olmalı. Bu bizim iç işimiz."

"Efendim Kansu Gavri böyle düşünmez. Himayesi altındaki birinin idamı iki devlet araşma kılıç sokar."

Yavuz Padişahın tek kaşı kalktı, giderek kızıyor, ama kendisini tutmaya çalışıyordu.

"Anlat bakalım elçibaşı, bir değersiz can yüzünden aramıza kılıç nasıl girermiş?"

"Sultanımın bazı şartlan var."

"Şart mı?"

"Evet... Şartlan kulak ardı edilirse, bunun sorumluluğu kulak ardı edenlerde olacak."

'Yani bizde."

"Elbette."

Vezirler, Padişahın bakışlannın bulandığını, bıyıklarının titremeye başladığını görüp ürktüler. Ama Padişahı ilk defa gören elçilerde bir telaş yoktu.

"Söyle bakalım, efendinin şartlan neymiş?"

"Birincisi: Süleyman Beyin mülküne Sancakbeyi olarak tayin ettiğiniz Şehsuvaroğlu Ali Bey derhal azledilecek."

Yavuz'un tek kaşı yaylandı, dikildi.

"Evet."

"ikincisi: Kayseri ve Bozok sancakları Dulkadiroğlu Alaüddevle'ye iade olunacak."

Yavuz Padişahın, bu defa, gür bıyıklarının iki yanından iki derin çizgi çıkıp çenesine kadar uzandı.

"Başka?"

Elçi bütün isteklerini kopardığını sanıyordu, cesaretlendi; sesini bir parça daha yükseltmişti:

"Bu sancaklarda sikke Kölemen Sultanlığı namına basılacak, hutbe şevketlü efendim Kansu Gavri adına okunacak."

Yavuz Padişah, daha fazla kendini tutamadı. Ok gibi yerinden fırladı:

"Git Sultanına söyle. Bundan böyle adını Anadolu'ya yaymak şöyle dursun, Mısır'da koruyabilirse ne mutlu."

Bu kükreyiş elçileri şaşkına çevirmişti. Bütün isteklerinin kabul edildiğini umup, şenlenirken, bozguna uğramışlardı. Elçibaşı neye uğradığını şaşırıp kelemeye başladı:

"Bi.. biz... Yalnızca..."

Sultan Selim parmağını otağ-ı hümâyûnun kapısına dikti:

"Başınızdan olmak istemiyorsanız defolun!"

Elçiler gittikten sonra, vezirlerine döndü:

"Siz de çıkın, halvet isteriz."

İçerde yalnız Zenbilli Ali Cemali efendi kaldı. Yavuz Padişah, Şeyhülislâmın farkında değildi. Neden sonra etrafına bakınca onu gördü. Yüzünden bir öfke bulutu geçti:

"Herkes çıksın demiştik."

Zenbilli rahat bir tavırla cevap verdi: '

"Ben herkes değilim, Şeyhülislâmım. Şeyhülislâm da çıksın demediğinize göre, içerde kalmakta mazurum. Pa-

dişahım, öfke bulutu gibisin. Böyle demlerde kendini kaybedip ahiret sarayını yıkmandan korkarım."

Padişah hala öfkeliydi:

"Belli ki, Şeyhülislâm azletme yetkimizin olmayışı sizi böyle konuşturur."

"Yetkiniz olsa da beni azletmezdiniz Padişahım. Zira size, başından korkmadan, mal mülk endişesine düşmeden, evlâd ü iyali yetim koma tasasına kapılmadan doğruları söyleyecek biri lazım. İşte o benim. Allah korkusu dışında korku bilmem."

Yavuz Padişah, söylenenleri kabulenmek zorunda kaldı:

"Her zamanki gibi haklısın Hocam. Adeta içimizden geçenleri okuyor, bizim dahi zaman zaman düşündüklerimizi söylüyorsun."

Şeyhülislâm gülümsedi:

"Gözleyene gizli yoktur."

Biraz durduktan sonra devam etti:

"Elçilere haşin davrandınız. Madem ki Mısır seferine çıkmak istiyorsunuz, neden Kansu Gavri'yi kuşkulandırıyorsunuz? Tedbirde kusur ettiniz."

"Kendimizi tutamadık Efendi Hazretleri, avurtlarımızı yedik, dudaklarımızı kemirdik, dişlerimizi sıka sıka bir hal olduk. Biz de insanız, sonunda sabır taşımız çatlayıverdi. Lâkin ne teklif, bir padişahın karşısına bu teklifler çıkılır mı? Padişah şöyle dursun, bir Beylerbeyi için bile hakarettir. Ne cüret? Kansu Gavri kendini cihan padişahı mı zannediyor?"

"İtidal Padişahım, itidal. Büyük dâvalara sabrın yolundan gidilip ulaşılır. Unutma ki, öfke ile kalkan zararla oturur."

"Evet..."

"Şimdi bu hatayı düzeltelim."

"Ne yapayım?"

"Kansu Gavri'ye hemen bir mektup yaz."

"Ne diyelim?"

"Elçilerinin saygısızlık ettiğini anlat. Bu yüzden öfkelendiğini ve maksadı aşan sözler ettiğini, affına sığındığını söyle. Teminat ver. Ta ki kuşkulanıp hazırlanmasın."

"Biz bunları nasıl yazarız? KaLemimiz durur, kendimize olan güvenimiz sarsılır, izzetimiz ezilir."

"Şu halde ruhsat buyur ben yazayım. Din-i İslâmın izzeti, Zenbilli Şeyhin izzetinden elbet üstündür. Gururumuzun üstünde dâvamızı yükseltmiyorsak, dâva sahibi olduğumuz kuru iddiadan ibaret kalır. Padişahım, münasip bulursanız mektubu ben yazarım."

Sultan Selim, elçiler karşısında aşırı öfkelenmek ve hele Kansu Gavri'yi tehdit etmekle hataya düştüğünü kabul ediyordu. Elçilere sert çıkmayacaktı. Üstüne yürüyeceği sultanı uyandırmayacaktı. Şimdiye kadar olduğu gibi esas maksadını saklayacak, niyetini içinde tutacaktı. Ama ok yaydan çıkmış, söylenmemesi gerekeni söylemişti. Düpe düz hata etmişti. Padişahların hatası yalnız kendilerini değil, hükümleri altındaki bütün toplumu ilgilendirirdi. Bundan hepsi etkilenirdi."

Düşündükçe, ürktü. Bütün toplumun, belki de tekmil Müslümanların sorumluluğu çöktü omuzlarına, omuzlan düştü.

"Peki Hocam," dedi, henüz duyulur bir sesle, "mektubu yazacağız. Hem öyle bir yazacağız ki, Kansu Gavri iyice havalanacak. Şah ile münasebeterinden habersiz bulunduğumuzu düşünüp, ayrıca bizi kendisine tabi belleyecek."

Zenbilli istediğini yaptırmıştı. Artık gidebilirdi.

"Münasiptir" demekle yetindi.

Şeyhülislâm gider gitmez, Yavuz Padişah, bir mektup yazdırdı. Mektup biter bitmez de serdengeçti dostlarını

çağırdı.
Hüseyin Ağa, Rasim ve Orhan Bey, heyecanla koşarak otağa girdiler.
"Emret, Hünkârım!"
"Tiz hazırlanın, yarın şafakla Mısır'a gideceksiniz."
"Ne yapmaya?" diye sordu Orhan Bey.
"Kansu Gavri'ye bağlılık mektubumu sunmaya..."
"Bağlılık mektubu mu?" diye şaştı Hüseyin Ağa, "hem de Kansu Gavri'ye..."
"Canım, öylesine işte," derken elini boşlukta salladı Yavuz, "seferden kuşkulandırmamak için."
"Hepsi bu mu?" diye sordu, Orhan Bey.
"Resmi göreviniz bu, yani elçilik. Ötesi bildiğiniz gibi... Hani etrafı kolaçan eder, taraftar kazanmaya çalışır, hele bir de iç karışıklık çıkarırsanız darılmam."
"Şimdi değdi işte," diye konuştu Rasim, "yakında şen-lik var."
"Hem de nasıl" diye güldü Yavuz. Sonra alabildiğine ciddileşti:
"Kendinize gerektiği kadar muhafız seçin. Bu gece mü-nasip hediyeler hazır edilip yola çıkmadan size verilecek."
Mektubu Orhan Beye teslim etti.
"Seni elçibaşı nasbettim Orhan. Kuş gibi uç, acele mektubu Kansu Gavri'ye ulaştır. Suriye'de olduğunu duyduk. Şah İsmail'e çok yakın. Askeri ittifak kurmala-rından korkulur. Sultanı Kahire'ye dönmeye ikna etmeye çalış. Sonra da gel, dile ne dilersen."

"Sağlığınızı Hünkârım."
"Hep aynı cevap, sana şu fani dünyada verebileceğimiz bir şey yok mu?"
"Var..."
"Nedir o? Çabuk söyle ihsan edelim."
"Dostluğunuzu verin Padişahım, beni gönlünüzden çı-karmayın yeter, başkaca bir şey istemem."
Sultan Selim, bir an için şehzadelik günlerine döndü. Yakın arkadaşlarıyla el ele aştığı güçlükleri düşündü. Ha-yatının her safhasında Orhan Beyi gördü. Birlikte nice güçlüklere göğüs germiş, herkesin ümit kesip kendisini terk ettiği günlerde bile yambaşından ayrılmamıştı.
Dayanamadı, gelenekleri bir yana bırakarak sarıldı:
"Gel benim iki gözüm karındaşım Orhan, bana benden yakın dostum, gel."
Orhan Beyin gözleri yaşarmıştı.
"Hünkârım, şevketlü Sultanım!"
Ayrıldıklarında Padişahın gözünde de yağmur bulutları vardı. Hepsine tek tek bakarak, konuştu:
"Birlikte ağır bir yükün altına girdik, belimiz büküldü,

yükümüzün ağırlığı altında ezildik. Ama Allah biliyor, ürkmedik, korkmadık, ümitsizliğe düşmedik, bugüne geldik. Bugüne kadar kendimize ve arkadaşlarımıza vakit ayıramadık. Sizleri gönülden sevmemize rağmen ihmal ettik."

Bulutlu gözleri dalgın dalgın bakıyordu:

"Sen buradasın Orhan. Hüseyin Ağa, Rasim, sizler de buradasınız. Ya diğer karındaşlarımız. Hani nerede Malkoçoğlu Ali Bey, Tur Ali Bey, diğer candaşlar? İsimlerini dahi hatırlamakta güçlük çektiklerimiz nerede? Uğrumuza can verenler..."

Ağladı ağlayacaktı:

"Padişah olmakla öylesine bir ateşten gömleğin içine girdik ki, değil dostlarımızı kendi kendimizi bile unuttuk. Bazan herşeyi bırakmak, sıradan bir insan olmak istiyorum."

Duygulanmış, ne zamandır kendine bile açmaya korktuğu iç dünyasını arkadaşlarına açmıştı. Padişah oldu olalı, hayatını dilediği gibi yaşayamıyordu. Vakit bulup şiir bile yazamıyor, yüreğindeki kilidi açamıyordu.

Yıllardır ilk defa çözülmüştü. Yıllardır ilk defa padişahlıktan sıyrılıp kendi kendisi olmuştu. Fakat çok sürmedi. Arkadaşlarının şaşkınlığı henüz sürerken o padişahlığına büründü:

"Neyse, selametle gidin, sağlıkla gelin. Şu Mısır işi de bitsin, oturur rahat rahat eski günleri yadederiz. Belki bunu Mısır'da yaparız, belki de mukaddes Mekke-i Mükerreme'de. Yolunuz açık olsun."

Helalleşip otağ-ı hümâyûndan çıktılar.

Yavuz Padişah yapa yalnızlığına döndü. Kansu Gavri'ye gönderdiği mektubun müsveddelerini çıkardı. Dudaklarını kemire kemire, dişlerini sıka sıka bir daha okudu:

"Siz benim pederimsiniz, sizden duâ isterim. Alaüddevle mülküne sizin rızanızla girdim. Bana asi idi. Pederimle Sultan Kayıtbay arasındaki fitneyi meydana getiren bu adamdı. Tayin ettiğimiz Şehsuvaroğlu hoşunuza giderse kalır, gitmezse değiştiriniz, size ait bir iştir. Alaüddevle'den aldığımız yerleri isterseniz yine size iade ederiz. Daha ne ki arzu ederseniz onu dahi yaparız. Lâkin bizimle Şah İsmail arasına girmeyiniz. Şah'a tavassut etmeyiniz. Biz Şah'm çadırını yeryüzünden kaldırmadıkça geri dönmeyeceğiz."

Bitiremedi... Mektubu buruşturdu, sonra param parça etti...

Kemire kemire dudaklarını kanatmıştı.

***

Bir gün gülbanklar yine vurdu...

Yavuz Padişah, ordusuyla uçtu, Kemah önlerine düştü...

Osmanlı ordusunun kış başında başlattığı kuşatma sürüyordu. Sarp kayalıkların üstünde inşa edilmiş bulunan kaleyi almak için Padişahın gelmesini bekliyorlardı. Şehir halkı açlıktan bıkkındı. Meyva iyice olgunlaşmış, düşmek üzereydi. Düşürmek için silkelemek yetecekti.

Yavuz Padişah, aylardır kaleyi kuşatma altında tutan komutanlarla görüştükten sonra hücum emrini verdi. İkindi vakti başlayan şiddetli topçu ateşi birkaç saat içinde sonuç verdi. Akşama doğru Kemah fethedilmişti.

Muhafızlığına Karaçinoğlu Ahmed Bey getirildi.

Padişah Kemah'ta fazla beklemedi. Ordusunu cebri yürüyüşle Sivas'a götürdü. Orada Hadım Sinan Paşa kuvvetleriyle birleşti. İncesu kıyısında ordugâhını kurdu.

Casuslar, ihtiyar Dulkadir hükümdarı Alaüddevleyi durumdan haberdar ettiler.

"Eyvah!" dedi, "sonumuz gedi."

İlk iş olarak haremini ve hazinesini Göksün Ovasına hâkim Turnadağ tepelerine yolladı. Kendisi de otuz bin askeriyle bu dağın eteklerinde merzilendi.

Yavuz Padişah, Alaüddevle ile savaşmaya bizzat gitmedi. On üç bin kişilik bir kuvvetle bu işe Sinan Paşayı memur etti. Alaüddevle'nin yeğeni Şehsuvaroğlu Ali Beyi de yanına kattı.

"Tez halledin göreyim sizi. Zafer haberinizi burada bekleyeceğiz."

Sinan Paşanın on üç bin kişisine karşılık Alaüddevlenin otuz bin kişisi...

Turnadağ eteklerindeki ovada kapıştılar. Karşılıklı top ateşinden sonra kılıç kılıca geldiler. Zafer kılıçların uçundaydı.

Sinan Paşa, tecrübesini yine konuşturmuş, sonradan ovaya gelmesine rağmen ordusunu ustaca yerleştirmişti...

Dağın arkasında üç bin dağcı yeniçeri vardı. Sinan Paşadan emir gelir gelmez bunlar harekete geçecek, Alaüddevle'yi iki ateş araşma alacaklardı.

Öyle de yaptılar. Sonuçta zafer Osmanlılara güldü. Seksen dört yaşındaki Dulkadir hükümdarı Alaüddevle vuruşma sırasında ölmüş, ordusu bozulmuştu.

Alaüddevle'nin kardeşi Abdürrezzak'la dört oğlu esir alındılar. Dulkadir ordusunun büyük bölümü Osmanlı saflarına katıldı. Bir kısmı ise tabana kuvvet kaçtı. Alaüddevle'nin zengin hazinesi de Osmanoğullarının eline geçti.

Bu savaş Dulkadir Devletinin sonuydu...

Artık tarih sahnesinde Dulkadiroğulları Devleti diye bir devlet yoktu. (12 Haziran 1515).

Yavuz Padişah, zafer müjdesini getiren Sinan Paşayı kucakladı:

"Berhudar ol Sinan, Çaldıran'dan daha büyük bir zafer kazandın, yüzümüzü ak ettin, Allah da senin yüzünü ak etsin."

"Aman Hünkârım! Sizin Çaldıran Zaferinin yanında, bizim Turnadağ Zaferinin esamesi mi okunur?"

"Ne dersin Sinan? Çaldıran Zaferi sadece Şarki Rumeli hâkimiyetini verdi bize. Oysa bu zafer Anadolunun Cenub-i Şarkî hâkimiyetini sağladı. Suriye ile Mısır'ın kapı-

lannı da ardına kadar açtı. İmdi yapılacak iş, Allah'a sığınıp o açık kapılardan içeri girmektir. Hazırlık için Dersaâdet'e dönmemiz lâzım. Gurbet ellerde çok eğleştik, çok meşakkat, çok mihnet çektik, ama değdi. Hazırlanın, eve dönüyoruz."

11 Temmuz sabahı herşey hazırdı...

Çadırlar sökülmüş, manda arabalarına yüklenmişti...

Yavuz Padişahın ordusu İstanbul'a dönüyordu.

DÖRDÜNCÜ BOLUM

İstanbul bütün güzelliğini sermiş, minareler güzelliklerin ortasında abideleşmişti...

Dil iskelesinden manzaraya dalan Yavuz Padişahın heyecanı çevresindekileri de heyecanlandırmıştı.

"İstanbul'u özlemişiz," dedi, "hadi gidelim."

Dört çifteliyle karşı kıyıya geçti.

Halk Yavuz Padişahın döndüğünü öğrenmiş, yollarda kalabalıklar toplanmıştı.

"Padişahım çok yaşa!" diye bağırıyor, yaşlılar hıçkırarak ağlıyordu.

Gözyaşları boşuna değildi. Zafere susamışlardı. Hasrettiler. Padişahlarını, yıllardır, askerinin başında at sürerken görmemişlerdi. Gördükleri manzarada eski haşmet günleri geri gelmiş gibiydi. Bu yüzden herkeste bir bayram sevinci, herşeyde bir başka güzellik vardı.

Ama Padişah sıkılmıştı. Sıkıldığı için de suratını asmış, kaşlarını çatmıştı. Alkışlanmak istemiyordu.

"Sakın alkışlara kapılma Sinan," dedi yanıbaşında yürüyen Sinan Paşaya, "halk çabuk sever, çabuk bıkar; biz ebedi sevgiye yönelelim. Allah'a."

Bahçekapı'dan saraya girdiler.

Yavuz Padişah, o gece de uyumadan çalıştı...

Ertesi gün Divanı topladı.

"Bakın a," diye söze başladı, "Amasya'daki densiz kargaşanın hesabını soracağız. Sorumluları sizden istiyoruz."

Vezirler bu defterin kapandığını, bu işin unutulduğunu düşünüyorlardı. Şaşırdılar.

"Bakın a," dedi tekrar, kafalarından geçeni okumuş gibi, "o işin arkasını bırakmadık, bırakmayız. Neden derseniz devletin bekası sözkonusudur."

Yavuz Padişah her türlü isyan eğiliminin kökten kazınması gerektiğine inanıyordu. Herkese bir ders vermeliydi. Çünkü önünde büyük, çetin savaşlar vardı. Kafaları karışmış vezirlerle, komutanlarla Mısır seferi gibi büyük bir sefere çıkmasına imkân yoktu. Gevşeklik gösterirse, ordusunu da, devletini de çöllerde kaybederdi. Elbette bu riski göze almayacaktı.

Öğleden sonra da yeniçeri önderlerini topladı.

"Ağalar bakın, bu işin şakası yok, ihmale gelir tarafı da yok. Sizden asilerin listesini istiyorum. İsim vermezseniz kendi kellenizden olursunuz."

Sustular...

İsyana kapılanlardan bazıları can yoldaşlarıydı. Bir hata ettiler diye cellata göndermek insafa sığar mıydı? Olan olmuş, gelen geçmişti. Geçmiş bir hâdiseyi tekrar alevlendirip, yarayı kaşımanın, hele hele taze zafere gölge düşürmenin âlemi var mıydı?

"İyice düşünün," diye kükredi Yavuz Padişah, "çevrenizi araştırın, soruşturun; isimler önümüze geldikte bakarız. Ancak affı hakkedeni affederiz."

Buna rağmen bir isim vermediler.

"Pekala," dedi sonuç çıkmayacağını anlayınca, "ortalarınıza dönüp aranızda görüşün. Önümüzdeki cuma günü, namazdan sonra hepinizi huzurumda istiyorum. Ama liste elinizde olmalı. Yoksa karışmam."

Sustular...

Sessizce odayı terk ettiler.

Yavuz Padişah orada bırakmadı işi. Soruşturmayı derinleştirdi. Başka kanalları da harekete geçirmiş, güvenilir adamlarını seferber etmişti...

İş uzadıkça Yavuz Padişah sabırsızlanıyor, ama kurularla yaşları da yakmaktan çekindiği için katlanıyordu.

Nihayet isimler çıkmaya başladı.

Fakat bunu yeniçeri önderlerinin doğrulamasını istiyordu.

Cuma günü namazdan sonra huzuruna geldiklerinde oldukça sakin, ama son derece de kararlıydı.

"İsimler hazır mı?" diye sordu.

Yeniçeri önderleri, aralarında konuyu görüşmüş ve bir karara varmışlardı. Bütün suçu üzerlerine alacak, tekmil yeniçeri ocağının suçlu olduğunu söyleyeceklerdi. Padi-

şah, ne kadar öfkesi burnunda olursa olsun, herhalde bütün ocağı cezalandırmayı göze alamazdı. Bunları Padişaha arzetmesi için yaşlı yeniçeri başçavuşu Bekir Ağayı sözcü seçmişlerdi.

"Cümlemiz mücrimiz şevketlü Hüdâvendigâr," diye diye söze başladı Bekir Ağa, "cellat satırım haketmiş suçlularız cümlemiz, ama zat-ı şahaneden af diliyoruz."

"Be hey!" diye gürledi Yavuz, "böyle söylemekle kurtulacağınızı mı sanıyorsunuz? Çobanlar bile koyunlarının hangisinin ziyankâr, hangisinin uysal olduğunu bilirken, biz bilmesek olur mu? Yoksa bize bir çoban kadar dahi önem vermiyor musunuz?"

"Hâşâ Hünkârım, siz cihan padişahısınız."

"Öyleyse niçin doğruyu söylemekten kaçınırsınız? Billahi inadınız sürerse saltanattan çekiliriz. Bunu kuru bir

tehdit bellemeyin. Zira biz ideallerimizi gerçekleştirmek için padişahlığa talip olmuştuk. Siz önümüze set çekiyorsunuz. Hergün bu azabı tadacağımıza, büyük şeyler tasarlayıp, küçük şeylerle yetinmenin acısına katlanacağımıza, tahtı oğlumuza bırakır, doğduğumuz yerde ibâdetle, Allah'a daha yalan olmaya çalışmakla ömür geçiririz. Ne haliniz varsa görün deriz."

Yaşlı Başçavuş, kendini Padişahın ayaklarına attı:

"Bizi bırakmayınız Hünkârım! Cennetmekân Sultan Mehmed dedenizden bu yana ilk defa dizginleri çelik iradesiyle kavrayıp yeniçeri kullan serhadlerde muzaffer eden bir padişah bulduk, bizi kendinizden mahrum etmeyiniz."

Ağlıyordu.

Fakat Padişahı yumuşatamadı. Kararlı tavrında hiç bir değişiklik olmamıştı. Sanki Başçavuşu duymuyordu.

"İsimler gelsin," dedi, "bundan kaçınırsanız dediğimizi yaparız."

Konsolun üstündeki kum saatini çevirdi:

"Üst kısmındaki kumlar alt kısma geçene kadar size mühlet verdim. Aranızda görüşün, karar verin. İsimler mutlaka gelmeli. Amasya'da söz vermiştiniz."

Bir cevap beklemeden çıktı. Çok yorgundu. Aynca da endişeliydi. Sevdiği kişilerin suçlu listesinde yer alması ihtimalinden ürküyordu.

Kalbinde sıkışmalar vardı. Yüreği titriyordu.

Kaç kere bu işi unutmayı düşünmüş, fakat vicdanı isyan etmişti. Yapanm yanma kalmamalıydı. Suçu işleyen cezasına katlanmalıydı. Adalet ancak bu şekilde yerine gelir, hak yerini bulurdu. Aynca da büyük emelleri vardı. Allah ömür verirse emellerini gerçekleştirmeye çalışacak-

ü. Başıbozuk bir orduyla emellerini elbette gerçekleştiremez, emellerine tıkanıp yok olurdu.

Doğru hareket ettiğinden emindi. Yine de zaman zaman tereddüde düşüyordu. Acaba ebedi doğrulara mı gönül vermişti, yoksa kendi doğrulan için mi savaşıyordu?

Böyle zamanlarda güvendiği kişilerle istişareye oturur, görüşlerini alır, sonra hocasına, Şeyhülislâmına danışır, buna göre davranırdı.

Dalgın dalgın yürürken, arkasından güven dolu, sevgi dolu bir ses duydu:

"Şevketlü Hünkârım!"

Döndü. Sevgi dolu, güven dolu sesin sahibi Hasan Çan'dı. Gülümsedi.

Hasan Can, Yavuz Padişahın ellerine sarılmış hem öpüyor, hem de hıçkırarak konuşuyordu:

"Cüretim bağışlana şevketlüm, seni çok özledim."

Hasan Can'm sırtını sıvazladı:

"Biz de Hasan Can, lakin görüşecek fırsatımız olmadı."

"Bir şeye üzülmüş gibisiniz, sizi memnun edecek kapının anahtarını bir bulsam..."

"Anahtan sadakattir Hasan Can, sadakat."

"Şu halde efendimiz, size son nefesime kadar hiç eksilmeyecek olan bağlılığımı arza ruhsat verin. Tekmil İslâm Alemi aynı duygularla Padişahıma bağlıdır. Şeriata aykın hareket eden emirlerinin elinden onları kurtaracağınız günü bekliyorlar."

"Galiba birşeyler söylemek istersin Hasan Can."

"Beli şevketlüm, içimi okudunuz."

"Sen bizim yüreğimizdeki hüznü okursun da, biz senin gözlerindeki manâyı okumaz olur muyuz? Söyle bakalım, ne var ne yok?"

"Hünkârım, Mısır Müslümanları yol gözlüyor."

"Taaccüp, bunlar kimin yolunu gözler?"

"Zât-ı devletlerinin Sultanım. Kansu Gavri bizi Safevî Şahına sattı derler. Fırsat buldukça topraklarımızı basan, milletimizi iğfal eden, hafiyelerini içimize salıp kargaşalık çıkarmak isteyen Şah İsmail ile daha nice işbirliği ederiz? Hakikatte dini dinimize, mezhebi mezhebimize uyan Osmanlı karındaşlarımıza yardımcı olup Safevî fitnesinden Alem-i İslâmı kurtarmalıyız. Sultan Kansu Gavri, Osmanlı karındaşlarımıza kılıç çekmek için Suriye'ye gideceğine, Safevî fitnesini dünyadan kaldırmak için Acem'e gitsin, biz dahi göz kırpmadan onu takip edelim. Olmazsa ne yapacağımızı biz biliriz, derler."

Yavuz Selim, büyük bir dikkatle dinliyordu:

"Ne yapacaklarmış Hasan Can?"

"Yapacaklarını kısmen yapmışlar Hünkârım. Mısır'da

yer yer ayaklanmalar olmuş. Sultan aleyhine nümayişler meydana gelmiş."

Yavuz'un kaşları çatıldı:

"Ne olursa olsun sultanına asi olan halkı hoş göremeyiz Hasan Can. Peki sonra."

"Ayaklanma çok kanlı bir şekilde bastırılmış Hünkârım. Binlerce baş uçurulmuş, günlerce adam asılmış. Çok kan aktı."

"İşte bizim korktuğumuz budur, Hasan Can. Müslüman kanının akmasıdır asıl korkumuz. Bir de kurularla yaşların da yanması..."

"Kuruyu yaştan ayıracak kadılarınız var...'

"Var, ama suçluyu yakalamak ve hakkındaki bütün delilleri toplamak lazım. Ondan sonra kadıların hükmüne -
boyun bükülür."

"Hâlâ Amasya'da olanları mı düşünüyorsunuz?"

"Günlerdir bunun dışında bir şey düşünemiyorum. Niyetimiz gerçek suçluları bulup kadı efendilere teslim etmek. Varsın hükmü onlar versin. Lakin yüreğimizi dağlayan ihtimaller var. Ya aralarında sevdiklerimiz de bulunuyorsa?"

"Elinizde Hünkârım, bağışlarsınız."

"Sana göre öyle, yakınmazdır severiz diye bağışlarsak diğerlerine gadrolmaz mı?"

"Padişahlık ne de zormuş..."

"Dosdoğru yapılmak istendiğinde çok zordur. Hatâ etme ihtimali yüreğimizi ürpertiyor, uykularımızı kaçırıyor. Bilir misin ki, Rûz-i Mahşerde padişah-kul ayırımı yoktur Hasan Can. Herkes ameline göre muamele görür."

"Beli..."

"Dünyada her istediğimizi yapabiliriz, istediğimiz herkesi cezalandırabiliriz, sorgusuz sualsiz, istesek birçok kelleyi düşürebiliriz. Allah korkusundan başka buna hiçbir mâni yok. Ve biz Allah'tan korkuyoruz. Mahşerde hesap vereceğimizi bir an olsun aklımızdan çıkarmıyoruz. Bu duygulan taşıdığımız halde yine kusur işlersek, Allah'ın emrine aykırı gidersek, bil ki istediğimiz için değil, yanıldığımız ya da yanıltıldığımız için gideriz. Kul hatasız olmaz derler, biz dahi âciz, kemter bir kuluz."

"Cenâb-ı Hak affedicidir."

"Ama affa lâyık olmak lâzım. Neyse, iyi haberler verdin. Sıkıntılarımızı hafiflettin. Peki kimden duydun, kaynağın sağlam mı bari?"

"Beli Hünkârım, sağlamdır. Bu haberleri Halep Saltanat Naibi Hayr Beyin güvenilir bir adamından aldım."

"Hayr Beye hediyeler gönderilsin, hizmetleri unutulma-

yacak."

Kütüphaneye yöneldi.
"Hünkârım."
Kapının eşiğinde durup Hasan Cana baktı:
"Yine ne var?"
"Hünkârım efendim, yorgunsunuz, hareme çekilip biraz istirahat buyursanız."
Yavuz Selim anlaşılmamanın sıkıntısıyla ellerini iki yana açtı:
"Hale bak, içimizdeki hüznü bile okursun da gene dinlenmemizi mi tavsiye edersin? Hasan Can, bizim durumumuzda sen olsan uyuyabilir miydin?"
"Hünkârım, Harem-i Hümâyûn telâşta, seferden geldiniz geleli günler geçti, lakin hareme uğramadınız. Hafsa Hatun Sultanın yüreği dilhundur. Hiç olmazsa mübarek yüzünüzü görüp yüz yüze gazanızı kutlamak ister."
Yavuz'un çatık kaşları düzeldi. Alnındaki kırışıklar kayboldu. Şimşekli gözlerine bir sevgi parıltısı oturdu. Gülümsedi:
"Haklısın Hasan Can. Devlet hukukunu gözetelim derken, kadınımızın hukukunu unuttuk. Her ne kadar cihanda bize din ve vatan muhabbeti kâfidir desek de, kadınımızın muhabbeti de bunlara eklenirse fena olmaz."
Köşeye dayandı, gözlerini kur/belere dikti. Şiirlerinden bir beyit okudu:
"Muhabbet Şahının bir bende-i fermanıyız, cânâ,
Gedâ-yı gûy-u âlemin sultanıyız, cânâ..."
Hasan Çan'a tekrar gülümsedi:
"Şu Amasya işi bizi bunalttı. Yüzmüş yüzmüş kuyruğuna gelmişken aksatamam. Demir tavında dövülür derler. Güzel sultanım az daha beklesin, yakında görmeye geleceğim."

Karşılık beklemeden kütüphaneye girdi...
Gözlerini etrafta dolaştırdı. Duvarlar yerden tavana kadar raflarla kaplanmıştı. Raflar ciltler dolusu kitaptı. Farsça, Arapça, Türkçe, hattâ Çağatayca. Her dilden cilt cilt kitap...
Buhurdandan yayılan nefis koku, kağıt kokusuyla birleşmişti. Girince genzi yandı. Öksürdü.
Yarım bıraktığı kitap, masasının üstünde bıraktığı gibiydi. Kaldırmamışlar, yalnızca tozunu almışlar, dönüp tekrar okuyacağı günü beklemişlerdi.
Doğrusu bu odayı, bu kitapları özlemişti.
Masasına oturdu. Gözlüğünü taktı. Kozmoğrafyayı pek severdi. Son okuduğu kitap da zaten kozmoğrafya kitabıydı. Bir sayfa kadar okudu. Ama hiçbir şey anlayamadı.

Kafası, odada bıraktığı yeniçeri önderlerine takılıydı. Bakalım inattan vaz geçip isyancıların isimlerini verecekler miydi? Verdiler diyelim, listede bazı dostları bulunacak mıydı?

Herşey yanm saat içinde anlaşılacaktı...

Eşi Hafsa Sultanı düşündü. İstanbul'a geldiğinden beri düşünecek zamanı olmamıştı. Doğru dürüst uyumamıştı bile. Sabahlara kadar çalışıyor, ancak namazdan sonra çalışma odasındaki kanepeye kıvrılıp birkaç saat uyuyordu.

Ama bu mazeretlere sığınamazdı. Kadınını çilesine ortak etmeye hakkı yoktu. Hareme uğramaması, karısına hal hatır sormaması yanlıştı. Aylardır yolunu gözleyen karısına en azından bir selam vermeliydi.

Kalktı. Çevik adımlarla hareme geçti. Dârüssaâde Ağası, Padişahı karşısında bulunca önce şaşırdı, sonra şaşkınlığını yenip Hafsa Sultana müjde vermeye koştu.

"Dur bakalım, karavaş."

Haremağası bu emirle durdu. Padişah bir kese verdi.

"Müjden makbul, lakin sessiz gitmek isteriz."

Doğruca karısının dairesine girdi. Kapısını okşar gibi tıkırdattı.

Hafsa Hatun, pencerenin önünde oturuyordu. Hüzünlüydü. Gözleri boğaza dalgındı. Fakat kapının okşanır gibi çalınmasını duymuş, duymasıyla da fırlamıştı:

"Efendim!"

Gelen oydu. Kalbinin sultanı. Kapıya vurmasından bile tanırdı.

Elini, yerinden fırlayacakmış gibi vuran kalbine bastırdı. Hizmetçisini öteki kapıdan savdı. Odasının kapısıyla birlikte, kalbinin kapısını da sultanına açtı.

"Safa geldin, efendim, gazanız mübarek olsun."

"Safa bulduk sultanım, gazamız cümlemize mübarek olsun."

Yavuz Padişah, sıradan bir erkekti şimdi, karısını seven sıradan bir koca. Karısının ellerini avucuna almış, gözlerini Hafsa Hatunun gözlerine dikmişti.

"Safa bulduk," dedi ılık sesiyle, "Hafsa'm, seni özlemişim."

"Ben de, efendim, günlerdir yolunuzu gözlerim."

"Malum devlet işleri, kusura bakma; yoksa ne seferde, ne hazerde, seni bir an bile unutmadım."

"Ben de, efendim" derken, sevinçten ağlıyordu.

Yavuz Padişah, karısının gözlerini sildi:

"Hafsa hatunum, cihan üzerime belâ yağdırsa, zerre kadar çekinirsem Selim değilim. Lâkin şu güzel gözlerin ağlamasına dayanamam."

Hafsa Sultan kocasını yaldız işlenmiş sedirlerden birine oturttu. Arkasına yastıklar dizdi. Kendisi de dizinin dibine kıvrıldı.
"Başımı dizlerinize koyabilir miyim?"
"Elbette, biz kan kocayız."
Az önce ağlarken, şimdi gülüyordu. Başını Padişahın dizlerine koydu.
"Efendimin sefer yolculukları kuşça yüreğimi yakar, her an kötü bir haber bekleyerek kahrolurum. Efendimin dönüşü ise dünyalara bedel. Bakın artık ağlamıyorum, efendim."
Yavuz Padişahın gözlerinde saf, tertemiz bir sevginin pırıltıları oynaşıyordu. Karısının başını okşadı. Doğrusu onu çok ihmal etmişti. Bir koca, bir baba olduğunu unutup devlet işlerine dalmıştı. Şimdi padişahlığa dönüp devleti düşünme sırası değil, hayat arkadaşının gönlünü alma sırasıydı
"Mahzun olma, gül. Gülünce yanağında açan güllere hasretim."
Hafsa Sultan tekrar gülümsedi.
"Gül desen güler, öl desen ölürüm, efendim. Emret yeter."
"Yine yaktın beni sultanım. Kaftan Kafa tekmil dünya küffar ile dolup üstüme gelse titremem de, nedendir bilinmez, karşında ayaklarım dolaşır, sözlerimi şaşırırım. Acemi oğlanlar gibi heyecanlanırım. Sana duygularımı bir tamam açamam. Bu sevgiye rağmen seni ihmal ettim. İyi bir padişah olayım derken, galiba iyi koca olamadım."
"Hâşâ Padişahım, cariyenizin bir şikâyeti yok ki."
Oda misk kokuyordu. İnce bir zevkle döşenmişti. Atlas perdeler, altın sırmayla işlenmiş minderler, odayı köşe-

den köşeye kaplayan Bağdat halısıyla renk ve desen bakımından tam bir uyum içindeydi.
Yavuz Padişahın bakışları duvara döndü. Hint kumaşı üstüne altın simlerle işli "İnnâ fetehnâ leke fethan mübinâ" âyetini yüksek sesle okudu. Dedesinin armağanıydı. Çok değer verirdi.
"Odayı hiç değiştirmemişsin."
"Geldiğinde birlikte değiştiririz diye düşündüm."
"Böyle de iyidir. Görüyorum ki herşeyin tamam. Odan mükemmel, kıyafetin fevkalâde; hizmetkârların, aşçıların, emir kulların var. Fakat yine görüyorum ki, gözlerinin içinde keder bulutu var. Şu dünyada malın, mülkün, lüksün, ihtişamın mutluluk getirmediğine örnek isteyenleri alıp bu odaya sokmalı."
"Benim mutluluk kaynağım sizsiniz Padişahım. Lüks

bir sarayda sensiz olmaktansa, seninle bir çingene çadırında olmaya razıyım."

'Tabanı toprak, tepesi yırtık bir çadırda, kuru ekmek yiyerek mi?"

Tereddütsüz doğruladı:

"Yırtık bir çadırda, kuru ekmek yiyerek, evet. Emret bütün bunlardan uzaklaşıp seferlerine katılayım, çadırını paylaşayım. Herşeye katlanıyorum da sensizliği katlanamıyorum."

Yavuz Padişahın gururu okşannuştı. Mutlu mutlu gülümsedi.

"Yalnız bir serzenişte bulunmama izin verin, efendim."

"Buyur can yoldaşım, hemen söyle."

"Alelade bir askeriniz kadar bile size yakın olmamaktan şikayetçiyim. Bir yeniçeriye ayırdığınız zaman kadarını dahi cariyenize ayırmıyorsunuz."

Hafsa Sultan, serzenişinde haklıydı. Doğru söze ne denir ki...

"Fakat kadınım, sen hakkını bize helâl edersin değil mi?"

"Bütün kalbimle..."

"Oysa alelade bir asker, yeniçerilerimden biri, padişahına kolay kolay hakkını helâl etmez. O takdirde Huzur-u Rabbülâlemîne hangi yüzle çıkarız? Onlara öncelik vermem bundandır. Yoksa, sultanım, bize her ne kadar cihanın iklimlerini arzettilerse de, cananımızın aşkından mâadası kalbimizin makbulü olmadı."

Hafsa Sultanın başı dönüyordu, duydukları gerçek miydi, yoksa rüyamı görüyordu?

"Ah efendim, bu sözlerle cariyenizi öldürmek mi istiyorsunuz? İtiraf edeyim ki, beni artık gönlünüzden çıkardığınızı düşünmeye başlamıştım. Bu sözlerinizi duydum ya, artık dünyanın öbür ucunda bile olsanız gam çekmem. Kalbinizde cariyeniz için de minnacık bir yer bulunduğunu hatırlar, teselli bulurum. Efendim, kadınca duygularımla sizi sıktım galiba, affınızı dilerim. Yorgunsunuz oysa, şuracıkta uyuyunuz, ben de ayak ucunuza oturur, sizi seyrederim."

Yavuz Padişah gerçekten de çok yorgundu. Fakat uyumaya vakti yoktu. Yeniçeri önderlerine verdiği süre dolmuş olmalıydı. Onları bekletmek, Sultan Selim gibi sözünün eri bir padişaha yakışmazdı.

"Geciktik hatunum," dedi, "devlet işleri bizi bekler."

"Hemen mi gidiyorsunuz?"

"Hemen. Ama döneceğim, merak etme."

Kalktı. Kapının yanında durdu, karısına gülümsedi.

"Cennetmekân ağamız Korkud'un güzel bir gazeli var.

Şu halimize pek uyuyor. Ağamızın ruhundan af dileyip 'Harimî' mahlasını Selimi' diye değiştirelim. Dinle kadınım."

Hafif içli bir sesle gazeli okudu:

"Ey gönül halin nedir, kim böyle zar oldun yine?
Bülbül-ü şevk-i gül, rûy-i nigâr oldun yine,
Bûy-u vuslat mı erişmiştir dimağına bugün?
Selimi cûşa gelüb bî-karar oldun yine."

Kapıyı açü:

"Bî-karar olmaktan, en kötü karan vermek evlâdır derler sultanım. Allah'a emanet ol."

Hafsa Hatun kapıya kadar uğurladı, Padişahı:

"Allah'a emânet olunuz efendim..."

Acele adımlarla selamlığa geçti. Çalışma odasına daldı.

Yeniçeri önderleri bıraktığı gibi, ayakta duruyorlardı. Selam verdi. Tahtına oturdu. Kaşları yine çatılmış, alnı kınşmıştı. Gözleri hala alev okları saçıyor, şimşek döküyordu. Az önceki halinden iz bile yoktu. Sorgu dolu gözlerini yeniçerilere çevirdi:

"Evet," dedi, "isimler gelsün!"

Yaşlı başçavuş Bekir Ağa bir adım öne çıkü:

"Şevketlüm, buyurduğunuz gibi aramızda meşveret ettik."

"E..." dedi Yavuz Padişah, sabırsızlıkla; "isimler?"

"Hünkârım, Dukaginzade zaten cezasını bulmuştu. Geriye elebaşı olarak üç kişi kalıyor. Biri veziriniz İskender Paşa, öbürü Sekbanbaşınız Balyemez Osman Ağa, üçüncüsü ise Rumeli Kazaskeri Tacizade Cafer Çelebi..."

Bir liste uzattı:

"Bu da küçük rütbelilerin listesLdir..."

Yavuz Padişah listeyi aldı, baktı. En başa İskender

Paşanın adı yazılmıştı, onu Balyemez Osman'la Tacizade Cafer takip ediyordu.

Son isim belirli şekilde Padişahı çökertmişti. İşte korktuğu başına gelmiş, çok güvendiği, çok sevdiği, hürmet ettiği Tacizade Cafer isyancılar listesine girmişti. Başından aşağı kaynar sular boşalmış gibi sarsıldı. Gözleri kararıyor, kulakları uğulduyordu.

Elinin tersiyle de "defolun" mânâsına bir işaret yaptı:

"Halvet isteriz, çıkın."

Etek öpüp geri geri çıktılar.

Çıkar çıkmaz, Başçavuş Bekir Ağa diğerlerine çıkışmaya başladı:

"Sanki ne diye Cafer Çelebinin ismini vermek için zorladınız beni? Padişahın çok üzüldüğü belli, üstelik Çelebinin bu işteki günahı aldatılmış olmasıdır. Dukaginzade'nin oyununa geldi. "

"Öbürleri de öyle değil mi?" diye karşılık verdi biri. "Hepsi kandırıldılar. Dukaginzade bile... Düşündük ki, Hünkâr, Tacizade'yi cellatın önüne atmaz. Onu atmayınca öbürlerini de atamaz. Bunları konuşmuştuk."

"Dukaginzade'yi de kandırdılar dedin, oysa fitnenin başıydı."

"Nefsi, başka kim kandıracak. İhtiraslarına kapıldı. Sen ne demektesin Başçavuş ağam, kandırılmak neyin nesi? Aklı başında insan kanar mı?"

"Lâkin biz de kandıydık ya..."

"Biz kul kısmıyız, fazlasına aklımız ermez, ötesini ululemirlerimiz düşünsün deriz. Dediler ki; küffar dururken Müslümana kılıç üşürmek haramdır. İnandık. Padişahı haramdan koruma arzusuna kapıldık. Kumpas döndüğünü ne biliriz? Dedik a, kul kısmıyız, aklımız fazlasına er-

mez diye. Kısacası canlar, ard niyetlere alet olduk. Buna rağmen Hünkâr bizi bağışladı. Doğrusu büyüklük gösterdi."

"Bakalım amirlerimizi de bağışlayacak mı?"

"Kendi bilir, lâkin ümitli değilim. Neden derseniz, onlar mürekkep yalamış akıllı insanlardır. Yüksek mevkilerde bulunuyorlar. Bizim aldanmamız kolay da, onlarınki zor. Hünkâr, bu akıllı taifesi aklım kullanmalıydı, diyecek."

"Yine de Tacizade Cafer'e yanarım. Öbür ikisinin ismini verecektik, olup bitecekti."

"Hünkâr, Tacizade'yi pek sever. Ola ki, onun yüzü suyu hürmetine öbürlerini de affeder, böyle düşündüktü ya."

"Sanmam. Padişahın halini gördünüz. Affa meyyal değil.."

"Neyse, gün ola, harman ola. Kendi kellelerimizi kurtardığımıza şükredelim."

Bölüklerine dağıldılar.

***

Padişah çalışma odasında kıvranıyordu...

Elinde isyancıların listesi, dolanıyor, bazan oturup başını ellerinin arasına alıyor, sıkıyor, sıkıyordu...

Bir saat kadar yalnız kaldı.

Bir saat sonra odaya hocası Halimi Çelebi girdi. İkindi namazını kıldırmaya gelmişti. Yavuz Padişahın yüzündeki ifadeyi görünce, selamı ağzında yuvarlandı, sessizce çekilmeye davrandı.

Yavuz Padişah, hocasını farketmiş, davranışlarından içinden geçenleri anlamıştı. Eliyle girmesini işaret etti:

"Buyur Hocam."

Ayaklarını sürüyerek girdi.

"Namaz vakti Hünkârım."
"Anladık."
Dertleşmeye ihtiyacı vardı.
"Tam zamanında geldin, Hocam; biz de kendimizi açacak güvenilir birini arıyorduk."
"Hayırdır Hünkârım?"
Yavuz Padişah, ruhundaki fırtınayı yansıtan bir sesle konuşmaya başladı:
"Korktuğumuza uğradık, Tacizade Cafer Çelebi hain çıktı."
Halimi hoca irkildi:
"Belki de iftiradır Padişahım."
Padişah, başını iki yana salladı:
"Ne zamandır araştırıyoruz. Deliller aleyhine. Ayrıca yeniçeri çorbacılarının da yeminli ifadeleri var."
"Çok yazık."
Halimi Hoca başka bir şey söylemedi. Padişaha ne yapacağını da sormadı. Alacağı cevabı tahmin edebiliyor, ama duymak istemiyordu.
Namazı kıldılar. Duadan sonra, Yavuz Selim:
"Biz, emellerimizin önüne çıktılar, ideallerimizi sürdürmek istediler deyü, en yakınlarımızı dahi feda etmişiz: Karındaşlarımızı, karındaşlarımızın oğullarını, çocukluk arkadaşımız Hemdem'i ve daha nicelerini... Billahi yarın yolumuza haremimiz çıksa, oğlumuz çıksa, onları da acımadan tepeleriz. Biz dahi bu yoldan dönersek, her biriniz kılıcınızla doğrultunuz. Lâkin yolumuza çıkılmasın. Yanlışlarımız söylensin, çekinilmeden yüzümüze karşı söylensin, memnun oluruz. Fakat asker kışkırtılmasın, devlete kastedilmesin, fitne kazanı kaynatılmasın. Vaktinde müdahale edememiş olsaydık, İslâm evlâdı Amasya'da

birbirini kıracaktı. Kan sel olup akacaktı. Cenâb-ı Hak esirgedi. Şimdi ne yapmalı Hocam, fitne ateşini nasıl söndürmeli? Siz olsanız ne yapardınız?"
Zorlu bir sualdi. Belli ki, Padişah, hocasından fetva istiyordu.
"Bir din adamı olarak yumuşaklıktan yanayım, Padişahım. Herhalde affederdim."
Padişahın kaşları çatıldı, Halimi Çelebinin manevrasını anlamıştı. Mesuliyet almak istemiyordu.
"Padişah olsaydınız nasıl davranacağınızı öğrenmek isteriz Hocam?"
Halimi Çelebi, bu işten kazasız belasız sıyrılmak istiyordu:
"Ne bilirim şevketlüm, şimdiye kadar hiç padişah olmadım ki. O zaman nasıl düşüneceğimi, nasıl davranacağımı şimdiden bilemem? Madem ki padişah sensin çareyi

sen düşün. Git Şeyhülislâm karındaşımıza, ona sor. Fetva makamı odur."

Padişah, hocasından bir cevap alamayacağını anlamıştı:

"Kaçamak yapmaktasın Hocam, kaçarak müşkülden kurtulmaktasın; lakin biz nasıl kaçalım? Hadi uğrun açık olsun."

Halimi Çelebi çıktı. Padişah yarım saat kadar düşündükten sonra Şeyhülislâm'a gitti. Tâ başından başlayıp bütün olup bitenleri Zenbilli hocaya anlattı. Belgeleri gösterdi.

"Bu işe sen ne dersin Şeyhülislâm," diye sordu nihayet, "hüküm nedir?"

"İtham edilen kişileri sırayla çağır, Padişahım; kendilerini savunma fırsatı ver. Ben şuracıkta oturur, dinler, an-

cak ondan sonra bir hükme varmaya çalışırım. Maznunları dinlemeden hüküm verilmez, belki de davranışlarının geçerli bir sebebi vardır."

"İhanetin mazereti olur mu, Hocam?"

"Ama, oğul, baş kesmenin de ihanetten başka mazereti olamaz."

"Peki, hangisinden başlayalım?"

"İskender Paşadan."

'Tamam. Amma ki burada olmaz. Saraya gidip Divanı toplayalım. Mahkeme herkesin gözünün önünde cereyan etsin."

"Münasiptir."

Birlikte saraya gittiler...

Vezirler çağrıldı...

Hepsi tamam olunca İskender Paşaya haber salındı.

İskender Paşa, saraydan çağrıldığını duyunca betibenzi attı. Çoluk çocuğuyla helalleşti...

Azrailin nefesini yüreğinde hissede hissede saraya gitti...

Divan odasına girdi...

Bütün gözler ona çevrilmişti.

Süklüm püklüm Padişaha yaklaştı. Niyeti Padişahı eteklemekti. Fakat Padişah eteklerini toplayıp başını başka tarafa çevirdi. İskender Paşa iyiden iyiye sarsıldı, ayaklarını geri geri sürüdü; boğazı kurumuşu.

"Beni emretmişsiniz, Hünkârım" diye inledi.

Padişah sanki bunu söylemesini bekliyordu:

"Bre konuş!" diye gürledi, "Amasya'daki ihanetin sebebi nedir?"

İskender Paşa sapsarı kesilmişti, dudakları titriyor,

dizleri bükülüyordu. Hesap verme anının geldiğini anla-
mıştı.

"Affedin şevketlüm, bir hatâdır oldu" demenin dışında
söyleyecek söz bulamadı.

"Demek itiraf ediyorsun."

"Beli, inkarın faydası yok. Fermanın karşısında boy-
num kıldan incedir..."

Yavuz Padişah, ayağa kalktı, İskender Paşanın karşısı-
na dikildi:

"Cennetmekân Fatih Dedemin zamanından kalmasın.
Aşağılardan başlayıp yukarılara çıktın. Mevkiin büyüdük-
çe ihtirasların da büyüdü. Gözün doymadı. Şuradaki sal-
namede sicilin var. Çok muhteris olduğun, rüşvet aldığın,
sebepsiz yere bir Rum tacirini öldürttüğün yazıyor. Ayrıca
Amasya'da gaile çıkardığını da itiraf ediyorsun. Senin gi-
bisine ne yapmalı?"

Paşa, ürkek ürkek bakındı. Fakat herkesin gözü yer-
deydi, kimseden fayda yoktu.

"Rum tüccarı öldürtme meselesi rahmetli pederinizin
şefkati sayesinde kapanmıştı şevketlüm, affa uğramıştık."

"Fakat yemin etmiştin, bir daha şeriat çizgisinden ay-
rılmayacaktın. Oysa ayrıldın. İran Sefer-i Hümâyûnu sı-
rasında da serkeşliğe bulaştın. Askerlerini civara salıp or-
talığı yağmalattın. Buna ne diyorsun?"

"Bir hatâdır oldu, aff-ı şahane diliyorum."

"Bre sus! Aff-ı şahaneden gayrı lâf bilmez misin? Millet
malını gasp edersiniz, murdar bir kâfirin parasına tamah
edersiniz, kimbilir hangi emeller uğruna asâkir-i
Şahaneyi tahrik edersiniz, sonra da edebi çiğneyip af di-
lersiniz. Ne cüret!"

İskender Paşa, umutsuzluğun doruğundaydı. Başı gi-

diyordu. Ölecekti. Bir kere olsun içinden geçenleri Padi-
şahın suratına haykırmak, ölecekse ondan sonra ölmeliy-
di.

Bu düşünceyle cesaretlendi. Kimsenin beklemediği bir
anda dirildi:

"Ya ne etsem?" diye bağırdı, "ihsan-ı Şahaneye baksak
açlıktan ağzımız kokacak. Bunca kul besler, hizmetkâr
barındırırız. Bir gün halin nedir, nasıl geçiniyorsun, diye
sordun mu? Yirmi yıldır veziriazamlık beklerim; al bu se-
fer de sen ol dedin mi?"

Padişah, vezirlere, sonra Zenbilli'ye baktı...

Zenbilli Hoca başını "tamam" manasına sallıyordu.

"Bre alın bunu!" diye emretti Padişah.

Altı zülüflü baltacı aynı anda İskender Paşanın üstüne
atladı. Paşayı kıskıvrak yakaladılar. Fakat zaptetmekte
zorlanıyorlardı. Kudurmuş gibiydi. Bas bas bağırıyor, ağ-

zına geleni söylüyordu. Bağırmaktan ağzının etrafında köpükler birikmişti. "Seni de bir gün alırlar," diyordu, "kan dökenin kanı dökülür. Allah belam versin!"

"Söyletmen bre!" diye gürledi Yavuz.

Ağzını tıkadılar, böğürte böğürte dışarı sürüklediler.

"Gördün işte Müftü Efendi diye konuştu Padişah, Zenbilli Hocaya bakarak, "dizginlenmiş vahşet, umutsuzluk anında nasıl dışa vuruyor. Şimdi kimi çağıralım?"

"Balyemez Osman Ağayı..."

Emretti, fakat Balyemez'i bulamadılar. Alelacele yapılan araştırma sonunda, Balyemez Osman'ın kaçtığı anlaşıldı. Hüküm gıyabında verildi. Yakalandığı yerde boynu vurulacaktı.

Sıra Tacizade Cafer Çelebiye gelmişti. Adımlarını sürüye sürüye odaya girdi. Padişahın gözleri yüzüne mıhlıydı.

Ama Tacizade başını kaldırıp kimsenin yüzüne bakamıyordu. Bitkindi.

"Çelebi, sana bir sualimiz var" dedi Padişah.

"Başım üzre Hünkârım."

Sesi titriyor, kelimeler ağzından ürpererek çıkıyordu.

"Söyle bakalım, kazasker olarak fetvan geçerlidir. İslâm askerini itaatsizliğe ve isyana tahrik edenin cezası nedir?"

Tacizade'den arta kalan enkaz da bu sorunun zelzelesinde yıkıldı. Geldiğinden beri ilk defa vezirlerin ve hocaların yüzüne baktı. Vereceği cevabın ölüm fermanını imzalamak olduğunu biliyordu. Yine de doğrusunu söyleyecekti.

Söyledi:

"Suçu sabit olursa cezası idamdır, Padişahım."

Sonra sesi hüzünle buruklaştı:

"Kulun dahi böyle bir fesat çıkarmıştır. Gafletle suç işlemiştir. Ölümden korkmuyorum. Benim korkum hâin damgası yemektir. Ama ola ki idamımız cürmümüzü örter ve Rabbülâlemînin huzuruna ak pak çıkarız. Hakkınızı helâl edin şevketlüm."

Zenbilli Ali efendiye döndü:

"Siz de helal edin karındaşım Ali Cemali efendi, dualarınızda hakiri de unutmayın."

Padişaha baktı:

"Büyük suçumuzun cezasını çeksem gerektir. Gayri fazla uzatmayın, Padişahım."

Padişahı etekledi, Şeyhülislâmla kucaklaştı. Diri adımlarla kapıya yöneldi.

Birden durdu. Gözyaşları sakalından süzülüp halılara akıyordu.

"Zevcem Taçlı Hatun cariyeniz hamiyyetinize emânettir, Padişahım. Allah size ve Devlet-i Aliyeye zeval vermesin."

Bu son sözleriydi...

Dışarı çıktı...

Kendisini kapının arkasında bekleyen zülüflü baltacıların kollarına yıkıldı. Diriliği tükenmiş, külçe haline gelmişti.

Aldılar ve sonsuzluğa götürdüler.

İçerde Yavuz Padişah perişandı. Omuzları düşmüş, gözlerinin feri adeta sönmüştü. Kalın gövdesini tahtının arkalığına doğru attı. Yüreğinde pişmanlıkla karışık sevgiler kıpırdıyordu.

Cafer Çelebi gibi bir hocaya nasıl kıymış, bu elem dolu acı kararı nasıl vermişti? "Yanılıyorsam" diye geçirdi için-den, "gayri iflah etmem."

Fakat Cafer Çelebi, suçunu kabullenmiş, cezasını bile tayin etmişti. Bir mazeret gösterebilseydi keşke. Şöyle tutarlı bir mazereti olsa affedebilirdi. Affına bile sığınmamış, tenezzül etmemişti. İskender Paşa gibi önce yalvarıp sonra saldırmamıştı. Osman Ağa gibi de kaçmaya çalışmamıştı. Derin bir teslimiyet içinde hükme boyun eğmiş, padişahına dua ede ede ölmüştü.

Çığlığını içine atü:

"Ah Cafer, ah!"

Yeni farkına varmış gibi kalabalığa baktı. Herkes sümsükuttu. Ölüm ürperiyordu divanda, görünmez cellatlar geziniyordu.

"Halvet isteriz," dedi, henüz duyulur bir sesle, "Şeyh Efendiler dahil herkes çıksın, neticeyi bir de vicdanımızla istişare etsek gerektir."

Şeyhülislâm Padişahı teselli etmek için:

"Doğru olanı yaptınız" dedi.

"Neyin doğru, neyin eğri olduğunu Hak Teâlâ bilir, Şeyh Efendi. Biz sâdece doğru gibi gördüğümüzü yaparız."

Kapı elemli bir çırpınışla sessizliğin üstüne kapandı.

Artık yalnızdı. Hüznünü boşaltabilirdi:

"Ah Tacizade, bizi de yakün, kendini de!"

Yüreği gibi gözlerinin içi da yanıyordu.

Odada saatlerce gezindiğini duydular.

Ertesi gün erken saatlerde Defterdarını çağırdı. Tacizade Cafer Çelebinin karısı Taçlı Hatuna maaş bağlanmasını emretti.

Bu kadın bir zamanlar Şah İsmail'in gözdesiydi. Çaldıran Savaşında esir edilmiş. Yavuz'un arzusu üzerine Cafer Çelebiye nikâhlanmışü.

Yavuz Padişah, elemlerini yine içine atacak, yine emellerini gerçekleştirmek için hummalı biçimde çalışmaya başlayacaktı. Önce Amasya isyanının zaman zaman tekrarlanmasına sebep olmayacak bir yapılanmaya gitmesi gerekiyordu.

Vezirlerini topladı:

"Şimdiye kadar," dedi, "Ocak ağalarının, sekbanbaşılardan seçilmesi adetti. Dedemiz cennetmekân Sultan Fatih'ten kalma bu adeti bugünden itibaren değiştiriyoruz. Bundan böyle yeniçeri ağalan ocakta yetişenlerden seçilmeyecek, Enderun ağalarından seçilecektir. Ayrıca yeniçeri ağasının yardımcıları savılan sekbanbaşı, zağarcıbaşı, samsuncubaşı ve turnacıbaşılar da Padişah tarafından tayin edileceklerdir. Münâsip midir?"

Bu yolla, Padişah, yeniçeri ocağını doğrudan kendisine

bağlıyor, böylece yerli yersiz ayaklanmaların önünü almayı tasarlıyordu. Saraydan çıkma komutanların askeri ayaklandırma ihtimali, ocaktan yetişmiş olanlara göre çok daha azdı.

Kimse itiraz etmedi.

***

Recep ayının beşinci günü...

Perşembe sabahı...

Kapıkethüdası, telâş içinde Padişahı uyandırdı.

"Şevketlüm, uyan!"

Padişah uyandı, yatağında doğruldu:

"Ne var, ne oluyor?"

"Bedesten tutuştu yanıyor, Saâdetlü Hünkârım."

Karyoladan atladı. Terliklerini bile ayağına geçirmeden bağırdı:

"Hasodabaşı, hangi cehenneme gittin, çabuk elbiselerim!"

Yavuz Padişahın heybetli sesi kubbelerde yankılandı. Saraydaküer uyku mahmurluğu içinde koridorlara yayıldılar.

Herkes şaşkın ve ürkekti, kimse ne olduğunu bilmiyordu.

"Neler oluyor?"

"İzzetlü bu sabah çok keyifsizmiş..."

"İzzetlü keyifsiz olduğu için mi uyandırıldık?.."

"Ne sandın! Padişah keyifsiz oldukta seni beni keyif çatmaya bırakırlar mı?"

Bir hadımağası padişahın odasına bakarak söylendi:

"Gözünü sevdiğim Hünkâr, hiddetin de güzel, şefkatin de güzel..."

Yavuz Selim, bir yandan giyiniyor, bir yandan emir üs-

tüne emir veriyordu:

"Bütün ortalara haber salınsın. Yeniçeri ve sipahi kullar yangın yerine koşsun. Tulumbacılar eksiksiz olmalı. Cümle âyân-ı devlet, vüzerâ-yı saltanat, ulemâ-yı kiram Bedesten'e varsın. Nöbetçiler dışında bütün saraylı ve konaklıları dahi tam mevcut isteriz."

Emir alanlar sağa sola dağılıyor, kimisi vezirlere, kimisi âlimlere haber vermek için koşuyordu.

Yavuz Padişaha atını çektiler. Atma bindi. Bütün heybeliyle atını dörtnal kaldırdı.

Az sonra Bedesten'de idi. Etraf ana baba gününe dönmüştü. Yangın gittikçe büyüyor, çevreye doğru yayılıyordu.

Yavuz Padişah, yanaklarında alevlerin yakıcılığını hissedince atını durdurdu.

"Be heey!" diye bağırdı, "yol açın."

Sokağı tıkayan kalabalık açıldı. Tulumbacılar yangın yerine ulaştılar. Fakat yapabilecekleri pek bir şey yoktu.

Yavuz Padişah, içi kan ağlayarak yangını seyrediyor, dükkan sahiplerinin çaresizlik içinde oradan oraya koşturmalarını gördükçe yüreği yanlıyordu. Bir şeyler yapılmalı, bütün İstanbul kül olmadan yangın söndürülmeliydi.

Yangını uzaktan seyretmeye daha fazla dayanamadı. Vaktiyle Trabzon Sancakbeyi iken maçulaya sıkışan denizciyi nasıl kurtarmaya koşmuşsa, aynı duygular içinde attan inip yangına koştu. Bir tulumbacının elindeki baltayı kapü. Ve düşmana saldırır gibi yangına saldırdı.

"Söndürün bre, söndürün bre, söndürün bre!" diye gürlüyordu bir yandan da.

Piri Mehmed Paşa geldiğinde, Padişah, hâlâ alevlerle boğuşuyordu...

Tehlikenin göbeğine dalmıştı...

Etrafında cehennem kaynıyordu.

Piri Paşa canhıraş bir çığlık kopardı:

"Şevketlü yanıyor, ne durursuz?"

Zülüflülerde ve tulumbacılarda bir canlanma meydana geldi. İlk defa Padişahı fark ettiler. Ona yaklaşmaya çalıştılar.

"Padişahım, beri durun," diye seslendi Piri Paşa, "yanacaksak biz yanalım."

Yavuz Selim, Piri Mehmed'i sesinden tanımıştı.

"Bizim içimiz yanar Mehmed," dedi, "sen hâlâ kabuğumuz soyulur diye korkarsın."

Elindeki baltayla vuruyor, vuruyordu. Fakat dev yangının umurunda değildi. Sanki Padişaha direniyor, sanki sözünün herşeye geçmeyeceğini göstermek istiyordu.

Yavuz Padişah, yenildiğini anlayınca, baltayı alevlerin

içine fırlattı. Yavaş yavaş geri çekildi. Gür bıyıklarının uçları kavrulmuş, ya da isten kararmıştı. Alevlerden daha yakıcı bir ışık vardı gözlerinde. Piri Paşaya:

"Baka Paşa," dedi içli, dokunaklı bir sesle, "bu yangın Tacizade bîçaresinin ateş-i ânıdır."

Bedestendeki dükkan sahiplerinden biri her nasılsa kendini baltacılardan kurtarıp Padişahın ayaklarına attı:

"Ben yandım Padişahım, bittim!"

Zülüflü baltacılar onu uzaklaştırmak istedi, ama Yavuz Padişah onları durdurdu:

"Bırakın derdini yansın. Söyle çorbacı, içerde nen var?"

"Bütün malım, mülkün Padişahım. Çocuklarımın nafakası, ihtiyar anamın kefen parası."

"Adın ne senin?"

"Balıkçı İstavro'nun oğlu Dimitri. Babamın bıraktığı birkaç kuruşa, çalışıp birkaç kuruş daha kattım, geçen yıl Bedesten'de küçük bir dükkân kiraladım. Geçimimi sağlıyordum. Artık herşey bitti. Mahvoldum."

Kesik kesik konuşuyor, konuşurken bile hıçkırıklarla sarsılıyordu...

Padişahın üzüntüsü de Rum tüccardan aşağı değildi.

"Bütün felâkete uğramışların isimleri tespit edilsin," diye ferman etti oracıkta, "zararları hesaplansın. Söyleyin dükkan sahiplerine, merak etmesinler, tekmil zarar ziyanları Hazine-i Hümâyûndan karşılanacaktır."

Dimitri, Padişahın ayaklarına kapanmış öperken, nereden çıktığı belli olmayan Sarıoğlan, Padişaha yaklaştı:

"Şevketlü Hünkârım, konuşmama destur verirler mi?"

"Söyle bakalım, yüreğimizin ateşini söndürecek suyun varsa, durma söyle..."

Sarıoğlan, Dimitri'yi gösterdi:

"Dimitri kulunuz hakkında konuşacağım, Hünkârım. Vaktiyle bunun babası balıkçı İstavro şimdi zeamet sahibi olan bir mübarek zâta bir çift sahtiyan çizme armağan etmişti. O zâtı gördüm. İstavro'nun armağanına karşılık bana bir kese altın verdi. Sağ ise İstavro'ya, sağ değilse mirasçılarına verilmek üzere. Bugüne kadar keseyi hep yanımda taşıdım. Fakat ne İstavro'yu bulabildim, ne mirasçılarını. Kısmet bugüne imiş. Ruhsat buyurulursa keseyi Dimitri'ye vermek isterim."

Padişah, Piri Paşaya baktı:

"Allah'ın işine bak, gayr-i muslini de olsa rızkı kullarının ayağına gönderiyor."

"Ben de şaştım" dedi Piri Paşa.

Padişah, Sanoğlan'a döndü:

"Ver bakalım keseyi, şimdi tam sırasıdır."

Şaşkın şaşkın bakınıp duran Dimitri'ye, Sarıoğlan, kuşağından çıkardığı keseyi uzattı. Dimitri keseyi aldı, uzun uzun baktıktan sonra:

"Ne büyüklük," diye mırıldandı, "yıllar önce babamdan aldığı bir armağanın karşılığını vermek..."

Şaşkın şaşkın Sanoğlan'a bakıyor ve ağlıyordu.

"Dükkânını yeniden kurarsın," diye konuştu Padişah, "bu kese babanın alacağı. Ayrıca bizim de vereceklerimiz var. Dükkanındaki malın listesini Defterdara kaydettirmeyi unutma."

Yanındakilere döndü:

"Rumlar, Ermeniler ticarette gözaçıktırlar. Fazla kayıt yaptırmalarının önüne zinhar geçilsin. Malları, aile durumları tahkik edilsin. Yalan beyanda bulunanın şiddetle cezalandırılacağı tellâl edilsin."

Yangın öğleye kadar sürdü ve teey Gedikpaşa hamamına kadar yayıldı. Orada durdurmayı başardılar.

***

Dukaginzade Ahmed Paşadan sonra, Padişah, Vezir-i azam tâyin etmemişti.

Altı aydan beri bu makam boş duruyordu. Sonunda mührü tekrar Hersekzade Ahmed Paşaya verdi. Bu Hersekzade'nin beşinci defa sadrazamlığa gelişiydi (29 Receb 921-8 Eylül 1515)

Bu tâyinden hemen sonra Padişah, Haliç Tersanesini gezmeye gitti. Vaktiyle Fâtih'in kurmuş olduğu küçücük tezgâh, çok büyümüştü. Yüz altmış gözden teşekkül etmiş koca bir tersane idi.

Çalışanlarla konuştu, mimarlara sorular sordu. Akşa-

ma kadar tersanenin her yanını gezdi, bilgi aldı. Ve Piri Paşaya gözlemlerini aktardı:

"Baka Paşa, cennetmekân dedemiz Fâtih bu tersaneyi kurmaya başlar başlamaz Frengistan kralları bir bir ayağına gelerek Osmanlı Devletiyle sulh akdettiler. Elbet dedemizi sevdiklerinden değil, ondan korktuklarından. Senin teşviklerinle tersaneyi genişlettik. Niyetimiz daha da büyütüp Frenk krallarının yüreğini tamâmiyle korkuya salmaktır. Denizleri kuvvetli olmayan devlet yarım devlettir. Biz yarım bir devlete padişah olacak adam değiliz. Bu işle bizzat meşgul ol. Haliç Tersanesi, dünyânın en büyük tersanesi hâline gelmezse sonunu kendin düşün."

Pirî Paşanın zaten beklediği bu idi. Padişaha ilk fikri kendisi vermiş, Haliç Tersanesinin büyütülmesi için elinden gelen herşeyi yapmıştı. Şahsî birkaç kuruşunu da bu tersanenin kurulması için harcadığını Padişah dahil herkes biliyordu. Eğildi:

"Ferman Hünkârındır."

"Peki Paşa, murat hâsıl olduğuna göre dönsek gerektir."

Sarayda, Padişahı bir sürpriz bekliyordu. Mısır hükümdarı Kansu Gavri'ye elçi olarak gönderdiği Orhan Beyle arkadaşları dönmüştü. Padişahla görüşmek için bekliyordu.

Yavuz Padişah, derhal huzura alınmalarını emretti

"Anlat bakalım, Orhan, neler gördün, neler duydun?"

"Hünkârım, Sultan Kansu Gavri bize oldukça sert davrandı. Suriye'den Kahire'ye gitmesi yolundaki teklifinize büsbütün köpürdü. 'Burası dahi mülkümüzdür, ihtiyar halimizde bir yere kımıldamayız' diye bağırdı. Karındaşınız oğlu Şehzade Kasım'ı dahi yanında bulundurur. Ona padişah gibi davranır. Halep'e girişinde sancaklar açtırıp sultan gibi karşılanmasını sağlamış."

"Anlaşılan, vakti zamanı geldiğinde yeğenimizi bize karşı kullanacak."

Sesi donuktu.

"Başka?" diye sordu, "Halep Saltanat Naibi Hayr Beyle görüşebildin mi?"

"Beli saadetlü Hünkârım, görüştüm. Askeriyle emrinize âmâde olduğunu söyledi. Daha fazla vakit kaybedilmemeli dedi."

Yavuz Padişah, Orhan Beyi bir saat kadar dinledikten sonra:

"Sağolun," dedi Orhan Beyle arkadaşlarına, "gerekirse sizinle yine konuşacağız. Şimdi Dîvân-ı Hümâyûnu toplasam gerektir."

Orhan Beyle arkadaşları huzurdan çıktılar. Orhan Bey, hemen evinin yolunu tuttu. Onun da bekleleyenleri vardı. Oğlu iki yaşma basmıştı.

Dîvân toplandı...

"Kısa zaman içinde Devlet-i Aliyenin sınırlarını iki misline yakın genişlettik," diye söze başladı Yavuz Padişah, "Allah'ın inayeti ve keremiyle daha nice topraklar, nice kaleler fethederiz. Lâkin bizim düşündüğümüz kuru fetihler değildir. Uğruna en sevdiklerimizi dahi feda ettiğimiz dâvayı biliyorsunuz."

Nefeslendikten sonra devam etti:

"İttihad-ı İslâm için çırpınırız. Saltanat tahtını hilâfet tâcıyla süslemek isteriz. İlâ-yı Kelimetullah sancağını dünyanın öbür ucunda dahi dalgalandırmaktır muradımız. Bu niyetle içimizdeki fesatçıları ayıkladık. Anadolu'yu karıştıran Şah İsmail-i Safevî'yi tepeledik. Arzumuz, kellesini mızrağımıza takmak olsaydı takardık. Lâkin arzumuz bir ders vermekti, verdik. Askerimiz bazı velveleci-

lere kanıp kargaşa çıkarmasaydı, tekmil Acemistan'ı fethederdik. Kimbilir belki bunda da bir hayır var. Zenbilli Hocamızın dediği gibi: Şer içre dahi hayır gizlidir, görebilene.' Biliyorsunuz, Memlûk Sultanı Kansu Gavri bizim İran seferi günlerimizde Safevî İsmail'le işbirliği yaparak İslâm izzet ve şerefini ayaklar altına aldı. İsmail ki Ezân-ı Muhammedîyi dahi değiştirmiş, İsmail ki, Sünnet-i Seniyyeye hakareti iş edinmiş, İsmail ki, Allah'ın günah dediklerine mubah hükmü vermiş, camilere dahi heykellerini koyduracak kadar edepsizleşmiş, Hazret-i Ebu Bekir'in ve Hazret-i Ömer'in teberrâ ve hilafetlerini inkâr etmiş bir namurattır. Kansu Gavri bizimle bile olup namuradı tepelememize yardım edeceği yerde, bu herifle işbirliği yapıyor. Neymiş? Şah bile İslam imiş. Hangi İslâm? Bu saydıklarımı hangi müslüman yapar? Çaldıran sefer-i hümayunu evvelinde, Şah'in üstüne varmaya meşihat dairesinden fetva istediğimizde, bunlar tekmil tartışıldı. Kitaplar açıldı, kıyaslar yapıldı, ayetlere, hadislere bakıldı. Kılı kırk yaran Osmanlı uleması fetva çıkarttı. Fetva gereğince amel ettik. Bilginlerin iznine dayanıp Acem seferini açtık. İmdi elimizde bir fetva daha var."

Altında Zenbilli başta olmak üzere alimlerin mührü bulunan fetvayı vezirlere gösterdi:

"Yakında Mısır'a seferimiz vardır. İllâ Batıda uyur görünen ezelî düşmanlarımızın durumunu son defa gözden geçirmek evlâdır. Gerçi Macaristan gibi huduttaş büyük bir kefere, aramızdaki andlaşmayı yenilemek için bize müracaat etti, bâzı küçük krallıklar da geciken haraçlarını gönderdiler. Amma acaba diğerleri ne yapıyor? Geçen sene Papa Leo, bütün kuvvet ve nüfuzunu, hıristiyanları bize karşı birleştirme yolunda seferber etmişti. Bize karşı savaşacak hıristiyanların bütüa günahlarını affedeceğini söyleyerek milleti kandırmıştı. Belli ki, koca kafirin niyeti

karşımıza büyük bir haçlı sürüsü çıkarmaktı..."

Doğrudan Hersekzade Ahmed Paşaya baktı:

"Şimdi bu teşebbüs ne merkezdedir Lala. Papa daha ne haltlar karıştırıyor?"

Hersekzade Ahmed Paşa bildiklerini ve düşündüklerini anlatmaya başladı:

"Asaletlü Hünkârım. Buyurduğunuz gibi geçen sene, Papa Leo, böyle bir teşebbüste bulunmuştu. Papazlarını tekmil Avrupa'ya salıp, sıkı bir propagandaya girişmişti. Macaristan'da saf çiftçileri etkilemiş, çil altınlar sayesinde de çapulcu ve maceracıları toplamışlardı. Böylece çiftçilerden ve çapulculardan bir ordu meydana geldi. Durumu tam vaktinde haber alıp adamlarımızı içlerine saldık. Sonuçta, bize çevrilmek için hazırlanan silâhlar büyük top-

rak sahibi Banlar'ın üzerine çevrildi. Başka çare bulamayan Erdel Voyvodası John Zapolya kâfiri silâhlı çiftçileri dağıttı. Ama Leo mel'ûnu durmadı. Hedefi başka memleketlere kaydırdı. Külliyetli altın dağıttı. Niyeti paralı bir Haçlı ordusu kurmak, başına Birinci Françis'i getirip İslam alemine salmaktı. İngiltere, İspanya ve Portekiz de birer donanma ile denizden yükleneceklerdi. Adamlarımız yine tam vaktinde işe el attılar. Habsburg İmparatoru Maksimillianos'u, Françis aleyhine kışkırttılar, kalbine kıskançlık tohumlan ektiler. Sefer başlamadan bitti. Şimdi Papa Leo, umulur ki, kara kara düşünmekte, plânlarını kimin bozduğunu anlamak için kafa patlatmaktadır. Diyeceğim şu ki, Hünkârım, bizim için, kısa vadede, Batıdan tehlike gelmez. Buna pek ihtimal vermiyorum. Arzederim."

"İyi Lala, memnun olduk. Küffarrn ittifakını bozan dindaşlarımıza ne verilse azdır. Umarım mükâfatlandırıldılar."

"Elbette şevketlüm."

Padişah, Piri Mehmed Çelebiye döndü:

"Sen anlat bakalım çelebi, tersane inşâ etmekteki mahareti, Alamanya hakkında bilgi toplamakta da gösterdin mi?"

"Beli asaletpenahım, elimden geleni yaptım. Alamanya ve İspanya'nın genç kralı Şarlken, gerçekten de çok talihli."

Taaccüp, bir kâfirin talihi ne ola?"

"Dünyevî cihetten Hünkârım. Babası 'güzel' lakabıyla anılan Kral Filip'in ölümü Şarlken'i Burgonya, İsviçre ve Avusturya hükümdarı yaptı. Kraliçe İzabella ölünce de İspanya, İtalya, Akdeniz ve Kuzay Afrika'nın varisi oldu... Annesi Johanna delirince tahta geçti. İmdi kos koca ülkelerin tek hakimidir. Yakında Beşinci Şarl unvanını alacak. Lâkin bu kadar da değil. Şarlken'in teyzesi Katerine İngiltere'ye sözünün geçmesini sağlamada işe yarıyor. Üstelik de kızkardeşi İzebella'yı Danimarka kralıyla evlendirip akrabalık kurdu. Genişleyip büyüdü lakin bize karşı bir tutumu yok. "

"Niyetlenirse dersini veririz," diye gürledi Padişah, "topraklarının çokluğu klları büyütmeye yetmez. Hele mîras yoluyla gelirse... Sıra sende Abdi Bey..."

"Şevketlü Hünkârım. Çin ellerini inceledik. En büyük biz olduğumuza göre, onun yeri belki üçüncülük belki de dördüncülüktür. Ming sülâlesi Çin'i kalkındırmak için hummalı bir biçimde çalışıyor. Sürü ile askere sahip, ama tek dertleri maliyelerine çeki düzen vermek."

"Ya Efgan tarafları?"

"Efgan Sultanı anılmaya değmez, çünkü gücü kalmadı. Buradan üflesek yıkılacak halde. Ahalisi aç bülaç. Kısa-

cası, Hünkârım, Efganistan'dan ve Çinistan'dan zarar gelmez."

"Peki, ya biz o taraflara gitmeyi düşünürsek..."

Abdi Bey hayretle başını kaldırdı:

"Çinistan'a mı?" diye sordu.

"Çinistan'a, yahut Efganistan'a," dedi Padişah, "olabilir mi, varabilir miyiz?"

Abdi Bey ne diyeceğini kestiremedi. Soruyu aklı almıyor, kafasına sığdıramıyordu. Çin o kadar uzaklarda idi ki, insanın hayalini bile zorluyordu. Yavuz Padişah, bunca ağırlığıyla oralara ordu götürmeyi gerçekten düşünüyor olamazdı. Herhalde kendisiyle eğleniyordu.

"Kulunuzla eğleniyorsunuz Hünkârım!"

"Asla!" dedi Padişah, inançlı sesiyle, "neden olmasın. Haritaya bakmaz mısınız, görmez misiniz ki dünya iki padişaha az gelecek kadar küçüktür."

"Hünkârım bilir" diye mırıldandı Abdi Bey.

Yavuz Padişah, Çin'i almayı kafasına koymuşsa ne yapar yapar, alırdı. Abdi Bey de ölümüne peşinden giderdi.

"Çinistan'ın fethi gerekiyorsa, fethedilir" diye ekledi.

Yavuz Padişah:

"Önce Mısır," derken yumrukları sıkılıydı, "önce bütün Müslümanları aynı sancak altına toplamamız lâzım."

Sadrazama döndü:

"Lalam, Mısır dedik de aklımıza geldi. Cezayir canibinde bir Barbaros karındaşlardan söz edilir. Bu oğlancıklar bizden midir?"

"Beli şevketlüm, Akdeniz'de küffara nefes aldırmazlar. Bizim dahi zaman zaman başımıza ekşiyen Venedik korsanlarını doğduklarına pişman ettiler."

?i

"Hil'âtlar gönderilsin. Kendilerini huzurumuzda görürsek memnun olacağız. Böylece bildirilsin. İmdi bizim dahi size bir müjdemiz var..."

Heyecan içinde müjdeyi beklediler:

"Amid Kalesi (Diyarbakır) Bıyıklı Mehmed Paşamız tarafından fethedilmiştir."

"Allah'a şükür..." Gözlerinin içiyle gülüyordu.

"Çok şükür. İmdi müjdemiz askere ve ahaliye duyurulsun. Her yana tellal çıkarılsın. Gece tekmil minareler ışıklandırılsın, fener alayları düzenlensin, mehter şehrin her tarafında vursun."

İçi içine sığmıyordu.
"Veziriazamım, vezirlerim, paşalarım! Ordu-yu Hümayunumuz hazır mıdır?"
Cevabı Serdar-ı Ekrem verdi:
"Daha önceki fermanınız mucibince hep hazırdır Hünkârım. Sefer için emir bekleriz."
"Mesrur olduk. Siz dahi hazırda durun. Birkaç haftaya kadar sefere çıkıyoruz."
"Ferman Hünkârımızın..."
Divan dağıldıktan sonra, Yavuz Padişah, kütüphanenin yolunu tuttu.

beşinci bolum

Dersaâdet nisanla birlikte ısınmaya başladı.
Herkeste gözle görülür bir telaş vardı. Bıyıkları balta kesmez yeniçeri çorbacıları, yatırtmalannı savura savura koşuşturuyor, serhadlerde pişmiş sipahiler san sahtiyandan seferi çizmelerini kaldırım taşlarına vura vura geçit resmi yapıyordu.
Şehir canlanmıştı sanki, soluğu duyulur gibiydi.
Sefer gününün yaklaştığını herkes görüyor, ama nereye sefer yapılacağını herkes bilmiyordu.
Bilenler ise ya susuyor, ya da "İran'a" diye şaşırtmaca cevap veriyordu.
Ordu hazırlanmış, herşey tekrar tekrar gözden geçirilmişti...
Yavuz Padişah, zor bir seferin sıkıntılarına katlanamayacak kadar yaşlanan Veziriazam Hersekzâde Ahmed Paşayı sadaretten uzaklaştırıp Bursa muhafızlığına getirdi. Gerekli kişilere danıştıktan sonra Sinan Paşayı Veziriazam yaptı. Oğlu Şehzade Süleyman'ı Edirne'ye gönderdi. Babası seferden dönene kadar, Saltanat Naibi olarak ülkeyi yönetecekti. Piri Mehmed Çelebi İstanbul'da kalacak, yeni Veziriazam Sinan Paşa ise, Kayseri'ye gidip, orada kendisini bekleyen kırk bin kişinin komutasını üstlenecekti. Bu kuvvetlerle Sinan Paşa, ileri harekâtı yürütecek, aynı zamanda düşmanın durumunu yakından tetkik edip Padişaha rapor edecekti.

Yavuz Padişah, her tarafa adamlar salmıştı. Bunlar seferin İran üstüne yapılacağım yayıyordu. Kansu Gavri'yi hazırlıksız vuracaktı.
Hareketten bir gün önce, Rumeli Kazaskeri Zeyrekzade Mevlâna Rükneddin ile komutanlardan Karaca Paşayı Kansu Gavri'ye elçi olarak yola çıkardı.
Bunlar, Mısır Sultanına, seferden kuşkuya kapılmamasını, Osmanlı ordusunun İran'a yürüyeceğini söyleye-

cekler, sultam inandırmaya çalışacaklardı.

Yavuz Padişah, Kansu Gavri'ye yazdığı son mektubuna da "babacığım" diye başlamış, hürmetlerini sunarak bitirmişti.

***

Dört Cemaziyelûlâ dokuz yüz yirmi iki, Perşembe sabahı (5 Haziran 1516)...

Sefer sabahı...

O sabah İstanbul, mehter davuluna kansan yeniçeri gülbankıyla uyandı...

Pencerelere koştular...

Tuğlar kalkmış, asker atlanmıştı...

Haşmet gününü yakından görmek için halk Tophane iskelesine koptu. Sabahın erken saatlerinden itibaren Tophane hınca hınç doldu...

Herkes birbirini kutluyor, sarılıp ağlaşıyor, Osmanlı başkenti bir sefer gününde, gelecekteki zaferi kutluyordu...

Yavuz Padişah, komutanları ve hocaları yanında olduğu halde saraydan çıktı.

"Padişahım çok yaşa!" çığlıkları, alkışlar ve dualar arasından geçip altı çifteliye bindi. Üsküdar'a geçti. Ordu onu Maltepe'de bekliyordu. Askerin arasına karıştı. Hal-

hatır sordu. Bir şeye ihtiyaçları olup olmadığını öğrenmek istedi.

Herşey tamamdı. Kimsenin bir şikâyeti yoktu. Elbiseleri yepyeni, silahları mükemmel, yemekleri muntazamdı. Devlet zenginliğini konuşturmuş, askerin bütün ihtiyaçları düşünülmüş, ordu en mükemmel şekilde donatılmışü.

Askerlerin pabuçları bile, gözleri gibi pırıl pırıldı. Bir an önce hareket etmekten başka birşey düşünmüyorlardı.

Yavuz Padişah, öğle yemeğini askerlerle birlikte, kazandan yedi. O haliyle, Padişahı, basit bir yeniçeriden kimse ayıramazdı. Onlar gibi giyinmiş, onlardan biri olup çıkmıştı. Fakat hareketleri, çehresi, bakışları herkesten çok farklıydı. Geniş alnı irâdesini, oval yüzü azametini, yanağının yansım kaplayan bıyıklan ise hiddetin göstergesiydi. Çorbaya salladığı kaşık, elinde iğreti gibiydi. Yeniçeri, Padişahın kaşık sallamasına değil, kılıç sallamasına alışıktı. Bu ellere kaşık tutmak değil, kılıç tutmak yaraşırdı.

Ertesi sabah, yürüyüş emri çıktı...

Çadırlar söküldü, süvariler atlandı, kanatlandı...

Padişah, hocalan ve komutanlarıyla ordusunun başına geçti...

Parmağını güneyde bir yerlere dikti:

"Oraya!" diye gürledi, "kızılelmaya..."
Asker coştu, dalgalandı:
"Kızılelmaya!" diye karşılık verdi.
Cenk davulunun gümbürtüsü ortalığı velveleye vermişti.
Medrese talebeleri ilahi söylüyor, hocalar dua ediyor, mehter kös vuruyordu.

MISIR'A DOfiRU

Gaza sancağı açılmış, Yavuz Padişah, gaza sancağıyla bütünleşmişti.
Artık o yalnızca bir padişah değil, zaferin de ta kendisiydi.
Haziran'm yirmi altısında Akşehir'e girdiler.
Şehrin girişinde Yavuz Padişahı karşılayanlar arasında Bıyıklı Mehmed Paşanın Kethüdası İznikli Ali Ağa da bulunuyordu. Yavuz, onu otağmda kabul etti. Dizinin dibine oturttu. Amid ve Koçhisar zaferini şahidinden dinledi.
Ok Dersaâdetten fırlamıştı bir kere. Hızla hedefe gidiyordu...
Yirmi üç Temmuz'da Sadrazam Sinan Paşa, kuvvetleriyle birlikte Elbistan Ovasında Hünkâr ordusuna katılmış, iki gecelik bir dinlenmeden sonra tekrar yürüyüşe geçilmişti.
Söğütlüburnu konağında birkaç saatlik bir mola veren Yavuz Padişaha, Silâhdar Hasan Beyin huzur-u şahaneye kabul edilmek istendiğini bildirdiler.
"Gelsün."
Hasan Bey, Mısır'dan yeni dönmüştü. Anlatacakları vardı.
"Anlat bakalım Hasan."
"Şevketlüm, Mısır Sultanı Kansu Gavri, elçi sıfatıyla gönderdiğiniz Mevlâna Rükneddin ile Karaca Paşaya hakaretler yağdırdı, sonra da hapsettirdi."
Bu haber Yavuz Padişah'ı yerinden sıçrattı:
"Ne cür'et!"
Hırsından dudaklarını kemiriyor, burnundan soluyordu:
"Elçiye hakaret, elçiyi hapis kendini bilen bir hükümdara yakışmaz. Töreler elçiye zeval yok demiştir. Madem

ki Kansu Gavri ne kanun dinliyor, ne de töre, layığını bulacak. Pişman edeceğim."
Sakinleştikten sonra sordu:
"Gavri hangi caniptedir?"
"Elli bin kişilik bir kuvvetle Halep'te bulunuyor."
"Yâ! Demek oluyor ki asıl maksadımızı öğrenmiş. Ve dahi bizimle boy ölçüşmeyi göze almış. Eh, zaten kuzu kuzu teslim olmasını beklemiyorduk. Elinden geleni ardı-

na korsa namerttir. Biz bu yola ya devlet başa, ya kuzgun leşe diyerek çıktık. Allah'ın izniyle Tih Sahrasını aşıp, yıldırım gibi başına düşeceğiz. Var şimdi istirahat et."

Silâhtar Hasan Bey çıktıktan sonra, Padişah, savaş plânlarını gözden geçirdi. Eksiksiz gibiydi. Kansu'nun Halep'e geleceğini bile hesaplamıştı. Bunu Şah İsmail'le birleşme arzusuna veriyordu. Ama bu birlik gerçekleşmeyecekti. Tedbirini çoktan almış bulunuyordu.

Orhan Beyin görüşme istediğini bildirdiler. Sebepsiz ziyaretine gelmezdi. Mutlaka önemli bir şey vardı.

"İçeri alın."

Orhan Bey, huzura girdi. Padişahın elini öptü, üç adım geriye çekilip el bağladı:

"Haber şimdi geldi Hünkârım. Donanmanız, Suriye sahillerine vâsıl olmuş."

"Âlâ, ama gecikmiş..."

Çekmeceden bir tomar çıkardı. Tomarın içinden bir kağıt çekti. İnceledikten sonra Orhan Beye döndü:

"Hesaplarımıza göre, bir hafta önce varmış olmalıydı. Bir aksilik olmalı."

Orhan Bey şaşkına dönmüştü.

"Zaten bir hafta önce varmış Hünkârım, haber bize an-

cak ulaştı."

Padişah rahatlamıştı. Gülümsedi:

"Ne şaşarsın Orhan," dedi mutluluktan yumuşamış sesiyle, "harp hesap işidir. Hesabında yanılırsan davayı kaybedersin. Söyle bakalım, baban nasıl?"

"Hamdolsun, tek şikayeti sizi seyrek görmesi."

"Biz dahi daha sık görüşmek isteriz, lâkin sırtımızdaki yükün ağırlığına verin. Bilin ki, hiçbirinizi yüreğimizden çıkartmadık."

"Zaten bununla teselli buluyoruz, Hünkârım."

Yavuz Padişah ayağa kalktı. Birden gençleşmiş gibiydi, gençliğine dönmüştü:

"Trabzon'da birlikte geçirdiğimiz günleri bazan öyle özlüyorum ki, Orhan. Herşeyi bırakma pahasına o günlere dönmek istiyorum."

Ellerini çaresizlikle iki yana açtı:

"Lâkin ne mümkün. Giydik ateşten gömleği sırtımıza, yanmadayız."

Gençlikten ihtiyarlığa geçmişti:

"Yorgunum, Orhan, çok yorgunum. Savaşlardan değil, şu bildiğin ayak oyunlarından yoruldum. Bunu bil, ama kendine dahi söyleme sakın."

Orhan Bey dışarı çıktığında düşünceliydi. Padişahını teselli edemediğine üzülüyordu. Yorgun olduğunu söyle-

diğinde sözlerini şaşırmış, bir şey diyememişti.
"Veyl bana!" diye söylendi, kafasına bir şaplak indirdi.
"Huzurdan mı Orhan Beyim?"
Üzüntüsüne rağmen sesin sahibine gülümsemeye çalıştı:
"Huzurdan Sanoğlan, ya sen, huzura mı?"

"Yok be Orhan Beyim, belki Hünkâr gözükür, bir buyruğu olur diye çevresinde dolanırız."
"Cancağızın sıkılmış gibi?"
"Ölümüne hem de Orhan Beyim."
"Sefer yolundayız ya, daha ne istersin?"
"Sefer yolu zafer yoludur, lâkin bana yaramıyor. Şu kalabalığa baksana. Yittik gittik bre, kalabalıklara karışıp kendimizi kaybettik."
Aslında Orhan Bey de Sanoğlan'ın hissettiklerini hissediyordu. Ediyordu ya, başka iş yoktu işte. Bu gidişle paslanıp gidecekti.
Duygularını açmadı.
"Sabret," dedi, "Mısır'a vardıkta herşey düzelecek. Sahi bir Kara Veli vardı, nerelerde?"
"Bilmem, buralardadır."
"Aferin ona, yeniçeriliği kıvırdı ha?"
"Hem de nasıl, ustalaştı kerata. Yaman yeniçeri oldu. O neyse de, benimle bile gelen Derviş Talip'i hatırlıyor musun?"
Orhan bey biraz düşündükten sonra cevap verdi:
"Evet..."
"Alt etti, üst etti sefere katıldı."
"Derviş haliyle ne yapacakmış ki seferde?"
"Çorbada tuzum bulunsun diyor, İslâm birliği için yapılan hareketin içinde olmak kendisine yetermiş."
"Dervişin bu türlüsü de zor bulunur."
"Beyim, bize zaten hep zorlusu düşer."
Ordu otuz Temmuz Çarşamba günü Tokmal Çayırına geldi, konakladı. Askerler kendi aralarında silâh oyunlarıyla meşgul olurken, kumandanlar Padişahın emriyle

Otağ-ı Hümâyûnda toplandılar. Bütün Anadolu ve Rumeli beylerinin katılımıyla yapılan bir toplantı yapıldı.
Toplantı akşam namazına kadar sürdü. Elde mevcut bütün bilgiler bir daha gözden geçirildi. Mısır tarafından gelen casuslar dinlendi.
Sonunda karar verildi:
"Güneye inip Kölemenleri vuracağız."
Yavuz Padişah, akşam namazından sonra Orhan Beyi çağırdı.

"Yanına istediğin adamları alıp keşfe çık. Sürekli bu işe memursun."

"Ferman Hünkânmındır."

Orhan Beyin gözlerinin içi gülüyordu. Az önce hareketsizlikten yakındığını, Padişah, sanki duymuştu.

"Gözünü sevdiğimin Sultan Selim'i hay!"

Sanoğlan'a müjdeyi verdi:

"Atlan, gidiyoruz."

Sanoğlan sevinçten ağlıyordu:

"Kusura bakma yiğidim," dedi, "aylar var ki, 'atlan gidiyoruz' diyecek bir sese hasretim. Nasip şimdi imiş. Kara Veli de bizimle gelebilir mi?"

"Hemen bulursan tabii. Bir saat sonra şu ilerdeki kayanın dibinde buluşacağız." Sanoğlan, Kara Veli'yi bulmak için koşarken, uçar gibiydi.

Bir saat içinde hazırlanmış ve yola çıkmışlardı bile.

***

Öğle üzeri bir çığlık koptu:

"Müjdeler olsun. Amid Beylerbeyi Bıyıklı Mehmed Paşa geliyooor!"

Bıyıklı Mehmed Paşa, bütün kuvvetini yanına almış,

Ordu-yu Hümâyûna katılmaya gelmişti.

Zaten yeni katılmaların ardı arkası gelmiyordu. Her konakta binlerce asker Osmanlı ordusuna katılıyor, Osmanlı ordusu yuvarlandıkça büyüyen bir çığ gibi yürüdükçe büyüyordu.

Artık hedefe yakındılar...

Malatya üstünden Halep'e yöneldiler.

Kansu Gavri'nin korkarak serbest bırakmak zorunda kaldığı Osmanlı elçileri Zeyrekzade Mevlâna Rûkneddin ile Karaca Paşa, yanlarında Mısır elçileri olduğu halde, Bucakdere konağında Padişaha kavuştular.

Yavuz Padişah, Kansu Gavri'nin elçilerini kabul etmedi.

"Kölemen Sultanı hem elçilerimizi hapseder, hem de elçi gönderme cüretini gösterir, bu ne yüzsüzlük" diye kükredi.

Fakat elçi hapsine hapisle karşılık vermedi. Buna karşılık sakallarını kazıttı, uyuz bir eşeğe bindirip gerisin geri gönderdi.

"Sultanınız er ise Mercidabık'da karşımıza çıksın!"

Bu, ap açık bir savaş ilânıydı. Yavuz Padişah, artık maksadını saklama gereği duymuyordu.

Kaçınılmaz son, Kansu Gavri'ye yaklaşıyordu.

Osmanlı Ordusu, Amid'e yaklaşmıştı. Memlûkların Antep Valisi Yunus Bey, Osmanlı Padişahına bağlılığını sundu. Halep'e kadar Ordu-yu Hümâyûna rehberlik vazifesini üstüne aldı.

Orhan Beyle arkadaşları Tel Habeş'te orduya döndüler. Kölemen ordusunun derme çatma, disiplinsiz olduğu haberi Padişahı oldukça memnun etti.

Artık iki ordu birbirine çok yakındı. Hava gerginleş-

misti. Atlar bile başka türlü kişniyor, mehtercibaşı tokmağım daha bir şevkle davula vuruyordu.

Yavuz'un gözleri kum tepelerinde geziniyordu. Havayı kokluyor, sanki havadan haber soruyordu. Alınabilecek bütün tedbirleri almış, gece atlann eğerli, askerin silâhlı bulunmasını emretmişti. Bir baskından korkuyor, her tepede birkaç gözcü bulunduruyordu.

Nihayet günü geldi...

Süvari devriyeleri asker içinde tellâl ettiler:

"İnşallah yarın rûz-i muharebedir, efrad tetikte bulunа... Asker birbiriyle helâllaşa... Zafere muntazır oluna..."

O gece çabuk bitecekti...

***

Mercidabık Ovası mahşer parçasıydı. Nihayet karşı karşıya gelen iki ordu, kendi içinde kaynaşıyordu...

Henüz güneş doğmamıştı. Az sonra bu ovada can pazarı kurulacak, iki ordu hesaplaşmaya başlayacaktı.

Mısır ordusu, yatsı vakti ovaya inmiş, ovanın öbür eteğinde ordugâh kurmuştu.

Alaca karanlıkta gölgeler kıpırdıyor, iki taraftan da zamanlı zamansız ezan sesi geliyordu.

Yavuz Padişah, sabah namazından sonra, ellerini açtı:

"Ey Âlemlerin Rabbi, ey Zât-ı Zülcelâl! Şu karşı karşıya gelen iki ordu da sana inanıyor, iki ordunun da efradı ve hükümdarı Müslümandır. Buna rağmen omuz omuza gelemeyince karşı karşıya geldik. İlâhî! Selim kulunun kalbinde şahsî ihtiras ve kin olmadığını senden iyi bilen yok. Eğer zaferim İslâmın yükselişine hizmet edecekse, beni muzaffer kıl; yâ Rabbi, yok eğer Mısır ordusu İslama hizmet edecekse onları muzaffer kıl, âmin!"

Seccadeyi katlayıp köşeye koydu. Silâhdârına zırhım

getirmesini emretti. Zırhını giydi, kılıcını beline bağladı, miğferi koltuğunun altında dışarı çıktı.

Tan yeni iyice kızarmıştı...

Asker hazırlanmış, Padişahını bekliyordu. Atını önüne çektiler. Bindi. Rahvan adım yürüterek merkezdeki yerini aldı.

Geceki toplantıda herşey kararlaştırılmıştı. Komutanlar nasıl davranacaklarını çok iyi biliyorlardı.

Padişah, yeniçerilerle birlikte merkezde bulunacak, sağ cenaha Anadolu Beylerbeyi Zeynel Paşa ile Karaman Beylerbeyi Hüsrev Paşa komuta edeceklerdi. Şehsuvaroğlu

Ali Beyle Ramazanoğlu Mahmud Bey de sağ cenahı gerektiğinde takviye etmek için hazır bekleyeceklerdi.

Sol cenah komutanlığına Rumeli Beylerbeyi Küçük Sinan Paşa tâyin edilmişti. Amid Beylerbeyi Bıyıklı Mehmed Paşa ise kuvvetleriyle birlikte Sinan Paşanın emrinde savaşacaktı.

Padişah gözlerini etrafta dolaştırdı. En küçük ayrıntıya bile dikkat ediyor, herşeyin eksiksiz olmasını istiyordu.

Herşey gerçekten de eksiksizdi.

Toplan öne çekin!" diye emretti.

Büyüklü küçüklü beş yüz kadar top, askerin önüne çekildi.

"Herkes yerine!"

Altmış bin asker savaştaki yerini aldı.

Memlûk ordusunda top yoktu. Seksen bin süvari ve yaya asker savaşacaktı. Merkezi, Sultan Kansu Gavri yönetecek, Yavuz Padişahın dostu Halep Saltanat Naibi Hayr Bey, sağ cenahı yönetecekti. Sol cenahta ise Şam Saltanat Naibi Sibay bulunacaktı.

Güneş tepelerin arkasından başım uzatmıştı...

Yavaştan doğuyor, sanki olacakları görmekten korkuyordu.

Yavuz Padişah saldın emrini vermek üzere hazırlanmıştı.

Birden durdu. Mısır ordusundan çıkan beyaz bayraklı atlıyı fark etmişti. Osmanlı hatlarına doğru at kopanyordu.

"Vurmayınız gelsin" dedi.

Yarı yolda karşılayıp huzuruna getirdiler:

"Muradın nedir?" diye sordu.

Adam hala atının üstünde oturuyordu.

"Sultan Kansu Gavri'nin elçisiyim," diye konuştu küstah bir tavırla, "Padişahınızla konuşmak isterim."

"Padişah benim, konuş."

Kansu Gavri'nin elçisi, o zamana kadar Padişahla görüştüğünü bilmiyor, onu vezirlerden ya da komutanlardan biri sanıyordu.

Şaşırdı, afalladı...

Toparlanınca attan indi. Yavuz Padişahın önünde diz çöktü:

"Büyük Hükümdar, affınızı dilerim. Gaflet ettim, sizi alelade bir kumandan sandım."

Yavuz Padişah sakindi, adamın şaşkın haline için için gülüyordu.

"Maiyetimizde alelade kumandan yoktur," diye konuştu, "hepsi seçme askerdir, bunu az sonra sultanın da, sen de öğrenirsiniz. Şimdi söyle bakalım, Sultamn bizden

ne istiyor?"
"Ben Sultanım Kansu Gavri'nin özel elçisiyim. Sultanım Kansu Gavri buraya kendi isteğiyle gelmediğini söylememi istedi. Savaş yapılmasın diyor."

"Taaccüp! Kendi isteğiyle gelmemişse, kimin isteğiyle gelmiş?"
"Vezirlerin zoruyla, Hünkârım. Sultanımı zorlamışlar. Sizinle savaşmaya mecbur etmişler."
"Eh, ne yapalım. Vezirlerine söz geçiremeyen sultanın saltanatı yalandır. İmdi bizden ne bekler?"
"Kan akıtmamanızı, buralardan çekilip gitmenizi. O takdirde, arzuladığınız miktar akçe vermeye hazırdır."
"Biz emellerimizi akçeye değişmeyiz, elçi. Efendin bizi Şah İsmail'le karıştırıyor."
Sesini yükseltti:
"Sultanına hürmetimiz bakidir. Hâlâ onu babamız yerinde görürüz. Lâkin elçi, doğrusunu istersen, biz, emellerimizin önüne babamız dikildiğinde de üzerine kılıçla gitmiş bir hükümdarız; ona söyle, bu yüzden bize kırılmasın. Ve söyle, biz dahi müslûman kanının akmamasını istiyoruz, teslim olursa hayaü boyunca babamız sayarız, halkını halkımız addederiz. Bu işin başkaca oluru yoktur."
Elçi yer öperek atına bindi, sürdü gitti.
Yavuz Padişah, Kansu Gavri'nin teslim olma ihtimalini düşünüp bir süre bekledi...
Bunu ne kadar isterdi...
Fakat olmadı...
Olmayınca, savaştan başka çare kalmadı...
Mehtercibaşının gözleri Padişahta idi...
İşareti aldı. Mehter savaş havası vurdu.
Asker gülbank söyledi.
Nihayet Yavuz Padişah'm emri çınladı:
"Bismillah, topçular ateeeş!"

Beş yüz top aynı anda gürledi. Cehennemi bir gürültüyle meydan sarsıldı. Mısır hatlarında toz dumana karıştı.
"Sağ cenah, yallah!"
Anadolu Beylerbeyi Zeynel Paşa, askeriyle ileri fırladı. Mısır ordusunun sol cenahına balyoz gibi indi.
Yavuz Padişah, bir daha kükredi:
"Sol cenah, yallah?"
Bu sefer Küçük Sinan Paşa ileri atıldı. İşi kolaydı. Mısır ordusunun sağ cenahını yöneten Hayr Beyin zaten savaşmaya niyeti yoktu. Mısır'da Osmanlı hakimiyetini istiyordu.

Tavrı belli olmasın diye zoraki bir direniş gösterdi. Sonra, Yavuz Padişaha verdiği sözü tutup geri çekildi. Fırsatını bulur bulmaz da savaş meydanından ayrıldı.

Yavuz Padişaha her koldan dakikası dakikasına haber geliyordu. Hayr Beyin yaptıklarını öğrenince:

"Aferin Hayr Beye," dedi, "söylediği gibi yaptı. Biz dahi ona verdiğimiz sözü tutacağız."

Yerinde duramayan yeniçerilere döndü:

"Bismillah asker..."

"Bismillah..."

"Ya Allah, ya Hannân, ya Mennân, ya Deyyân, ya Sultân, ya Sübhân..."

"Allah... Allah... Allah..."

"Tekbir..."

"Allahüekber... Allahüekber..."

Biraz durdu. Mısır ordusunu dikkatle süzdü. Mısır ordusu gittikçe eriyordu...

Bozgun kaçınılmaz gibiydi...

Kansu Gavri, bozgunu önlemek, en azından geciktirmek için merkez kuvvetleriyle savaşa girdi.

Aynı anda Yavuz Padişah da kılıcını çekti, ileri uzattı:

"Beni seven arkamdan gelsin!"

Atını mahmuzladı. Emrindeki kuvvetlerle Mısır ordusunun merkezine yüklendi. Niyeti, Kansu Gavri'yi esir alıp ölümden kurtarmaktı.

Yavuz Padişah hem vuruşuyor, hem Kansu Gavri'yi arıyor, hem de birliklerini yönetiyordu.

Askerini coşturmak için sık sık da nara atıyordu:

"Koman yiğitlerim!.."

"Urun aslanlarım!.."

Mısır ordusunun merkezini dağıttı, ama Kansu Gavri'yi ele geçiremedi.

Savaş ancak öğleye kadar sürdü. Kölemenler çil yavrusu gibi dağıldılar. Yavuz Padişah otağına çekildi. Şükür secdesine kapandı.

Biraz sonra Kansu Gavri'nin ölüler arasında bulunduğunu bildirdiler.

"Kim yaptı bu melaneti?" diye bağırdı, "bir Sultan katledilir mi?"

"Katledilmedi Hünkârım, emr-i Hak vâki oldu. Yanında bulunanların anlattığına bakılırsa kederinden nüzul inmiş, atından yuvarlanmış ve eceliyle ölmüş."

"Hak Teâlâ rahmet eyleye. Seksen dört yaşında at üstünde harbetmek her babayiğidin harcı değildir. Şanına layık bir merasimle gömülsün."

Koca Sinan Paşa huzura girdi:

"Şevketlü Hünkârım, Kansu Gavri'nin karargâhında şimdi askerlerimiz dolaşır. Çadırı dünyânın belki en bü-

yük hazinesi. Yüz kantar altın ve iki yüz kantar gümüş bulduk."

Taaccüp Lala! Neden acaba rahmetli bunca akçeyi yanında taşırdı?"

"Kumandanlarını sorguya çektik Şevketlüm..."

Birden sustu, tereddüt eder gibiydi.

"Evet Lala, niçin susarsın? Bildiklerini biz dahi bilmek isteriz."

"Bağışlayınız şevketlü Hünkarım. Güya Kansu Gavri bizi burada mağlûp ettikten sonra, Dersaâdete yürümeyi düşünürmüş. Bu yüzden onca altını yanına almış."

Yavuz Padişah gülmemek için kendini zor tuttu.

"Dersaâdet o kadarcık altınla alınmaz ki Sinan. Dersaâdet'i almak için, Sultan Mehmed'lerle Ulubatlı Hasan'lar lazım."

Orhan Beyin beklediğini haber verdiler. Padişah içeri alınmasını emretti.

"Gazan mübarek olsun" diye kutladı önce.

"Gazanız mübarek olsun Hünkârım. Müslümanların Halîfesi Mütevekkil olduğunu iddia eden biri askerlerimize teslim olmuş, destur varsa getireyim."

Padişah, Sadrazama baktı:

"Ne der bu çocuk Lala? Halîfe Mütevekkil burada mıydı?"

"Beli Şevketlüm. Kansu Gavri, Dersaâdet'i fethe niyetlendiği için yanına büyük alimleri, kadıları ve Halîfeyi de almıştı."

"îyi, gelsin bakalım, şeref duyarız."

Yavuz, Halîfeye çok hürmet gösterdi. Yambaşına oturttu. İkramlarda bulundu. Sonra maiyetine bir miktar asker vererek Kahireye uğurladı.

Yavuz Padişah, Mercidabık Ovasında sadece iki gün dinlendi...

Tekrar yola çıktı...

Ve yirmi sekiz Ağustos bin beş yüz on altı günü Halep'e girdi.

Halep halkı bayram ediyordu. Şehrin önderleri, Padişahı şehir girişinde karşılayıp, Halep'in anahtarlarını teslim ettiler.

Etek öpüp bağlılık andı içtiler:

"Şevketlü, adaletlü, asaletlü Hüdâvendigâra sadık kalacağımıza yemin ediyoruz."

Padişah, halkın alkışlan arasında Halep'e girdi. Girer girmez de Sadrazamına emretti:

"Sinan, bu halk Müslümandır. Aynı Kitaba, aynı Peygambere inanıyor, aynı kıbleye yöneliyoruz. Bunu ne sen

aklından çıkar, ne de askerin aklından çıkmasına izin ver. Haksız yere tek kişinin kılına dokunulduğunu duyarsam, gerisini sen düşün..."

"Ferman Hünkânmındır!"

"Sinan, Halep'i kime emanet edelim?"

"Kulunuzun fikrince Karaca Paşa karındaşımız münasiptir, kadılığa ise Çömlekçizade hocayı düşünürüm. Gayrisini Hünkarım bilir."

"İyi düşünmüşsün, bence de münasiptir. Karaca Paşayı muhafızlığa, Çömlekçizade Kemal Çelebiyi de kadılığa tayin ettiğimiz ilan edilsin."

"Ferman saadetlü Hünkârındır."

Ertesi gün cuma...

Yavuz Padişah, Halep'te ilk cuma namazım kılacak, Halep'te ilk defa onun adına hutbe okunacak...

O sabah, Sultan Selim, çocuklar gibi şen, alabildi im m heyecanlıydı...

Dünden beri, Halep'in bütün camilerinde aralık veriliyor, fetih kutsanıyordu.

Yavuz Padişah, öğleye doğru, yanına Sadrazamım, vezirlerim, paşalarını alıp Câmi-i Kebire gitti. Ön safa geçti. Mihrabın hemen arkasına diz çöktü. Boynunu teslimiyetle büktü ve öylece kaldı.

Şimdi ülkeler fetheden cihan imparatoru değil, Allah'a kulluğunu arzeden sade bir mü'mindi...

Ebedi kudrete secde etmeye gelmişti...

Sünnet kılındı...

Hatip, hutbeye çıktı. Cemaate baktı. Camiin içi iğne atılsa yere düşmeyecek kadar kalabalıktı.

Padişaha çevirdi gözlerini, Padişaha bakan gözlerinde iki sıra yaş belirdi. Tarihî bir an yaşadığını biliyordu. İlk defa bugün, burada, bu hutbeden Sultan Selim'in adı okunacaktı. Bunu da kendisi okuyacaktı.

Heyecanlıydı. Hutbeye titrek bir sesle başladı.

Sıra, Padişahın adını anmaya gelince başını kaldırdı, Padişaha tekrar baktı.

"Hâkimü'l-Haremeyn eş-şerefeyn... Şerefli Mekke ve Medine'nin hakimi sultan ibni sultan Selim-i evvel Han..."

Bu sözler, Yavuz Padişahın, artık mukaddes yerlerin hakimi olduğunu müjdeliyordu.

Yavuz Padişah farkedilir biçimde titredi. Gözleri buğulanmış, yüzü sapsarı olmuştu. Davrandı birden. Başından kavuğunu çıkardı. Altındaki seccadeyi çekti, aldı...

Herkes şaşkındı. Yavuz Padişah ne yapıyordu?

Meraklan uzun sürmedi. Onun kuru toprak üstüne secdeye kapandığını ve sarsılarak ağlamaya başladığını

gördüler.
Manzara insan ruhunu avuçlayıp götürecek kadar do-
kunaklıydı.

Herkes, tıpkı Yavuz Padişah gibi, toprağa kapanmış,
ağlıyordu.
Neden sonra secdeden kalktı. Ağlamaktan kızaran göz-
lerini hatibe çevirdi:
"Hayır," dedi, "biz Mekke ile Medine'nin, o mukaddes
ve mübarek yerlerin hâkimi değil, hadimiyiz,
hizmetkârıyız."
Sessizlik içinde derin mi derin bir şaşkınlık...
Hani derlerdi ya, 'Osmanlı padişahı gurur abidesidir...'
Derlerdi ya, 'Sultan Selim, girdiği beldelerde taş üstün-
de taş, omuz üstünde baş bırakmaz...'
Derlerdi ya, 'Selim-i evvel buralara gelirse, Kabe'yi alır,
kendi başkentine götürür...'
Meğer bunlar tekmil yalanmış...
Öyle kocaman bir yalan ki, kocamanlığı, Yavuz Padi-
şahın şu halini gördükten sonra iyice sırıtıyor.
Peki hatip ne yapacak şimdi, hutbeye nasıl devam ede-
cek?
Pek tabii Sultan Selim'in istediği gibi.
Herkes böyle düşünüyordu, ama kimseden çıt çıkmı-
yordu. Uzun gelen o kısa sessizlikte Yavuz Padişahın sesi
tekrar duyuldu:
"Hocam, hutbeyi Hâkimü'l-Haremeyn eş-şerefeyn ola-
rak değil, hâdimü'l-Haremeyn eş-şerefeyn diye okuyu-
nuz!"
Hatip, şaşkınlığını yendi, hafifçe öksürüp genzini te-
mizledikten sonra, hutbeyi, Yavuz Padişahın istediği gibi
okudu:
"Hâdimü'l-Haremeyn eş-şerefeyn, sultan İbni ?iiMmii
Selim-i evvel Han..."
Huzur... Sevinç... Göz yaşlan...

Takdir ve teşekkür...
Başka nasıl olabilirdi ki?
***
"Orhan, önümüzde dünyânın en büyük, en insafsız çö-
lü var. Sina denen dünya cehennemini aşmak zorunda-
yız. O Sina ki, cihangir Cengiz Han'a bile geçit vermemiş,
cihan hakiminin önünde dize gelmemiştir. Bazı vezirleri-
miz şimdiden yılgın. Sina'yı aşmaya kalkışmanın çılgınlık
olduğunu söylüyorlar. Hani pek de haksız sayılmazlar.
Ama unuttukları bir nokta var. Biz Sultan Selim Hanız!
Maksadımıza ulaşmak için delirmek lazımsa, deliririz!"
Kalktı. Ellerini göğsünde bağlayarak konuşmaya de-
vam etti:

"Sina'yı aşmanın ne kadar zor olduğunu elbette biliyoruz. Lâkin dağ ne kadar yüce olursa, yol üstünden aşar denmiştir. Biz dahi Sina'yı aşacağız. Bütün güçlükleri hesaplayarak, göze alarak yola çıktık. İlk zorlukta geri durursak, bize Selim demek yalan olur. Yarın mahşerde, Peygamber efendimizin ve dahi ecdad-ı izamımızın yüzüne bakamayız."

"Endişelenmeyin şevketlüm, arkanız sıra ölmeye gelinz.

"Ne dersin Orhan? Biz ölüm seferine yalnız başımıza çıkmayı dileriz. Siz yaşayacaksınız ve hizmet edeceksiniz."

Orhan daldı. Yavuz Sultansız bir dünyâ düşünemiyordu. Herhalde Yavuz Padişahın ölümüyle birlikte kıyamet kopacak, yerle gök birbirine vurup patlayacaktı.

Fakat peygamberler bile ölmüşken, Yavuz Padişahı ölümsüzleştirmek, hatâ değil miydi?

Kuşkusuz hatâ idi. Ama onu çok seviyor, onsuzlukta

ne yapacağını, nasıl yaşayacağını bilemiyordu. Mümkün olsa hayatını ona verirdi.

"Orhan, neye daldın öyle?"

İrkildi:

"Affet Hünkârım, kusur ettim."

"İşin zor yanını yine sana ısmarlayacağım. Arkadaşlarını yanına al. Kuş gibi Sina'ya uç. Bak bakalım arazi ne durumda. Çevrede yaşayanlarla konuş, etrafı incele. Soğuğu, sıcağı nicedir öğren. Bir geçit bul bize, bul ki Orduyu Hümâyûnu geçirelim. Cennetmekân dedemiz Fâtih Mehmed 'Ya Kostantiniyye beni alır, ya ben Kostantiniyye'yi' demişti. Biz dahi öyle diyoruz. Ya çöl bizi yutar, yahut Mısır'ı alınz. Sina hiç geçilmemiş bir çöl değil. Araştırmalarıma göre Pers İmparatoru Kambiz ile ondan yüz doksan üç sene sonra Makedonyalı İskender çölü geçip Mısır'ı almışlar. Ne var ki, Cengiz Hanla aksak Timur da çöle takılıp kalmışlar. Bir de biz denesek gerektir. Sina'yı aşabilirsek Mısır bizim; vakit geçirmeden git, söylediğim gibi araştırmanı yap. Şam'da bize kavuşursan iyi olur."

Orhan Beyin çehresi pırıl pınldı, gözlerinin içi gülüyordu.

"Şam'da Şevketlüm" dedi.

Huzurdan ayrılır ayrılmaz yol hazırlıklarına başladı.

Yavuz Padişah on dokuz gün Halep'te kaldıktan sonra, Şam'a yöneldi. Eylül'ün on dokuzuncu günü Hama'ya ulaştı. Şehir, direnmeden teslim oldu. Güzelce Kasım Paşayı Sancak beyliğine getirdi.

Yirmi bir Eylül'de Humus'ta idi. Humus da direnmesiz teslim oldu. Sancak beyliğine ümerâdan İhtimanoğlu tâyin edildi.

Hiçbir yerde Kölemen ordusundan eser yoktu. Yavuz Padişah, hiçbir direnmeyle karşılaşmadan ilerliyordu.

Yirmi yedi Eylül Cumartesi günü Şam'ın dış mahallelerinden biri olan Mastaba'ya ulaştı. Şam'lılar, Padişahı şehrin birkaç mil dışında karşılayıp, bağlılıklarını bildirdiler. Halkın mutluluğu yüzüne yansımıştı. Çoğunun yüzü pırıl pırıl gülüyordu. Şenlik yapıyor, Osmanlı zaferini kendi zaferleri sayıp kutluyorlardı.

Yavuz Padişah bunu hiç yadırgamıyor, "Onlar" diyordu, "maksadımızı bazı vezirlerimizden daha iyi anladılar."

Ama bazılarının kafası iyice karışmıştı...

Beşinci yeniçeri ortasının çorbacısı Cafer Ağanın can dostu Laz Hüsnü, atının üstünde dikilip karşılayıcıları uzun uzun selamladıktan sonra, Cafer Ağaya dert yanıyordu:

"Yahu Ağam, düğünde miyiz, savaşta mıyız belli değil; belde mi fethettik, davete mi geldik, o dahi belli değil. Bu durumda zaferin tadını çıkaramıyorum yahu."

"Bırak yakınmayı Lazoğlu," diye çıkıştı Cafer Ağa, "Şam'dayız işte, başka derdin nedir?" .

"Daha ne olsun birader, hale bak. Bir iğneyi bile yağmalamaya izin yok. Köle almaya izin yok. Kimse bizden korkmuyor, karşımızda kimse titremiyor, kaçmıyor. Böyle zaferin tadı tuzu olur mu?"

"Hadi oradan!.. Padişah bu söylediklerini bir duysa, leşini itlere atar."

"Aman kurban olduğum, sustum! Lâkin ne haldir Ağam, söyle de içim rahat etsin?"

Bıyıklarını burdu Cafer Ağa, Sultan Selim'e özenip uzattıkça uzatmıştı.

"Anlaşılmayacak ne var," dedi, "bunlar bizi kendilerinden sayıyor."

Laz Hüsnü'nün aklı, bu cevapla, daha beter karışmıştı:

"Peki, biz sahiden de onlardan mıyız şimdi?"

"Beli..."

"Onlar Arap yahu!"

"Ama İslam."

Laz Hüsnü, bıkkınlıkla elini salladı:

"Anlatma daha iyi Ağam, kuşça aklım büsbütün uçtu. Biz Osmanlıyız, bunlar ise Arap; sen de tutmuş bizi kendilerinden saydıklarım söylüyorsun.. Müslümanmışlar. O zaman biz buraya niye geldik ki?.."

Kafasına bir şaplak indirdi:

"Kaim kafama sığdıramıyorum bir türlü. Galiba çöl sıcağında büsbütün durdu."

Cafer Ağa bir kahkaha attı:

"Bak aslanım," dedi sonra, "sen Laz mısın?"
"Beli, hem de kıyamete kadar."
"Ben Arnavut'um..."
"Mübarek olsun."
"Kesme sözümü; şu çok takdir ettiğin Orhan Bey var" ya..."
"Sina'ya gitti derler."
"O da Çerkez'dir."
"Olsun, Müslüman ya... Sen ona bak."
"Ha şunu hileydin. Müslüman işte. Sen de, ben de, Orhan Bey de... Hepimiz müslümanız."
"Elhamdülillah..."
"Anladın ya şimdi?"
"Neyi?"
Cafer Ağa bezgin bezgin güldü:
"Yahu şu yolun iki tarafında birikmiş zafer çığlıkları atan, sevinçle el sallayan insanlar da bizim gibi müslü-

mandır. Bu yüzden bizi kendilerinden sayıyorlar, kardeşleri gelmişçesine seviniyorlar."
Laz Hüsnü'nün gözleri pınl pırıl parladı birden:
"Hah" etti, öyle desene. Din kardeşimiz oluyorlar. Baştan söyleseydin ya bunu."
Cafer Ağa ters ters baktı, içinden bir lahavle çekti. Kırbacını kaldırdı:
"Yıkıl karşımdan, kerata!"
Laz Hüsnü, Cafer Ağanın kırbacından kurtulmak için atını şaha kaldırıp yana sürdü.
"Ne kızıyorsun bre, azıcık şakalaştık işte."
Aptal yerine konmak Cafer Ağaya dokunmuştu. Akşama kadar homurdandı, durdu. Laz Hüsnü ise Cafer Ağanın semtine hiç yaklaşmadı. Kırbacı tepesine yiyeceğini iyi biliyordu.
Kalabalığı selamlamaya daldı.
Halk, Padişahı ve ordusunu karşılamış, saatlerce alkışlamıştı, ama ortada bir gariplik vardı. Kölemenlerin Şam muhafızı gelmemişti. Yavuz Padişah, eski Halep Saltanat Naibi Hayr Beye bunun sebebini sordu. Hayr Bey, durumu öğrenmeye gitti. Muhafızı buldu.
"Karşı koymayacağım," dedi Muhafız, "ancak memleketimi işgal eden bir orduyu karşılamaya da gitmeyeceğim. Padişah beni mazur görsün."
"Karşı koymayacağını söylemen bir şey ifade etmez, çünkü istesen de karşı koyamazsın, gücün yok; bu durumda kellenle oynadığının farkında mısın? Yavuz Padişah, kendisine karşı gelenleri affetmez."
"Alın yazımız nasıl yazılmışsa başımıza o gelir. Hem Sultanım Kansu Gavri'yi öldürenlerin beni de öldürmele-

rinden şeref duyarım."

"Kansu Gavri savaşta öldü. Padişah, şanına layık bir merasimle gömdürdü onu. Herşeyin bittiğini görmüyor musun? Ölmek istemeni anlıyorum. Ama ölmekle kazanacağın bir şey yok, iyisi mi Padişahın hizmetine gir, muradın dinine inancına hizmetse tek yolu budur."

"Yerine göre ölmek de hizmettir."

"Yerine göre dedin, şimdi hiç yeri değil. Sultan Selim insan kıymetini bilir. Gel inat etme."

Düşündü, düşündü. Karar veremedi.

"Benim adıma Padişaha rica et, üç gün mühlet versin. Kararımı üç gün sonra bildireceğim."

"Peki, bu süreyi koparmaya çalışacağım."

Üç gün sonra Padişahın huzuruna çıktı.

"Bağlılığımı değil, itaatimi arza geldim, Padişahım."

Herkes Yavuz Padişahın öfkelenmesini beklerken, o gülümsüyordu.

"Şimdilik yeter," dedi, "zaman içinde bağlılığını kazanacağımıza inanıyorum. Efendine sadakatini anlıyor ve takdir ediyoruz."

Yavuz Selim, tam on bir gün Mastaba Mahallesinde kaldı. Sonra törenle şehre girdi. Suriye Atabeglerinden kalma El-Kasrü'1-Ablak sarayına indi.

Kış gelmek üzereydi. Yavuz Padişah hem askeri dinlendirmek, hem civardaki küçüklü büyüklü şehirleri almak ve tabii Sina Çölü'nü geçmenin çarelerini bulmak için, bir süre Şam'da beklemeye karar verdi.

Bir dakikasını bile boş geçirmiyor, sürekli çalışıyordu.

Bir gün Arap şeyhlerini ve Dürzî beylerini çağırttı. Kimseye zarar vermek istemediğini söyledi:

"İtaat ederseniz, kılınıza dokunmayız. Kargaşa çıkarmaya kalkarsanız, billahi tepeleriz. Biz buralara kuru fe-

tih uğruna değil, büyük bir maksat uğruna geldik. Maksadımız tekmil Müslümanları birleştirmektir. Ona göre hareket edin."

Gözlerini korkutmuştu ya, yine de Dürzi beylerin rahat durmayacaklarını düşünüyordu.

Bunu sağlamanın tek çaresi vardı. Onları yönetimin bir parçası yapmak... •

Yaptı da. Dürzî beylerine sancak beylikleri verdi.

Bir Cuma günü, namazı Emeviye Camiinde kıldıktan sonra Salihiyye Mahallesinde bulunan Muhyiddin-i Arabî türbesini ziyarete gitti. Türbe harabeye dönmüştü. Gözleri yaşardı.

"Ölmüşlerine gereken hürmeti göstermeyen milletler, dirilerin değerini de bilmezler. İnsanın değerini bilmeyen

milletler ise yeryüzünde payidar olamazlar. Böylece bili-
ne..."

Defterdarını çağırdı:

"Muhterem şeyhin türbesi yeniden inşâ edilip şanına layık hale getirilecek. Yanıbaşına muhteşem bir cami yapılacak. Dönüşümüzde, Allah izin verirse, cuma namazını burada edâ etmek isteriz."

"Ferman Sultanımın!"

Saraya döndüğünde Orhan Beyi kendisini bekler buldu. Heyecanla sordu:

"Çöl geçilir mi, Orhan?"

Orhan Bey, Padişahın elini öptükten sonra:

"Başkaları için hayır, ama Sultamm geçer."

Yavuz Padişahın kaşları kalktı:

"Dobra konuşan yiğitler lâzım bize, muradın dalkavuk olmaksa, kendine başka sultan ara."

Orhan'ın rengi attı, dudaklarından kan çekildi:

"Hâşâ şevketlü Hünkârım. Heyecanımıza verin. Çölü geçmenin bir hesap işi olduğunu söylemek istemiştim. Sina ile Tih. Geçmek zorunda olduğumuz iki Sırat Köprüsüdür. Sordum soruşturdum, kervancılarla defalarca konuştum. Söylendiğine göre, kış aylarında çöle biraz fazlaca yağmur düşer, bu yüzden kum katılaşıp sertleşirmiş..."

Padişah yumuşadı, gülümseyerek Orhan Beyin sözünü kesti:

"Yani ağır toplarımızı batmadan çölden geçirmek mümkün."

"Beli. Çok ağır arabalara dört, hattâ altı hayvan koşmamızı öğütlediler. Çöl çok cebrî bir yürüyüşle yirmi günde geçilebüirmiş."

"Yirmi gün mü? Daha neler..."

Çizdirdiği haritayı önüne serdi. Kalemi aldı.

"Sen gidebilirsin, Orhan."

Haritaya eğildi. Ölçtü, çizgiler çizdi. İşaretler koydu. Bir saat kadar çalıştıktan sonra başını haritadan kaldırdı:

"Yirmi gün ha!" diye söylendi kendi kendine, "bu çölü on üç gün içinde geçemezsem, Yavuz değilim..."

Düşündü, ellerini uğuşturdu:

"O zaman Büyük İskender keferesinden ne üstünlüğümüz kalır?"

Veziriazam Sinan Paşayı altı bin askerle öncülüğe memur etti.

"Bak a Sinan, görelim seni yolumuzun üstündeki dikenleri temizleyesün. Bir de yoldaki eşkiya ile uğraşmayalım. Çöle dinlenmiş olarak ulaşmamız lazım."

"Başüstüne Hünkârım."

Mısır'dan gelen haberler pek iç açıcı değildi. Kansu Gavri'nin genç yeğeni Sultan olmuş, Osmanlıları tepelemeye and içip kuvvet toplamaya, bir yandan da bazı ittifaklar kurmaya başlamıştı.

Tumanbay Kansu Gavri'ye benzemezdi. Çok cesur, gözüpek ve işini bilen bir askerdi. Yavuz Padişah'ı zorlayacaktı.

Şam'a üç at çatlatma pahasına ulaşabilen habercinin sözlerini sonuna kadar dinleyen Padişah, ellerini oğuşturdu.

"Âlâ," dedi, "düşmanın yiğidi makbulümüzdür. Görelim Tumanbay nice yiğitmiş."

Bir mektup yazdırdı Tumanbay'a; hutbeyi Sultan Selim nâmına okutmasını ve parayı Sultan Selim adına bastırmasını teklif etti. Böylece Mısır, hukuken Osmanlı Devletine bağlanacak; kan akmasının önüne geçilecekti. Tumanbay ancak bunları yaparsa, saltanatını tanıyacak, aksi halde tahtını başına geçirecekti.

Nâme-i Hümâyûn Tumanbay'dan çok Kölemen beylerini çıldırttı.

"Böyle bir mektupla gelen elçiler cezalandırılmalı," dediler, "salmak ziyandır."

Tumanbay aynı fikirde değildi.

"Salalım gitsinler. Bunların bir günahı yok. Efendilerine hizmet ediyorlar. Siz de olsaydınız aynı şeyi yapardınız."

Osmanlı elçilerini saldı. Fakat bazı beyler bunu içlerine sindiremediler. Elçilerin arkasına adamlarını taktılar. Yolda yakalayıp öldürdüler.

Tumanbay neden sonra durumu öğrendi. Başını ellerinin arasına aldı:

"Mısır'ı yaktınız," diye inledi, "bu ateş sizi de, bizi de yakacak."

Gerçekten de, Yavuz Padişah, elçilerinin katledilmesine hem çok üzülmüş, hem de çok kızmıştı.

Kaşı yine kalkmış, yanakları kızarmış, yumruklarını sıkarak bağırmıştı:

"Elçilerimizi öldürenlerden elbette hesap soracağız!"

Tumanbay, Yavuz Padişahın gücünü biliyor, yüz yüze bir savaşı kazanamayacağına inanıyor, manevralarla onu yormayı tasarlıyordu...

Bu maksatla harekete geçti. Sinan Paşa'mn altı bin askerle Gazze'ye doğru yürüdüğü haberini almıştı. Tam fırsattı. Sinan Paşayı yenerse hem kendisinin, hem de ordusunun morali düzelecek, Osmanlıları yıldırmayı da belki başaracaktı.

On bin kişilik bir ordu hazırladı. Canbirdi Gazali'yi başına geçirdi.

"Git, Osmanlı Sadrazamına haddini bildir!"

İki ordu Gazze civarındaki Han Yunus bölgesinde karşılaştılar.

Kıran kırana savaş ikindiye kadar sürdü. Ama Tumanbay umduğunu bulamadı. On bin kişilik ordusu, Sadrazam Sinan Paşanın altı bin kişilik ordusu karşısında perişan olmuştu.

İlk denemeyi böylece kaybetmiş, moral kazanmak isterken, morali büsbütün bozulmuştu.

ALTINCI BÖLÜM

Gündüzleri insanı kavuran bir sıcak, geceleri insanın iliklerine işleyen bir soğuk ve kum tanelerini insanın yüreğine üfleyen bitmez tükenmez kum fırtınaları...

İşte Sina Çölü...

Yavuz Padişah birkaç bin deve satın almış, askerlere su dolu kırbalar dağıtmıştı...

Askerini çöle sürmeden kısa bir konuşma yapü:

"Şu çöl cehenneminin ötesi cennettir. Cennete ulaşmak isteyen, arkamdan gelsin. Lâkin şimdiden bilin ki, tahmin edemeyeceğiniz kadar çok zahmet çekeceksiniz, ölüm bir kurtuluş gibi görünecek gözünüze, ölmek isteyeceksiniz. Ama bütün sıkıntılar, elemler geçicidir. Çölün ötesindeki cenneti düşünün ve dayanmaya çalışın."

"Seninleyiz Padişahım!"

"Dayanamayacağını düşünenler geri dönsün. Yürüyüş başladıktan sonra dönmek isteyenin bacaklarım keserim!"

"Seninleyiz!"

"Bismillah, haydaaa!"

Akdeniz kıyılarına yakın bir bölgeden kum cehennemine daldılar.

İlk günler, Cengiz'in, Timur'un gözünü yıldıran kum cehennemi, cihan padişahının önünde dize gelmiş gibiydi. Zorluyor, ama yol vermezlik etmiyordu.

Asker, zaten, her türlü zorluğu göze almıştı. Hazırlıklıydılar. Güçlüklerden pek fazla etkilenmiyorlardı.

Beş gün içinde çölün en zor kısımları aşıldı. Günde ortalama otuz kilometreden fazla yol almayı başardılar.

Bu bir rekordu...

Tumanbay, Yavuz Padişah'ın çöle girdiğini öğrenmiş, çok sevinmişti.

"Cengiz'i, Timur'u durduran çöl, elbette Osmanlı Padişahını da durdurur" diyor, Osmanlı ordusunun yok oldu-

ğu müjdesini bekliyordu.
Beklediği haber bir türlü gelmedi...
Her gün umutla beklemesine rağmen, gelmedi...
Bunun yerine umutlarını söndüren bir haber aldı. Osmanlı Ordusu Tih ve Sina'yı tam on üç günde geçmişti. Kulaklarına inanmak istemedi.
"Mümkün değil," diye bağırdı, "bu adam sihirbaz mıdır!"
Başındaki sangı avuçlayıp yere çaldı:
"Hay, şimdi ne olacak," diye bağırdı beylerinin yüzüne, "söylesenize a beylerim, ne olacak şimdi?"
"Savaşacağız," dedi Sibay, "hem de zorlu savaşacağız. Talih bizden yanadır."
"Hangi talih, adam çölleri aşü, üzerimize geliyor."
"Geleceği varsa, göreceği de var."
"Neye güvenip böyle konuşuyorsun hay Sibay?"
"Önce size, sonra askerimize. Bir kere Osmanlı ordusu çölü geçerken iyice yorulmuş, bitap düşmüştür. Bl
taptazeyiz. Ordumuz dinlenmiştir. Frenklerden safll
mız toplar da var. Ben o toplara ç<
manbay, toplarımızın sayesinde büyük I
cağımıza inanıyorum."
mâ

"Peki savaşı nerede kabul edelim?"
"Ridaniye'de. Ridaniye bizim için biçilmiş kaftandır. El-Mukattam Dağından Nil Irmağına kader cephe tutarız. Çevremize derin hendekler kazarız. Bu müthiş cepheyi Osmanoğulları aşamaz. Assalar bile, o kadar zâiyat verirler ki, artık savaşa devam edemezler. Bu durumda geldiklerinden beter dönerler."
Anlatılırken plan çok mükemmel görünüyordu, ama acaba anlatıldığı gibi mükemmel işleyecek miydi? Tumanbay'ın bu konuda tereddütleri vardı.
Fakat eldeki tek plan buydu. Kabul etti.
Elli bin askerle Ridaniye'ye gitti. El Mukattam Dağının eteğine ordugahım kurdu. Önüne derin ve geniş çukurlar kazdırmaya başladı.
Arkalarında koca dağ, önlerinde geniş çukurlar. Kısa zamanda öylesine güçlü bir savunma hattı meydana gelmişti ki, savaşı kazanabileceğine Tumanbay da inanmaya başlamıştı.
Yavuz Padişah'ın casusları, Kölemen ordusundaki her hareketi gözetliyor, Padişaha ulaştırıyorlardı.
Tumanbay'ın sırtını dağa verdiğini, top temin ettiğini, önüne derin çukurlar açtırdığını da hemen ulaştırdılar.
Tumanbay akıllıca davranır," dedi Yavuz Padişah, çevresindekilere; "ancak bilmez ki, dağlar aşılabilir, çukurlar geçilebilir. Memleketi bunlarla koruyamazsınız."

Haritayı açü:
"Hendekler kazıldığına göre cepheden taarruz edemeyiz. Basarsak bile çok cana mal olur. Memlûk ordusunun solundaki Nil ırmağını geçmek ve kanatlarına yüklenmek belki mümkün, fakat çok vakit alır. Üstelik Nil üstüne bir köprü inşâ etmek de lâzım gelir."

Parmağım El-Mukattam Dağının üstüne bastı:
"Buradan," dedi kararlı bir sesle, "bu dağın arkasını dolanıp, Kölemenleri sağdan ve arkadan vuracağız. Böylece toplarını kullanmaya da fırsat bulamayacaklar."
"Dağ sarp kayalık. Aşmak zordur."
"Çaresini buluruz. Bir de aştık mı, Tumanbay için kaçmaktan başka çare kalmaz. Dağdan gelmemizi beklemezler, bu bakımdan gafil avlanacaklardır. Biz de en az zayiatla savaşı kazanmış olacağız. İlk hedef Ridaniye. Hazırlanın gidiyoruz. Cenab-ı Hak yardımcımız olsun."
"Amiiin!"
Dışarı çıktıklarında, Orhan Bey, çocuklar gibi ağlıyordu. Sebebini soran Sanoğlan'a:
"Sevinçten," dedi, "Cenâb-ı Hak, bize böyle bir dâhi-i azamı Sultan ihsan etmiş. Ama biz kıymetini bilmiyoruz."
Hemen ertesi gün ilk hedefe yürüdüler...
İki ordu Ridaniye'de karşı karşıya geldi...
Yavuz Padişah, Tumanbay'ı gafil avlamak istiyordu. Ancak bunu yapabilirse fazla kan akmasını önleyebilirdi...
Bu bakımdan, ordusunu, alışagelmiş savaş düzeninin dışmda yerleştirdi.
Merkezi kendisinin yönetmesi gerekirken, Veziriazam Sinan Paşanın idaresine verdi. Sağ cenah komutanlığına Anadolu Beylerbeyi Mustafa Paşayı, sol cenah komutanlığına ise Rumeli Beylerbeyi Küçük Sinan Paşayı getirdi. Kendisi Adiliyye'ye doğru yürür gibi bir manevra yaptıktan sonra, El Mukattam Dağına yöneldi. Kölemen ordu-
| sunu arkadan vuracaktı.
Kuşluk vakti hafif top ateşiyle savaş başladı...
Hatlar birbirlerini yoklarken, Yavuz Padişah, plânını

uygulamaya geçti. Dağı dolandı ve planladığı gibi arkadan hücuma kalktı.
Tumanbay neye uğradığını şaşırmıştı...
Kölemen ordusu, bu beklenmedik saldırı karşısında bozgun alâmetleri gösteriyordu.
Tumanbay, Yavuz Padişahın dağı dolanabileceğine ihtimal vermediği için, beylerinin ihanetine uğradığını düşünüyor, tepinerek bağırıyordu:
"İhanete uğradım, beni sattınız!"

İhanete uğradığını düşündüğü için deliye dönmüştü. Kimseyi dinlemiyor, konuşmak isteyenleri haşlıyor, hakaret yağdırıyordu.

Biraz sakinleştiğinde, kılıcım çekti:

"Padişahı öldürebilirsek bozgunu önleriz. Beni takip edin!"

Padişahın merkezi yönettiğinden öylesine emindi ki, araştırma gereğini duymadan, emrindeki zırhlı kuvvetlerle, Sinan Paşanın yönettiği merkeze yüklendi.

Sadrazam Sinan Paşa, gözü dönmüş demir adamların üzerine geldiğini görünce, o tarafa yöneldi:

"Allah aşkına şunları tepeleyelim arslanlarım!" diye bağırıyor, atını şaha kaldırmış zırhlılara saldırıyordu.

Bir mızrak darbesiyle aü vuruldu, yere düştü...

Bir Kölemen askeri çığlık çığlığa bağırdı:

"Padişahı devirdim, yetişin!"

Sinan Paşayı Padişah sanmıştı. Çığlığına koştular. Sinan Paşanın çevresi yüzlerce zırhlı askerle sarıldı.

Buna rağmen mücadeleyi bırakmadı. Ölümüne kılıç sallıyor, tekbir alarak saldırıyor, düşmanını şaşırttıktan sonra vuruyordu.

İyi silahşordu. Fakat çevresindeki demir yığınını kılıçla bitirmek mümkün değildi. Çok yerinden yaralanmış, sürekli kan kaybetmeye, kan kaybettikçe halsiz düşmeye başlamıştı.

Gözleri kararıyor, fakat kılıcını bırakmıyordu.

Bir askerden son darbeyi de aldı. Kılıç boynuna gelmiş, boynu yan yarıya kesilmişti. Dizleri büküldü.

"Allah" dedi ve boylu boyunca yere uzandı.

Son darbeyi indiren Kölemen askeri, mutlu bir kahkahadan sonra haykırdı:

"Padişahı öldürdüm!.. Padişahı öldürdüm!.."

Osmanlı ordusunun merkezi komutansız kalmıştı...

Bir süre sonra karışıklık baş gösterdi.

İhtiyat kuvvetlerinin başında bekleyen Sipahi Ağası Bali Ağa, tam zamanında durumu fark etti. Merkezin karışması demek, komutanın şehit olması demekti. Sinan kaybedilmişti. Fakat ağlayacak zaman değil, merkezi kurtaracak zamandı. Komutayı almalıydı.

"Haydaaa!" diye kükredi, askerleriyle birlikte merkezin yardımına koştu.

Komutayı aldı. Merkezi yeniden derleyip toparladı ve Tumanbay'ın zırhlılarının üstüne aslanlar gibi atıldı.

Tumanbay, merkeze kumanda edenin Padişah olmadığını, arkasında sultan sancağı açıldığında öğrendi. Yavuz Padişah savaş dehasını bir kere daha konuşturmuş, Kölemenler bir kere daha davayı kaybetmişti.

Bıraksalar yalın kılıç saldıracak, ölene kadar vuruşa-

caktı. Fakat bırakmadılar. Onu çekilmeye zorladılar. Kendisine güvenenleri düşünmeli ve sağ kalmalıydı.

Geri çekildi. Herşey bütünüyle bitmeden savaş alanını terk etti...

Başsız kalan Kölemenler, bütün ağırlıklarını bırakarak kaçtılar, Kölemen karargâhı ve toplan bütünüyle Osmanlıların eline geçti.

Ridaniye Savaşı akşama doğru bitmişti.

O akşam güneş, Osmanlı zaferini selamlayarak batıyordu.

Dört gecesini Ridaniye'deki otağında geçiren Padişah, o süre içinde hemen hemen hiç kimseyle görüşmedi. Sadrazam Sinan Paşanın ölümüne çok üzülmüştü. İyi bir sadrazam olması için herşeyi yapmış, yetiştirmiş ve o makama hazır olduğuna inandığı bir sırada mührü vermişti, ama kader. Artık Sinan yoktu.

Fakat kabrinin başmda bekleyemezdi. Ordusuna sahip çıkmalı, buralara geliş maksadını asla unutmamalıydı. Sinan'ın uğruna öldüğü amaca ulaşmak, onun ruhunu şad edecekti.

Dördüncü günün sabahı ordugâhı kaldırdı. Atına bindi. Savaş meydanını süzdü, oradan bakışlarını Nil boylarına uzattı.

"İşte Mısır," dedi içli bir sesle, "Mısır'ı aldık, ama Sinan'ımızı kaybettik. Bu belde ona değer mi?"

Gözünde yaş damlaları oynaşıyor, cihan Padişahı ağlıyordu.

Fakat padişahların ağlamaya bile hakkı yoktu: Ne kendileri, ne de yakınları için...

Dirildi. Atının üstünde yaylandı. Kılıcını ileriye uzatü:

"Haydin Kahire'ye!.."

Kahire'ye koptular

Kahire direnmeden teslim oldu, ama sokaklardaki kuytulara gizlenmiş Kölemen askerleri direnmeye çalışıyordu. Bu yüzden Osmanlılar, yer yer şiddetlenen sokak

savaşları vermek zorunda kalıyordu. Göğüs göğüse çarpışıyor, her kuytudan yalın kılıç üzerlerine saldıran Kölemenlerle boğuşuyordu.

Bazıları evlerin çatısına çıkmış, Osmanlı askerlerini çatılardan ok yağmuruna tutuyorlardı.

Sultan Selim, tellâllar çıkardı. Kendiliğinden gelip teslim olacakların bağışlanacağını, aksine davrananların ise şiddetle cezalandırılacağını ilân etti.

İlk gelenler arasında eski Mısır Sultanı Kansu Gavri'nin genç oğlu Mehmed de bulunuyordu. El öptü, Padişaha bağlılığını arzetti.

"Üzülmeyesin," dedi Padişah, "bundan sonra bizim kanndaşımızsın."

Bir sadrazam ataması lazımdı. Sinan Paşadan boş kalam makamı doldurmalıydı...

Yunus Paşayı seçti. Ordugâhı da Vastaniyye ye nakletti.

Padişahın, ordusuyla Kahire'den uzaklaşması, Tumanbay'ın iştahını kabartmıştı.

"Mercidabık'ın intikamını alsak gerektir" dedi.

On bin kişilik bir kuvvet hazırladı. Başına geçti...

Ve bir gece, ansızın Kahire'yi bastı. Muhafızları kılıçtan geçirip, şehre hâkim oldu.

Yavuz Padişah, durumu öğrenince dizlerini dövdü:

"Acemi oğlanlar gibi gaflet gösterdik, hasmımızı küçümsemekle hata ettik. İmdi ne yapmalı?"

Vezir-i azam Yunus Paşa, el öptü:

"Hünkârım, mahzun olmasın; ferman buyurulursa gider, Kahire'yi geri alır, gelirim."

"Sağol Yunus, yüreğimizi serinlettin. Eğleşmek zly;m dır. Göreyim seni, Tumanbay'ı tepele."

Sadrazam Yunus Paşa derhal harekete geçti. Kahire'yi kuşattı. Nihayet iki koldan şehre saldırdı.

Sabahtan ikindiye kadar süren şiddetli bir savaştan sonra, şehri geri aldı.

Fakat Tumanbay'ın askerleri iyi bir savunma için hazırlanmışlar, müsait evlerin pencerelerine, sokaklara toplar yerleştirmişler, çatılara kaynar zift çıkarmışlardı.

Yunus Paşanın kuvvetleri kötü bir sürprizle karşılaştı. Her taraftan üzerlerine ateş yağıyor, kızgın katran dökülüyordu.

Canını dişine takıp savaşan Yunus Paşa, yaralandı. Vezir-i azamın yaralanması Osmanlı ordusunu şaşkına döndürdü. Bütünüyle yok olma tehlikesiyle yüz yüze geldiler.

Yunus Paşa, Sanoğlan'ı çağırdı:

"Bak a, yiğidim; bunca zaman yaptığın hizmetlere bedel bir hizmet yapacaksın, hazır mısın?"

"Emret devletlüm."

"Padişaha git, kaç gündür burada görüp yaşadıklarını anlat. Ya imdadımıza gelsin, ya da Kahire'yi unutsun."

Sanoğlan, yanına Kara Veliyi de alarak yola çıktı...

Kahire'deki durumu Padişaha arzetti.

Yavuz Padişah kulaklarına inanamıyordu.

"Ne mümkün!" diye fırladı yerinden, "evlatlarımızı sahipsiz kor muyuz?"

Amansız sel gibi Kahire'ye aktı. Durum gerçekten de berbattı. Kahire sokakları süvari birliklerinin harekâtım

engelleyecek derecede cesetlerle dolmuştu.
Sokak savaşı dört gün, dört gece sürdü.
Evlere tek tek girildi...

Dördüncü günün sonunda Kölemen mukavemeti bütünüyle kırılmış, ancak Tumanbay, gece karanlığından yararlanarak şehirden kaçmayı başarmıştı.
Oysa Yavuz Padişah, Tumanbay'ı ele geçirmek, böylece Kölemen direnişini bütünüyle kırmak istiyordu.
Ali Beyi arkasından gönderdi.
Ölümüne takip başlamıştı...
Tumanbay kaçıyor, Ali Bey kovalıyordu.
İki taraf da canını dişine takmış, sonuç almak için insanüstü gayret gösteriyorlardı. Ali Bey, Tumanbay'ın geçtiği her yerden geçiyor, bastığı her yere basıyor, amansızca iz sürüyordu. Bölgeyi avucunun içi gibi bilen Tumanbay ise, bu avantajını kullanıyor, bir türlü yakalanmıyordu.
Ali Bey, durumu Yavuz Padişaha bildirdi. Huzura giren haberci, haberi boynu bükük verdi:
"Maalesef ki, Tumanbay'ı hâlâ yakalayamadık Hünkârım."
Haberci, boynunu bükmüş, Yavuz Padişahın kızıp bağırmasını, kendisini azarlamasını bekliyordu. Yumuşak bir sesle:
"Allah gayretini artırsın, yorulmuşsun, git istarahat et" deyince şaşırdı.
Tumanbay'in yakalanmadığına sevinmiş gibi bir hali vardı. Mana veremedi.
Gerçekten de, Yavuz Selim, Tumanbay'a kıyamıyordu. Yiğitçe direnmesi, kolayından boyun eğmemesi hoşuna gitmişti. Cesarete ve yeteneğe hayran bir padişahtı manın bile cesurunu severdi.
Uzun vadeli düşünüyordu. Tumanı
zanıp Mısır'ı ona emanet etnı*

dinden birini daha kolay kabullenir, düzen daha kolay kurulurdu.
Bu düşüncesini yürürlüğe koydu...
İlk iş olarak, tellallar çıkarıp, Tumanbay'ın ve askerlerinin, silahlarını bırakmak şartıyla, affedildiklerini duyurdu. Yaptıklarından sorumlu tutulmayacak, herhangi bir Osmanlı askerinden farklı davranılmayacaktı.
Tumanbay, duyunca, inanamadı. Yavuz Padişah sertliği kadar mertliğiyle de tanınırdı, ama ondan düşmanını affedecek seviyede bir yumuşaklık beklenemezdi. Herhalde tuzağa düşürecekti. Hayır hayır, Yavuz Padişah, sözü özü doğru bir insandı. Kitabında döneklik yazmazdı. Bir

söz verdi mi, öleceğini bilse tutardı.
Öte yandan boşuna savaştığını biliyordu. Sonu belli bir maceraya atılmıştı. Sonu belli bir macera yüzünden, oluk oluk Müslüman kanı dökülüyordu.
Bir mektup gönderdi. Affedileceği yolundaki söylentilerin gerçek olup olmadığını sordu.
Yavuz Padişah, verdiği cevapta, sözünü tekrarlıyor, silahını teslim etmesi halinde yaptıklarından sorumlu tutulmayacağını söylüyordu.
Kardeşler arasındaki bu kavga daha fazla dallanıp budaklanmamak, iki milletin arasına daha fazla kan girmemeliydi.
Tumanbay, Yavuz Padişahın mektubunu birkaç kere okudu. Komutanlarına baktı:
"Osmanoğlu haklı," diye mırıldandı, "gayri silahlara veda zamanıdır."
Etrafındaki beyler ise, bu fikre şiddetle karşı koydular:
'Teslim olmak da ne oluyor? Sağ kaldığımız müddetçe

Osmanoğullanna buralarda rahat, huzur yoktur. Baskınlar vereceğiz. Umulmadık zamanlarda ortaya çıkıp vuracağız. Vurduktan sonra da beklenmedik şekilde ortadan kaybolacağız. Çevreyi iyi tanımamız işimizi kolaylaştıracak. Kan kusturacağız!"
"Peki," dedi Tumanbay, "bu şekilde Mısır'ın kaderini değiştirebilecek miyiz? Osmanlıları Mısır'dan atabilecek miyiz?"
"Mümkün değil. Zaten birkaç bin askerimiz kaldı. Bu kadarcık bir kuvvetle Osmanoğullannı yurdumuzdan çıkaramayız."
Tumanbay acı acı güldü:
"Siz kendinize eğlence mi ararsınız? Ben bunca Müslüman kanı akıtmış olmanın Rûz-i Mahşerdeki hesabını düşünür, kahrolurum. Siz ise hâlâ kan peşinde koşarsınız? Anlamaz mısınız ki, artık herşey bitti. Kader tecellî etti. Alın yazısından kim kaçabilmiş ki, biz kaçalım? Elimizden gelen herşeyi yaptık, olmadı. Artık kan aksın istemiyorum."
Beylerden bazıları köpürerek, bazıları söylenerek yanından ayrıldılar. Bazıları da baş sallayıp Tumanbay'a hak verdiler.
Peşine düştüğü günden beri, adım adım Tumanbay'ı izleyen Ali Bey, aynı gece Kölemen karargâhını bastı. Çatışma iki saat sürdü.
Osmanlılar ilk andan beri üstündü. Tumanbay'ın bitkin, üstelik de gönülsüz birliğini darmadağın ettiler.
Tumanbay, son bir ümitle kendini Nil Nehri'ne attı...
Karşıya yüzecek, belki bu sefer de canını kurtaracak» ı

Fakat sular hırçındı. Nehrin ortasına geldiğiri(l
dişi için hiç bir zaman düşünmediği bir ölü m İr '""
buruna geldiğini düşündü. Boğulacaktı

Mi

Pek de farkında olmadan bağırıp imdat istedi.
Nehir kıyısında vuruşan Osmanlı askerleri, imdat çığlığını duydular.
"Çıra tutuşturun," diye seslendi biri, "kıyı tarafına gelin, ırmakta bir şeyler oluyor."
Meş'âleler yandı. Irmak boyu gündüz gibi aydınlandı...
Tumanbay çaresiz çırpınışlarla kıyıya ulaşmaya çalışıyordu. Ali Bey kement atılmasını emretti.
Birinci, ikinci, üçüncü ve nihayet dördüncü kement...
Dördüncü kementte yakalanmıştı.
"Kader!" diye adetâ inledi. Kendini bıraktı.
Onu kıyıya çektiler. Ali Bey, yiğit düşmanını saygıyla selâmladı:
"Endişe buyurulmasın," dedi, "Padişahımızın kesin talimatı var, sizi sağ salim huzuruna istiyor."
Tumanbay biraz rahatlamıştı. Gerçi Yavuz Padişah, teslim şartıyla affedileceğini vâdetmişti, ama teslim olmamış, yakalanmıştı. Bu durumda verdiği sözü tutmasını bekleyemezdi. Kaderine razı olacaktı.
Bileklerini birleştirip uzattı:
"Ellerimi bağlayınız, zira esirlerin elleri bağlanır."
Tumanbay'ın bu arzusunu, Ali Bey, istemeye istemeye yerine getirdi. Fakat ip kullanmadı. Temiz bir mendille Mısır Sultanının ellerini arkasına bağladı...
Vakit kaybetmeden, Tumanbay'ı, Yavuz Padişaha götürecekti. Ölüler gömülüp yaralılara bakıldıktan sonra yürüyüş emrini verdi.

***

Tumanbay'la birlikte Mısır'ın tanınmış komutanlarından bir çoğu esir alınmıştı.
Huzura önce Kurtbay çıkarıldı...

Kurtbay, Osmanlıları çok uğraştırmış bir komutandı. Çok kan dökmüştü. Pişman olmuş bir hali de yoktu.
Gözlerini Yavuz Padişahın yüzüne çivilemiş, kırpmadan bakıyor, bakışlarıyla hâlâ meydan okuyordu.
Padişah, yüzüne dik dik bakılmasına sinirlendi. Bu adam kendini ne sanıyordu?
"Sen nasıl kumandansın böyle," dedi, "şecaatma ne oldu?"
Pervasızca cevap verdi Kurtbay:

"Şecaatim bakidir."
"Askerime ne yaptığının farkında mısın?"
"Elbette, tamamen farkındayım. Kırdım, geçirdim. Bastım, dağıttım. Alanbay, Tumanbay ve ben... Üçümüz sizi öldürmeye yemin etmiştik. Lâkin Zülcelâl izin vermedi."
Padişahın yüzünde hafif bir tebessüm gölgelendi. Sonra yine kaşları çatıldı.
"Kudretimizi gördün, ne düşünüyorsun?" diye sordu.
"Bizi yenmeniz kudret ve maharetiniz yüzünden değildir."
"Ya nedendir, çorbacı?"
"Dünya halidir. Dünyada her başlangıcın bir sonu var. Devletlerin ömrü de insanların ömrüne benzer. Doğarlar, büyürler ve ölürler. Mısır öldü. Osmanlı Devleti de ölecek. Bundan kimsenin şüphesi olmasın!"
Yavuz Padişahın yüzü pençe pençe kızardı, bazı doğrular vardı ki söylenmemeleri gerekiyordu.
"Ağır konuştun. Kumandanlar bin düşünmeli, bir söylemelidir. Yiğidin gırtlağı dokuz boğum denmiştir. Sen ise hala dilini tutmasını öğrenememişsin. Devleti yık.ı
heplerin başında ulemâ ve ümerânın millet il<- ı
ması gelir. Bizim böyle bir derdimiz yok hamdol
ha çok yaşarız."

Muhafızlara döndü:
"Götürün, rahat ettirin. Hakkındaki hükmü sonra düşünürüz."
Kurtbay, silkindi, muhafızları itti:
"Padişah iseniz beni hemen öldürtürsünüz, yalvarırım esaret işkencesine bırakmayınız." Yavuz doğruldu. Ellerini beline dayadı:
"Yiğitliğin haddi tecâvüz edilmesin kumandan," diye gürledi, "muradın Allah'a ulaşmaksa, onu pösteki üstünde ibadetle de yapabilirsin. Artık git, bizi daha fazla zorlama."
Kurtbay, çıkar gibi yaptı. Sonra birden dönüp Yavuz Padişaha saldırdı:
"Şimdi yeminimi tutup seni öldüreceğim!"
Elinde, kuşağının arasına sakladığı küçük, ama zehirli bir hançer parlıyordu.
Nöbetçiler boş bulunmuş, Kurtbay, Padişaha ulaşmıştı.
Elini kaldırdı...
Hançeri saplaması an meselesiydi.
Yavuz Selim, çevik bir hareketle yana kaydı. Kurtbay'ın hamlesini boşa çıkardıktan sonra, bileklerinden yakaladı. Kurtbay, debeleniyor, fakat Yavuz Padişahın aslan pençesini andıran ellerinden bileklerini kurtaramıyordu.

Hançer yere düştü.

Yavuz Padişah, Kurtbay'ı nöbetçilere bıraktı. Yerine oturdu. Gözlerinin içine hışımla baktı. "Bunu dahi esaret acısına verip affettik," dedi, "kararımızı değiştirmeden götürün şunu."

Ne var ki Kurtbay öldürmeyi veya ölmeyi iyice kafasına koymuştu.

"Alçak!" diye bağırdı Padişahın yüzüne, "lânetli katil!"

Bağırıyor, muhafızların kollarında tepmiyor, ağzına geleni söylüyordu.

Yavuz Padişah, bir an için hançerine el attı. Fakat aniden durdu. Hazret-i Ali'yi hatırlamıştı. Yüzüne tüküren adamı nasıl affettiğini düşündü. Tertemiz dâvasını kiniyle kirletmemeliydi.

Kendini sakinleşmeye zorladı. Eliyle "götürün" işareti yapü.

"Bugün ne yaparsan yap, muradına nail olamayacaksın Kurtbay. Ama yarın, öbür gün bu kadar sabır gösteremeyebiliriz. Canın tatlıysa herzelerine devam etme."

Muhafızlar Kurtbay'ı dışarı sürüklerken, Tumanbay'ı huzura aldılar.

Yavuz Padişah, Tumanbay'ı görünce acımtırak bir gülüşle güldü:

"İşte ancak Mısır'ı fethettik" diye mırıldandı.

Tumanbay, Osmanlı karargahına geldiğinden beri saygı görmüş, sultan oğlu sultan gibi top atışıyla karşılanmış, Padişahla görüşeceği zamana kadar kalacağı eve mehter eşliğinde götürülmüştü.

Yavuz Padişah, Tumanbay'ı ayakta karşıladı.

"Buyur ey Arap Sultanı Tumanbay. Hoşgeldin."

Tumanbay, Padişahı selamladı. Gözleri bulutluydu. Rengi kaçmıştı. Üzüntüsü her halinden okunuyordu.

"Hoşbulduk ey İslâm Padişahı, hoşbulduk."

Kendisine "İslâm padişahı" denmesi hoşuna gitmişti, gülümsedi:

"Mahzun olma. Harp talih işidir. Biz Allah'a duâ etmiştik. İslâm'a hizmetimiz geçecekse bizi muzaffer et diye el açmıştık. Neticeyi görüyorsun."

Tumanbay acılı bir gülüşle yere bakıyor, susuyordu.

"Bu acılı gülüşü hakaret mi kabullensek, yoksa iltifat mı deyip geçsek?"

Tumanbay ağır ağır, tane tane konuştu:

"Ne o, ne öteki Padişahım, duanıza benzer bir duâ da ben etmiştim. Yenildiğime göre, demek Cenâb-ı Hak, hizmette sizi istihdam etti. Mübarek olsun."

Yavuz Padişahın içinde fırtınalar koptu...

İbni Kemâl "Allah!" diye kısık bir çığlık attı...

Zenbilli Ali Cemali efendi sevinçten ve mutluluktan, doksan dokuzluk kehribar teşbihini elinden düşürdü.

Ağlıyordu.

Yavuz Padişah, Tumanbay'a bir soru daha sordu:

"Yani sonuçtan memnun musun?"

"Kendi halimden memnun değilim, lâkin İslâm adına memnunum."

"Bunca can telef oldu, bunca ocak söndü. Analar, bacılar, çocuklar göz yaşı döktüler. Ah'ları arşa çıktı. İnat etmeseydin, Mercidabık'ta bu iş biterdi. Bu kadar kan akmazdı."

"Vatanımı ellerimle mi ikram etseydim?"

"Yalnız hutbe ve sikkede nâmımız anılsın, gerisi sana mübarek olsun diye haber salmıştık. Tuttun, haberimizi getiren elçilerimizi katlettirdin? Elçiye zeval var mıydı?"

Tumanbay'ın yüzü allak bullak oldu, gözlerini yere indirdi:

"Çok üzgünüm," dedi, fısıltıya benzer bir sesle, "ben onları salmıştım. Emir Alan denen adam, yoldan çevirip katlettirdi. Durumu öğrenince size bir özürnâme yazdım. Ama onu da engellediler. Kölemen beyleri, sizinle aramızın açılmasını istiyorlardı. İhanet şebekesinin ortasında

birkaç sâdık arkadaşımla kala kalmıştım. Ne dışardan gelen sesleri duyabiliyordum, ne de sesimi dışarıya ulaştırabiliyordum."

"Peki, son bir sualimiz daha var Sultan Tumanbay. İslâm birliği sancağı altında Dînine Kitabına hizmete talip misin, yoksa illa sultan kalacağım diye diretecek misin?"

Tumanbay, bakışlarını yerden aldı:

"Hizmete talibim," diye cevap verdi, "Mısır sultanlığını kabul etmem de bundandır. Ama kısmet olmadı. Şimdi beni bağışlar da, hizmet imkânı verirseniz, ölünceye kadar minnettar kalırım."

"Memnun olduk, mesrur olduk, bir yiğidi bağrımıza basmakla sevindik. İmdi istirahat et, yakında yine görüşeceğiz."

Tumanbay, Padişahı selâmladı. Muhafızların ortasında dışarı çıktı.

O çıkarken, yakın adamlarından Sadi Bey huzura alınıyordu. Gözleri karşılaştı. Sadi Bey ağlayarak ayaklarına kapandı:

"Ah Sultanım. Bugünü de mi görecektik."

Tumanbay, Sadi Beyi omuzlarından tutup kaldırdı:

"Artık sultan değiliz Sadi Bey. Dinimizin hizmetinde alelade bir cengâveriz. Öğüdümü dinlersen, sen dahi böyle ol."

Sadi Bey, Mısır'ın, hem en tanınmış komutanlarından,

hem de ilim adamlarından biriydi. Şiir de yazardı. İslâm fıkhı üzerine kitapları vardı.
Boynunu büktü...
Ve Yavuz Padişahın huzuruna boynu bükük çaktı
Selam verdikten sonra, konuştu:
"Sandığımdan çok daha gençmlşslıı!/ r. ı• 11 -•. 11111 ? ?

Yavuz Selim, Sadi Beyin nâmını duymuştu. Az ve öz konuştuğunu, nüktedan olduğunu biliyordu. Konuşturmak için sordu:
"Bu dünyayı nasıl bulursun Sadi Bey?"
"Eh," dedi Sadi Bey, "pek değersiz bulurum."
"Peki ama bu değersiz dünya uğruna niçin savaştın?"
Sadi Bey gözlerini etrafta dolaştırdı. İbni Kemâl ile Zenbilli Hocayı gösterdi, Padişaha:
"Bu sualin cevâbını, benim kadar şu muhterem hocalar da bilir. Savaştım, çünkü Hazret-i Resûlullah Efendimiz 'Malı ve evi için muharebe eden, şehit sevabı kazanır' diye buyurmuşlar. Bu mübarek hadîsin müjdesine mazhar olmak istedim."
"Bu cevap bize yeter. Seni Dersaâdet'te görmek isteriz. Artık kılıcı bırakın, kaleme sarılın. Zira ümmete, en büyük hizmeti, kaleminiz ve kelamınızla verebilirsiniz."
Vezir-i azama baktı:
"Gerek Sultan Tumanbay, gerekse Sadi Bey serbesttirler. Karargahtan izinsiz ayrılmamak kaydıyla istediklerini yapabilirler."
Sadi Beye aff-ı şahaneye mazhar olduğunu anlamıştı.
"Biz zaten kendi vicdanımızın zindanındayız," diye konuştu, "Hünkâr bunu keşfetti ve bu kadar cezayı yeterli buldu. Sağolun Hünkârım."
"Sen de sağol çelebi. Gidebilirsin."
İşler yoluna giriyordu ya, Tumanbay'ı öteden beri çekemeyen bazı Kölemen beyleri, parayla adam tutup, Tumanbay'ı gördükleri yerde şamata yaptırmasalar...
Bunlardan bir kısmı, Tumanbay'ı nerede görseler, "Ya intikam, ya ölüm!" diye bağırıyor, bazıları da, "Allah size zafer nasib etsin Sultanım!" diye kendilerini ayaklarına atıyorlardı.

Giderek bunlara bazı saf insanlar da katıldı. Mısır'ın yeniden dirilmesi, Tumanbay'ın tekrar sultan olması gibi hayaller, yürekten yüreğe yayılmaya başladı.
Yer yer de bu yüzden kargaşa çıktı, Osmanlılarla Mısırlılar arasında vuruşmalar oldu.
Yavuz Padişah, verilen raporları inceliyor, her defasında Tumanbay'ı uyarıyor, taşkınlıkları engellemesini istiyordu.

Tumanbay ise hala işin farkında değildi. Padişaha verdiği sözü unutmuş, içinde yeniden sultan olmak gibi duygular kıpırdamaya başlamıştı.

Tumanbay'ın gizli bazı temaslara giriştiği haberi bardağı taşıran son damla oldu...

"Verdiğimiz fırsatın kadrini bilemedi," diye mırıldandı, "ona kıymak istemediğimizi anlayamadı. Kader!"

İdamım emretti.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yedi Cemâziyelûlâ dokuz yüz yirmi üç Perşembe...

Frenk takvimine göre, bin beş yüz on yedi yılının on dokuz Mayıs'ı...

O gün, Nü sakindi. Çeşitli büyüklükte, tam üç yüz bir parça gemiden meydana gelen Donanma-yı Hümâyûn, Nil sularında sakin sakin sallanıyordu.

Yavuz Padişah, beş yüz muhafızıyla bir gemiye bindi. Donanmayı teftişe gitti.

İskenderiye kalesinden ve gemilerden atılan top sesleri arasında teftişini bitirdi. Dönüşte yanındakilere şöyle diyordu:

"Akdeniz hâkimiyeti de, bu donanma sayesinde hamdolsun bize geçmiştir. Mesrur ve muzafferiz."

Dalgın gözlerle sahili bir süre seyretti:

"İmdi Mısır'daki âlimleri toplayınız, gemilere bindirip Dersaâdete gönderiniz. Muradımız, İstanbul'u ilmin merkezi yapmaktır."

Kahire'ye döndü...

Kahire'de, dönüşünü bekleyenler vardı. Başta Venedik elçileri...

"Büyük Hünkâr," diye söze başladı Venedik elçisi, "Mısır'a ödediğimiz haracı bundan böyle size ödeyeceğimizi

taahhüt ediyor, gecikmeden dolayı özür diliyoruz. Bağlılığımızın kabulünü dileriz."

Biriken sekiz bin altını hemen orada Defterdarın eline saydılar.

"Korku dağlan bekler," derken güldü Padişah, "Venedikliler kılıçtan başka lisandan anlamaz."

Venedik elçileri huzurdan ayrılınca Mekke Şerifi Berekat'ın oğlu Ebu Numeyy huzura alındı.

Mekke Şerifi, Yavuz Padişaha Mekke ve Medine'nin anahtarlanyla birlikte, diğer mukaddes emânetleri göndermişti.

Böylece Mekke Şerifi, Yavuz Padişahın mukaddes topraklardaki hakimiyetini tanıyor, bağlılıklarını bildiriyordu.

Mukaddes emanetleri görünce, Yavuz Selim'in yüreği koptu. Peygamberimizin hırkasını öpüp kokladı. Gözleri yaşarmıştı. Kendisini zorlamasa, hıçkırarak ağlayacaktı.

"Halvet isteriz" dedi titreyen sesiyle.

Herkes çıktıktan sonra, Sakal-ı Şerifi tekrar tekrar öptü. Tekrar tekrar Hırka-i Şerifi yüzüne, gözüne sürdü...

Artık göz yaşlarım saklamıyordu.

"Allahım ne saadet, Allahım ne saadet" diye mırıldanıyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

Sonra secdeye kapandı:

"İlâhî! Aciz, kemter Selim'e bu kutlu saadeti nasip ettin. Senden başka ne isteyebilirim. Mübarek emanetler aşkına kusurlarımı affeyle Allah'ım! Bana mukaddes emânetleri koruyacak gücü ver."

Gün ve gece boyu bazen secdede, bazen elleri ruv
Hem ağladı, hem dua etti.

Ertesi sabah Oruç Reisten <l< | il hllıllı ı

Mı

huzura giren Orhan Bey, Padişahı kızarmış gözlerle karşısında bulunca, telâşlandı. Mukaddes emânetler odanın dört yanına, insan boyu yüksekliğindeki raflara özenle dizilmişti. Durumu anladı.

Padişah, sorgu dolu gözlerle bakıyordu.

Orhan Bey konuşmayınca, sordu:

"Bir maruzatın mı var, Orhan?"

"Acelesi yok Hünkârım."

"Hele söyle de, acele olup olmadığına biz karar verelim."

Dinlenmesi için yalnız bırakmak istiyordu, ama artık konuşmak zorundaydı:

"Oruç Reis'ten hediyelerle iki elçi geldi Hünkârım. Lâkin siz..."

Sözünü kesti:

"Gelsinler."

Huzura iki kişi girdi. İkisi de gençti. Sade giyinmişlerdi. Buna rağmen üzerlerindeki elbise iğreti gibi duruyor, rahatsızlıkları kıpır kıpır kıpırdanmalarından anlaşılıyordu. Belli ki korsan elbisesini çıkarıp, mecburen bu kılığa girmişlerdi.

Diz çöktüler. Padişahı eteklediler.

"Berhudar olun", dedi Padişah, "Oruç Reis gibi şöhretli bir bahriyelinin elçilerini huzur-u şahanemizde görmekle sevindik."

"Sonsuz hürmetlerini sunuyor şevketlüm."

"Biz de onu, karındaşlarını ve yoldaşlarını muhabbetle selamlıyoruz. Oruç Reis, rahmetli karındaşımız Korkud'la iyi münâsebetler kurmuştu. Biz haylicedir devlet işlerin-

den fırsat bulup ilgilenemedik. Bu yüzden bize kırılmasınlar. Çünkü biz onlara kızgın ve kırgın değiliz

imdi Donanmayı Hümâyûn çok yakında Dersaâdete dönecek. Akdeniz'in dirliğini yine Oruç Reise ve ahfadına ısmarlayacağız. Görelim nasıl hizmet edersiniz."

"Başımızla beraber şevketlü Hünkârım."

Arük Akdenizin dirliği güven altındaydı.

***

Asker İstanbul'a dönmek istiyor, fakat sesini Padişaha duyuramıyordu...

Heyetler seçip vezirlere başvurdular:

"Bu çöllerde ne güna dururuz. Fazlası ziyandır. Yapacağımızı yaptık, alacağımızı aldık. Hünkâra söylensin, avdet edelim."

Heyetleri dinliyor, yerinde buluyor, ama iş, durumu Hünkâra arzetmeye gelince, hemen hepsi aynı şeyi söylüyordu:

"Biz bunu Padişaha söyleyemeyiz."

Nihayet bir çâre buldular. İbni Kemâl'e gittiler:

"Mevlana hazretleri, Padişah sizi kırmaz, sözünü dinler; deseniz ki, asker kullar dönmek ister."

"Ya siz?" diye sordu İbni Kemal.

"Biz dahi isteriz. Maksada ulaştık. Allah'ın izniyle Mısır fethedildi. İdâri bütün tedbirler alındı. Asayiş sağlandı. Gayri buralarda yapacak bir şey kalmadı. Boş yere beklemekte mânâ yok. Padişahımız daha iyisini bilir, amma herhalde dönmek evladır."

İbni Kemâl, sakalını çekiştirmeye başladı. Bir zamanlar İran yolunda olanları hatırlıyordu. Bazı vezirler, I [em dem Paşaya rica etmişler, Yavuz Padişahı, dönmeye Ikın» etmesi için ricacı göndermişlerdi. Hemdcıı I1
Padişahın çocukluk arkadaşı, cand
leyken, Padişah, gözünü kırımı ı

cellâda teslim etmişti. Bu defa kendisi ricacı gitse, hocalığına bakmaz, aynı şeyi yapabilirdi. Ancak askerin durumundan Padişahı haberdar etmemek de büyük bir yanlıştı. Karışıklık çıkarsa, bunun vicdanî sorumluluğunu taşıyamazdı.

Kararını verdi. Padişahla görüşecek, söylenmesi gerekeni söyleyecekti.

Huzura kelle koltukta girdi...

Sanki Padişah, İbni Kemâl'in gelmesini bekliyordu.

"Mevlana," dedi, "hal nicedir, ahalinin yahut asker kulların bir isteği var mı?"

İşi biraz olsun kolaylaşmıştı. Rahat bir nefes aldı:

"Beli Hünkârım!" dedi, "dün gece uykum kaçtı, hava

almaya çıktım. Kulağıma yanık bir türkü çalındı. Çok hoşuma gittiği için hemen kaydettim. İzin verirseniz okumak istiyorum."

"Buyur," dedi Padişah, gülmesini yutkunarak, "oku bakalım."

İbni Kemal, yarım saat önce yazdığı şiiri okumaya başladı:

"Nemiz kaldı bizim mülk-ü Arab'da?
"Nice duruyoruz Şam ü Halep'de?
"Cihan halkı kamu ayş ü tarabda,
"Gidelim biz dahi Rumellerine!"

Sustu. Şimdi herşey olabilirdi. Fakat hiçbir şey olmadı. Padişah kendini daha fazla tutamamış gülüyordu:

"İyi de, Mevlana, karanlıkta bunu nasıl defterine geçirdiğini bir türlü anlayamadık."

İbni Kemal yutkundu, verecek cevap bulamadı.

"Otur hele, otur," dedi Yavuz, köşedeki minderi göstererek, "askerlerimiz bunca şair iseler, kılıcı bırakıp kaleme sarılsınlar. Lâkin bu şiirde Mevlana kokusu alıyoruz."

İbni Kemâl, artık inkar etmedi:

"Evet Hünkârım, durumu arzetmek için ben uydurdum."

"Öyle olsun bakalım. Muradınız bizim dahi murâdımızdır. Yarın hazırlıklara başlanmasını emredeceğiz. Çok yalanda Ordu-yu Hümâyûn yola çıkacak. Planlarımızı yaptık. Buradan kara yoluyla Şam'a gideceğiz. Şeyhü'l-Ekber Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin türbe ve camii umulur ki emrimiz mucibince inşa edilmiştir. Orada bir cuma namazı kılıp Halep'e geçeceğiz. Sonra da ver elini İstanbul..."

İbni Kemal iç çekti, dalgın dalgın mırıldandı:

"Ver elini İstanbul."

"Çok özlemiş gibisin."

"Özlenmez mi, Hünkârım, dünyanın incisini kim özlemez."

"Biz dahi özledik."

"Dersaâdete haber salalım, Hünkarım; sizi şanınıza layık karşılamak için hazırlık yapsınlar."

"Hayır Mevlana, istemez; onu dahi düşündük. Şehri gecenin bir vakti, merasimsiz gireceğiz. Vaveyladan hazzetmeyiz. Alkışlara kapılıp, nefsimizi dizginleyememekten korkarız."

"İyi söylersiniz de, Hünkârım; halk, zaferleri alkışlamak ister."

"Zafer Allah'ın bir ihsanıdır nesini aTkışlayacakl.uV İli sana karşı yapılması gereken şey şükünlın Hini .mu.ı ğanlandırmak isteyen varsa, dua etsin N<

bir sefer daha tamamlandı. Dönelim. Bakalım ki Allah ve celle hazretleri, yolumuzu ne yana çizer."

İbn-i Kemâl hayran hayran padişahını dinliyordu. Söz buraya gelince sormadan yapamadı:

"Kısmetse yeni sefer hangi aleme şevketlüm?"

Yavuz Selim iç çekti:

"Galiba ahiret âlemine hocam!"

İbni Kemal'in ruhu ürperdi. Belirgin biçimde titredi:

"Hâşâ" dedi sadece.

Sonra ne bir şey sordu, ne de Padişah bir şey söyledi.

İbni Kemâl izin isteyip huzurdan çıktı.

***

Mısır artık Osmanlı Devletine bağlıydı...

Yavuz Padişah adına, Mısır'ı, eski Halep Saltanat Naibi Hayr Bey yönetecekti.

Buna sadece Sadrazam Yunus Paşa itiraz etti. Hayr Beyi öteden beri sevmezdi. Vaktiyle aralarında bir tartış-ma geçmiş, Yunus Paşa, bunu unutamamıştı. Padişaha biraz fazla yakınlığına da itirazı vardı.

Bir ikindi sonrası huzura çıktı:

"Maruzatım var Hünkârım, destur verir misiniz?"

"Söyle bakalım, nedir derdin?"

"Mısır'ı aldık, lakin bir Mısırlıya emanet edip dönüyo-ruz, içim rahat değil."

"Hayr Beyi mi söylersin Paşa?"

"Beli Hünkârım, onu söylerim, cüretimi mazur görün amma, vezir-i azaminiz olarak bunu söylemek zorunda-yım."

"Peki, maslahat nedir, niçin azledelim?"

"Çünkü bizden değil."

Yavuz Padişahın kaşları yaylandı:

"Bizden değil demekte kastın nedir? Bu adam Müslü-man mı?"

"Müslüman."

"Kendimizi bildik bileli de Osmanlı'nın hizmetinde mi?"

"Hizmetinde, velakin..."

Elini hışımla kaldırdı, Sadrazamın sözünü kesti:

"Adam Müslüman, adam yıllar yılı Osmanlı hizmetin-de. Amma veziriazamımız beğenmez. Paşa, bir insan, başka nasıl bizden olur?"

Yunus Paşa, bir cevap bulup veremedi. Geçerli sebebi olmadığını kendisi de biliyordu. Başını indirdi. Huzurdan çıktı.

Padişaha Hayr Beyi azlettirememişti, ama kendisi de kabuUenmemişti. Onu Padişahın gözünden düşürmek için elinden geleni yapacaktı.

Hakkında bir sürü iddia ortaya attı...
İddialar dilden dile yayıldı...
Hayr Bey, bunları duyunca, kaynağını kestirdi. Doğru Sadrazama gitti. Sadrazam, kendine yandaş bazı vezirlerle birlikte oturuyordu.
Hayr Bey, yaklaştı. Kendisiyle ne alıp veremediği olduğunu sordu.
"Ben Osmanlıyım, sen Kölemensin! Osmanlılarla Kölemenlerin alıp veremediği olmasa, kalkıp buralara geltmv dik."
Bu sözler, hele de söylenme biçimi Hayı Hrylıı lı döndürmüştü. Bağırmaya başladı:
"Senin şu yaptığın fitne çıkarmak) ı
dişahın kurmaya çalıştığı İslam lıiılı

Sadrazam, öfkeyle yerinden fırladı:
"Haddini bil edepsiz!"
Hançerine davrandı...
Hayr Bey de hançerine el atmıştı...
Vuruşmalarını engellediler. Fakat atışmalarını kimse engelleyemedi. Birbirlerine çok ağır sözler söylediler.
Kalabalık içinde tartıştılar. Birbirlerine ağır sözler söylediler.
Yunus Paşa, tekrar Padişahın huzuruna çıktı...
"Dönmeden Hayr Beyi azlet Hünkarım, bu adam murdar herifin biridir."
Padişah, dönüş hazırlıklanyla meşguldü. Yerli yersiz bu konunun getirilmesinden bıkmıştı.
"Sabret," dedi, "sağ salim dönelim, İstanbul'da mabeynimizde görüşür, icap ediyorsa azlederiz. Fakat Hayr Beyden daha kabiliyetlisini nereden bulmalı?"
Yunus Paşa dudak büktü:
"Hangi kabiliyet Hünkârım? Bu murdar herife iki keçi bile teslim edilmez."
"Sözlerine dikkat et Paşa, murdar dediğin benim sancakbeyimdir."
"İsterse cihan padişahı olsun, doğruları söylemekten asla kaçınmam. Ordunun yansı telef olup kum çöllerine gömüldükten sonra fethedilen Mısır'm bir hâin Kölemen'e verileceğini bilselerdi, kullar peşinize takılıp buralara kadar gelmezlerdi."
Bu sözler açık bir meydan okumaydı. Üstelik iradeye karşı çıkmaktı. Bunu hazmedemezdi.
"Vir mührü!" diye gürledi.
Yunus Paşanın dili bir anda tutuldu, ama iş işten geç-

misti. Söylenmemesi gerekeni söylemenin bir bedeli vardı. Bedelini ödeyecekti.

Bir şeyler kekeledi. Fakat Yavuz Padişah kararlıydı, hırsından dişlerini sıkıyordu:

"Vir mührü dedim... Seni vezaret-i uzma makamından azlittük!"

Yunus Paşa çaresiz Mühr-ü Hümâyûnu çıkardı. Üç defa öpüp, basma koyduktan sonra Padişaha uzattı.

Padişah mührü aldı:

Taa başından beri bu sefere karşı idin Yunus Paşa. İnadın kırılır ümidiyle seni sadrazamlığa getirdik. Velakin, bu sefer de, vezirlerimle, beylerimle sürtüştün, aralanna rekabet soktun, fitne döktün. Binlerce Ümmet-i Muhammed bu seferin yüceliğini kavramış, bu yolda can vermiş, kan akıtmış, lâkin sen akranın olmayanlarla makam yarışma kapılmışsın. Bizim tâyin ettiğimiz valiye murdar, hâin dersin. Huzur-u şahanede densizlik etmenin cezasmı bilmez misin?"

İş sarpa sanrıca, Yunus Paşa, can derdine düşmüştü.

"Aman Hünkârım, emana geldim!"

"Defol!"

Yunus Paşa, süklüm püklüm çıktı.

Az sonra aynı kapıdan İbni Kemal giriyordu. Padişahı üzgün görünce sebebini sordu.

"Veziriazamın densizlikleri, Mevlana; herif hâlâ bizi anlayamamış. En yüksek makama getirdiğimiz haldi, bir valiyi kıskanıyor; utanmadan, sıkılmadan ona hâin, murdar diyor, herkesin içinde hançerlemeye çalışıyor."

Bir haberci girdi.

"Dersaâdet'ten geliyorum, Hünkanm. Hersekz;ulr Ah med Paşa sizlere ömür."

MISIR'A 1 »t m : ı

Yavuz Padişahın başı önüne düştü.

Bir süre öylece kaldıktan sonra, İbni Kemal'e baktı:

"Dünya bu kadarlık bir dünya işte Mevlana hazretleri," dedi, "bir varmış bir yokmuş... Didişmeye değer mi?"

İç çekti:

"Allah Hersekzade'ye gani gani rahmet eylesin. Kendisine bazen sert davranırdık, amma sevgimiz ve muhabbetimiz kadimdi."

Yerine Karaman Beylerbeyi Hüsrev Paşayı tâyin etti.

***

Osmanlı ordusu, şanlı padişahıyla birlikte İstanbul'a dönüyordu...

Yavuz Padişah, doru atının üstünde zafer abidesi gibi; görenler "maşallah" demekten alamıyordu kendini.

Bir tarafında İbni Kemal, bir tarafında Ali Cemali...

Bu manzara Yavuz Padişahı öyle bir keyiflendirmişti ki, birden çocuklaşıp atını dörtnala kaldırdı.

Hocaları onu dörtnala takip ettiler.

"Yarıştır ha!" diye bağırdı Padişah, "yetişin..."
İbni Kemal hocayla başa baş gidiyorlardı.
Bir ara İbni Kemalin atı bir su birikintisine bastı.
Cılk çamur sıçradı etrafa. Bir parçası da Yavuz Padişahın ak kaftanına bulaştı.
Padişah, atını yavaşlattı...
Sonra durdurdu...
Çamura bulanmış kaftanına bakü.
"Eyvah!" diye geçirdi içinden, Zenbilli; "gitti bizim Kemal, azarlanacak."
İbni Kemal'in yüzü alabildiğine sararmış, bakışlarını yere çevirmişti.

Gönül adamıydı. Bu yüzden azarlanırsa, herşeyi bırakır, hiç kimsenin kendisini tanımadığı bir yere yerleşip dünyadan elini eteğini çekerdi.
Dikkatsizliğine kızdı...
Atina kızdı...
Kalp çarpıntıları içinde azarlanmayı bekledi.
Yavuz Padişahta ses yoktu. Bütün cesaretini toplayıp baktığında, kaftanını çıkarmaya çalıştığını gördü.
Aynı zamanda Yavuz Padişah da hocasının yüzünü görmüş, endişelendiğini anlamıştı. Gülümsedi:
"Telâşa gerek yok efendi hazretleri," dedi, "eğer korktuğun şeye uğramaklığın lâzım gelseydi, İstanbul'a dönmeyi teklif ettiğin gün basma gelirdi. Nöbetini savdın."
Kaftanını itinâ ile katladı. Esvapçıbaşma uzattı:
"Bu kaftan, biz ölene kadar özel hazînemizde muhafaza edilsin. Biz ölünce de tabutumuzun üstüne örtülsün. Vasiyetimizdir."
İbni Kemal'e döndü:
"Senin gibi bir âlimin atının ayağından sıçrayan çamura bulanmak, bizim için en büyük şereftir. Allah'ın huzuruna çamurlu kaftanımızla çıkmak isteriz."
"Estağfirullah, Hünkârım. Biz kimiz ki..."
Padişah, Zenbilli'yi de işaret ederek, konuştu:
"Siz, teker teker birer dünya, ikiniz birden bir kâinatsınız."
Biraz durduktan sonra, kafasından geçenleri hocaları na açtı:
"Piri Mehmed Paşayı vezâret-i uzmâ nıakaınıiKİ.ı i'.nı mek isteriz. Bunca bekledik. Pişmesi için lus.ıt verdik Kendisini taa baştan beri dûfûnûl >

İbni Kemal tasdik mânâsına başını salladı:
"Çok münâsiptir şevketlüm."
Ehramlar çok gerilerde kalmıştı...
Ordu-yu Hümâyûn eve dönüyordu.

***

Venedik'in Kıbns haracını getiren elçi Bartolomeo Contarini, Padişahtan rica etmiş, onlarla birlikte İstanbul'a gitmek için izin koparmıştı.

Contarini, hem kılığı, hem Osmanlılara tuhaf gelen davranışları, hem de bozuk Türkçesiyle önceleri asker içinde alay konusu olmuş, ama sempatisiyle kendini kısa zamanda herkese sevdirmişti.

Kırk yaşlarında, cin bakışlı, ablak yüzlü, aceleci bir adamdı. Sürekli gülümser, bir de sık sık kaşlarını çekiştirirdi. Öyle ki, bu yüzden kaşlarında pek kıl kalmamışü.

Osmanlıların arasına karıştı kanşalı, Osmanlılar gibi sakal uzatmış, bıyıklarını da onlar gibi kıvırmıştı. Her konak yerinde kalem kâğıt çıkarıyor, birşeyler yazıyordu.

Cafer Ağa, adamın yazdıklarını merak eder dururdu. Bir münâsip fırsat bulunca sordu:

"Çorbacı, ikide bir ne karalıyorsun öyle?"

Bartolomeo Contarini bir gözünü kırptı:

"Sizi yazıyorum Senyör Cofer" dedi.

İsmini doğru dürüst telâffuz edememesi Cafer Ağaya kahkahalar attırdı.

"Cofer değil bre çorbacı, Cafer Cafer."

"Cofer Cofer!"

"Hay Allah müstehakmı versin gavurun oğlu! Neyse, söyle bakalım, bizim neyimizi yazıyorsun?"

"Herşeyinizi. Görebildiğim, anlayabildiğim kadarıyla

bütün özelliklerinizi. Adetlerinizi, ibâdete olan düşkünlüğünüzü, Padişaha bağlılığınızı, savaşlarınızı filan. Eh, ne yapalım, iki oğlum var, onlara iyi bir miras bırakabileceğimi sanmıyorum. İlerde bu hatırat işlerine yarar belki. Hiç olmazsa bilmem kaç kuşak sonraki torunlarım hatıralarımı satıp para kazanabilirler."

"Amma da uzun fikirlisin bre kefere! Bilmem kaç kuşak sonrasını düşünmenin âlemi var mı? Rızkı veren Allah'tır."

"Peki, siz oğullarınıza miras bırakmaz mısınız?"

"Bırakmaz olur muyuz? Başta din iman. Sonra namus, dürüstlük, cesaret, sadakat; bir de kılıç ve at. Adam olmaya niyetli olana bunlar çok şeydir. Adam olmayana dünyânın tamamını miras diye bıraksan, zaten har vurup harman savurur."

Venedik elçisi kalemine sarıldı:

"Dur yavaş! Şu söylediklerini mutlaka yazmalıyım. Enteresan, çok enteresan Senyör Cofer..."

Cafer Ağa bezgin bir tavırla elini salladı:

"Cofer değil ağzı yardası, Cafer Cafer!"

"Mil pardon. Cofer Cofer."

Yazmayı bitirdikten sonra:

"Boğazım kurudu," dedi, "içecek bir şey bulunmaz mı sende?"
"Var elbet, su, ayran, pekmez şerbeti. Hangisini ister-sin?"
"Hiçbirini," dedi yüzünü buruşturarak, "şarabı tercih ederim."
Bu sefer Cafer Ağanın yüzü buruştu.
"Bana bak fecere, bu sözünü duymamı
ca ordugâhta dediğin nesnenin damluMitıı İnil ı
MİNİK \ lı< m.Kİ

Haram içicilerden olsaydık Cenâb-ı Hak bize kutsal top-raklan ihsan etmez, mukaddes emanetlere sahip seçmez-di."
"İyi ama siz ne ile eğlenirsiniz? Sarhoş olmadan insan neşelenemez ki!"
"Hadi ordan! Neşelenemezmiş. Bak etrafına şöyle, asık yüzlü tek insan görecek misin?"
"Bunun sırn nedir?"
"İnanç çorbacı, inanç! İnanan insan, inancının icâbını yerine getiren insan, mes'uttur. Biz eğlenceyi Allah yo-lunda gaza etmekte buluruz. İşret sofrasında teselli ara-mak âcizlere hastır."
Gözlerinde kuyruklu yıldız gibi ışık saçan noktalar iç içe girdi. Keyifli keyifli bıyık burdu:
"Bizim gibi sakal bırakıp bıyık uzatmakla bizi anlaya-mazsın çorbacı. Bizi gerçekten tanıyıp anlamak istiyor-san, ruhumuzu besleyen gıdanın sırnna ermelisin. Ere-mezsen ne yazsan noksan, ne desen eksik kalır. Bizi, biz-den olmayanlar anlayamaz. Duygulanmızı, yetişme tarzı-mızı bilmeyenler, kalbimizi, ruhumuzu ve düşüncelerimi-zi avuçlayan İslâm'ın ulvî kaidelerine uymayanlar, bizim hakkımızda hüküm veremez. Bu bakımdan, çorbacı, yaz-dıklannı bir değer olarak kabul etmiyorum. Ama korka-nın yazdıklann dediğin gibi torunlarına intikal ederse, onlar da çoğaltıp bizim torunlanmıza okuturlarsa hakkı-mızda noksan, sathî, ruhsuz kanaatlere vanrlar. Onlan yırt çorbacı, gözümün önünde bütün yazdıklarını yırt..."
Venedik elçisi defteri arkasına sakladı:
"Olmaz öyle şey," diye itiraz etti, "yırtamam. Ben şahsî kanaatlerimi kaleme aldım, gördüğüm, görebildiğim ka-danyla. Yırtamam. Benim için çok değerli bunlar. Torun-lanma en büyük mirasım."

"Yırtacaksın," diye bağırdı Cafer Ağa, "yoksa seni Padi-şah Hazretlerine şikâyet ederim."
"Nasıl istersen; eminim o senin gibi öfkeye kapılmaz. Hem kötü bir şey de yazmadım hakkınızda. Hep iyi şey-ler. Okuyayım mı birazını?"

"Oku hadi..."
Rasgele bir yerden okumaya başladı:
"Ve Sultan Selim, Mısır'ın bütün zenginliklerine konarak muradına erdi. Böylece Doğu siyâsetinde başanlı oldu. Artık Mısır'ın zengin kaynakları OsmanoğuUarmın eline geçmişti."
Başını kaldırdı. Cafer Ağaya baktı:
"Böyle devam edip gidiyor. Gördüğün gibi kötü bir şey yok."
"Aksine," diye gürledi Cafer Ağa, "çok kötü. Bizi anlayamazsın demiştim. Yazdıklanndan belli oluyor. Hey fecere, yâni Padişah Hazretleri sence yalnız Mısır'ın zengin kaynaklanna oturmak için taa nerelerden kalkıp fethe çıktı, öyle mi?"
"Başka ne olabilir?"
"Anlayamamışsın, hiç anlayamamışsın! Sordun mu kendisine? Sormadın. Hocalanyla, vezirleriyle görüştün mü? Görüşmedin. Aklına estiği gibi yazdın."
"Ama..."
''Bak dinle çorbacı. Hamdolsun devletimiz yeterince zengindir. Hem zenginlik peşinde olsak daha kolay seferlere çıkardık. Meselâ: Macaristan'a. Mısır'ı fethetmekten çok daha kolaydı bu. Neden Mısır? Çünkü Hazret-i Padişah İttihad-ı İslama gönül vermiş..."
"Ha," dedi hayretle, "gönül vermeyi anladım, ami öbti rü neydi öbürü?"
M ISI If A İM m. I

"İttihad-ı İslâm..."
"Ne demek, bunun anlamı ne?"
Elini boşluğu tokatlarcasma salladı Cafer Ağa:
"Dünyadaki bütün Müslümanları aynı ideal etrafında toplama azmi. Tek kalp, tek kılıç hâline getirme fikri; anlayabiliyor musun?"
"Pek değil..."
Sert adımlarla Bartolomeo'nun yanından ayrıldı Cafer Ağa, doğruca Otağ-ı Hümâyûna gitti. Şevketlü ile görüşmek istediğini bildirdi.
Kedhüda Bey, Cafer Ağanın öfkesini anlamaya çalışarak sordu:
"Bir derdin mi var?"
"Hamdolsun. Efendimizin sayesinde yok."
"Görüşme isteğin umûr-u devletle mi alâkalı?"
"Biraz öyle."
"Şunu açıkça söylesen de ona göre davransak nasıl olur?"
Cafer Ağa, zaten kızgındı, ateş değmiş barut gibi patladı:
"Nene lâzım niçin görüşmek istediğim? Efendimize ha-

ber ver, Cafer Ağanın huzura çıkmak istediğini söyle, üst yanı Şevketlüye ait. Billahi bu oyalama yüzünden töhmette kalırsın. Öyle yaptınız da Yunus Paşanın köylünün malına el atıp sattığını efendimize duyurmadınız. Amma kader adalet etti. Yunus Paşa bir başka sebepten cellâda gitti."

O sırada Orhan Bey huzurdan çıkıyordu. Cafer Ağa konuşmayı kesip önünü aldı:

"Beyim meded!"

"Hayrola Cafer Ağa, bir hacetin mi var?

"Var beyim, hacetim efendimizle görüşmek."

Orhan, Kethüdabey'e baktı:

"Cafer Ağa sâdık bendedir, arzu ettiğinde görüşebileceğini efendimiz irâde buyurmuşlardı. Daha ne eğlersin?"

Kethüdabey, ellerini oğuşturdu:

"Hacetini öğrenmek istemiştim sâdece," diye konuştu, "yoksa efendimizin önüne set olmak ne haddimize."

"Görüştür öyleyse" diye homurdandı Cafer Ağa.

Kethüdabey, Otağ-ı Hümâyûna girdi.

"Gelsin bakalım," dedi Yavuz Padişah, "muradı neymiş anlayalım."

Cafer Ağa etek öptükten sonra, Venedik elçisinin notlarından hararetle söz etti, mahzurlarını sıraladı.

Padişah sadece dinliyor ve gülümsüyordu. Sözleri bitince,

"Üzülme," dedi, "hassasiyetini tebrik ederiz, lâkin telaşa gerek yok. Varsın dilediğini yazsın. Bizim de tarihçilerimiz, vakanüvislerimiz var, onlar herşeyi anlayarak, bilerek yazıyorlar; torunlarımız şayet bizimkilere itibar etmez de frenkleri okurlarsa, hele onların yazdıklanyla hükme varırlarsa, veyl onlara! Biz ne yapabiliriz?"

Cafer Ağanın heyecanı yatışmamıştı:

"Destur ver, keferenin defterini başında paralayayım Hünkârım."

Yavuz Padişah, elini kaldırıp Cafer Ağayı susturdu:

"İşte ondan sonra hakkımızda büsbütün kötü yazmaya başlar..."

"Haklısınız, ben bunu düşünememiştim. Mût&de nizle..."

Etekledi. Çıkmak üzereyken, Padişah, onu durdurdu:

"Geldin madem, eğlen biraz. Onca hizmetin var; sen de Orhan gibi, Sanoğlan gibi ihsan kabul etmezlerden misin? Hâlâ çorbacı rütbesinde neylersin? Önümüze getirilen raporların çoğunda Cafer Ağa ismi var, kahramanlık-

ların övülüyor, lâkin kimsenin aklına Cafer Ağayı terfi ettirmek gelmiyor. Ne dersin? Başçavuşluğun vakti gelmedi mi?"

Boynunu büktü:

"Şevketlüm bilir."

Yavuz Padişah el çırptı, içeri giren Kethüdabey'e:

"Tez Cafer oğlumuz Başçavuşluğa terfi ettirilsin, fermânımızdır."

Cafer Ağaya döndü:

"Yakın zamanda inşaallah paşa olarak karşımıza çıkarsın, haydin mübarek ola... Üzülme bu ihsan değildir. Borcumuzu ödüyoruz."

"Estağfirullah şevketlü Hünkârım, kul kısmına ne borcunuz olacak? Himmet ettiniz."

Daha cafcaflı söz etmesini bilmiyordu, Cafer Ağa; saray adamı değil, serhad eriydi. Etek öpmek için eğildi, fakat Yavuz Padişah iki elini birden uzatmıştı. İşte buydu ihsanların en büyüğü, en yücesi, en değerlisi. Padişahm ellerini öpebilmekti...

Defalarca öptü, başına koydu.

Kethüdabey, şaşkın şaşkın dikiliyor, Cafer Ağanın ne yapıp da bu şerefe eriştiğini düşünüyordu.

Dışarı çıktıklarında kendini tutamadı, sordu:

"Ne yaptın ki Cafer Ağa?"

Ters bir bakış attı Kethüdabey'e:

"Elimizden geleni," dedi, "başka ne yapılır?"

Söylene söylene otağı terketti. Can yoldaşı Lâz Hüsnü ye yetiştirdi müjdeyi:

"Artık seni bölüğüme alır, çorbacı rütbesiyle ödüllendiririm, tamam mı?.."

"İşine uşak," diye tersledi Lâz Hüsnü, "ben hâlimden memnunum."

***

Yollar bitiyor, çöller geride kalıyordu...

Güneş eskisi gibi yakmıyordu artık, rahat soluk alınabiliyordu...

Orduyu eve dönüşün heyecanı sarmıştı. Heyecan giderek artıyor, İstanbul'a yaklaştıkça çocuklar gibi şenleniyorlardı...

Her konak yeri bayram yerine dönüyordu. Cirit oynanıyor, güreş tutuluyor, eğleniliyordu.

Bıyığı balta kesmez haşin yeniçeri çorbacıları bile çocuklaşmıştı adeta, kimse kabına sığamıyordu.

Gün sayıyorlardı.

Onlar gün sayarken, İstanbul halkı sabırsız bir bekleyişe girmişti. Mısır'ın fethini duydukları günden beri, İstanbul, gelin gibi süslenmişti. Sabırsızlık içinde efendisini bekliyordu.

Halk coşkundu. Sabahın köründe sahile iniyor, gece yarılarına kadar ufku gözlüyordu. Padişahı şanına layık bir merasimle karşılayacaklar, çoktan hak ettiği gibi alkışlayacaklardı.

Oysa Yavuz Padişah, böyle bir karşılama istemiyordu.

Sade bir insandı o, sade bir müslümandı. Gösterişten, tantanadan hoşlanmazdı. Alkıştan sıkılır, süslü giyinmekten nefret ederdi. Yalnız yabancı elçileri kabul ederken ve cuma merasimlerine çıkarken padişahça giyinirdi.

O da töreye uymak için... Sefer yolunda onu bir yeniçeriden ayırmanın imkânı yoktu.

Bir gün, Piri Mehmed Paşa dayanamamış, niçin bu kadar sade giyindiğini sormuştu Padişaha. Aldığı cevap dillere destandı.

"Sadrazamların ve dahi vezirlerin süslü giyinmesi, padişahlarına saygıdan ileri gelmektedir. Biz yaratıcımızdan başka kime saygı göstermeye mecburuz ki, böyle bir külfete katlanalım? Yaratıcımız ise, bedenin dışına değil, içindeki iman cevherine bakar!"

Ordu Maltepe'ye gelip konakladı...

Padişahı Maltepe'de karşılayanlar, haftalardır şehrin ayakta olduğunu, gece gündüz kendisini beklediğini söylediler.

"Biz bunu hak etmedik" dedi.

İki çifteli küçük bir kayık hazırlanmasını emretti. Niyeti, yeniçeri kıyafeti giyip yatsıdan sonra karşıya geçmek, kimseye fark ettirmeden saraya girmekti.

İtiraz ettiler, ama dinletemediler...

Diller döktüler, fakat ikna edemediler.

"Gulgule istemez, alkış istemez, dua yeter" diyor, kararında ısrar ediyordu.

O gece kararını uyguladı.

Şehir halkı Padişahı beklerken, o sıradan bir kayıkla karşı kıyıya geçti, sıradan bir yeniçeri gibi aralarından süzülüp saraya girdi.

Ancak saraya girdikten sonra, durumu halka duyurdular.

"Boşuna beklemeyin, Hünkâr, çoktan saraya döndü."

Bunu öğrenir öğrenmez, saraya koştular. Duvarların arkasından saatlerce bağırdılar:

"Padişahımız çok yaşa!"

Padişah, İstanbul'da bir süre dinlendikten sonra, dört Ağustos bin beş yüz on dokuz günü Edirne'ye hareket etti. Kuzey Irak üstüne seferde bulunan Sadrazam Piri Mehmed Paşa da bir süre sonra Edirne'ye geldi. Hemen

huzura cıkü.
"Hünkârım, gazan mübarek olsun!"
"Senin de Mehmed, verecek müjden var mı?"
"Beli Hünkarım. Allah'ın yardımıyla Ane ve Hit kasabalarını fethettik. Gayri Safevî İsmail iyice sıkıştı. Tekmil memleketine kılıçlarımızın gölgesi düşüyor."
"Berhudar ol, Mehmed, aziz ol!"
Padişah, zaferin keyfine varamadan, keyfi kaçtı...
Huzura yalnız zafer haberleri değil, felaket haberleri de geliyordu.
Bozoklu Celâl isimli biri isyan etmişti. Mehdi olduğunu söylüyor, saf yürekli insanları kendisine bağlıyordu. Etrafına 20 bin kadar süvari ve piyade toplamış, Amasya civarını vurmuştu.
Haber, Yavuz Selim'i tahtında sıçrattı:
"Bu ne cüret! Herif hem mehdi olduğunu söyler, hem de Müslüman malını yağmalar; tiz cezası verile!"
Ferhad Paşayı çağırdı.
"Ferhad, seni vezir yaptık, görelim nasıl hizmet edersin?"
"Başımla Hünkârım."
"Git, mehdilik iddia eden Celaliyi tepele. Amma ona kananlara ilişme."
"Ferman Hünkânmındır."
"Ali Beyi yardımcı al ve hemen hazırlanıp yola düş."

Ferhad Paşa, üç gün içinde yola çıktı.
Bozoklu Celâl, karşı koyamayacağı kadar güçlü bir ordunun üstüne gelmekte olduğunu öğrenince, Sivas'a doğru çekildi. Niyeti, savaşmadan İran'a sığınmaktı.
Fakat Ferhad Paşa, buna izin vermedi. Ali Beye yolu kestirdi. Ali Bey Şarkî Karahisar'da Bozoklu Celâl'ı kıstırdı. Ferhad Paşanın yetişmesini beklemeden saldırıya geçti.
Vuruşma bir saat bile sürmedi. Bozoklu'nun çapulcuları çil yavrusu gibi kaçıştılar. Kendisi de kaçmaya çalışırken vuruldu.
Bir bela daha savuşturulmuştu.
Ama Bozoklu Celâl, unutulmadı. Ondan sonra çıkan bütün isyanlar, "Celâlî" olarak anıldı.

***

On beş Mayıs bin beş yüz on dokuz günü, İstanbul, tarihi bir sahneye daha şahit oluyordu...
Bahar güzellemesi kokan güneşli, güzel bir gündü. Padişaha, Barbaros kardeşlerden elçiler geldiğini bildirdiler.
"Huzura alın."

Çok sevinmişti, gülüyordu.
Az sonra sevinci daha da arttı. Bıyıklarını keyifle burdu. Barbaros kardeşlerin elçileri, Cezayir'den güzel haberler getirmişlerdi. Söylediklerine göre Barbaroslann gücü hızla artmıştı. İspanya gibi denizci, Venedik gibi vurucu güçlerin korkulu rüyası haline gelmişlerdi. Akdeniz babalarının evi gibiydi. İstedikleri yere yelken basıyor, düşmanlarının nefesini kesiyorlardı.

Hepsi bu kadar değildi. Barbaroslar, Cezayir'de bir devlet kurmuş, bayrak çekmişti.

"Allah ömürlerini uzun etsin" diye dua etti.

"Barbaros kardeşlerin bir muradı var Hünkârım" diye konuştu elçibaşı.

"Nedir, elbette elimizden gelirse yaparız."

"Osmanlı Devletine bağlanmak istiyorlar."

Sevinci katlandı, gülüşü bütün yüzüne yayıldı:

"Elbette biz dahi isteriz. Cezayir bundan böyle Osmanlı sancağıdır. Sancak beyliğine Barbaros Hayreddin getirilmiştir. Mübarek olsun."

Barbaros Hayreddin'e hükümdarlık menşuruyla bir murassa kılıç, bir hil'at, iki bin yeniçeri, bir kaç top ve gemi gönderdi. Anadolu'dan istediği zaman asker toplayabileceğine dâir bir de ferman verdi.

Cezayir gittikçe büyüyüp genişleyecek, Barbaros Hayreddin adı tarih içinde bir meşale gibi yanacaktı.

***

Dünyâya nam salmış alimler, İslâm dünyasının her tarafından birer ikişer İstanbul'a geliyorlardı...

İstanbul kısa zamanda ilmin kıblesi olmuştu...

Artık Hilâfet meselesi bir karara bağlanmalıydı.

Alimler toplandı. Ve bir öğle vakti, karar verildi:

"Bundan böyle, Sultan Selim, aynı zamanda Emirü'l-Mü'nıinîn'dir. İslam Halifesidir."

O Cuma, Ayasofya Camii her zamankinden kalabalıktı...

Son Abbasî Halîfesi kalabalığın içinde ayağa kalktı...

Yavuz Padişah'ı elinden tutup kaldırdı. Kucakladı. Sonra birlikte minbere çıktılar...

Vezirler, beyler, paşalar nefesini tutmuş, £<">/. kırpma dan minbere bakıyorlardı...

Herkes tarihi bir an yaşandığını l>ıli\<>ı ılı içinde bekliyorlardı.

Son Abbasi Halifesi Mütevekkil feracesini çıkarıp Yavuz Padişahın başına koydu. Sonra hilafet kılıcını belinden çıkarıp, Padişahın beline bağladı...

Nihayet elini öperek, biat etti.

Gözlerinde iki sıra yaş, yüzünde hüzünle sevinç karmaşası vardı. Titrek bir sesle konuşmaya başladı:

"Osmanlı Devletinin hilâfet kılıcım ve sorumluluğunu taşımaya layık Müslüman bir devlet olduğuna inanıyorum. Yine inanıyorum ki, gerek Sultan Selim, gerekse onun neslinden gelecek hükümdarlar, halifeliğin ağır sorumluluğunu layıkıyla taşıyacaklardır. Yüce makamın icaplarım tam manâsıyla yerine getireceklerdir. Bu gerçeğe, benim kadar, dünyadaki bütün Müslümanlar da inanmalıdır..."

Nefeslendi, hafifçe öksürdü. Sanki bundan sonrasını söylemek istemiyordu. Ama söylemek zorundaydı.

"Şimdiye kadar şerefle taşıdığım hilâfeti Yavuz Sultan Selim'e terkettim. Mübarek olsun..."

Bir yumruk tıkandı Padişahın genzine, tortop hıçkırık. Konuşması, bir şeyler söylemesi lazımdı, fakat sesi çıkmıyordu.

Ağzından sadece ince bir hıçkırık düştü. İçinde kıvranan tarifsiz duyguların işaretiydi. Bekledi. Hıçkırıklarını yutkundu.

Nihayet, ağır ağır başını kaldırıp cemaate baktı:

"Can," dedi, "özlemine kavuştu. Gayri ölüm gelse bile hoş geldi..."

Bu kadar. Minberden indi. Az söylemişti. Ama çehresi konuşuyordu. Gözlerindeki ifade duygularını açığa vuruyordu.

Namazdan sonra bazı vezirlerle birlikte yanına İbni

Kemâl'i ve Zenbilli'yi de alarak Haliç Tersanesine gitti. Tersanenin her yerine girip çıktı. Herşey mükemmel görünüyordu. Gemiler inşâ ediliyor, inşaatı bitenler suya salınıyordu.

"Denizlere tekmil hakim olmak muradımız," dedi yanındakilere, "bu sebeple tersane sayısını üç yüze çıkarmak isteriz."

Eliyle geniş bir daire çizdi:

"Tâ Galata Hisarından Kâğıthane'ye kadar sahillerimiz tersanelerle dolmalı. İnşaallah bundan sonraki niyetimiz Efrence fethidir."

"Efrence niredir Hünkânm."

Padişah, Piri Mehmed Paşaya gülümsedi:

"Vakti geldikte söylenir."

Dönerken halktan bir grup önüne çıkıp İstanbul'daki azınlıkların serkeşliğinden yakındılar. Bazı Rum ve Yahudi tüccarlar, ticârete hile karıştırıyor, Müslüman mahallelerinde kadın erkek el ele tutuşup geziyorlardı.

"Gençlerimize kötü örnek oluyorlar şevketlüm, kadı efendiye söyledik lakin önleyemedi, son çare sizsiniz, bunların fesadından ailelerimizi korumak size düşer."

Padişah, Şeyhülislam Zenbüli'ye baktı:
"Billahi bu adamların fesadından bıktım. İçimizde yaşarlar, ekmeğimizi yerler. Müslüman halkla aralarında bir fark gözetmeyiz. İnançlarını diledikleri gibi yaşar, istedikleri zaman kiliseye giderler. Buna rağmen memnun değiller. Üstelik zaman zaman geleneklerimizi hiçe sayıp, dürüstlüğümüzü istismar ederler. Artık bunlardan bıktık. Nush ile uslanmayanı etmeli tekdir, tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir. Mevlana, sabrımız taşü, bunları kılıç zoruyla Müslüman etsek gerektir. Ya din-i mübîni kabul ederler, veya cellâta giderler."
"Aman, ya Emîre'l-Mü'minîn!"

"Yalnız bu kadar değil. Topraklarımız içinde yaşayan Hıristiyan devletçiklere de bu fermanım uygulanacak, kararım karardır."
Zenbilli bir çıkış yolu arıyordu. Kızgınlık ânında Halîfenin verdiği bu karar yerinde değildi.
İbni Kemal'a baktı. İbni Kemal başını başka tarafa çevirmişti. Ondan hayır yoktu...
Vezirlere baktı. Onlardan da hayır yoktu. Her biri başka yerlere bakıyor, sanki konuşulanları duymuyorlardı.
Bütün sorumluluk omuzlarında idi, omuzlan düşmüştü.
"Hünkârım," dedi, "ey Emîre'l-Mü'minîn! Dersaâdetteki gayr-i müslimlere Fâtih Sultan dedeniz bir fermanla dînî imtiyazlar tanımıştı. Ata fermanına saygı göstermek evlâdır."
Yavuz bir süre düşündü. Şeyhülislâmına hak verdi.
"Peki," dedi, "öbürlerine de itiraz edecek değilsin ya?.."
"Asıl onlara itirazım var Hünkârım."
"Söyle ki bilelim."
"Dinde zorlama yoktur' hükmü beni de bağlar. Hünkârım, seni de. Bu kaideye uymamak olmaz. Ataların da uymuştu. Sen ataların gibi davran. Müslüman olmayanlara hoşlukla muamele et. Ola ki gönülleriyle İslâm'ı seçerler."
Yavuz Padişahın kaşları yaylandı:
"Dünyâ işlerine biraz fazlaca karışmaya başladığının farkında mısın Müftü efendi?"
"Hâşâ şevketlüm, muradım dünya umuruna karışmak değil, sadece dünya işlerinin âhirete dönük taraflarını şeriata uydurmaya çalışmaktır. Başkaca bir maksadım yoktur."

Padişah yumuşamıştı:
"Şaka ettik," dedi, "senin gibi Kur'ân yolunda tavizsiz yürüyen bir pîr-i faniye dokunmak ne haddimize. Ger-

çekleri hiç korkmadan yüzümüze söyleyen müftümüz olduğu için Allah'a hamd ederiz. Hadi gel birlikte Hazine-i Hümâyûnu gezelim."

Saraya götürdü. Hazine eminini de yanlarına alıp gezmeye başladılar. Odalar altın ve gümüş doluydu. İran hazînesi, Mısır hazînesi ayrı yerlerde korunuyordu.

"Hamdolsun, dünyayı fethe çıkacak kadar zenginiz, lâkin dünyanın gözümüzde bir değeri kalmadı."

"Hayrola Hünkârım, sizi böyle düşünmeye sevk eden şey nedir?"

"Ölüm, Mevlana, ölüm. Madem ki ölüm öldürülemiyor, bütün bunlar boş..."

"Allah geçinden versin, Hünkârım."

"Er ya da geç; bir gün nasılsa gelecek. Yaklaştığını hissediyoruz."

"Daha çok gençsiniz."

"Kabristanlara git, bak, gençlerle doludur."

Zenbilli durgunlaşmıştı, sırtının terlediğini hissetti.

Arz odasına dönerken, Zenbilli izin isteyip yanından ayrıldı.

Yavuz Padişah, Defterdarım çağırdı.

"Yaz bakalım. Hazine hakkında."

Bir el hareketiyle kavuğunu hafifçe geriye itti.

"Yaz, fermanımızdır. Altınla doldurduğumuz hazineyi bizden sonra her kim altınla doldurmakta devam ederse, illâ mührümüzle mühürlesin. İllâ, altınla dolu olarak bıraktığımız hazineyi mangırla doldurursa, kendü mührüyle mühürlesin!"

Elini uzattı:

"Ver mührümüzü basalım."

Mühürledikten sonra geri verdi:

"Muhafaza olunsun ve aynen uygulansın."

Ölümün nefesi uzaklaşmış, neşesi yerine gelmişti.

"Sadrazamımızı çağırın" diye emretti.

Az sonra Piri Mehmed Paşa huzura girdi.

"Geldim şevketlüm."

Padişahın canı biraz şakalaşmak istiyordu. Piri Mehmed'i korkutmayı deneyecekti.

"Baka Mehmed, kulağımıza kötü söylentiler gelir. Muradın başınla oynamak mıdır?"

Piri Paşanın rengi attı, acaba kimin iftirasına uğramıştı?

"Hâşâ," diye mırıldandı, "sadâkatim sonsuzdur."

"Nereden belli?"

Sadrazam son saatinin geldiğini sandı. Fakat suçsuzdu. Toparlandı, Mühr-ü Hümâyûnu çıkarıp uzattı:

"Hünkârım, eninde sonunda bir bahane ile beni nasıl-

sa öldürteceksiniz, hemen bir gün evvel öldürtmeniz münâsiptir. Kendimi savunmuyorum."

Yavuz Selim, hayatının seyrek kahkahalarından birini attı. Uzun uzun güldükten sonra:

"Bizim dâhi muradımız budur," dedi, "lâkin yerini dolduracak bir adam bulamıyoruz. Yoksa seni muradına eriştirmek kolaydır."

Ciddileşti:

"Sahi Mehmed, benden korkuyor musun?"

Sadrazam, başını indirdi:

"Bilmem, galiba."

"Allah Allah! Oysa yıllarımız birlikte geçti, can yoldaşı sayılırız."

"İçimden geçenleri dosdoğru söylememe ruhsat var mı Hünkârım?"

"İzin verdik, söyle..."

"Hünkârımdan herkes korkuyor, bendeniz dahil herkes."

"Ama neden? Haksızlık yapmamak için çırpınırken neden herkes korkuyor."

"Çünkü hepimiz insanız, insan olduğumuz için de bazı kusurlarımız var. Ceza tarzınız pek şiddetli. Halk ne diyor biliyor musunuz?"

"Ne diyor?"

"Birine beddua etmek istedikleri zaman, 'Sultan Selim'e vezir olasın' diyorlar."

"Bu kadar kötü ha!.."

"İyi mi, kötü mü, Hünkârım bilir."

"Yine kaçamak yaptm Mehmed, bize yükleyip yine sıyrıldın. Siz istediğinizde bütün sorumluluğu bana yükleyip sıyrılırsınız, fakat biz kime yükleydim, nasıl sıyrılalım? Mülkün selameti için, bazen istemediğimiz kararları vermek zorunda kalıyoruz. Padişahlığın şanı budur. Bu ateşten gömlektir, kızgın saç üstünde yürümektir."

İçlendi:

"Çocukluk arkadaşlarımız ya öldü, ya öldürüldü. Yeni arkadaşlar da edinemiyoruz. Baksana, sen bile başından korkuyorsun. Yanımda hep temkinli konuşuyor, tedbirli davranıyorsun. Samimiyet de öldü galiba. Gayri bize dahi ölme vaktidir."

İçlenmişti. Sesi titriyor, azarlanmış bir çocuk gibi bakıyordu.

Sessizlik çöktü. Uzadı, derinleşti.

Sonra Sultan Selim, padişahlığına, Piri Mehmed Paşa sadrazamlığına döndü.

"Rodos'u anlat Mehmed, şövalyeler serkeşlik eder mi

hâlâ?"
"Beli şevketlüm, ederler. Artık hadleri bildirilmeli."
"Ya biz donanmayı niçin hazırlarız? Elbet Rodos'a da, İran'a da unutamayacakları dersler vereceğiz."
"Alamanya da var şevketlüm, giderek büyüyor."
"Alamanya'yı vurmak için vakit erkencedir. Umulur ki, o iş oğlumuz Süleyman'a kalacak..."
Gözlerini bir noktaya dikti, dalgın dalgın devam etti:
"Tek oğlumuza neden Süleyman admı verdik bilir misin Mehmed?"
"Bilmem Hünkârım."
"Süleyman Aleyhisselâmın yolundan gitsin, ona benzesin diye. Gerçi o her mahlûkatın lisânını bilirdi. Bizim Süleyman'a o kadan lazım değil, idare edeceği milletlerin dilinden anlasın yeter. Devleti büyüttük, hazîneyi doldurduk, Müslümanların çoğunu bir bayrak altında topladık. Bizden sonra Süleyman'a düşen Baüya yürümektir. Bizden sonra oğlumuza doğru yolu gösterin Mehmed. Tecrübenizle ona yardım edin. Bizim gibi yapayalnız kalmasın."
Ölüme hazırlanmış, hatta teslim olmuş gibiydi. Son günlerde ölümü daha sık anmaya başlamıştı.
"Allah sizi başımızdan eksik etmesin" diye mırıldandı.
"Yaş elli, Mehmed, dedemiz Fâtih Sultan kırk dokuzunda ölmüştü. Genç sayılmayız."
Sadrazamın başı önüne düştü. İçin için ağlıyordu...

"Üzülme," diye teselli etti Padişah, "mademki üzülüyorsun bunları bırakalım. İmdi yeni bir sefer için Edirne'ye hareket etmek isteriz. Ordu-yu Hümâyûn hazırlıklı tutulsun. Muradımız bunu söylemekti. Çekilebilirsin."
Piri Mehmed Paşa, huzurundan bir canlı cenaze gibi çıktı. Bir gün ölümün Yavuz'u aralarından çekip alacağını düşünmek, onu perişan etmişti.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yavuz Sultan Selim, hasbahçede, ağaçların arasında dolaşıyor, nedimi Hasan Can, üç adım arkadan Padişahı izliyordu.
Hasan Çan'ın gözleri hep Padişahın üzerindeydi, küçük bir işaretine koşmaya hazırdı.
Padişah durunca, o da durdu...
Padişah, ağır ağır Döndü. Hasan Çan'a baktı
"Hasan Can, ne vakittir birlikteyiz?"
Birden hesaplayamadı:
"Hayli vakittir Hünkârım, Çaldıran Zaferinizden bu yana..."
Gülmeye davrandı:

"Evet, hayli vakittir. Bizi hiç takatsiz gördün mü?"
Şaşırdı:
Takatsiz mı, asla, daima aslanlar gibisiniz maşallah!"
"Artık değilim, Hasan Can; epeydir gövdemizi zor taşıyoruz."
Elini sırtına götürdü:
"Sırtımız Hasan Can, hançer batmış gibi yanar."
"Destur verirseniz bakayım."
"Bak. İki omuz arasında bir yerde, çok acıyor."
Hasan Can elini Padişahın sırtına soktu, fakat birşey bulamadı.

"Elime gelmedi Hünkârım, yeleğinizi çıkarsanız..."
Padişah yeleğinin düğmelerini açtı. Hasan Can dikkatle sırtına baktı:
"Gördüm Hünkârım!"
"Ne imiş Hasan Can, diken mi?"
"Hayır. Etrafı kırmızı, büyükçe bir çıban var."
"Sık onu Hasan Can..."
"Doğru olmaz Hünkârım, henüz hamdır; çıbanı zedelemeden hekimbaşınıza gösterelim."
Yavuz Padişah hızla önünü ilikledi. Kaşlarını çattı:
"Biz çelebi değiliz ki, küçücük bir çıban için hekimlere gidelim."
Doktor yerine hamama gidip tellâklara çıbanı sıktırdı. Saraya döndüğünde ağrı artmış, dayanılmaz hale gelmişti. Ayakta zor duruyor, şiddetli ağrıdan gözleri karanyordu.
Buna rağmen önem vermedi...
Ertesi gün Azep askerleriyle birlikte Edirne'ye gitmek istediğini bildirdi. Hasan Can her ne kadar caydırmaya uğraştıysa da, başaramadı.
"Veziriazamımızı ordumuzun büyük kısmıyla Edirne'ye gönderdik. Biz dahi tez zamanda onlara kavuşsak gerektir. Padişah ordusuyla bile olur."
Ertesi gün bin beş yüz yirmi yılının on sekiz Temmuz'uydu...
Dokuz yüz yirmi altı Şaban'inin ikisi, Çarşamba günü...
Yavuz Sultan Selim yeni bir sefer için Edirne'ye gidi yordu...
Arabaya binmesi için yapılan tüm teklifleri rt ri<l< in>ı

MİNİK A I»m,m

"Padişah atlı olmalı, kocakarılar gibi arabalarda gidemeyiz" diyerek atına binmiş, birliğinin başına geçmişti...
Hasan Can tembihliydi. Padişahın hastalığı hakkında kimseye birşey söylemeyecek, aralarında sır olarak kala-

caktı.
Yola çıktı...
Ağrıları gittikçe arttı, gittikçe arttı. Sık sık mola veriyor, dinleniyor, günlerinin çoğunu yatakta geçiriyordu.
Yüzündeki irade azmi giderek kaybolmaya, yerine acılı titreşmeler gelmeye başlamışü.
Böyle böyle Sırtköyüne gelindi...
Köy, bir zamanlar babasıyla savaşüğı Uğraşdere bölgesindeydi. Babasıyla savaştığı meydanı dolanırken, Yavuz Padişahın dudaklarında garip bir gülümseme belirdi:
"Kader' diye mırıldandı.
Sonunda doktora görünmeye razı oldu...
Padişahı muayene eden Hekimbaşı Ahi Çelebinin gözleri endişe bulutlarıyla bulutlandı.
"Burada istirahat buyurulmak lazım gelir," dedi, "daha fazla at sırtında gidemezsiniz."
Yavuz Padişah çok acı çekiyor, ızdırabını artık saklayamıyordu.
"Bizim ata binecek halimiz mi kaldı, Ahi?" diye söylendi.
Hasan Can, Padişahın sözlerine hıçkırmamak için kendini tuttu. Dünyayı iki padişaha az bulan efendisini bu halde mi görecekti?
İçi yanıyordu.
Padişahın yaraşma merhem süren Hekimbaşını izledi bir zaman, sonra doktorları otağ-ı hümâyûnun kapısına kadar uğurladı. Boğulacak gibiydi. Nefes almaya ihtiyacı vardı. Çıkmaya davrandı.

"Hasan Can..."
Durdu. Efendisi sesleniyordu. Karyolasına yaklaştı:
"Emrediniz şevketlü Hünkârım."
"Sadrazamımıza haber sal, gelsin. Ahir ömrümüzde söyleyeceklerimiz vardır."
Hasan Can hıçkırığım yutkuna yutkuna kendini dışarı attı. Hekimler otağın avlusunda toplanmış, Padişahın hastalığını görüşüyorlardı:
"Ne var, efendimizin derdi nedir?" diye sordu telâşla.
Hekimbaşı Ahi Çelebi, sakalını çekiştiriyor, avurdunu kemiriyordu.
"Şirpençe" dedi ölü bir sesle.
Hasan Can anlayamadı. Anlayamayınca diğer doktorlara baktı.
Hekim Hamzeoğlu İsa, Osman Çelebi ve Kazvinli Şah Muhammed belli belirsiz başlarım sallayarak Hekimbaşını doğruladılar.
Hasan Can:
"Şirpençe" diye tekrarladı, büyülenmiş gibi, "tehlikeli bir şey mi?"

"Beli," dedi Hekimbaşı, yine ölü bir sesle; "bir an bile Hünkârın yanından ayrılma."

Gözlerini otağ-ı hümâyûna dikerek sözlerini tamamladı:

"İyi ya da kötü bir değişiklik gözlersen, derhal bana bildir. Yarasına merhem urduk, lâkin bu habisin merinmi yoktur."

Birden gök kubbe Hasan Canın bafina çöktü
dünyası yıkıldı. Yıkıntıların altın<l;ı çırpının
"Hay bu ne iştir! Küçücük l>lı sl\ H
ı

mı eritir, siz ise fısıldaşıp baş sallamaktan gayri işe yaramazsınız. Ne menem hekimsiniz, bir şeyler yapın!"

Hekimbaşı Ahi Çelebi, Hasan Çan'ın isyanını anlıyordu:

"Efendimizin kurtulmasını senin kadar biz de isteriz," diye konuştu Ahi Çelebi, "isteriz, lakin..."

Susup ellerini iki yana açtıktan sonra, devam etti:

"Allah'ın bildiğini kuldan ne saklamalı. Söylemek zor, ama efendimiz âhiret yolculuğunun eşiğindedir, Hasan Can. Cenâb-ı Hak onu isterken, döndürmek ne mümkün?"

Hasan Çan'ın yüreği yarıldı. Başı önüne düştü. Bir zaman öyle kaldıktan sonra isyanına döndü. Padişahını ölüm mahkumu gibi gören hekimleri hançerlemeli, Padişahtan önce bunları ahirete göndermeliydi. Belki o zaman yüreği serinler, acısı biraz olsun hafiflerdi.

Fakat yapamadı. İçin için hak veriyordu doktorlara. Ellerinden geleni yapıyorlardı. Ölümü öldürmek ise ellerinden gelir iş değildi.

Başı önünde uzaklaştı.

Demek ki ölüm, en beklenmedik zamanda Yavuz Padişahın da kapısını çalmıştı. Ölüm kapıyı çalınca, açmamak imkansızdı.

Bu acıya nasıl dayanacağını bilmiyordu.

Orhan Beyi buldu:

"Edirne'ye uç Orhan Bey. Efendimiz, Sadrazam Paşayı huzura ister."

Orhan Bey, Hasan Çan'ın yüzünü allak bullak eden acılara daldı gitti.

Öylesine bir dalma daldı ki, Hasan Can, sözlerini tekrarlamak zorunda kaldı:

"Beni duymakta mısın Orhan Bey, Edirne'ye dedim; efendimiz, Sadrazam Paşayı bekliyor."

Padişahın hastalığı resmen açıklanmamıştı, ama yakınlarının haberi vardı. Orhan Bey de biliyordu. Fakat ölümün yaklaştığından habersizdi. Geçici bir rahatsızlık

olduğunu samyordu. Sadrazamın çağrılması ise durumun ciddiyeti açısından bir ölçüydü. Hasan Çan'ın allak bullak yüz ifadesi de tabii...

"Efendimiz sağ mı?" diye sordu birden.

Hasan Çan'ın allak bullak yüzü kasıldı.

"Helbet," dedi, "bu ne demeye geliyor şimdi?"

"Sağ olduğunu gözlerimle görmek istiyorum."

"Vakit yok. Derhal gitmen lazım."

"Görmeden gitmem. Bir kere göreyim, ondan sonra istersen cehenneme gönder beri."

"Ama..."

"Rahatsız etmem. Otağın kapısından baksam yeter. Varlığımı hissettirmem bile."

Hasan Can, Orhan Beyin kara inadını bilirdi, çaresiz razı oldu:

"Kapıdan," dedi, "otağ-ı hümâyûna girmek yok."

"Tamam."

"Arkam sıra gel."

Otağın kapısını araladı. Orhan Bey Padişahı gördü. Görmesiyle kendini geri atıp yere çömeldi. Başım avuçlamıştı.

"Kalk," dedi Hasan Can, emreder gibi, "densizlik istemez, nöbetçiler sana bakıyor." Orhan Bey, gövdesini taşıyamaz hale gelen bacaklarını diriltip kalkmak istiyordu ya, başaramıyordu. Bütün gücü tükenmiş, külçeye dönmüştü.

İçerden Padişahın sesi duyulana kadar öylece kaldı...

"Orhan!.."

Sesi şaşılacak kadar diriydi. Duyunca ümitlendi. Ümitlenince bacaklarına taze bir güç geldi. Fırladı.

"Emret şevketiüm!" diyerek, çadıra daldı.

Hasan Can, engellemek istemiş, ama engelleyememişti. Arkasından o da çadıra girdi.

Orhan Bey karyolanın önünde diz çökmüş, boynunu bükmüştü:

"Geldim Hünkârım."

Padişahın kartal bakışları sönmüş, her zamanki diriliğinden eser kalmamış, düşmanlarını ürküten yüz ifadesinden eser kalmamışü.

Yardıma muhtaç bir çocuk gibi yatıyordu.. Hafifçe kımıldadı. Elini mecalsizce uzatıp Orhan Beyin omuzuna koydu.

"Sevgili dostum..."

Az önceki diri sesinden eser yoktu. Sesi fısıltıya dönüşmüş, çatallaşmışü. Orhan Bey kendisini tutmaya çalışarak karşılık verdi:

"Sevgili Hünkârım."

"Birlikte iyi şeyler yaptık Orhan. Şehzadeliğimizde konuştuğumuz İslâm birliğini kurmaya çalıştık. Lâkin kader. Yarı yolda tıkandık."

Gözlerini boşluğa dikip mırıldandı:

"Yol oldur ki Hakka vara, göz oldur ki Hakkı göre..."

"Kendinizi yormayınız, Hünkârım."

Sanki Orhan Beyi duymamışü. Dudakları kımıldıyor, fakat sesi çıkmıyordu. Orhan Bey iyice sokuldu. Fısıltılarını dinledi. Şiirinden bir kıta okuyordu:

"Milletimde ihtilaf u tefrika endişesi,
"Küşe-i kabrimde hatta, bi karar eyler beni;
"İttihadken savlet-i â'dâ-yı defe çâremiz...
"İttihad etmezse millet, dâğdâr eyler beni!"

Sustu ve gözlerini kapadı.

Orhan Bey, hala omuzunda duran Padişahın elini avuçladı. Üç defa öptü basma koydu. Padişahm eli ateş gibiydi. Öptükçe, Orhan Beyin, dudakları yanıyordu. Öptükçe, Orhan Beyin, yüreği yanıyordu.

Onunla yanmak, onunla ölmek istedi. Yanından ayrılmak gelmiyordu içinden. Mümkün olsa, kıyamete kadar başucunda oturur, elini kıyamete kadar öperdi.

Padişaha karşı duyduğu coşkun bağlılık ve sevgi, Orhan Beyi, yerine mıhlamışü. Kıpırdayamıyordu.

Hasan Can, omuzuna dokundu.

"Yeter," dedi, "efendimiz uyudu."

Orhan Bey, Padişahın elini ağır ağır yorganın altına soktu. Göz yaşlarını sessizce salarak doğruldu. Görüp görmediğine bakmadan önünde eğildi. Gözlerini bir an olsun Padişahın yüzünden ayırmadan geri geri çadırdan çıktı...

Çıkar çıkmaz da deli gibi koşmaya başladı. Ağladığını görmesinler istiyordu.

Aürıı eğerledi. Köyden dörtnala ayrıldı. Boğulur gibiydi.

***

Günler geçti...

Padişah kâh iyileşir gibi oldu, kâh fenalaştı...

Ordu durumu öğrenmiş, askerler otağın civarından ayrılmaz olmuştu. Bazan yüreklerinden kopup gelen sevgiyi frenleyemiyor, "Padişahım çok yaşa!" diye bağırıyorlardı.

Günler geçtikçe, Padişahı görme arzusu düştü yüreklerine, "Padişahı görmek isterüüüz!" diye bağırmaya başladılar.

Bir öğle üzeri, Padişah gözlerini açtı. Askerini duymuştu. Dirildi sanki. Kulak verdi:

"Padişahı görmek isterüüüz!"

"Ne oluyor?" diye sordu Hasan Çan'a, "asker kullar ne

istiyor?"
Hasan Can, ümit ve sevinç içinde Yavuz Padişaha koştu. Fakat ne istediklerini söylemedi. Padişahım iyi tanırdı. Askerin görmek istediğini söylese, dışan çıkmaya kalkışırdı.
"Endişe buyurmayın şevketlüm," diyerek yatıştırmaya çalıştı, "asker kullar kendi aralarında eğleniyor."
Yavuz Padişahın kavruk dudaklarında hazin bir gülüş inledi:
"Bizi görmek için bağrışırlar," dedi, "niçin saklarsın Hasan Can, yoksa bizden hepten ümidi kestin mi?"
"Allah saklasın şevketlü Hünkârım, istirahatınızı bozmanızdan korktum."
Padişah kalkmaya davrandı.
Davranınca Hasan Can, engellemeye çalıştı:
"Aman Hünkârım, kımıldamayın!"
O sırada Sadrazam içeri girmişti.
"Yardım edin," diye emretti Padişah, "asker kullarla konuşmak isteriz."
Askerlerin koro halinde sesi şimdi daha açık seçik duyuluyordu:
"Efendimizin mübarek cemâlini görmek isteriz!" diyorlardı.

Yavuz Selim şahlandı sanki, canlanıp şahlandı:
"Giydirin!"
Emrini dinlemeye öylesine alışmışlardı ki, itiraz edemediler.
Elbiselerini giydirdiler.
"Kollarımıza girin!.."
Bir koluna Hasan Can girdi, diğerine Piri Mehmed Paşa. Çadırın kapısına kadar öylece götürdüler. Padişah, birden silkindi:
"Yeter! Kendimiz ayakta dururuz, daha ölmedik."
Çekildiler...
Padişah, hafifçe sendeledi. Hasan Can tutmaya davrandı. Bakışlarıyla durdurdu Hasan Çan'ı...
Toparlandı.
"Kapıyı açın!"
Hasan Can, çadırın kapı perdesini açtı.
Padişah, birkaç adımda dışarı çıktı. Aylardır ilk defa askerleriyle yüz yüze geldi. Askerler, Padişahı karşılarında görünce çığlıklarım yuttular. Etraf sümsükut oldu.
Sümsükutlukta, Yavuz Padişahın sesi duyuldu:
"Askerlerim!... Kahraman evlâtlarım!"
Sevgili Padişahlarına hemen karşılık verdiler:
"Padişahım çok yaşa!" '
Aslan yeniden şahlanmış gibiydi...
Sadrazam şaşkın, Hasan Can şaşkın, Orhan Bey şaş-

kın, doktorlar şaşkındı...
İlerlemiş hastalığa ve uzun süren ateşe rağmen Padişahın hâlâ nasıl ayakta durabildiğine akıl erdirmeye çalışıyor, hayretle bakışıyorlardı.
Yavuz Padişah, kısa bir süre askeriyle yüz yüze kaldı...

Ağır ağır otağına döndü...
Bütün gücünü tüketmişti. Kapıyı geçer geçmez Hasan Çan'ın kollarına yığıldı.
"Tükendik Hasan Can," dedi, inlemeli; "seni dinlemedik amma kendimizi helak ettik."
Yatırdılar. Yatırılır yatırılmaz gözlerini kapadı. Hekimbaşı Ahi Çelebi, Padişahın nabzım tuttu. Çok hızlı atıyordu. Ateşine baktı, yükselmişti.
Hasan Çan'ı kenara çekti:
"Ne olursa olsun Hünkârın yanından ayrılma" dedi.
Padişah bir süre sonra gözlerini açü. Sadrazamı yanına istedi. Sadrazam Piri Mehmed Paşa zaten oradaydı, karyolaya sokuldu, Padişahı duymak için başını iyice ağzına yaklaştırdı:
"Mehmed," diyen fısıltısını duydu, "oğlumuza haber sal, İstanbul'a gitsin. O Dersaâdete erişmeden bize ecel erişirse, ölümümüz asker kullardan ve dahi bilcümle ümerâden saklansın. Ancak oğlumuz tahta çıktıktan sonra açıklansın."
Hıçkırığını tutarak, Padişahına cevap verdi:
"Başüstüne şevketlüm!"
Piri Mehmed Paşa dayanamıyordu. Padişahla hemen hemen birlikte büyümüşlerdi. Sadece bir padişah kaybetmiyor, iyi bir dostunu da kaybediyordu. Hele hele onun ölümüyle devletin neler kaybedebileceğini düşündükçe, acısı dayanılmaz hale geliyordu.
Fakat oturup bekleyemezdi. Devleti sahipsiz bırakamazdı...
Şehzade Süleyman'a bir mektup yazdı, İstanbul'a çağırdı.

***

Yirmi bir Eylül'ü yirmi iki Eylül'e bağlayan gece...
Havada yağmur; gece ıslak ve huzursuz...
Vakit, geceyansını biraz geçmiş.
Hasan Can otağın bir köşesine oturmuş, elinde Kur'ân-ı Kerim. Gözlerini sık sık kaldırıp Padişaha bakıyor. Solgun yüzünde iki aylık sakal, çökük avurtlarında derin acının izleri, özen gösterdiği burma bıyıklan düzensiz, ak bulaşığı saçları karışık...
Hasan Çan'ın asla görmek istemediği bir görüntü...
İnlediğini duydu. Elini alnına koydu, ateşi düşmüş, al-

nı iyice soğumuştu. Yüzündeki ifâdeye daha yakından baktı. Kapana sıkışmış bir aslanın yüz ifâdesine benziyordu.

"Efendimiz..."

Padişahın gözleri sonuna kadar açıldı.

"Hasan Can..."

"Buradayım şevketlüm, yanıbaşınızda."

Padişah dişlerini sıkmış, artık vücudunun her noktasına inen hançer darbelerinden beter acılara dayanmaya çalışıyordu.

"Hasan Can, Safevî İsmail melanetlerine devam ediyor mu?"

Hasan Can, böyle bir soru beklemiyordu. Şah İsmail'i düşünecek zaman mıydı?

"Rahatınıza bakın Hünkârım..."

"Cevap..."

Padişahı üzmeyecek cevaplar vermeliydi:

"İninden pek başım çıkaramaz şevketlü Hünkârım" < le di, "Çaldıran'da verdiğiniz dersten sonra belini doğru (ta madı."

M ISI HA I) .-tır.

Gözleriyle "Evet," işareti yaparken, "güzel" dedi.

"Ya Macaristan? Biz Mısır seferinde iken sınırlarımıza saldırmıştı, şimdi ne yapıyor?"

"Anlaşmalara uyuyor, efendimiz, sinmiş görünüyor."

"İyi. Biz Doğuya yürüdük ki, oğlumuza Batının yollan açılsın. Vasiyetimizdir: Süleyman'a Avrupa üstüne yürümesini söyleyesin..."

Gözlerini Hasan Çan'ın gözerine dikti, mahzun mahzun baktı:

"Bu ne haldir Hasan Can?"

Hasan Can, korkunç gerçeği bütün çıplaklığıyla görüyordu. Yaklaşan sona, aylardır kendini hazırlamıştı. Ne kadar acı olursa olsun, Padişahını da hazırlamalıydı:

"Hünkârım, Cenâb-ı Hakka teveccüh edip, Allah'la olacak zamandır."

Yavuz'un kaşları bir yay gibi kalktı.

"Ya sen bizi bunca zamandır kiminle bilirdin. Hasan Can? Biz her daim Onunla değil miydik?"

"Hâşâ ki şimdiye kadar bir zaman zikr-i Rahmandan gufûl müşahede etmiş olam. Lâkin bu zaman gayriye benzemediği cihetten ihtiyaten cesaret eyledüm."

Padişah acı acı güldü.

"Yasin oku..."

Hasan Can, yüksek sesle okumaya başladı. Yavuz Padişah da onunla birlikte okuyordu...

Yasin bitti. Hasan Can, Padişahın yüzünde bir değişiklik olup olmadığını anlamak için baktı. Gözleri kapalıydı.

Galiba dalmıştı.
"Tekrarla" dediğini duyunca, yeniden okumaya döndü...

Yavuz Padişah, hâlâ onu takip ediyordu.
Yarım saat geçti...Padişahın nefes alışları değişti. Göğsü şiddetle inip kalkıyor, hırıltılı nefes alıp veriyordu.
Hasan Can "Yasin" sûresini birkaç defa tamamlayıp başa döndü...
Ve...
Bir kere daha, "selâmün kavlen" âyetine geldi...
Padişah derin bir nefes alıp verdi...
Bir nefes daha aldı...
Ya da Hasan Çan'a öyle geldi...
Son aldığı nefesi versin diye bekledi. Fakat vermiyordu. Belki de vermiş, almıyordu.
Yerinden ok gibi fırladı Hasan Can, kendini tutamayarak bağırdı:
"Şevketlüm!"
Padişahın yüzü değişmişti. Yüzüne bir rahatlama, dudaklarına uçuk bir tebessüm gelmişti.
Hıçkırdı:
"Yavuz Padişahım!.."
Yavuz Padişah, artık yoktu...
Sekiz yıl, dört ay, yirmi sekiz gün süren padişahlık da, elli yıl süren hayat da sona ermişti.
Dayanamadı, kendisini duyabilirmiş gibi konuşmaya başladı:
"Bizi bırakma şevketlüm; devletini, milletini yetim koma, sensiz hâlimiz nice olur? Allah'ım! Ömrü müddetince at üstünde kılıç çalan bir büyük cihangir, alelade bir insan gibi başı yastıkta mı ölecekti?"
"Ya ne olacaktı, Hasan Can!"
Kan çanağına dönmüş gözlerini sesin sahibine çevirdi. Zenbilli Ali Cemali efendi sessizce otağa girmişti.
"Küllü nefsin zaikat-ül mevt' buyrulmuştur, elbette her nefis ölümü tadacaktır; ister padişah, ister dilenci olsun..."
Padişahın gözlerini kapadı. Çenesini bağladı. Üstüne ince beyaz bir örtü çekti.
"Sadrazama haber ver, tiz gelsin..."
Hasan Can kendini otağdan dışarı attı. Birkaç adım attı. Karşısında kıpırdayan gölgeyi duydu:
"Hasan Can..."
"Kimsin?" diye sordu.
"Orhan. Efendimizi merak ettim, şimdi nasıl?"
Yeni bir hıçkırık sağnağına tutuldu, Hasan Can...
Orhan Bey herşeyi anladı. Otağ-ı hümâyûna doğru atıldı. Ama Hasan Can, kolunu yakalayıp engelledi onu.

"Dur, gitme! Asker şüphelenebilir. Hünkâr, ölümünü saklamamızı emretti."
"Ama öldü" diye inledi, Orhan Bey, ne dediğini pek de tartmadan.
"Ne demek! Yeni bir padişahımız olana kadar, Hünkârın her emri başımız üzerinedir."
"Başımız üzerine..."
Hasan Can, Sadrazamı çağırmaya gitti...
Orhan Bey, ıslak karanlıkta tek başına kala kaldı.
Islak karanlık bir süre sonra sağnağa dönüştü. Orhan Bey şırıl sıklam gökyüzüne baktı. Karanlıktan başka bir şey yoktu. Göz yaşlarını yağmura katarken, inledi:
"Ah şevketlü, asaletlü, saadetlü, himmetlü padişahım! Sensiz bir dünyada ne yapacağım?"
İliklerine kadar ıslanmıştı, ama içindeki yangın sönmemişti.
Otağ-ı hümâyûna baktı. Işık sızıyordu, ama mezar kadar sessizdi...
Artık orası Yavuz Padişahm otağı değil, türbesiydi.
Sevgili dostunu kaybetmişti.
Dokuzuncu Osmanlı Padişahı, ilk Osmanlı Halîfesi Yavuz Sultan Selim, dâr-ı cihâna irtihal eylemişti.
Onsuzluğa alışmak zor olacaktı.
Sadrazam Piri Mehmed Paşa, telaş içinde otağ-ı hümâyûna doğru yürürken, İbni Kemâl defterini açmış, hem ağlıyor, hem de Yavuz Padişahm ölümüne tarih düşürüyordu:

"Az zaman içre çok iş etmiş idi,
"Sayesi olmuş idi âlemgir;
"Şems-i asır idi asırda şemsin,
"Zilli memdûd olur, zamanı kasır.
"Girse meydân-ı rezme şîr-i delir,
"Çıksa eyvân-ı bezme mihr-i münîr.
"Hayf, Sultan Selim'e, hayf ve diriğ!
"Hem kalem ağlasun anâ, hem tiğ!"

Ertesi sabah cihan durgun, güneş yorgundu...

SON